

KOROŠKI

svižinar

RAZGLEDI RAVENSKIH ŽELEZARJEV

Leto XXV

Ravne na Koroškem, 25. avgusta 1975

Št. 3

Črno na belem
je vtakano v te liste,
kako bo jutri,
kaj danes je,
kultura in mladost
pa nepozabni vojni čas.

Mahovnat
molc

Foto: F. Kamnik II.

Delo izvršnega sveta SO Ravne na Koroškem od oktobra 1974 do junija 1975

1. Uvod

Izvršni sveti v občinah so nova ustavna kategorija ter se tako vključujejo v široko akcijo uresničevanja ustave. Tudi izvršni svet skupščine občine Ravne na Koroškem je v preteklem obdobju aktivno deloval in v okviru svojih pristojnosti, ki izhajajo iz ustave, statuta občine in zakonskih predpisov, razpravljal, odločal, ukrepal in predlagal sklepe in ukrepe za realizacijo skupno dogovorjene politike, za realizacijo srednjeročnega gospodarskega, socialnega in prostorskega razvoja občine kakor tudi skladnega reševanja sprotne družbenoekonomske problematike.

Minilo je dobro leto, odkar je bil na prvi skupni seji vseh zborov skupščine občine dne 29. 4. 1974 izvoljen 13-članski izvršni svet. Delegete in javnost nasploh skušamo informirati na različne načine, in to z namenom, da je naše delo čim bolj javno, zlasti kadar gre za zadeve širokega družbenega pomena, ki zadevajo materialni položaj delovnih ljudi in občanov. Sprejeto je bilo načelo, da poleg drugih oblik obveščanja izvršni svet dvakrat letno poda skupščini kratko informacijo o svojem delu ter istočasno poroča o poslovanju organizacij združenega dela. Prav takšno poročilo smo podali na četrti seji vseh zborov za obdobje maj—september 1974, v katerem se je izvršni svet sestel osemkrat. Pričujoča informacija govori o delu izvršnega sveta za obdobje oktober 1974—junij 1975, v katerem se je izvršni svet sestel 20-krat. Seje so v poprečju trajale okrog tri ure. Ker so delegati vseh zborov skupščine bili obveščeni o poslovnih rezultatih organizacij združenega dela z gradivom za 7. sejo, v tem poročilu ta del informacije ni zajet.

Prav tako smatramo, da bi bilo nesmotrno, če bi informacija zajela prav vse sklepe, ki jih je sprejel izvršni svet v tem obdobju, saj je obseg zelo kratko oblikovanih sklepov nad 70 tipkanih strani in v njem bi bilo več podrobnosti, ki so dnevnega, operativno-izvršnega značaja in ki za skupščino niso niti bistvene niti zanimive. Razen tega bi to v več primerih pomenilo tudi nepotrebno ponavljanje, ker je večina teh sklepov, t. j. za vse zadeve in probleme, ki jih je obravnavala skupščina, našla svoje mesto v obliki predlogov in gradivih za 5., 6., 7. in 8. sejo vseh zborov.

Glede metode dela izvršnega sveta želimo poudariti, da delovna telesa pri izvršnem svetu, bodisi stalna ali občasna, vedno bolj prihajajo do izraza kot mesto, kjer se problematika vsestransko strokovno in politično osvetli z namenom, da se dokopljemo do ustrezne rešitve oz. predloga. Sprejeli smo tudi takšen pristop, da k obravnavi pomembnejših vprašanj povabimo na sejo izvršilnega sveta tiste predstavnike, za katere sodimo, da lahko ustvarjalno sodelujejo pri iskanju ustreznih rešitev in predlogov. Prav tako se pred sejo izvršnega sveta posvetujemo s strokovnjaki z določenih področij ter si priskrbimo dodatne informacije in poročila.

2. Družbeno planiranje

Proces planiranja družbenega razvoja na vseh ravneh za naslednje srednjeročno obdobje, t. j. za obdobje 1976—1980, smo začeli že spomladi 1974. Decembra 1974 na 5. seji vseh zborov skupščine občine so bila sprejeta »Temeljna izhodišča za sestavo družbenogospodarskega razvoja občine Ravne v obdobju 1976—80«. Pred sprejemom teh smernic je bila javna razprava. V okviru izvršnega sveta skrbi za kontinuirano delo na planiranju odbor za plan, sestavljen iz članov izvršnega sveta in sodelavcev strokovne službe za plan in analize. Razen planiranja v okviru OZD in TOZD ter interesnih skupnosti sedaj prvič planirajo svoj razvoj tudi v krajevnih skupnostih. Delo pri izdelavi planov poteka povsod več ali manj intenzivno, in predvidevamo, da bodo v kratkem dani v javno razpravo osnutki srednjeročnih planov razvoja na vseh ravneh in v vseh sredinah. Nobenih razlogov ni, da ne bi pravočasno, t. j. do konca letošnjega leta, po predhodnih medsebojnih usklajitvah in široki javni razpravi sprejeli razvojne načrte do 1980. leta v vseh TOZD in OZD, v vseh KS in SIS ter, razumljivo, integralni razvojni načrt občine Ravne na Koroškem. Naš načrt bo obravnaval vse komponente: gospodarski, socialni in prostorski razvoj.

Za razliko od prejšnjih let smo letos prvič pripravili in februarja sprejeli kratkoročni načrt, s katerim se usmerja razvoj gospodarstva v letu 1975.

3. Davčna politika

Delovanje izvršnega sveta pri oblikovanju davčne politike je bilo usmerjeno predvsem v usklajevanje občinskih predpisov z novo ustavo in zveznimi ter republiški zakoni. Tako so bili v tem razdobju pripravljene in sprejete različni odloki, ki naložajo določene obveznosti občanom in družbeno pravnim osebam, kakor tudi določene olajšave, s katerimi bi spodbudili nekatere dejavnosti k hitrejšemu razvoju. Sprejeti so bili naslednji odloki: odlok o davku na promet nepremičnin, odlok o davkih občanov, odlok o komunalnih taksah, odlok o oprostitvi plačevanja cestnih pristojbin za določena motorna vozila, odlok o posebnem občinskem davku od prometa proizvodov in plačil za storitve. Poleg tega je izvršni svet obravnaval tudi prošnje za odpis oziroma znižanje davčnih obveznosti. Vseh prošenj je bilo 16, od teh je bilo ugodno rešenih 8 in pri tem odpisano za 46.500 din davka, 7 primerov je bilo zavrženih, en primer pa odstopljen v reševanje drugemu organu. Ravno tako pa je IS tudi obravnaval delovanje davčne uprave v letu 1974 in potrdil zaključni račun davčne uprave za leto 1974 in ga predlagal skupščini občine v sprejem.

4. Stanovanjsko-komunalna in urbanistična problematika

Po razpravah in predlogih komisije za urbanizem, stanovanjske in komunalne za-

deve je izvršni svet sklepal o različnih zadevah s tega področja ter predlagal skupščini več splošnih aktov. Intenzivna stanovanjska in druga izgradnja povzročata vrsto občutljivih problemov in nasprotujočih si interesov in je v takšnih okoliščinah treba vsako odločitev temeljito pretehtati. S tega področja je izvršni svet sprejel 132 sklepov, katerih večina se nanaša na soglasja k lokacijskim odločbam.

Na podlagi posebnega posveta je sprejet sklep, da se pri urbanističnem biroju naroči novilacija »urbanističnega načrta aglomeracije Ravne — Prevalje« kakor tudi programske osnove »občinskega centra« — središča aglomeracije Ravne—Prevalje z idejnimi zasnovami zazidave.

Pred kratkim je bila dokončno ustanovljena samoupravna stanovanjska interesna skupnost, sedaj pa ustanovljamo samoupravno komunalno interesno skupnost. Opravljena je prva faza, in sicer je 17. junija 1975 bil podpisan družbeni dogovor o izhodiščih za ustanovitev samoupravne komunalne interesne skupnosti v občini Ravne. Družbeni dogovor so sprejeli: izvršni svet, občinska konferenca SZDL in občinski sindikalni svet. Predvidoma bo samoupravna komunalna interesna skupnost ustanovljena do konca leta 1975.

Po omenjenem družbenem dogovoru se za komunalne dejavnosti posebnega družbenega pomena štejejo dejavnosti v zvezi z:

- oskrbo naselij z vodo in industrije z industrijsko vodo,
- odvajanjem ter dispozicijo odpadne in padavinske vode (kanalizacija),
- javno razsvetljavo,
- oskrbo naselij z električno energijo,
- oskrbo naselij s telefonskim omrežjem,
- oskrbo naselij s plinom,
- oskrbo naselij s toplotno energijo,
- oskrbo naselij z javnim mestnim prometom,
- vzdrževanjem čistoče na javnih površinah v naseljih,
- odstranjevanjem smeti in odpadkov iz zgradb ter vzdrževanjem javnih sanitarij (javna snaga),
- javnimi površinami ulic, trgov ter lokalnih in nekategoriziranih cest na območju skupnosti,
- površinami v parkih, nasadih, drevo-redih in zelenicah ter primestnimi gozdovi s posebnim namenom,
- stavbnimi zemljišči,
- otroškimi igrišči,
- vzdrževanjem pokopališč, spomenikov ter pogrebno službo,
- javnimi tržnicami,
- organiziranjem in vzdrževanjem javnih parkirišč,
- vzdrževanjem varstvenih pasov in rezervatov,
- vzdrževanjem kafilerij,
- urejanjem stavbnih zemljišč,
- drugimi dejavnostmi posebnega družbenega pomena.

Za opravljanje teh dejavnosti so po istem družbenem dogovoru predvidena sredstva iz naslednjih virov:

- prispevek za mestno zemljišče,
- sredstva bivšega cestnega sklada,
- ugotovljeni del stanovanjskega prispevka, za katerega se dogovorita samoupravna komunalna interesna skupnost in samoupravna stanovanjska skupnost,
- prispevki, ki se določijo na podlagi družbenih dogovorov in samoupravnih sporazumov,
- prispevki investitorjev za komunalno urejanje zemljišča,
- namembna in odstopljena sredstva družbenopolitičnih skupnosti,
- dogovorjeni del cen in tarif komunalnih storitev, namenjen za razširjeno reprodukcijo, če ta ne spada v dohodek delovne organizacije,
- namembno združena sredstva,
- del samoprivevka, ki je po programu namenjen za dejavnost, ki spada na področje samoupravne komunalne interesne skupnosti.

5. Politika cen

V pristojnosti občine so odločitve o cenah komunalnih in obrtnih storitev, stanarin, ter o maržah za nekatere prehranske artikle. Razumljivo, da nam je pri tovrstnih odločitvah bila vodilo resolucija o gospodarskem in socialnem razvoju. Odločitve so znane s prejšnjih sej skupščine.

Cene, ki so v pristojnosti občine, so zelo občutljive, ker neposredno vplivajo na življenjski standard in se ljudje z njimi vsakodnevno srečujejo. Še večji vpliv na dvig življenjskih stroškov imajo cene, ki niso v pristojnosti občine, temveč republike ali zveze. Pri odločitvah in pripravljanju predlogov smo izhajali s stališča, da se naj s ceno pokrijejo normalni stroški, t. j. da se omogoči normalna reprodukcija. Pri odločitvi o maržah februarja letos smo tako kot v drugih občinah določili nekoliko previsovke stopnje. Spremenjena odredba o maržah z veljavnostjo od 1. 7. 1975 določa nižje stopnje in je usklajena s predlogom družbenega dogovora o cenah, ki je na dnevnem redu 8. seje vseh zborov občinske skupščine.

6. Splošna uprava, skupne in družbene službe

V tem obdobju smo obravnavali učno-vzgojne uspehe v občini Ravne na Koroškem v šolskem letu 1973/74. Posebna delovna skupina je k poročilu, ki ga je pripravil zavod za šolstvo — organizacijska enota v Dravogradu, pripravila predlog ukrepov, stališč in ugotovitev. Izvršni svet je te zaključke in stališča sprejel. Skupščina občine je poročilo o delu in učno-vzgojnih uspehih izobraževalnih zavodov obravnavala na 6. skupni seji februarja 1975.

Večkrat smo se srečali s problematiko štipendiranja in zbiranja sredstev za solidarnostni sklad za štipendiranje. Izvršni svet je ugotovil, da so mnoge TOZD in OZD brez pravih argumentov odlašale s podpisovanjem sporazuma o štipendiranju učencev in študentov. Po stanju konec maja je samoupravni sporazum podpisalo 36 od skupno 52 TOZD oz. OZD. Sporazuma niso podpisale le nekatere manjše delovne

organizacije, praviloma s sedežem zunaj naše občine. Ne samo tiste TOZD oz. OZD, ki samoupravnega sporazuma niso podpisale, marveč tudi podpisnice niso redno nakazovale sredstev solidarnostnemu skladu in si je le-ta potrebna sredstva izposojal. Le s težavo in večkratnim posredovanjem družbenopolitičnih organizacij, izvršnega sveta in predsednika skupščine smo vendarle zagotovili, da so štipendisti redno mesečno prejeli štipendije. Pred kratkim je služba družbenega knjigovodstva dobila navodila, da se obveznosti do solidarnostnega štipendijskega sklada obravnavajo enako kot druge zakonske in pogodbene obveznosti in sedaj sredstva pritekajo bolj redno.

Za preučitev organizacije srednjega šolstva v občini smo imenovali posebno komisijo, imenovali pa smo tudi predstavnike naše občine v komisijo, ki bo ta vprašanja kakor tudi organizacijo samoupravnih interesnih skupnosti na področju usmerjanja izobraževanja preučevala za celo regijo.

Zavedajoč se resnice, da nam za realizacijo tekočih in perspektivnih načrtov razvoja manjkajo kadri zlasti v nekaterih strokah in da se premalo kadrov iz občine in regije po končanem študiju vrača ter da istočasno raziskovalne dejavnosti niso zadosti usmerjene in koordinirane, je izvršni svet sprejel pobudo posebne skupine ter predlagal ustanovitev centra za raziskovanje in izobraževanje za koroško regijo. Ta center bi opravljal naslednje naloge:

- organiziral, usmerjal in pospeševal redno in izredno visokošolsko izobraževanje za v regiji deficitarne poklice,

- združeval raziskovalna jedra pri delovnih organizacijah, organiziral diplomsko izobraževanje in prirejal seminarje za področja dejavnosti raziskovalnih jeder za aplikacijo dosežkov v praksi,

- organiziral in koordiniral sodelovanje domačih in tujih strokovnjakov na področju dejavnosti raziskovalnih jeder,

- sodeloval pri izbiri tematike za diplomske, magistrske in doktorske naloge

v skladu z regionalnimi potrebami in možnostmi,

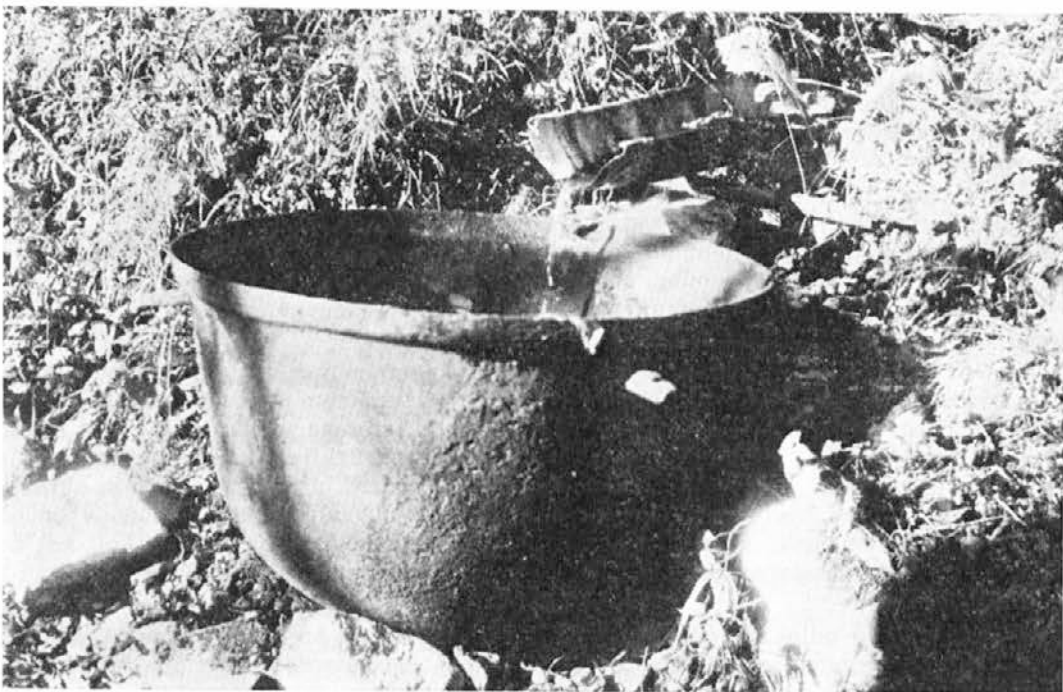
- sodeloval z delovnimi organizacijami, s samoupravnimi interesnimi skupnostmi, visokimi šolami ter znanstveno raziskovalnimi institucijami pri oblikovanju raziskovalnih nalog in potreb po izobraževanju,

- organiziral optimalno združenje sredstev za financiranje nalog programa iz virov delovnih organizacij, samoupravnih interesnih in družbenopolitičnih skupnosti ter drugih institucij.

Akcija za ustanovitev centra za raziskovanje in izobraževanje je v teku.

V okviru občinske izobraževalne skupnosti je v manjšem obsegu organizirana tudi dejavnost vzgojnega posvetovanja. Občini je bil na podlagi posebnega predhodnega posveta posredovan predlog za ustanovitev vzgojne posvetovalnice kot samostojnega zavoda. Izvršni svet je sprejel sklep, da se ustanovitev vzgojne posvetovalnice odloži, ker za ustanovitev in dejavnost takega zavoda v letu 1975 nimata sredstev niti izobraževalna skupnost niti proračun občine.

Pri izvršnem svetu je posebna komisija za informacijski sistem in računalništvo. Skupščina občine Ravne je sprejela sporazum o enotni osebni številki občana, izvršni svet pa pristop k včlanjenju občine Ravne v sekcijo za komunalni informacijski sistem pri stalni konferenci mest Jugoslavije. V prizadevanjih za ustvarjanje sodobnejšega informacijskega sistema, hitrih in ažurnih podatkov za različne potrebe smo se odločili za nabavo disketne enote. Dobavni rok za naročeno disketo je v septembru 75, že sedaj pa delamo z izposojeno disketo (disketa je sodobno sredstvo, ki služi za obdelavo podatkov, za zapis, shranjevanje in v manjšem obsegu za njihovo obdelavo, torej kot nekakšen »mini« računalnik.) Hkrati pa je preko nje s posebnimi programi za večje, zahtevnejše in bolj kompleksne obdelave možen in predviden pristop na računalnike večjih kapacitet, konkretno na računalnik v Železarni Ravne. Na disketah smo zbrali podatke za vse

»Teče, teče bistra voda...«

prebivalce naše občine (sedaj nas je okrog 24.700), za vsakega prebivalca imamo zapisane na disketi naslednje podatke: priimek in ime, dekliški priimek, datum in kraj rojstva, narodnost in državljanstvo, zakonski stan, spol in podatek o volilni pravici, prejšnje stalno bivališče zunaj občine, datum in kraj prve naselitve v občini, sedanji naslov.

Na podlagi teh podatkov in v kombinaciji z drugimi, ki jih bomo še ustvarili in zapisali na diskete, bodo ustvarjene možnosti za izdelavo celovitih koristnih informacij kakor tudi za avtomatizacijo mnogih opravil, ki se še opravljajov ročno ali s sredstvi nižje stopnje mehanizacije v upravnem poslovanju.

Po prioritati zajemanja podatkov so sedaj na vrsti podatki za potrebe ugotavljanja skupnega dohodka občanov in davčnega knjigovodstva. Pripominjamo, da smo kljub nizkim proračunskim sredstvom med prvimi občinami v Sloveniji, ki se je odločila za avtomatsko obdelavo podatkov in nabavo lastnega malega računalnika.

Drugo

V obdobju, za katerega dajemo poročilo, je izvršni svet obravnaval in sklepal še o vrsti drugih zadev, ki niso navedene v prejšnjih točkah, je pa prav, da jih omenimo:

— Vztrajno in potrpežljivo je bilo treba delati, preden smo se v občini sporazumeli za višino in stopnje prispevkov za skupno porabo. To delo je bilo še toliko zahtevnejše, ker se je skupna stopnja prispevkov iz bruto osebnih dohodkov od 29,91 % v letu 1974 zmanjšala na 29,60 % v letu 1975, hkrati pa je v to stopnjo povsem na novo vključena tudi skupnost socialnega skrbstva z 0,58 %. Torej so interesne skupnosti — partnerji v dogovarjanju morali »popustiti« skupno za 0,89 % prispevka iz BOD, kar pomeni v masi za okrog 5.000.000 manj sredstev, kot če bi obveljale stopnje iz 1974. leta. Po drugi strani pa so z republiškim družbenim dogovorom omejene in bistveno zmanjšane investicije na področju zdravstvenega varstva.

— Omejena možnost oblikovanja proračunskih sredstev, hkrati pa velike zahteve proračunskih porabnikov so povzročili mnogo dela, preden smo lahko pripravili predlog proračuna. Težave so seveda tudi v doslednem izvrševanju proračuna.

— Na svojih sejah je Izvršni svet obravnaval 46 premoženjsko pravnih zadev. Od tega je sprejel ustrezne sklepe za 36 kupnih pogodb, 3 menjalne pogodbe, eno najemno pogodbo in 6 zemljiško knjižnih izjav.

— Obravnavali in sklepali smo o več predlogih za volitve in imenovanja bodisi v lastni pristojnosti bodisi kot predlog občinski skupščini. Pri vseh pomembnejših kadrovskih zadevah smo prej dobili mnenje koordinacijske komisije za kadrovska vprašanja pri občinski konferenci SZDL ali od kadrovske komisije pri občinski konferenci ZK.

— O predlogu odloka o odpravi izvenproračunskih sredstev je bilo več posvetov. Iz teh sredstev smo decembra lani odobrili Gostinskemu podjetju Peca iz Mežice kre-

Vroče gore

dit v višini 915.000 din ter s tem pripomogli k rekonstrukciji hotela v Mežici.

— Pri obravnavi poslovnih rezultatov OZD smo se še posebej ustavili pri rezultatih Veterinarske postaje Prevalje, ki je v lanskem letu izkazala izgubo. 70.000 din smo pokrili iz proračuna, 100.000 din pa so prispevale gospodarske organizacije iz skupnih rezerv. Na ta način smo posredno dodatno pomagali kmetom, ki bi sicer to morali pokriti z višjimi cenami veterinarskih uslug.

— Predmet obravnav so bili tudi finančni načrti oziroma poslovna poročila z zaključnimi računi skladov na ravni občine, in sicer: komunalnega sklada, sklada za ceste odpravljenega družbeno-investicijskega sklada, sklada skupnih rezerv, sredstev za odškodnino najemnih zgradb in gradbenih zemljišč.

— Izvršni svet se je sproti seznanjal s potekom akcije za pomoč potresnemu območju na Kozjanskem, ki jo je vodil koordinacijski odbor pri občinski konferenci SZDL. Obravnavali in odobrili smo način pokritja škode ob lanskoletnem in letošnjem gozdnem požaru v Žerjavu ter ob plazu v Črni.

— Preučili smo poročila občinskih in medobčinskih inšpekcij, občinskega sodišča in tožilstva.

Zaključek

Delegati so o delu izvršnega sveta informirani predvsem posredno prek gradiva za seje, iz katerega je razvidno, da se izvršni svet skoraj izključno pojavlja kot predlagatelj poročil, predlogov splošnih aktov in sklepov. Računamo, da se bodo v bodoče v delo skupščinskega sistema bolj kot doslej vključevale samoupravne interesne in druge skupnosti.

Informacija prek gradiva pa ni zadostna, da bi delegati dobili popoln pregled nad izvrševanjem začrtane politike, za katero je Izvršni svet kot izvršno politični organ

odgovoren. Zavedamo se, da pričujoča informacija ni popolna. Želeli smo na kratko orisati delo in nekatere probleme ter vzpodbuditi k razmišljanju kako bolje in učinkoviteje izvrševati zastavljene naloge. Vsaka konstruktivna kritika je samo dobrodošla in je obenem smernica, kako bolje in hitreje reševati problematiko.

AFORIZMI IN CITATI

- Dekleta so tista bitja, ki plešejo zadensko.

- Matematika je slovnica števil.
Lahberger

- Pikolovstvo je igla brez niti.
Kasper

- Maksime so majhne pridige.
Burgess

- Socialni trikot tvorijo: umetnost, znanost in denar.
Balzac

- Mnenja so interesi.
Herbst

- Melanholija je ovenelo poželenje.
Kesten

- Človek je produkt svojih interesov.
Weisenborn

- Človek je zdravilo človeka.
afriški pregovor

- Človek je model sveta.
da Vinci

- Človek je polovični prerok.
judovski pregovor

Mag. Franc Pečnik

Koroška regija sestavlja srednjeročni plan 1976-1980

A. Obrazložitev

Sestava regijskih družbeno ekonomskih planov za obdobje 1976—1980 je fakultativna. Za koroško regijo so za izdelavo srednjeročnega plana stekle priprave s sprejetjem dokumenta na medobčinskem svetu ZKS za Koroško.

Analiza srednjeročnih programov občin za preteklo obdobje in ugotavljanje bodočega razvoja

Osnova so predlog skupščine SRS, IS o sestavi družbenega plana razvoja SRS in izhodišča plana SRS ter drugi dokumenti o pristopu in načrtu izdelave družbenega plana razvoja občin in krajevnih skupnosti. Ti delovni pripomočki opredeljujejo vsebino planiranja ter priprav za posamezne nosilce planiranja z namenom, da se v procesu samoupravnega planiranja zagotovi skladnost med republiškim dokumentom ter omogoči izdelava programov v predvidenih rokih.

Predlog operativnega načrta za izdelavo srednjeročnega plana regije je izdelan z namenom, da informira vse subjekte planiranja in druge odgovorne dejavnike o občinah in medobčinskih družbenopolitičnih forumih o do sedaj opravljenem delu ter da opredeli plan aktivnosti po posameznih nosilcih razvoja družbeno ekonomskih odnosov v regiji in da terminsko določi roke, da bi bil dokončni predlog regijskega plana do konca letošnjega leta sestavljen. Operativni načrt bi bil tudi istočasno terminska osnova za koordinacijo dela in sočasnost izdelave planov na vseh nivojih planiranja.

Od prvotno izdelanega načrta za sestavo plana SRS kasnimo. Vzrokov za to kasnitev je več — od kadrovske, organizacijske, kakor tudi metodološke priprave in finančnega pokritja stroškov (ne pravočasna izdelava obrazcev minimalnih kazalcev za TOZD, SIS) ter kasnitev pri izpolnjevanju teh obrazcev v delovnih organizacijah. V posameznih fazah se za sestavljanje predpisanih planov kasni od 3—6 mesecev, zato je za izdelavo regijskega plana izdelan predlog operativnih postopkov izdelave.

B. Informacija o dosedanjem opravljenem delu

Od že sprejete analize srednjeročnih planov v juliju 1974 je na področju organizacijskih priprav v naši regiji bilo izdelano naslednje gradivo:

— Izhodišča družbenoekonomskega razvoja koroške regije, sprejeta na MS ZKS v decembru 1974 in na komisiji za družbeno ekonomska vprašanja pri MS ZKS.

— Dopolnilo k izhodiščem družbeno ekonomskega razvoja koroške regije.

— Zbornik Gimnazije Ravne na Koroškem MED PECO IN POHORJEM II (Pripjevki: Pečnik, Dretnik, Haramija).

— Analiza v zvezi s problemi razdeljenosti območja občine Radlje ob Dravi na dve gozdno gospodarski območji.

— V izdelavi je dokument, ki ga financira republiški zavod za regionalno in prostorsko planiranje SRS, MOŽNOSTI PROSTORSKE DELITVE FUNKCIJ V SOMESTJIH.

— V septembru bodo izdelane osnove za pristop k samoupravnemu sporazumevanju med Lesno Slovenj Gradec, GG Maribor in Marlesom o poslovno-tehničnem sodelovanju med mariborsko in koroško regijo na področju finalizacije lesa in razvoja turizma na območju občine Radlje ob Dravi.

— Izhodišča družbenoekonomskega razvoja občin Dravograd, Radlje ob Dravi, Ravne na Koroškem in Slovenj Gradec.

— Sklepi in stališča družbenopolitičnih organizacij.

— Sklenjeni samoupravni sporazumi in družbeni dogovori.

— Gradivo Zavoda za prostorsko planiranje SRS.

— Kongresna gradiva ZKS in ZKJ.

— Priporočila komisije, ki jo je imenoval MS ZKS za Koroško, da predlaga svetu koroških občin ustanovitev delovnih teles za sestavo družbenoekonomskega plana regije za tista področja razvoja, kjer ni konkretnih nosilcev.

— Poleg navedenih organizacijskih in vsebinskih priprav ter planskih dokumentov je bilo opravljeno naslednje:

— Sodelovanje na posvetovanjih in razpravah, ki so se nanašale na razvojne in planske usmeritve gradiv republike in zveze,

— razlaga in tolmačenje izhodiščnih gradiv na posvetovanjih in razgovorih, ki so bili organizirani prek družbenopolitičnih organizacij in delavske univerze,

— organizacija republiškega posvetovanja o planiranju v Mežici,

— sodelovanje pri metodoloških postopkih izdelave planov.

Iz nakazanega lahko ugotovimo, da so v pripravah srednjeročnega programa regije sodelovale le strokovne službe. Čutiti je bilo pomanjkanje aktivne vloge občinskih družbenopolitičnih organizacij, gospodarske zbornice ter SIS pri sestavi vsebinskega dela. Pri izvajanju planiranja se v regiji kaže tudi pomanjkljivost koordinacije dela med planskimi službami v občini in izven nje.

C. Predlog časovne opredelitve sestave operativnega načrta za izdelavo srednjeročnega programa regije

Ako hočemo pravočasno v letošnjem letu sestaviti srednjeročni regijski plan, je potrebno, da za pospešitev procesa samoupravnega družbenega planiranja časovno določimo nosilce za sestavo tega plana.

Operativni načrt je usklajen z gradivom Zavoda SRS za planiranje, ker mora vsebina srednjeročnih planov temeljiti na razvojnih usmeritvah TOZD, SIS in KS. Pristop k planiranju na nivoju regije naj bi bil integralen proces planiranja z družbenega, prostorskega in socialnega vidika za vsa tista področja, ki se med posameznimi občinami prekrivajo.

Na osnovah obligatne sestave srednjeročnih planov po TOZD, SIS in KS se bodo v okviru koroške regije usklajevala planska predvidevanja na naslednjih področjih:

— črna metalurgija in kovinska predelava,

— področje barvne metalurgije,

— področje gozdarstva, kmetijstva in lesne industrije,

— področje gradbeništva,

— področje tekstilne industrije,

— področje predelave usnja in PVC materialov.

Za druga področja, kot so:

— promet,

— energetika,

— gostinstvo in turizem,

— obmejna območja,

— področje stanovanjske izgradnje in komunalnega gospodarstva,

— trgovina,

— področje usmerjenega šolstva in delavskih univerz,

— področje zdravstva in socialnega skrbstva,

— področje kulture,

— področje telesne kulture,

— področje varstva okolja

pa bi medobčinska konferenca SZDL pripravila predlog članov za sestavo delovnih komisij (3—5 članov), ki bi za predvidena področja parcialno izdelali osnutek za sestavo regijskega plana. Člane komisije potrdi in imenuje svet koroških občin.

FAZE IZDELAVE SREDNJEROČNEGA REGIJSKEGA PLANA ZA OBDOBJE 1976—1980

I. Faza

Izdelava osnutka srednjeročnega plana s povzetkom občinskih razvojnih usmeritev, ki vsebujejo:

— program razvoja OZD in TOZD iz obrazcev minimalnih kazalcev,

— izdelani osnutki razvojnih usmeritev po posameznih področjih, ki so jih sestavile imenovane komisije od sveta koroških občin.

Osnutek srednjeročnega plana bo izdelan na podlagi že prej omenjenih razvojnih osnutkov in sprejetih programskih usmeritev po posameznih občinah in regijskih družbenopolitičnih organizacij.

Izvajalci naloge

Nosilec: Ekonomski center Maribor (ECM) — enota za regionalno ekonomiko in statistiko Ravne na Koroškem.

Sodelujejo: strokovne službe za planiranje v posameznih občinah, predsedniki komisij, imenovanih na svetu koroških občin za posamezna področja in službe planiranja v OZD in TOZD.

Rok izdelave: avgust 1975.

II. Faza

Javna razprava o osnutku srednjeročnega plana regije. Glede na planiranje javne razprave je potrebno istočasno vključiti tudi ustrezne dokumente republike in federacije.

Izvajalci naloge

Nosilec: medobčinska konferenca SZDL.
Sodelujejo: OZD, TOZD, SIS, KS, izvršni svet občine, družbenopolitične organizacije in strokovna društva.

Rok izdelave: september 1975.

III. Faza

Sprejemanje samoupravnih sporazumov in družbenih dogovorov.

Da bi prišlo do usklajevanja splošnih regijskih in posameznih občinskih interesov kakor tudi hotenj OZD, SIS in občanov, je potrebno, da se za posamezna področja sprejmejo določeni samoupravni sporazumi in družbeni dogovori, ki bodo opredeljevali med posameznimi nosilci aktivnost za naslednje 5-letno obdobje bodisi v okviru regije ali izven nje.

Izvajalci naloge

Nosilci: strokovne službe občin, odgovorne za samoupravne sporazume in družbene dogovore.

Sodelujejo: TOZD, OZD, SIS in družbenopolitični organi.

Rok izdelave: oktober 1975.

IV. Faza

Izdelava predloga in sprejetje srednjeročnega plana regije za obdobje 1976—1980

Predlog srednjeročnega programa bo izdelan na podlagi osnutka in javne razprave ter na podlagi oblikovanih samoupravnih sporazumov in družbenih dogovorov.

Posamezno gradivo bo predloženo občinskim skupščinam v obravnavo, prečiščeno besedilo pa sprejme svet koroških občin konec leta 1975.

Izvajalci naloge

Nosilec: ECM — enota za regionalno ekonomiko in statistiko Ravne na Koroškem.

Sodelujejo: strokovne službe občin in družbenopolitičnih organizacij medobčinske inštitucije.

Rok izdelave: december 1975.

Gregor Klančnik

Slovenske železarne pospeševalnik gospodarstva

Na cilju 800.000 ton jekla prve od treh etap razvoja

Železo in jeklo sta človeštvu prinesla civilizacijo, omogočila črpanje naravnih energetskih potencialov in uporabo naravnega bogastva. Brez jekla danes ne bi mogla obstajati nobena gospodarska ustvarjalnost. Jeklo se nahaja v orodju, orožju, v vseh strojih, transportnih sredstvih, komunikacijskih in drugih objektih, jeklo je gradivo za največje naprave ter zgradbe in za najpreciznejše instrumente ter aparate.

Stoletje jekla

Jeklo je nosilec permanentne tehnološke revolucije — omogočilo je iznajdbo ter razvoj parnega stroja, eksplozivnih motorjev, elektro generatorjev in motorjev, reaktivnih turbin ter nuklearnih pogonskih agregatov. Jeklo je pripeljalo človeka v vse mirje in do prve stopinje na Mesecu, ki je velik korak človeštva.

V zadnjih sto letih je človeštvo doseglo več kot prej v celotnem procesu svojega razvoja. Proizvodnja in uporaba v dvajsetem stoletju najboljše prikazujeta vlogo jekla v tem napredku. Medtem ko je leta 1900 svetovna proizvodnja jekla znašala le 37 milijonov ton, se je tričetrto stoletja pozneje povzpela za 19-krat in leta 1974 dosegla 710 milijonov ton.

Največja rast izdelave in predelave jekla je kljub nastanku plastičnih mas in razvoju lahkih kovin bila dosežena v zadnjih 25 letih. Od leta 1950 do lanskega leta se je proizvodnja povzpela za 518 milijonov ton, kar je 77 % celotne rasti v XX. stoletju.

V Jugoslaviji je po osvoboditvi bila dosežena nadpovprečna stopnja rasti proizvodnje surovega jekla. V primerjavi z letom 1939, ko je proizvodnja znašala samo 235.000 ton jekla, se je do leta 1974 povzpe-

la za 12-krat. Dosežena raven 2,8 milijona ton pa nas še vedno vključuje med manj razvite države. To pa seveda ni slika naše celotne razvitosti. Ugodna bilanca napredka našega gospodarstva ob tridesetletnem jubileju osvobodjene domovine kaže, da smo skladno z našo politiko odprtosti in mednarodne delitve dela večjo pozornost posvečali predelovalni industriji, gradbeništvu, prometu, trgovini in turizmu, razvoj lastne črne metalurgije pa nadoknadili z uvozom. To je seveda vplivalo tudi na razvoj porabe jekla, lastno strojogradnjo in na uvoz naprav, strojev in tehnologije.

V tem je razlog, da kljub razvitosti delež SFR Jugoslavije v svetovni proizvodnji surovega jekla znaša le 0,57 % in da smo med vsemi državami sveta s 135 kg letnega poprečja na prebivalca šele na 28. mestu.

Zgrešena orientacija

Namen tega prispevka ni ugotovitev, da je naša dosedanja razvojna politika bila nepravilna. To je že dokazano z odločitvijo o preorientaciji našega razvoja in izboljšanju strukture gospodarstva v prihodnosti. Samo dejstvo, da smo lani za uvoz jekla porabili 440 milijonov \$, pa še vedno ni dokaz, da bi sami morali imeti razvitejšo črno metalurgijo. Rentabilnost in produktivnost lastne proizvodnje valjanih in drugih izdelkov je edino lahko dokaz upravičenosti obsega te dejavnosti. To pa seveda velja tudi za produkte, ki jih izdelamo iz domačega in uvoženega jekla.

Stanje v jugoslovanski črni metalurgiji sigurno ni ugodno. Razlogov za to pa je več:

— orientiranost na razvoj z manjšim vlaganjem ali kapitalno manjšo intenzivnostjo,

— zapostavljanje važnosti lastne proizvodnje jekla,

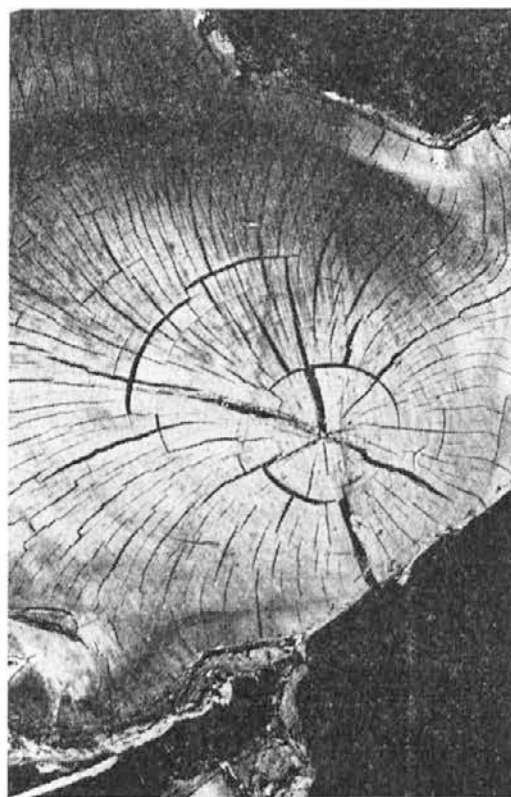
— neučinkovito investiranje.

Rezultat vsega tega so premajhne in nesklajane jeklarske kapacitete, nizka lastna proizvodnja surovega jekla, neizkoriščene valjavske zmogljivosti in relativno nizka produktivnost dela. V celotni jugoslovanski črni metalurgiji je zaradi nizke stopnje rasti proizvodnje produktivnost, merjena na surovo jeklo, od leta 1969 do 1974 celo za 2 % padla.

Rentabilnost in produktivnost pa nista odvisni le od količine, temveč tudi od kvalitete oziroma asortimana izdelkov. V tem in dobrem izkoriščanju proizvodnih zmogljivosti, kar je brez dvoma tudi rezultat združitve, je razlog relativno boljšemu stanju v slovenskih železarnah.

SR Slovenija po svoji zgodovini v proizvodnji in porabi jekla spada med srednje razvite dežele. Že predslovanski narodi so na tem področju taliti železo, naši predniki pa so že pred osmimi stoletji na Gorenjskem iz rude pridobivali železo in kovali jeklo. Ob osvoboditvi je bila Slovenija v železarstvu naša najbolj razvita republika in je dajala blizu 2/3 celotne jugoslovanske proizvodnje surovega jekla. V obnovi in industrializaciji domovine je zato slovensko železarstvo odigralo izredno važno vlogo, njena pomembnost pa tudi potem, ko je z razvojem črne metalurgije v drugih republikah njen delež padal in je leta 1974 znašal samo še 27,5 %, ni padla. Količino je kompenziral prehod na kvalitetna in žlahtna jekla ter širjenje primarne in sekundarne predelave. Slovenske železarne so zato tudi sedaj važen člen jugoslovanskega gospodarstva.

Za razliko od drugih republik za Slovenijo veljata predvsem prva dva razloga, zakaj železarstvo ni hitreje napredovalo. Obstoječe železarne so se v republiškem vrhu v določenih obdobjih obravnavale kot

Sledovi rasti

breme, ne pa kot važen del gospodarstva republike. Le strah pred 12.000 delavci je preprečil, da jeklarska dejavnost še bolj ni bila prepuščena hiranju. Brez pretiravanja lahko rečemo, da so zlasti v kriznem obdobju samo v železarnah zaposleni delavci obvarovali in še utrdili slovensko črno metalurgijo. Integracija je bila pri tem posebno pomembna odločitev.

K milijonu ton jekla

Za nas nista tako pomembni bogata preteklost in trdoživa sedanost kot prihodnost slovenskega železarstva.

Oddaljenost od surovinskih središč slovenske železarstvo usmerja na tako specialno proizvodnjo, ki je optimalna na manjših talilniških in valjavskih agregatih, kar pomeni orientacijo na elektro metalurgijo. Že leta 1970 so v konceptu razvoja jugoslovanske črne metalurgije slovenske železarne Jesenice, Ravne in Štore imele odrejeno mesto in vlogo, ki se do sedaj ni menjala. V srednjeročnem razvojnem načrtu smo v obdobju od leta 1971 do 1975 za letošnje leto predvideli 800.000 ton surovega jekla, v dolgoročnem konceptu razvoja pa za leto 1985 milijon ton jekla.

Prva etapa predvidenega 30-odstotnega povečevanja proizvodnje surovega jekla od leta 1970 bo letos dosežena. Po petmesečni proizvodnji smo na trendu letne proizvodnje 810.0000 ton in samo težave z uvozom surovin nam dosego petletnega cilja lahko preprečijo.

Upravičen optimizem velja tudi za drugo etapo rasti proizvodnje in razvoja slovenskega železarstva. Pred petimi leti načrtovanega koncepta dolgoročnega razvoja slovenskih železarn tudi po podrobnejši obdelavi nismo bistveno menjali. Ostali smo na osnovnih izhodiščih, da SR Slovenija

— razpolaga z razvitim kovinsko predelovalnim kompleksom in drugo visoko porabo jekla, kar utemeljuje proizvodnjo jekla v tej republiki,

— razpolaga z delovnimi navadami, umskimi sposobnostmi in energetske mediji, ki dovoljujejo obstoj in razvoj proizvodnje kvalitetnih in plemenitih jekel, ki odvisno od asortimana že med 200 in 500 tisoč ton letne proizvodnje doseže optimalne dimenzije.

Izpopolnjen koncept razvoja proizvodnje jekla SŽ se zato bistveno ni menjal. Praksa v preteklih letih je celo pokazala, da je predvideni razvoj možno doseči že pred iztekom tekočega petnajstletja do leta 1985, zato zasnova srednjeročnega načrta ekonomskega razvoja že za zadnje leto obdobja od leta 1976 do 1980 predvideva kapaciteto milijon ton surovega jekla. To pomeni, da je v naslednjem petletnem obdobju od leta 1981 do 1985 možno količino te substance povečati na 1.200.000 ton. Tak razvoj pa ne bo zavrl padanja deleža SR Slovenije v proizvodnji jekla Jugoslavije, kar pomeni, da bo količino treba nadoknaditi s kvaliteto.

S takim konceptom razvoja slovenskega železarstva smo bili od prvih zasnov količinsko in tudi po predvidenem asortimanu usklajeni s predvideno rastjo porabe v SFRJ Jugoslaviji in z drugimi domačimi proizvajalci jekla. Drugače pa je to v celi državi.

Načrte v realni okvir

Na področju koncepta razvoja jugoslovanske črne metalurgije sta ostala neusklajena dva osrednja problema:

— dimenzija razvoja celotne domače proizvodnje jekla,

— surovinski izvor za proizvodnjo surovega jekla.

Oba ta dva problema sta bila temeljna snov 27. marca 1975 na posvetovanju komunistov na CK ZKJ v Beogradu. Na tem posvetovanju je bilo ugotovljeno, da organizacije združenega dela črne metalurgije, regije in republike medsebojno neusklajeno načrtujejo povečevanje proizvodnje jekla in to izven optimalnih in realnih dimenzij. Vsota razvojnih načrtov pomeni leta 1985 kapaciteto okrog 16 milijonov ton surovega jekla, za kar ni možno zbrati niti finančnih sredstev niti sočasno razviti energetskih virov, komunikacij in povečati predelovalnih zmogljivosti. V sklepnem gradivu posvetovanja je rečeno: »Vsi udeleženci so v razpravi, ko so govorili o realnih potrebah in možnosti razvoja, ob majhnih razlikah bili enotni, da je proizvodnja okoli 8 milijonov ton jekla leta 1985 edino upravičljiva.«

Osnovnošolske napake takega načrtovanja so v tem, ker ne bazira na širšem združenem delu, predvsem pa ne na realnem sodelovanju porabnikov. To je torej račun brez krčmarja, ki čaka na ponovno ustanovitev centraliziranih deviznih in dinarskih skladov, na katere se je treba pravočasno obesiti. Drugače pa je takrat, ko so finančni viri v rokah združenega dela, na kar smemo edino računati. Takrat se tudi načrti spustijo na realna tla in taka je bila tudi ugotovitev posvetovanja.

Tudi upravni odbor ZJŽ je na stališču, da je do leta 1985 realno možno povečati domačo proizvodnjo jekla največ do 8 milijonov ton letno, zato smatra, da ni razloga za spremembo koncepta razvoja iz leta 1970. Tako stališče je pravilno, pa vendar se posamezne OZD ne ravna po usklajeni zamisli iz leta 1970, ki jo je potrdil tudi zvezni izvršni svet, temveč načrte kujejo po svoje, kar je pripeljalo do sporov. Za slovenske železarne lahko trdimo, da

smo dogovore iz leta 1970 spoštovali in da s svojim konceptom razvoja tudi sedaj niso sporne.

Škodljiva avtarkija

Ali jugoslovansko črno metalurgijo razvijati izključno na lastnih surovinskih rezervah ali na kombinaciji z uvozom bogatih inozemskih rud in železne gobe, je druga dilema, na katero je dalo odgovor posvetovanje komunistov na CK ZKJ. V sklepnem gradivu posvetovanja je rečeno: »Osnova razvoja mora biti domača ruda, njena maksimalna in racionalna poraba, kar ne pomeni, da se bomo v celoti odpovedali uvozu za bogatenje domačih surovin, ko to zahteva boljše izkoriščanje obstoječih kapacitet in predvsem, če se tak uvoz lahko pokrije z izvozom končnih izdelkov.« Vpliven pri tem je bil prispevek delegata SŽ.

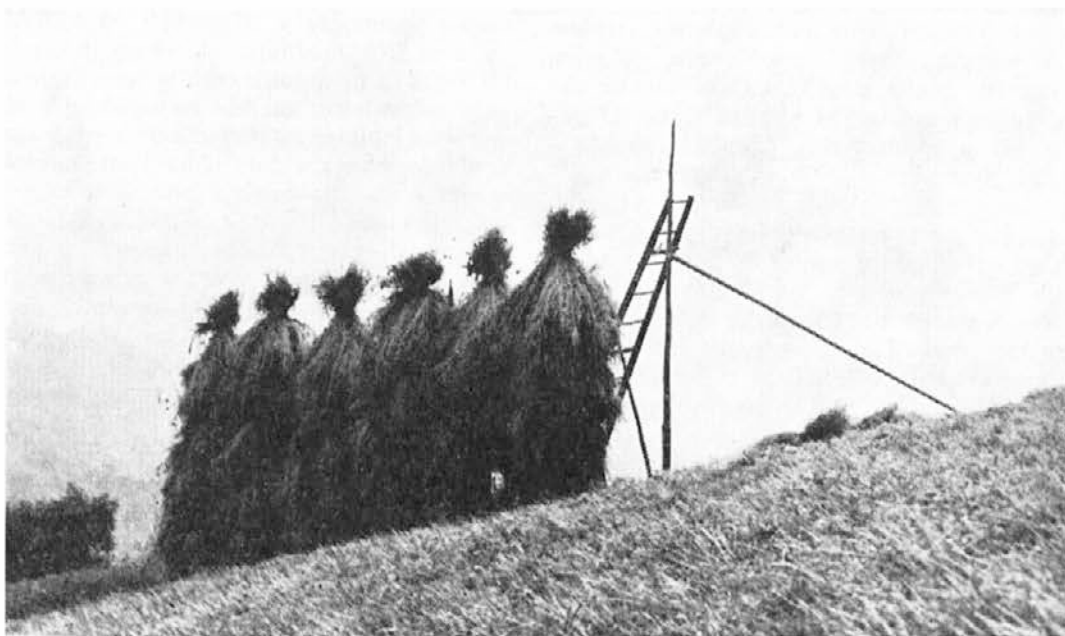
Podobno stališče o realnosti razvoja proizvodnje in porabe jekla, kakor tudi o oskrbovanju jugoslovanske črne metalurgije je predvideno tudi v osnutku »Temeljev skupne politike dolgoročnega razvoja SFR Jugoslavije do leta 1985«. To pa še vedno ne pomeni, da je igra že dobljena.

Nekateri se uporno postavljajo na stališče, da je rude doma dovolj in da tudi kvalitetno ustreza, zato ni potrebe po uvozu železove rude. Zato bo potrebna velika prizadevnost, da bi slovenskim železarnam zagotovili svojo prihodnost z oskrbovanjem takih surovin, ki so pogoj proizvodnje kvalitetnih in žlahtnih jekel. Potrebna bo tudi pomoč republiških forumov in delegatov v zveznih organih, da bi skupno dokazovali škodljivost avtarkije in negospodarske uporabe izključno domačih surovin.

Po osnutku srednjeročnega razvojnega načrta, ki za leto 1980 v SŽ predvideva 1,06 milijona ton surovega jekla, bomo poleg domačih surovin za predvideno ekonomiko in asortiman potrebovali okrog:

200.000 ton bogate železove rude,
450.000 ton uvoženega starega železa,
100.000 ton železne gobe.

Količine posameznih surovin se bodo po potrebi menjale, vsota uvozne substance Fe pa bo morala ostati, da bi dosegli predvideno količino surovega jekla. Take uvo-

Poletje je tu

zne količine so sigurno dobra osnova za sklepanje dolgoročnih aranžmajev z državami SEV in deželami v razvoju, ki bodo vsebovale tudi protidobave v gotovem blagu.

Kljub temu da bo velik del prehoda taljenja jekla na sodoben, predvsem elektro postopek treba izpeljati že v naslednji petletni etapi razvoja, je odločitev v tehnologiji odvisna od surovin, ki jih bomo dobili. Že je torej odprta možnost, da se z deželami v razvoju pogovarjamo o konkretnih dolgoročnih poslih z obojestranskimi koristmi. Tak pristop bo sočasno zagotovil prihodnost slovenskemu železarstvu in obsežno blagovno menjavo ter poslovno zvezo z drugimi deželami, zato je nujno, da se taki poslovni politiki da zelena luč.

Predlog razvojnega načrta poleg lastne proizvodnje surovega jekla na podlagi sovlaganja predvideva nabavo okrog 130.000 ton polizdelkov letno iz drugih jugoslovanskih železarn, kar pomeni, da bi na kraju naslednjega petletnega obdobja dosegli okrog 950.000 ton valjanega, kovanega in litega jekla ter železa.

Izdelava jekla ni cilj

Logično je, da ima razvoj proizvodnje surovega jekla v SR Sloveniji svoj motiv samo v končni proizvodnji te, za reprodukcijo celotne človeške družbe najvažnejše snovi. Sestavljena organizacija združenega dela Slovenske železarne mora kot organizirana proizvodna skupnost voditi širšo poslovno politiko, zato zanjo proizvodnja jekla še ne more biti cilj, temveč pogoj za širši razvoj kovinske industrije. V Slovenskih železarnah moramo voditi ožjo in širšo politiko finalizacije.

— ožjo v smeri lastnega povečevanja sekundarne predelave,

— širšo prek poslovne skupnosti za izdelavo in predelavo jekla za povečevanje proizvodnje v bližini železarn.

Predlog srednjeročnega razvoja mora poleg primarne predelave jekla vsebovati tudi širjenje termične predelave in mehanske obdelave jekla v organizacijah združenega dela SŽ. Ta finalizacija naj bi se v sestavljeni organizaciji razvila tako, da bo do leta 1980 okrog ene četrtine blagovne proizvodnje železarn vgrajene v hladno in mehansko obdelane izdelke od orodja, sestavnih kovinskih delov do kompletnih strojev. To mora pomeniti, da bo skoraj polovico eksterne realizacije SŽ dala kovinska panoga, in dalje, da bo izvoz izdelkov SŽ pokrival uvoz surovin in drugega reprodukcijskega materiala. To bo dosegljivo s širjenjem in pridruženjem predelave.

Jasno je, da se taka politika razvoja lahko doseže samo v takih medsebojnih odnosih, kjer vlada notranja ekonomska odvisnost. Tehnološko ekonomska celovitost mora zato postati lastnost kvalitetno poglobljenega združevanja dela in sredstev SŽ.

Naslednja, še težja naloga, je širše prilagojevanje proizvodnje jekla s predelavo. Ve se, da SŽ sedaj ne krijejo niti polovice slovenskih potreb po jeklu. S prilagojevanjem programov razvoja v poslovni skupnosti morajo SŽ v naslednjem petletnem obdobju v SR Sloveniji povišati prispevek oskrbovanja z jeklom iz lastne proizvodnje na okrog 75 %, ostalih 25 % pa oskrbeti prek blagovne menjave in iz drugih jugo-

slovanskih železarn. Organiziranje oskrbovanja slovenske kovinsko predelovalne in elektro industrije do leta 1980 mora biti eden od pomembnih ciljev poslovne politike SŽ. Taka politika zblíževanja bo najboljše sredstvo za realizacijo zahtevnih razvojnih načrtov železarstva.

Jeklo ni skrb samo železarjev

Za izpeljavo modernizacije in širjenja jeklarskih zmogljivosti v Sloveniji bo poleg lastne udeležbe in prenesenih sredstev državnega kapitala potrebno združiti še znatna dodatna domača sredstva in angažirati zunanje vire. Za razvoj črne metalurgije pa bodo potrebne tudi razne devizne, carinske in druge olajšave, enostavno večje razumevanje širše družbe. Ob tem da je treba pohvaliti preobrat v odnosih do črne metalurgije v republiških forumih, je v Sloveniji še vedno močno ukoreninjena miselnost, da so železarne breme. To se kaže na primer v odnosu elektro gospodarstva, ki bi se neposrednih porabnikov raje otreslo, kot jim priznalo koristi, ki jih z odvzemom v pasu, v petkih in svetkih, prinašajo.

Opazno je tudi, da se v Sloveniji za nekatere dejavnosti posebno zanima sam republiški politični vrh. To si želi tudi naše železarstvo. Plodna podpora teh dejavnikov bo potrebna, da bi speljali velike načrte obstoja in daljnjega razvoja slovenske črne metalurgije.

Lokacije slovenske proizvodnje jekla na Jesenicah, Ravnah in v Štorah je odredila zgodovina. Naši predniki so za to imeli utemeljitev, s prilagojevanjem tehnologije in plemenitenjem proizvodnega programa pa so te lokacije svojo ekonomsko upravičenost zadržale do danes. Tudi disperzija slovenskih železarn na tri regije ni več pro-

blematična, saj je v prvi fazi združitve dela bila izpeljana specializacija, ki omogoča optimalno uporabo proizvodnih potencialov. Z razvojem SOZD SŽ in izpeljava specializacije kvalitetnih programov talilnic in valjarn bo gospodarnost še večja.

Razpolagamo torej z argumenti, ki dovoljujejo razvoj proizvodnje jekla v SR Sloveniji na sedanjih lokacijah na Jesenicah, Ravnah in v Štorah, obstoj in razvoj pa sta pogojena:

— s proizvodnim programom kvalitetnih in žlahtnih jekel, specializiranim po talilnicah,

— uvedbo sodobnega tehnološkega postopka elektro metalurgije,

— z razvojem industrijskega potenciala kovinske in elektro industrije, ki se bo napajal z jeklenimi izdelki SŽ,

— s tako integracijsko celovitostjo, ki bo omogočila dolgoročne aranžmaje za oskrbovanje s kvalitetnimi surovinami, prodajo blaga ter storitev in izravnava uvoza z izvozom.

Veseli nas, da smo na tem, da bomo v sedanjem petletnem obdobju proizvodnjo elektro jekla povečali za 200.000 ton in letos s proizvodnjo 800.000 ton jekla dosegli prvo od treh etap razvoja. Čakata nas še dve težki petletni etapi; v vsaki naj bi povečali zmogljivost za 200.000 ton surovega jekla letno, ob tem posodobili tehnologijo, specializirali delovni program, izboljšali strukturo proizvodnje in razvili veliko mednarodno blagovno menjavo in delitev dela. Velika je ta gospodarsko utemeljena naloga. Ob vzornem in požrtvovalnem delu komunistov in vseh zaposlenih ter ob širši družbeni podpori jo moramo izpeljati in bogati preteklosti slovenskega železarstva dodati še svetlo prihodnost.

Iz železarskega zbornika

Franc Uranc, dipl. inž.

Žilavost konstrukcijskih jekel v odvisnosti od hitrosti preizkusa

(Železarski zbornik 7 (2) 1973 — stran 89 do 92)

Žilavost cementacijskih jekel se lahko močno spreminja v odvisnosti od njihove sestave. Najugodnejša žilavost jekla z 1,5 % Cr in prav toliko niklja je pri 5-krat večji udarni hitrosti kot najugodnejša žilavost nelegiranega cementacijskega jekla. V članku skuša avtor ugotovljati, kakšna je odvisnost žilavosti od hitrosti preizkušanja pri orodnih jeklih, saj večja žilavost pomeni odpornost orodja proti večjim sunkom sil. Obravnava rezultate primerjalnih poizkusov za različne vrste orodnih jekel in različne pogoje preizkušanja. Posebej je obravnaval odvisnost porabljenega dela za zlom probe od energije nihala in njegove hitrosti.

Tone Pratnekar, dipl. inž.

Optimizacija obdelovalnih pogojev

(Železarski zbornik 7 (2) 1973 — stran 93 do 99)

Članek je rezultat raziskav obdelovalnosti domačih materialov v okviru »makroprojekta« pri Fakulteti za strojništvo v

Ljubljani in spada v sklop raziskovalnih nalog na področju avtomatizacije maloserijske, individualne in srednje-serijske proizvodnje. Poizkuse so izvajali s trdo-kovinskimi ploščicami proizvodnje Sandvik Coromand pri obdelavi domačega jekla za kroglične ležaje.

Osnova za izračun cene izdelave so vedno tehnološki podatki, katere določata tehnolog ali mojster. Določanje parametrov obdelave, kamor spadajo: rezalna hitrost, pomik noža in globina rezanja, je bilo več ali manj prepuščeno praktičnim izkušnjam, ki pa niso bile vedno optimalne. Optimalno določanje obdelovalnih pogojev je povezano z dolgotrajnimi poskusi ugotavljanja izdržljivosti nožev oz. rezalnega roba in s kasnejšim vrednotenjem dobljenih rezultatov. Ročno računanje v nobenem primeru ne pride v poštev, zato je v članku opisana metoda in podane so končne formule za izračunavanje rezultatov z računalnikom. Za posamezne formule je treba le napisati ustrezne programe. Za ilustracijo je v članku podan praktičen primer določanja optimalnih pogojev obdelave za struženje ležalnega obroča.

Opisana metoda ne obsega najnovejših ugotovitev na področju obdelovalnosti, ampak le dopolnjuje podatke obstojnosti

orodja v zvezi z zahtevami praktične obdelave. Namen tega dela je bil namreč v razvitju metode za hitro izračunavanje obdelovalnih stroškov z računalnikom. S tem so pa dane tudi možnosti za postopne izboljšave in korekture v tem izračunavanju.

Franc Uranc, dipl. inž.

Lastnosti hitroreznih jekel in analiza vzdržnosti orodij

(Železarski zbornik 7 (3) 1973 — stran 141 do 150)

Moderna orodna jekla vsebujejo več ogljika kakor jekla, ki so jih proizvajali pred leti. Z naraščajočo vsebnostjo ogljika pa postajajo vedno pomembnejše žilavostne lastnosti brzoreznih jekel. Članek obravnava posebno preprosto metodo za določevanje relativne obstojnosti orodij iz brzoreznih jekel, kakor tudi drugih orodnih jekel. Po tej metodi je mogoče za neko orodje iz določenega brzoreznega jekla vnaprej določiti najugodnejšo toplotno obdelavo samo s pomočjo upoštevanja vplivov na žilavost in trdoto pri sobni kakor tudi pri povišani temperaturi.

Za katero koli orodje, ki je bilo izdelano že iz različnih jekel, lahko konstruiramo krivuljo relativne obstojnosti. To je mogoče s pomočjo podatkov o obstojnosti treh ali štirih enakovrstnih orodij, izdelanih iz različnih vrst jekel, pod pogojem, da poznamo trdoto in žilavost. Orodje je lahko izdelano tudi iz ene vrste jekla, ki je različno toplotno obdelano. Krivulje relativne obstojnosti se lahko poljubno podaljšajo, če poznamo trdoto in žilavost. Seveda so krivulje relativne obstojnosti veljavne le za določeno vrsto orodja in obremenitev oz. za določen tip orodja. Podatke za orodja iz litega in kovanega jekla moramo obravnavati posebej.

Vasilij Prešern, dipl. inž. — Metalurški inštitut Ljubljana, Jože Šegel, dipl. inž. — Železarna Ravne

Študija možnosti uvajanja procesnih računalnikov na elektro obločne peči

(Železarski zbornik 7 (4) 1973 — stran 199 do 206)

V članku je opisan sistem računalniškega vodenja elektro obločne peči. Prikazana je zgradba sistema in vodenja posameznih tehnoloških faz z navedbo glavnih koristi in izboljšav, ki jih lahko pričakujemo od računalniško vodene in kontrolirane elektro obločne peči. V svetu jeklarne v zadnjem času vedno bolj uvajajo uporabo procesnih računalnikov za vodenje in kontrolo tehnologije in delovanja elektro obločnih peči pri proizvodnji jekla.

Sistem vodenja peči s pomočjo procesnega računalnika je sestavljen iz »Hardware« in »Software« elementov. Med »Hardware« elemente štejemo elektro obločno peč, procesni računalnik in konzole za zvezo in poseganje v delovanje računalnika pri peči.

Med programe ali »Software« pa spadajo vsi potrebni uporabni programi za delovanje računalniškega sistema, katerega učinkovitost in uporabnost je močno odvisna od vloženih podatkov in celotne priprave ter obvladanja tehnologije in delovanja

peči. Vsi podatki se lahko vnašajo v računalnik v obliki analognih ali digitalnih signalov. Vodenje celotnega procesa je razdeljeno na vodenje in kontrolo posameznih faz v procesu:

- 1. priprava vložka,
- 2. zalaganje in taljenje,
- 3. žilavenje,
- 4. rafiniranje,
- 5. legiranje.

Za vsako od teh faz je potrebno izdelati matematične modele, ki tvorijo celoto osnovnega skeleta za računalniško vodenje procesa. Taki modeli imajo trajno vrednost in jih je mogoče izpopolnjevati. Od razvitega sistema procesnega računalnika za elektro obločno peč lahko pričakujemo naslednje koristi:

- krmiljenje in kontrolo električnega režima,
- koordiniranje obremenitev več elektro obločnih peči,
- zmanjšanje porabe ferolegur,
- skrajšanje trajanja šarže,
- izboljšanje izdržljivosti peči,
- izboljšanje enakomernosti in kakovosti,
- izboljšanje delovne discipline in
- lažje in pravilnejše planiranje proizvodnje.

Marjan Senica, dipl. inž.

Vpliv aksialnih obremenitev na življenjsko dobo valjčnih ležajev

(Železarski zbornik 7 (4) 1973 — stran 207 do 211)

Pri proizvodnji strojev se v železarni Ravne srečujemo z mnogimi tehnološkimi in konstrukcijskimi problemi. Stroji sestojijo iz množice strojnih delov. Naloga konstrukterjev in tehnologov je, da te dele med seboj uskladijo, da sestavljeni predstavljajo homogeno enoto, ki potem lahko obratujejo v najtežjih pogojih zanesljivo in točno. Pri konstruiranju stiskalnic in

drugih strojev se srečujemo s problemi vleženja gredi. Ležaji morajo biti tako izbrani in dimenzionirani, da prenašajo sile obremenitev in da zdržijo predpisano življenjsko dobo. Da bi ležaje lahko dimenzionirali, moramo poznati načine obremenitev in njihov vpliv na življenjsko dobo. Pri klasičnem postopku dimenzioniranja valjčnih ležajev ni nobene zveze med aksialnimi obremenitvami in skrajšanjem življenjske dobe. Valjčni ležaji pa prenašajo tudi aksialne obremenitve in življenjska doba bo s povečanjem aksialnih obremenitev krajša.

Funkcionalna zveza med vplivom aksialnih obremenitev na življenjsko dobo ležajev je v tem članku nekoliko podrobneje obravnavana. Pri izračunavanju življenjske dobe ležajev, ki so obremenjeni z aksialnimi silami, moramo v odnosu na klasičen postopek izvršiti določene popravke ugotovljenih vrednosti.

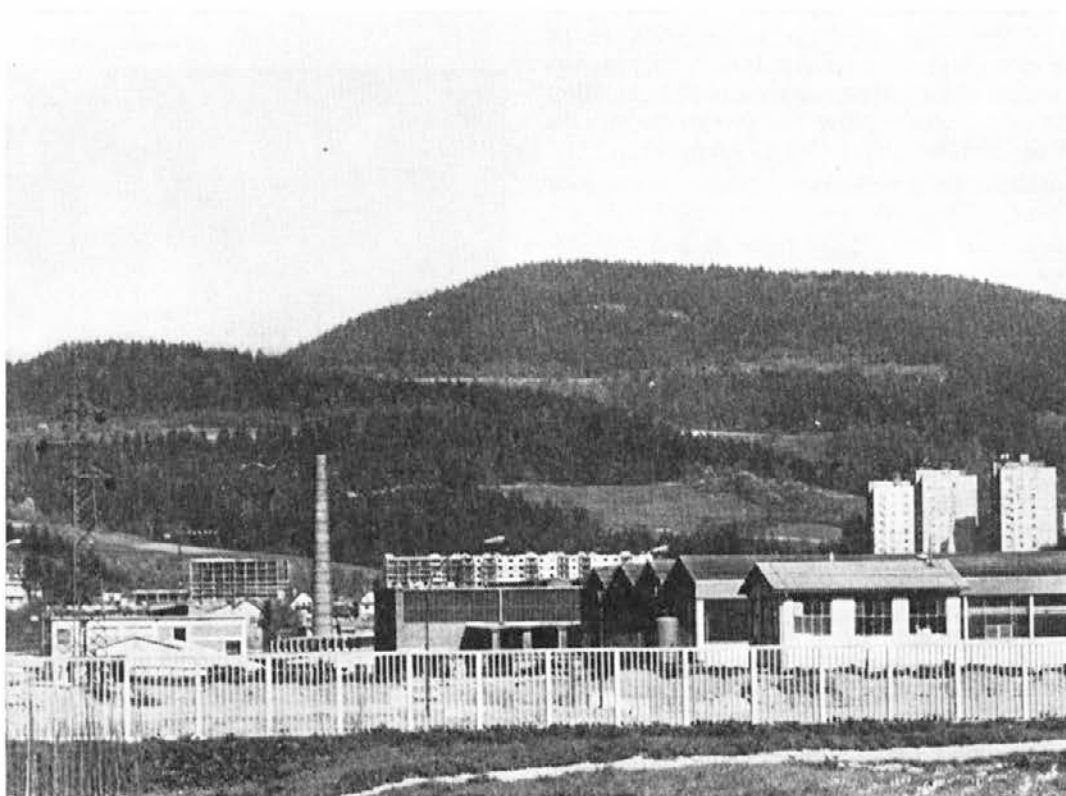
Vladimir Macur, dipl. inž.

Praksa vakuumiranja jekla v železarni Ravne

(Železarski zbornik 8 (1) 1974 — stran 13 do 19)

Članek je povzetek predavanja na metalurškem srečanju v Portorožu oktobra 1973 in podaja kratek opis konstrukcije vakuumske komore in tehnologije vakuumiranja. Poleg mnogih prednosti so prikazane tudi težave, ki nastajajo zaradi visoke prebodne temperature. Razvoj v svetu gre v smeri elektroobločnega in indukcijskega ogrevanja taline med vakuumiranjem, kar pa je precej drag postopek. Temperaturo preboda je mogoče pri obstoječih pogojih znižati s predgrevanjem ponve. Za prihodnost pa je precej zanimiv postopek vakuumiranja pred pečjo.

Železarna Ravne ima v jeklarni napravo za vakuumiranje jekla v ponovci firme Stokes. Ta naprava je bila uvedena v pro-

Naše nove perspektive

izvodnjo leta 1968. Obenem z uvedbo vakuumiranja so bili postopoma skrajšani tudi postopki tako imenovanega H_2 žarjenja za odstranjevanje vodika, ki povzroča kosmiče v jeklu. Do leta 1973 so bila največ vakuumirana jekla Č. 5741, Č. 5742 in Č. 3240.

V zadnjem času se vakuumira še cela vrsta jekel za cementacijo, jekel za poboljšanje in drugih ogljikovih jekel. Za postopek vakuumiranja ni odločilna samo vrsta jekla, ampak tudi izdelek, ki se bo iz njega izdelal in področje uporabe. Časi žarjenja za odkovke utopnih jekel so bili zmanjšani zaradi vakuumiranja za 33 %, pri jeklu Č. 3240 pa je bilo to skrajšanje 56 %.

Vakuumska komora je postavljena v livni jami. Sistem sestoji iz dveh kondenzatorjev, priključenih na šest injektorskih stopenj. Doseže se podpritisk do 0,5 torra. Celotno trajanje vakuumiranja znaša 15 minut pri povprečnem podpritisu 1,5 torra.

Glavna težava pri tem vakuumiranju so visoke potrebne temperature preboda v mejah 1680 do 1720°C in dolgo zadrževanje taline v ponovci. Prvi poizkusi s predgreto ponovco kažejo, da lahko izpustimo iz peči talino s 60°C nižjo temperaturo. Zamašni drog je pri tem zračno hlajen, kasneje pa je predviden prehod na zasunsko zapiralo.

Ponovca se ogreva z oljnim gorilcem do ca. 1300°C. Med prebodom je pokrov na ponovci za preprečevanje temperaturnih izgub. V nadaljnjem razvoju je interesantno vakuumiranje pred pečjo.

Mitja Šipek, dipl. inž.

Merjenje časovne odvisnosti poteka delovanja sile pri udarnem preizkusu

(Železarski zbornik 8 (1) 1974 — stran 39 do 46)

Članek opisuje napravo za elektronsko merjenje udarne sile v odvisnosti od časa na ZF žilavostnih probah. Prikazan je razvoj naprave, konstrukcija filtrov in elektronskega prožilca ter umerjanje in končno registriranje rezultatov. Prikazanih je tudi nekaj primerov tega preizkusa. Sile, ki pri udarnem lomu nastopajo, znašajo do 7 ton in lomi trajajo 0,2 do 0,6 m/sek.

Klasično preizkušanje žilavosti omogoča dokaj nepopoln vpogled na dogajanja pri udarnem lomu. Poleg dela, ki je porabljeno za zlom probe, nas zanima predvsem največja sila in časovni potek sile pri udarcu kladiva. Z elektronskimi meritvami in ustreznim merilnim sistemom z upornimi trakovi je mogoče na oscilografu potek sile registrirati. Pri tem je potreben sistem električnih filtrov za odstranjevanje iznihavanja.

Mag. Vasilij Prešern, dipl. inž. — Metalurški inštitut v Ljubljani, Alenka Rodič, dipl. inž. — Železarna Ravne

Preizkušanje nove sintetične žilindre za rafinacijo v električni obločni peči

(Železarski zbornik 8 (3) 1974 — stran 155 do 163)

Majhno stopnjo razžveplanja pri modificirani tehnologiji izdelave jekla po enožilindrinem postopku v električnih obloč-

nih pečeh skušamo povečati za uporabo sintetičnih rafinacijskih žilindre. V članku je opisana določitev optimalne sestave žilindre za rafinacijo v peči in izdelava večje količine predlagane žilindre. Poskusne taline za uporabo nove žilindre so bile narejene na 10-tonski električni obločni peči v železarni Ravne. Analiziran je potek in stopnja razžveplanja jekla po dodatku sintetične žilindre in opisane so metalografske preiskave poskusnih talin. V primerjavi z normalno tehnologijo dosežemo večjo stopnjo razžveplanja, zmanjša se količina sulfidnih vključkov ter skupna vsota vseh nekovinskih vključkov v poskusnih talinah.

Franc Uranc, dipl. inž.

Obraba rudarskih naprav in orodij za hladno oblikovanje jekla

(Železarski zbornik 8 (3) 1974 — stran 171 do 178)

Obraba različnih jeklenih in železnih naprav pomeni ogromno gospodarsko škodo. Poskusno določevanje obrabne obstojnosti pogosto ne daje zadovoljivih podatkov, ki bi lahko služili izbiri novega materiala ali drugačne toplotne obdelave orodja.

Obrabna obstojnost jekla ni vsestransko opredeljujoč pojem, ker je obraba vsakega strojnega dela odvisna od načina obremenjevanja.

Iz podatkov kakršnega koli obrabnega preizkusa ali iz znanih trdot ali žilavosti ne moremo predvideti splošne uporabnosti posameznega jekla ali železa. Lahko pa iz splošno znanih podatkov sklepamo na vzdržnost določenega tipa orodja iz določenega jekla. V naslednjem so prikazane vzdržnosti različnih tipov orodij od rudniških mlinov do rezalcev stekla.

Podatki praktičnih preizkusov so razvrščeni glede na to, katera kombinacija lastnosti odločilno vpliva na vzdržnost konstrukcijskega dela pri določenem tipu obrabe.

Jože Rodič, dipl. inž.

Novo orodno jeklo OA-2 v proizvodnem programu železarne Ravne

(Železarski zbornik 8 (3) 1974 — stran 185 do 192)

V rubriki Železarskega zbornika »Tehnične novice« je s tem člankom predstavljeno novo orodno jeklo OA-2, ki je bilo uvedeno v proizvodni program železarne Ravne predvsem za izdelavo strojnih nožev. To jeklo je splošno uporabno in izrednih kakovostnih lastnosti tudi kot orodno jeklo za hladno delo in v nekaterih primerih tudi za vroče delo. Članek podaja vsa potrebna navodila za uporabo in toplotno obdelavo tega jekla, obenem pa podaja rezultate dosedanjih raziskav. Ko bodo z daljšo proizvodnjo tega jekla znani in potrjeni še rezultati teh preiskav v redni kontroli, bodo podane vse lastnosti tega jekla v obliki prospekta. Lahko rečemo, da so ugotovljene lastnosti tega jekla odlične in da je zanj zelo veliko zanimanje med potrošniki.

Franc Černe, dipl. inž.

Primerjava meroobstojnosti orodnih jekel

(Železarski zbornik 8 (4) 1974 — stran 243 do 247)

Zaradi posebnega zanimanja potrošnikov orodnih jekel za njihove lastnosti glede dimenzijske obstojnosti in oblikovne stabilnosti so v obliki tehničnih novic zbrani vsi razpoložljivi podatki meroobstojnih orodnih jekel za medsebojne primerjave. To je koristna informacija za naše potrošnike, ki uporabljajo orodna jekla tipov OCR-12 in Merilo.

MODROST

Mladost je zmeraj verovala, tudi danes veruje, da je lahko obrniti svet.

Panzini

Koroški šintlini — vedno redkejši domač izdelek

Franc Čegovnik, varn. inž.

Analiza poškodb pri delu

V 2. številki Informativnega fužinarja smo objavili sestavek »Nesreče pri delu ponovno upadajo.« V njem smo zajeli glavne podatke o pogostnosti nesreč, resnosti nesreč, hujših primerih nesreč pri delu in vzrokih nesreč v letu 1974. Tokrat pa objavljamo še nekatere druge pomembne kazalce varstva pri delu za leto 1974, ki so pripomogli k zmanjšanju nesreč pri delu v podjetju.

Nesreče po času zaposlitve in starostni strukturi

Razdelitev poškodovanih delavcev po času zaposlitve je razvidna iz naslednje razpredelnice:

	primerov	odstotek
do 3 mesece	22	6,57 %
od 3—6 mesecev	25	7,46 %
od 6—12 mesecev	27	8,06 %
od 1—3 leta	70	20,90 %
od 3—5 let	44	13,13 %
od 5—10 let	44	13,13 %
nad 10 let	103	30,75 %
Skupaj:	335	100,00 %

Na novo zaposleni delavci so posebno v začetku dela, dokler se še niso prilagodili delovnemu okolju in seznanili z nevarnostmi ter varstvenimi ukrepi pri delu, bolj izpostavljeni poškodbam in je pogostnost nesreč zato tudi razmeroma visoka. Pri delavcih z zaposlitvijo do enega leta dela je bilo v letu 1974 kar 74 primerov nesreč ali 22,09 odstotka od vseh nesreč.

Ce upoštevamo številčno strukturo delavcev po času zaposlitve, potem je pogostnost nesreč v prvem letu dela še bolj zaskrbljujoča. Z delovno dobo do enega leta je bilo v našem podjetju skupaj okrog 280 delavcev, na katere odpade 74 primerov nesreč, kar znaša 26,4 odst.

Z delovno dobo od 1 do 3 let je bilo skupaj okrog 750 delavcev, na katere odpade 70 primerov nesreč. Odstotek 9,3 je v tem obdobju znatno nižji.

Z delovno dobo nad 10 let pa je zaposlenih okrog 2000 delavcev, na katere odpade 103 primeri nesreč. Odstotek nesreč je za to strukturo zaposlenih le še 6,5.

Največjo pozornost je potrebno posvetiti na novo sprejetim delavcem, da se teoretično in praktično pravilno uvedejo v delo, ki ga opravljajo, da imajo pri tem stalen nadzor in pomoč izkušenih in odgovornih delavcev in da se na začetnem uvajalnem seminarju pridobljeno znanje iz varstva pri delu dopolnjuje z zahtevami na vsakem delovnem mestu in delu.

Tudi podatki o starostni strukturi poškodovanih delavcev nas opozarjajo na pogostnost nesreč pri mlajših delavcih. Podroben razpored nesreč po starostni strukturi je razviden iz naslednje tabele:

	primerov	odstotek
do 20 let	63	18,81 %
od 21 do 25 let	88	26,27 %
od 26 do 30 let	49	14,63 %
od 31 do 35 let	49	14,63 %
od 36 do 40 let	30	8,96 %
od 41 do 45 let	28	8,36 %
nad 45 let	28	8,36 %
Skupaj:	335	100,00 %

Starostna struktura poškodovancev nam prikazuje, da se pogosteje pojavljajo nesreče pri mlajših delavcih. To pa je tudi v povezavi s časom zaposlitve, ker se na novo sprejemajo v delovno razmerje pretežno mlajši delavci.

Kvalifikacijska struktura poškodovancev

V letu 1974 se je poškodovalo največ ne-kvalificiranih delavcev, slede polkvalificirani in kvalificirani delavci. Kvalifikacijska struktura poškodovancev je razvidna iz naslednje tabele:

	primerov	odstotek
nekvalificirani delavci	133	39,70 %
polkvalificirani delavci in NS	101	30,15 %
kvalificirani delavci	91	27,16 %
visoko kvalificirani delavci	3	0,90 %

delavci s SS izobrazbo	6	1,79 %
delavci z VSS izobrazbo	1	0,30 %
delavci z visoko izobrazbo	—	—
Skupaj:	335	100,00 %

Tudi visok odstotek nesreč pri nekvalificiranih in polkvalificiranih delavcih nas opozarja, da gre pri tej kategoriji za premajhno poznavanje nevarnosti dela in nedosledno izvajanje varstvenih ukrepov na delovnem mestu. Delo nekvalificiranih delavcev je povezano z delovnimi mesti, kjer se pojavljajo običajno večje telesne obremenitve, pogojni dela, to je delovno okolje in delovne razmere, pa so še bolj neugodne, zato mlajši in nekvalificirani delavci ne smejo biti prehitro prepuščeni samostojnemu delu in to še posebno brez potrebnega teoretičnega in praktičnega uvajanja in poznejšega stalnega nadzora.

Poškodbe po vrstah in delih telesa

Po vrstah poškodb je bilo največ udarcev in zmečkanin — 188 primerov ali 56,12 odst., slede urezi in ubodi — 50 primerov ali 14,93 odstotka, prelomi in zvini — 41 primerov ali 12,24 odst., opekline — 25 prim. ali 7,46 odst., očasne poškodbe — 21 primerov ali 6,27 odst. in ostale poškodbe — 10 primerov ali 2,99 odst.

Med vsemi najbolj izstopajo udarci in zmečkanine. Zelo so se zmanjšale očasne poškodbe. K temu so pripomogla predvsem kvilitetna zaščitna očala, ki so bila uvožena od nemške firme Winter in vgrajevanje dioptrijskih stekel v zaščitne okvire vsem delavcem s prirojenimi in pridobljenimi okvarami vida. Popravila in vgrajevanje dioptrijskih stekel je opravljal servis Ghetaldus.

Po delih telesa je bilo največ poškodb na rokah (zapestje) — 162 primerov ali 48,36 odst., slede poškodbe na spodnjih okončinah — 52 primerov ali 15,52 odst., stopala 44 primerov ali 13,13 odst., ušesa in oči — 24 primerov ali 7,16 odst., zgornje okončine — 17 primerov ali 5,07 odst., glava — 12 primerov ali 3,58 odstotka, usta in dihalo — 4 primeri ali 1,19 odstotka in na ostalih delih telesa — 20 primerov ali 5,97 odst.

Poškodbe na rokah so najbolj pogostne in se lahko zmanjšajo le z dosledno uporabo zaščitnih rokavic pri delu in s pravilnim načinom dela, zlasti pri manipulaciji bremen, nakladanju, razkladanju materialov in drugih ročnih delih, kjer nastajajo nevarnosti za poškodbe rok.

Mikro poškodbe

V podjetju se je v letu 1974 razen 335 delovnih nezgod, ki so zahtevale izostanek z dela, zdravniško oskrbo ter daljše zdravljenje, pripetilo še 6.775 primerov mikro poškodb in 17.130 primerov lažjih obolenj, ki so zahtevale samo krajši izostanek z dela zaradi nudenja strokovne prve pomoči v tovarni. V 1243 primerih je bilo potrebno tudi posredovanje obratnega zdravnika, zaradi česar so bili delavci napoteni v koroški zdravstveni dom ali bolnico.

Med mikro poškodbami so bile zelo pogostne odrgnine — 2101 primer, vreznine — 1537 primerov, vbodnine — 549 primerov, zmečkanine — 474 primerov, opekline — 290 primerov, udarci — 263 primerov, žulji 221 primerov in obrusnine — 102 primera.

Med obolenji je bilo največ storitev opravljenih zaradi glavobola — 8716, vnetja oči — 1767, bola v grlu — 1032, bola v trebuhu — 944, prehladov — 916, zobobolov — 734, tvorov — 538 in drugih obolenj, ki jih je bilo 2238.

Med drugimi storitvami, ki so bile opravljene v postaji prve pomoči, je bilo opravljenih še 7941 prevozov, danih 176 injekcij, 75 imobilizacij, 34 alkotestov in 35 meritev krvnega pritiska.

V postaji prve pomoči se je uredil tudi posebni prostor za fiziološke in psihološke zdravstvene preglede delavcev, tako da se del obveznih zdravstvenih pregledov delavcev že opravlja v teh prostorih.

Preventivni varstveni ukrepi

Varstvo pri delu se je izvajalo v skladu s predpisano zvezno, republiško in interno varstveno zakonodajo.

Pregledi objektov, delovišč, delovnih priprav in naprav

Poleg splošnega rutinskega dela pri raziskavah nesreč pri delu je služba za varstvo pri delu samostojno in skupaj z inštitutom za VPD opravljala tehnične varstvene preglede objektov, delovišč ter delovnih priprav in naprav v posameznih TOZD.

V TOZD — metalurške proizvodnje je služba za VPD skupaj z inštitutom VPD iz Maribora izvršila 15 pregledov:

30. 1. 1974 — kontrolni in dopolnilni pregled obdelovalnih strojev v obratu modelne mizarne,

26. 4. 1974 — prvi pregled industrijskih peči v kovačnici in livarni,

11. 6. 1974 — prvi pregled žarilne peči št. 3 in 4 v obratu kovačnice,

19. 6. 1974 — kontrolni pregled strojne opreme v obratu valjarne,

30. 10. 1974 — kontrolni pregled lakirnice v obratu čistilnice jeklene litine,

23. 11. 1974 — prvi pregled strojev v obratu modelne mizarne,

26. 11. 1974 — prvi pregled strojne opreme v obratu livarne,

28. 11. 1974 — prvi pregled strojne opreme v obratu čistilnice jeklene litine na lahki strani,

3. 12. 1974 — prvi pregled strojne opreme v čistilnici jeklene litine na teži strani,

10. 12. 1974 — prvi pregled strojne opreme in peči v obratu topilnice I.,

17., 18. in 24. 12. 1974 — prvi pregled strojev in naprav v obratu kovačnice,

24. in 25. 12. 1974 — prvi pregled strojev in naprav v obratu jeklovlek.

Na podlagi izvršenih pregledov in odprave ugotovljenih pomanjkljivosti in nepravilnosti smo pridobili ateste, s katerimi se zagotavlja varno obratovanje za butansko postajo v mini livarni, kovaško žarilno peč št. I., peč za ogrevanje ingotov SPIGERWERKET v valjarni. Prav tako so bile izdane ustrezne javne listine za prečno halo valjarne in strokovna mnenja za peč za termično obdelavo AMCO 601,

— ogrevno peč na butan-propan-zrak pri 300 Mp kovaškem stroju,

— brusilni stroj za gredice CM 4000-1,

— ogrevno peč butan-propan-zrak pri 800 Mp in 600 Mp kovaškem stroju,

— horizontalni kovaški stroj USA,

— rekonstruiran sušilni boben v pripravi peska.

V TOZD — mehanske predelave je služba VPD samostojno in skupaj z inštitutom za VPD iz Ljubljane izvršila naslednje varstvene preglede:

26. 4. 1974 — pregled 19 delovnih priprav in naprav v obratu strojev in delov,

19. 11. 1974 — pregled 5 delovnih priprav v obratu strojev in delov,

13. 11. 1974 — kontrolni pregled odpraševanja v lakirnici pnevmatičnih strojev.

Pregledani sta bili tudi dve stiskalnici in 1 brusilni stroj, za katere smo dobili tipske ateste.

Poleg omenjenih pregledov je bilo v mehanskih obratih pregledanih še 34 delovnih priprav in naprav.

V podjetju je bilo izvršenih 5 kontrolnih pregledov na žerjavih v obratu valjarne in 4 pregledi v obratu mehanske obdelave. Za žerjave, ki so bili pregledani že v letu 1973, pomanjkljivosti pa so se sproti odpravljale, smo dobili v letu 1974 za 17 mostnih žerjavov ustrezne javne listine, da so usposobljeni za varno obratovanje.

Služba VPD je izvršila tudi varstveni pregled 36 delovnih priprav in naprav v TOZD TRO Prevalje. V OSS je bil izvršen varstveni pregled centralne delavnice strojnega remonta.

Ob raziskavi delovnih nezgod je bilo opravljenih več specializiranih varstvenih pregledov, pri čemer smo se zavzemali posebej za ustreznost sredstev za privezovanje in obešanje bremen. Vsa neuporabna in pomanjkljiva ter dotrajana sredstva za privezovanje, ki predstavljajo največjo nevarnost za poškodbe delavcev, smo izločili iz redne uporabe in po-

skrbeli za njihovo popravilo, preizkušnjo in nadomestilo.

Pri vseh izvršenih varstvenih pregledih se je posebej opozarjalo na ugotovljene pomanjkljivosti in nepravilnosti, ki predstavljajo nevarnost za poškodbe in zdravstvene okvare delavcev.

Meritve telesnih obremenitev delavcev

Z namenom, da se z raziskavami odkrijejo vse obremenitve in škodljivosti pri delu, ki vplivajo na zdravje in počutje delavcev ter njihovo delazmožnost, so bile v letu 1974 opravljene v železarni prve meritve fizioloških, ekoloških in psiholoških obremenitev delavcev. Meritve je opravila posebna ekipa medicine dela, ekipa za ekologijo v sodelovanju z službo VPD in tehničnimi vodji posameznih obratov. Ocena obremenitev je bila izvedena na podlagi metode »kriteriji in stopnje desetih obremenitev na delovnih mestih«, ki jo je izdelal Inštitut za medicino dela v Ljubljani. Na podlagi vzorčnih modelov je bilo izbranih v vsakem obratu nekaj najbolj tipičnih delovnih mest. Predstavniki delavci — reprezentanti pa so bili ocenjeni z meritvami pulza in porabo kisika.

Klima, ropot, vibracije, prah, plini in razsvetljava so bili izmerjeni z instrumenti med delovnim časom. Umazanija, delo z vodo in kislinami je bilo ocenjeno, rizik nesreč pri delu pa je bil izračunan na podlagi statističnih podatkov. Izmerjenih, ocenjenih in analiziranih je bilo 170 delovnih mest. Z meritvami se bo nadaljevalo v letu 1975 in naprej.

Na podlagi izmerjenih podatkov fizioloških in ekoloških obremenitev delavcev je bila izvršena ocena obremenitev pri delu na vseh 1950 delovnih mestih. Glede na posebne pogoje dela so bila vsa delovna mesta razvrščena v osem skupin od 0—7. Podatki o obremenitvah delavcev po »metodologiji za stopnjevanje obremenitev na delovnih mestih« so bili uporabljeni za samoupravni sporazum o delitvi osebnih dohodkov, po katerem se delavcem, ki delajo na delovnih mestih, kjer nastopajo nenormalni pogoji dela, priznava poseben delež osebnega dohodka.

Podatki o meritvah fizioloških in ekoloških obremenitev se praktično uporabljajo tudi pri reševanju drugih zdravstveno — varstvenih, kadrovske socialnih in tehnično tehnoloških vprašanj. Mnogo so pripomogli k hitrejšemu reševanju invalidskih zadev, ker so ocene nastopajočih obremenitev na delovnih mestih točno dokumentirane. Olajšale bodo tudi delo pri reševanju vprašanj za priznavanje beneficirane delovne dobe, ki prav tako še ni dokončno obdelano.

Sredstva in oprema za osebno varstvo pri delu

Delavci, ki so med delom izpostavljeni posameznim nevarnostim in škodljivostim, ki jih ni mogoče odvrniti z drugimi varstvenimi ukrepi pri delu, morajo imeti na razpolago sredstva za osebno varstvo oziroma osebno varstveno opremo, da lahko zavarujejo svoj organizem in dele telesa. Pravila, pri katerih delih se uporabljajo sredstva in oprema, katere pogoje morajo izpolnjevati glede materiala, velikosti in oblike in katere so nevarnosti in škodljivosti, ki so jim izpostavljene osebe pri delu, so predpisane s pravilnikom o sredstvih za osebno varstvo pri delu in osebni varstveni opremi. V podjetju pa imamo urejen sistem nabave, razdeljevanja pravic in obveznosti v zvezi z uporabo in vzdrževanjem sredstev in opreme za osebno varstvo pri delu s posebnim pravilnikom o osebnih zaščitnih sredstvih.

V letu 1974 smo za osebna zaščitna sredstva porabili 3.963.788,30 din, za močnejšo prehrano in higienske napitke pa 3.824.962,45 din.

Sredstva za osebno varstvo pri delu predstavljajo eno izmed večjih postavk stroškov za varstvo pri delu. Mnogo pripomorejo k zmanjšanju zlasti lažjih poškodb pri delu. Z boljšo disciplino pri uporabi teh sredstev na delovnih mestih, na katerih služba VPD in inšpektorji dela stalno opozarjajo, se da odpraviti še marsikatera nepotrebna nesreča pri delu.

Nov zakon o varstvu pri delu predpisuje tudi denarno kazen 50 din za delavca, ki ne uporablja predpisanih sredstev in opreme za osebno varstvo pri delu. Denarno kazen za

navedeni prekršek izterja takoj na kraju samem inšpektor dela.

Zdravstveni pregledi

V skladu s pravilnikom o načinu in postopku za opravljanje preventivnih zdravstvenih pregledov delavcev in našim internim pravilnikom o VPD je bilo v letu 1974 opravljenih poleg predhodnih zdravstvenih pregledov delavcev pred sprejemom na delo še 345 obdobnih — periodičnih zdravstvenih pregledov za delavce na delovnih mestih s povečanimi nevarnostmi za življenje in zdravje.

V obdobje pregleda je bilo vključenih 235 delavcev iz obrata valjarne, 5 iz jeklovleka, 28 iz jekloviljarne, 4 iz topilnice, 64 iz vzmetarne, 1 iz meh. delavnice, 2 iz prometa, 1 iz špedicije, 4 iz PD TOZD I in 1 iz KSS — VNS. Med 345 pregledanimi delavci je bilo popolnoma zmožnih za svoje delo 150 delavcev, zmožnih za delo z omejitvami pa je bilo 194 delavcev, pri enem delavcu iz obrata valjarne pa je bila ugotovljena nezmožnost za opravljanje dela in je bil izveden postopek za predstavitev na drugo delovno mesto.

Sistem zdravstvenih pregledov se je v letu 1974 precej izboljšal. Delavci, ki se v zvezi z zahtevo delovnega mesta morajo udeležiti zdravstvenega pregleda, dobijo posebno napotnico ter se jim prizna za čas pregleda plačana odsotnost z dela. Zdravstveni pregledi delavcev pa se opravljajo bolj strnjeno. Del pregledov se bo v bodoče lahko opravljal tudi v tovarniški postaji prve pomoči, tako da se bo število pregledov letno lahko povečalo.

Po nevarnostni stopnji imamo v našem podjetju na delovnih mestih, kjer nastopajo povečane nevarnosti za zdravstvene okvare, zaposlenih okrog 1000 delavcev, ki bi morali biti vsako leto zdravstveno pregledani. Te preglede opravlja služba medicine dela v Koroškem zdravstvenem domu.

Ukrepi za izboljšanje delovnega okolja

Za izboljšanje delovnih pogojev in delovnega okolja je bilo izvedenih več pomembnih tehničnih in varstvenih naprav, ki so se pričele uporabljati v ta namen v letu 1974. Posebno pomembna naprava je čistilna naprava pri 40 t-elektro obločnih pečeh v novi topilnici, za katere so meritve zraka na izstopnih mestih pokazale, da je čiščenje zraka zelo učinkovito in da naprava v redu funkcionira. Meritve je opravil Zavod za zdravstveno varstvo, center za varstvo pri delu, oddelek za industrijo in ekologijo dela v mesecu avgustu 1974.

V obratu livarne je bila izvedena celotna rekonstrukcija čistilnih naprav, ki bodo pričele obratovati leta 1975.

V obratu vzmetarne se je uvedlo oddimljajne oljnih hlapov in tako izboljšala atmosfera delovnega okolja. Razen tega je bilo pri več individualnih delovnih pripravah izvedeno lokalno odsesavanje škodljivih plinov in prahu ter so se tako izboljšali delovni pogoji na delovnem mestu.

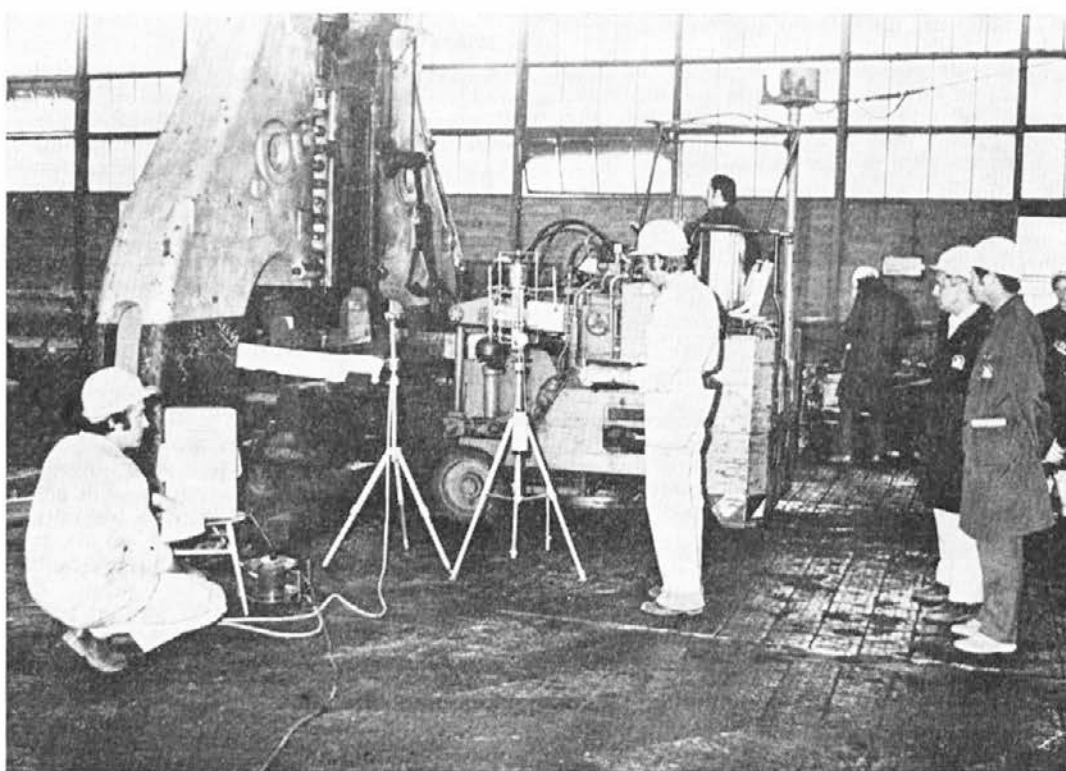
Varstveno izobraževanje delavcev

V letu 1974 je bilo organiziranih za na novo sprejete delavce 10 uvajalnih seminarjev, v katere je bilo vključenih 367 delavcev. Program uvajalnega seminarja zajema tudi področje varstva pri delu. V treh urah se na novo sprejeti delavci seznanijo z glavnimi nevarnostmi pri delu v železarni, z varnostnimi ukrepi in uporabo sredstev in opreme za osebno varstvo pri delu, s pravicami in obveznostmi, ki jih imajo v zvezi z izvajanjem varstva pri delu. Poseben dan pa je določen za teoretično in praktično izobraževanje privezovalcev in signalistov pri delih z žerjavi.

Ob koncu opravljajo vsi na novo sprejeti delavci, ki imajo pri delu opravka z manipulacijami bremen z žerjavi, kontrolni test, na podlagi katerega se daje ocena o varstveni usposobljenosti za delo privezovalca oziroma signalista. Vsi na novo sprejeti delavci, ki kontrolnega testa ne opravijo zadovoljivo, ga morajo ponoviti čez določen čas. Dokler tega ne opravijo, ne smejo opravljati samostojnega dela manipulacije bremen z žerjavi. Pri ponavljanjih testov za privezovalce nastopajo običajno težave, ker se prizadeti kandidati ne odzovejo vabilu ali pa pridejo na ponovni tečaj z dela že utrujeni in ne morejo slediti predavanju.

Obenem zaradi nepravilnega odnosa do tega izobraževanja od vodij dela iz obratov tudi sami kandidati niso preveč zainteresirani, da preizkusni test zadovoljivo opravijo. V primerih delovnih nesreč pa običajno nastopajo težave za odgovorne osebe in za organizacijo združenega dela, ker osnovni pogoji usposobitve za varno delo poškodovanega delavca niso izpolnjeni. Analiza nesreč pri delu po času zaposlitve in po starostni strukturi delavcev nam jasno prikazuje, da je odstotek nesreč prav pri teh delavcih najvišji, zato bo temu vprašanju začetnega in kasnejšega izobraževanja s področja VPD potrebno posvetiti veliko večjo pozornost.

Razen uvajalnih seminarjev je bilo za delavce iz posameznih strok organiziranih več seminarjev za dopolnilno izobraževanje, na

Najtežja dela prevzemajo stroji. Meritve delovnih pogojev in telesnih obremenitev pri parnem kladivu v kovačnici

katerih je bil močan poudarek na varstvu pri delu.

V posamezne seminarje je bilo vključeno naslednje število delavcev:

- tečaj za vodje premika na industrijskem tiru (24 ur) — 14 delavcev,
- tečaj za žerjavovodje (196 ur) — 11 delavcev,
- tečaj in periodični izpiti za kurjače ogrevalnih in žarilnih peči (36 ur) — 38 delavcev,
- tečaj za upravljalce dvigal, ki se upravljajo s tal (42 ur) — 65 delavcev,
- tečaj za upravljalce konzolnih dvigalnih naprav, 4 tečaji (46 ur) 89 delavcev,
- tečaj za varilce v zaščitni atmosferi (24 ur) — 4 delavci,
- periodični izpiti za žerjavovodje (120 ur) — 196 žerjavovodij,
- periodični izpiti za prometno osebje (32 ur) — 27 delavcev.

Skupno je bilo vključeno v tečaje in seminarje za dopolnilno izobraževanje 434 delavcev, porabljenih pa je bilo v ta namen 420 ur.

Za vse delavce, ki neposredno opravljajo, vodijo in nadzorujejo dela, pri katerih je večja nevarnost poškodb in zdravstvenih okvar, mora organizacija opraviti občasne preizkuse znanja o varstvu pri delu, da se prepriča, če so usposobljeni za varno opravljanje, vodenje ali nadzorovanje del. Dokler delavec nima potrebnega znanja in ustrezno opravljenega preizkusa, ne sme samostojno opravljati, voditi, ali nadzorovati del. Roki, ki so za take preizkuse znanja določeni po zakonu, ne smejo biti daljši od dveh let.

Glede na to, da v našem podjetju že dalj časa nismo sistematično skrbeli za preizkuse znanja delavcev o varstvu pri delu, bo potrebno v letu 1975 obvezno organizirati in izvesti te preizkuse za vse kategorije delavcev, ki neposredno opravljajo, vodijo in nadzorujejo dela, pri katerih je večja nevarnost poškodb in zdravstvenih okvar.

Samoupravno urejanje varstva pri delu

Z novim zakonom o varstvu pri delu (Ur. list SRS št. 32/74) je uveljavljeno ustavno načelo, po katerem ima delavec ne le pravico do dela, temveč tudi pravico do dela v združenem delu, s sredstvi dela, da odloča o svojem delu, o pogojih in rezultatih svojega dela. Konkretno urejanje varstva pri delu ne urejuje več zakon, temveč je prepuščeno samoupravnemu urejanju v organizacijah združenega dela. Varstvo pri delu obsega pravice in obveznosti delavcev in njihovih organizacij združenega dela do ustvarjanja in zagotavljanja takšnega delovnega okolja, delovnih in življenjskih razmer, ki zagotavljajo fizično moralno integriteto delavca pri delu.

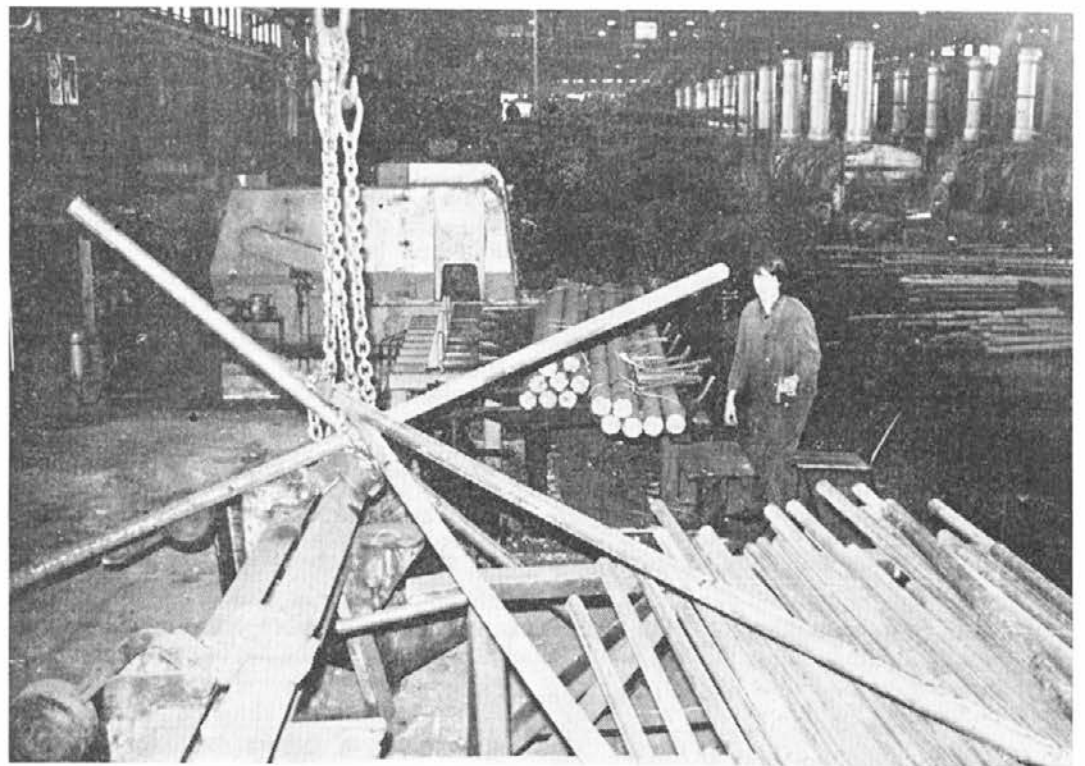
Novi zakon o varstvu pri delu torej postavlja urejanje varstva pri delu na nove samoupravne temelje, kjer se varstvo pri delu uresničuje s samoupravnimi sporazumi. Pri naša pa tudi bistvene spremembe, katerih se bomo morali pri urejanju varstva v bodoče držati. Za neizpolnjevanje predpisanih nalog in zadev v zvezi z varstvom pri delu so postrojene tudi sankcijske določbe.

Povsem na novo je predpisana kazen za gospodarski prestop. Služba za varstvo pri delu in njene odgovorne osebe, ki opravljajo naloge s področja varstva pri delu, imajo nova dodatna pooblastila. Z njimi jih poslovodni organ pooblasti npr., da lahko prepovedo delo na delovnih mestih ali delih, pri katerih je neposredno ogroženo življenje ali zdravje delavca oziroma da opravljajo posebne obveznosti do organov inšpekcijskega nadzora, zlasti poročajo o nesrečah pri delu, o izvršitvi odločbe, težjih in nevarnejših delih ter o drugih dejstvih, ki so pomembna za inšpekcijsko nadzorstvo oziroma za varstvo pri delu.

Stroški za izvajanje in pospeševanje varstva pri delu

1. Za varstvene preglede objektov, delovišč, delovnih priprav in naprav ter izstavitve javnih listin, s katerimi se dokazuje, da so pri teh upoštevanj varstveni ukrepi in normativi od zavodov za varstvo pri delu smo porabili 91.174,05 din.

2. Za zdravstvene storitve, v katere so všteti predhodni in obdobjni zdravstveni pregledi

V valjarni so pri prenašanju z žerjavom zdrsnile iz objema verig valjane palice in se razletele po prostoru. Ena je udarila po kolenu Blaža Oblaka, ki je v bližini opravljal svoje delo

delavcev ter storitve v postaji prve pomoči, smo potrošili 549.455,15 din.

3. Za sredstva osebnega varstva in osebno varstveno opremo smo potrošili 3.963.788,30 dinarjev.

4. Za močnejšo prehrano in higienske napitke smo potrošili 3.824.962,45 din.

5. Za izboljšanje delovnih pogojev in delovnega okolja je bilo investiranih v naprave za odpraševanje v novi topilnici skupaj 10.956.711,15 din.

6. Za varstveno izobraževanje delavcev pred sprejemom na delo in drugo funkcionalno izobraževanje ter preverjanje znanja iz varstva pri delu (žerjavovodje, prometno

osebje) pri šolskem centru Ravne smo potrošili 66.859,40 din.

7. Za nabavo instrumentarija, ki se uporablja v preventivne zdravstvene namene v podjetju, smo potrošili 375.000,00 din.

Skupaj: 19.827.950,50 din.

Poleg omenjenih investicij je bilo v posameznih obratih še več preureditev in izboljšav higienskih in delovnih prostorov, za katere so se stroški knjižili na račun vzdrževanja obratov.

Zaradi izostankov z dela, ki so nastali zaradi nesreč pri delu, boleznih nesreč izven dela, nosečnosti in poroda, nege in spremstva, je bilo v letu 1974 izplačano:

	Železarna Ravne do 30 dni	KZSZ nad 30 dni
1. nesreče pri delu	429.122,59 din	366.674,27 din
2. bolezni	1.857.256,50 din	825.410,43 din
3. nesreče izven dela	593.823,12 din	216.006,28 din
4. nega in spremstvo		118.612,50 din
5. nosečnost in porod		563.455,92 din
Skupaj:	2.880.202,21 din	2.090.159,40 din

Zaradi izostankov z dela zaradi nesreč je prikazan samo eden od neposrednih stroškov, ki jih je možno voditi in prikazati.

Mnogo večji so stroški, ki se kažejo v nedoseženi ostvaritvi dohodka, ker delavci niso mogli delati v proizvodnem programu in v drugih posrednih stroških.

Kot direktni strošek varstva so bile izplačane tudi odškodnine za gozdove zaradi onesnaževanja narave. V ta namen je bilo izplačanih 756.000,00 din.

Program nalog in ukrepov za izpopolnitev in napredek varstva pri delu

Z namenom, da se v podjetju Železarna Ravne ustvarjajo in zagotavljajo varni delovni pogoji in varne delovne razmere, s katerimi se preprečujejo in odpravljajo vzroki, zaradi katerih lahko pride pri delu do poškodb in zdravstvenih okvar delavcev, smo za leto 1975 izdelali naslednji program nalog in ukrepov za izpopolnitev in napredek varstva pri delu:

1. Urejanje varstva pri delu v podjetju je treba uskladiti z določili novega zakona o varstvu pri delu (Ur. list SRS št. 32/74) od 16. oktobra 1974. V zvezi s tem je potrebno konkretne obveznosti, ki jih imajo delavci in OZD do varstva pri delu, urediti s samoupravnim sporazumom in drugimi splošnimi akti.

2. K opisom delovnih mest (1950) je treba določiti vrste in stopnje nevarnosti pri opravljanju del ter naloge in odgovornosti delavcev v zvezi z zagotavljanjem varnega delovnega okolja in varnih delovnih razmer.

3. Za vse novo sprejete delavce kot tudi za vse delavce, ki se kasneje razporedijo na drugo delovno mesto, je potrebno v določenem roku uvajanja, to je najmanj 14 dni, omogočiti in zagotoviti, da se na delovnem mestu teoretično in praktično seznanijo z delovnimi razmerami, nevarnostmi pri delu in predpisanimi varstvenimi ukrepi.

4. Za delavce, ki delajo na delovnih mestih s povečanimi nevarnostmi za življenje in zdravje, je potrebno izvesti periodični preizkus znanja, da se s tem prepričamo, če so usposobljeni za varno opravljanje dela. Rok za periodične preizkuse znanja je določen vsako drugo leto. V letu 1975 bi zajeli v periodični preizkus znanja iz VPD polovico delavcev, to je okrog 1400.

5. Za vodstvene delavce, ki vodijo in nadzorujejo dela je potrebno izvesti tečaj o VPD in preizkus znanja, da se s tem prepričamo, če so ti delavci dovolj usposobljeni za vodenje in nadzorovanje del. Zadnji tečaj in preizkus znanja vodstvenih delavcev v železarni je bil leta 1965.

V to skupino vodstvenih delavcev, ki morajo opraviti preizkus znanja, so zajeti vsi

vodstveni delavci od delovodij do direktorjev in jih je po številu okrog 400.

6. Za delavce, ki so zaposleni na delovnih mestih z večjo nevarnostjo poškodb in zdravstvenih okvar, je po predpisih o zdravstvenem zavarovanju potrebno organizirati posebne periodične zdravstvene in psihofizične preglede, da se ugotovi, če izpolnjujejo pogoje za svoje delo.

Glede na zelo pogoste pojave nesreč pri delu pri transportnih napravah in manipulacijah bremen je potrebno v letu 1975, vključiti v periodične zdravstvene preglede okrog 600 delavcev, ki imajo opravka s takim delom, (žerjavovodje, upravljalce dvigalnih naprav, voznike viličarjev, šoferje in nekatere privezvalce).

7. Strokovna služba za varstvo pri delu lahko opravlja na podlagi posebnih pooblastil vse strokovne zadeve s področja varstva pri delu v OZD, zato so podani vsi dejanski pogoji za nadaljnje bolj poglobljeno in kvalitetnejše delo tudi na tem področju. To pomeni, da lahko služba VPD prevzema tudi

del tistih nalog in pooblastil, ki so jih do sedaj opravljali strokovni in pooblašteni zavodi s področja varstva pri delu. Storitve za opravljeno delo strokovnih zavodov so bile razmeroma drage.

V ta namen je potrebno organizacijsko izpopolniti sestav službe varstva pri delu s potrebnimi strokovnimi sodelavci, da se bo obseg nalog službe lahko povečal in prevzel tudi del nalog, ki so jih do sedaj opravljali zunanji strokovni delavci s področja varstva pri delu.

8. Za večje osebno varstvo in zmanjšanje poškodb pri delu je potrebno v skladu s pravilnikom o osebnih zaščitnih sredstvih skrbeti za dosledno uporabo, stalnost kvalitete, boljšo funkcionalnost, racionalno razdelitev in vzdrževanje sredstev in opreme za osebno varstvo pri delu.

Za izboljšanje discipline pri uporabi teh sredstev je potrebno glede na obstoječe nevarnosti v zvezi z delom vsakemu delavcu izdati posebno odločbo o obvezni uporabi osebnih zaščitnih sredstev. Obenem je treba

zagotoviti tudi stalen nadzor uporabe teh sredstev in izvajati sankcijske ukrepe proti kršiteljem.

9. V skladu s predpisi o varstvu pri delu je potrebno izvajati redne preglede in preizkuse delovnih priprav in naprav, delovnih prostorov in delovišč v vseh obratih in oddelkih železarne Ravne ter skrbeti za odpravo pomanjkljivosti in nepravilnosti. Program pregledov in varstvenih ukrepov bo služba za varstvo pri delu zaradi velikega obsega del posebej pripravila.

10. Nadaljevati je treba začetni sistem urejanja in ocenjevanja ekoloških in fizioloških obremenitev delavcev po metodi »kriteriji in stopnje desetih obremenitev na delovnih mestih« ter izpopolnjevati in razširiti sistem raziskav tudi na psihične in psihomotorične, da se čim bolj natančno ugotovijo in odkrijejo vse obremenitve in škodljivosti pri delu.

Podatki o obremenitvah delavcev na delovnih mestih so osnova pri reševanju vseh zadev preventivnega dela in predstavljajo začetek humanizacije dela, zato moramo poskrbeti za njihovo stalno dopolnjevanje.

PREGLED POGOSTNOSTI NESREČ PRI DELU V ODSOTKIH NA STALEŽ ZAPOSLENIH V PODJETJIH ZJŽ ZA LETO 1973 IN 1974

Zap. št.	Podjetje — dejavnost	Št. zaposlenih		Št. nesreč		Odstotek nesreč pri delu in na poti		Odstotek nesreč samo pri delu	
		1973	1974	1973	1974	1973	1974	1973	1974
1.	Ljubija	2761	2867	139 + 15	136 + 13	5,57	5,19	5,03	4,74
2.	Vareš	3091	3134	375 + 35	300 + 32	13,26	10,59	12,13	9,57
3.	Zenica	13114	13525	818 + 161	921 + 109	7,46	7,61	6,23	6,80
4.	Alipašin most	1096	1136	253 + 15	239 + 2	24,45	21,21	23,08	21,03
5.	Bihač	433	498	—	—	—	—	—	—
6.	Doboj	212	211	14 + 5	19 + 5	8,96	11,37	6,60	9,00
7.	Ilijaš	2286	2468	299 + 35	345 + 16	14,61	14,62	13,07	13,97
8.	Mrkonjić grad	382	430	34 + 2	46	9,42	10,69	8,90	10,69
9.	»Petar Drapšin«	702	732	59 + 4	82 + 12	8,97	12,84	8,40	11,20
10.	»Radovan«	129	128	8	6	6,20	4,68	6,20	4,68
11.	Lukavac	2021	2201	115 + 12	123 + 16	6,28	6,31	5,69	5,58
12.	Nikšić	4480	4502	397 + 20	309 + 12	9,30	7,13	8,86	6,86
13.	Sisak	7459	7836	563 + 52	514 + 48	8,24	7,17	7,54	6,55
14.	Skoplje	7408	7863	948 + 184	852 + 28	15,28	11,19	12,79	10,83
15.	Jesenice	6061	6253	381 + 52	368 + 43	7,14	6,57	6,28	5,88
16.	Ravne	3923	4350	352 + 49	297 + 38	10,22	7,70	8,97	6,83
17.	Štore	2462	2716	245 + 35	300 + 51	11,37	12,92	9,95	11,04
18.	Smederevo	5726	6358	523 + 60	524 + 66	10,18	9,27	9,13	8,24
SKUPAJ		63.736	67.208	5528 + 730	5380 + 492	9,81	8,37	8,66	8,00

+ pomeni nesreča na poti na delo ali z dela.

— podčrtano podjetje pomeni železarna!

Maks Dolinšek

55 let komunističnega gibanja na Ravnah

Življenjske obletnice koroškega pisatelja in revolucionarja Lovra Kuharja — Prežihovega Voranca ter obletnice ustanovitve in delovanja KPJ na Ravnah so v neposredni zvezi. Prav gotovo ne bi bilo prišlo do naprednega gibanja in do ustanovitve KPJ v našem kotu Koroške, če njega ne bi bilo.

Voranc, ki je kot mlad izobraženec spoznal vse gorje medsebojnih imperialističnih sporov ter doumel vzrode medsebojnih sporov takratne družbe, saj se je zelo zgodaj seznanil s tokovi marksističnega svetovnega nazora v teoriji in praksi ter prišel do prepričanja, da v borbi malega človeka z izkoriščevalci ni izbire predvsem tudi za koroške Slovence ne — poiskati si izhoda iz dileme tedanjega družbenega stanja v gibanju za socialistično revolucijo, ki je imela tedaj že svoj vzorec iz oktobra 1917 v Rusiji. Da bi uresničil ta hotenja, si je moral Voranc poiskati zvestih sodelav-

cev, ki so prav tako stremeli po iskanju izhoda iz tedanjega težkega položaja malega človeka. Najti je moral tudi primerne metode dela, ki bi bile v tedanjih pogojih najbolj učinkovite. Seveda mu pri tem ni bila neznanica socialna zgodovina delavstva v slovenskem delu Koroške, odnos večinskega naroda do nacionalnih pravic Slovencev ter odvisnost in kompromisarstvo socialne demokracije do nemških meščanskih strank.

Poznal je revolucionarnost in mentaliteto slovenskega delavca od borb v marčnih dnevih leta 1848, borbe za socialne pravice malega človeka Mežiške doline in odnose med slovenskim delavstvom in avstrijsko socialno demokracijo, ki je kot stranka stopila v življenje leta 1889 in ki ni prinesla v osnovno razumevanje notranjega avstrijskega zgodovinskega procesa v zadnjih desetletjih 19. stoletja nobenih res bistvenih novih pogledov. Kolikor so socialdemokra-

ti v teoriji poizkušali v Avstro-Ogrski reševati nacionalno vprašanje, so v praktičnih zaključkih skoraj dosledno odpovedali.

Silovitost nastopa nemško nacionalnih strank je potegnila za seboj tudi socialdemokrate in krščansko socialno stranko ali vsaj dele teh strank. Jasnost in odločnost nemško-avstrijskih strank, ki so odločno kazale vsenemški nastop, je imela velik vpliv tudi na socialdemokrate in krščanske socialiste, ki so v akcijah proti raznim naredbam (jezikovna 1898.) nemških nacionalistov v parlamentu stalno popuščali in tako družno nastopali v akcijah, ki so bile naperjene proti enakopravnemu položaju Slovencev in drugih Slovanov v stari monarhiji in kar je dokončno zastupilo odnose med Nemci in Slovani. Od tedaj dalje je bila habsburška država obsojena na razpad. Pri Slovanih in tudi pri Slovincih — najzvestejših »vsezaverodomcesarskih« pristaših je začela dozorevati prisiljena misel na revolucionarno rešitev nacionalnega vprašanja. Najprej v mejah monarhije, ko pa takratni vodilni državniki tega usodnega avstrijskega vprašanja niso mogli ali niso hoteli rešiti, je dozorela tudi pri Slovincih misel — odvrtni se od te države.

Tako so postale v avstro-ogrski monarhiji predvsem dežele z nemško večino najhujše ječe za narode, ki so bili v manjšini. V nobeni avstrijski deželi pa to ni bilo tako izrazito kakor ravno na Koroškem, ker v nobeni drugi deželi ni bilo razmerja, ki bi obetalo hitrejši germanizatorski uspeh, kakor prav na Koroškem. Eno najbolj učinkovitih sredstev pri tej germanizaciji je bila gojitev koroškega provincialnega patriotizma in poudarjanje nedeljivosti Koroške. Zato je postalo to vprašanje predvsem politično vprašanje.

Avstrijski Nemci so zanikali upravno nedeljivost in enotnost v vseh tistih deželah, v katerih so bili v manjšini, poudarjali pa nedeljivost in enotnost tam, kjer so bili v večini (Koroška, Štajerska, Tirolska).

Ob koncu vojne l. 1918 so meščanske stranke in tudi slovenski delavci izražali željo živeti v svobodni državi. Nad vsemi dogajanjmi ob koncu I. svetovne vojne je v letih po njej prevladoval v razvoju nov faktor — velika oktobrska revolucija. Ni bilo ljudskega gibanja in ne ukrepa buržoazije, ki ne bi bilo pod vplivom tega odločilnega prevrata. Raszulo Avstro-Ogrske, v kateri smo živeli Slovenci, je pripravilo nastanek in urejanje novih držav. To je bil protisloven proces, v katerem so se spoprijele različne družbene sile in tendence — socialni interesi izkoriščanih razredov, ki so spoznali, da je prišel čas obračuna, zgodovinski interesi zatiranih narodov in interesi reakcionarnih sil nacionalnih buržoazij, ki so hotele čimprej utrditi svojo oblast v mejah in oblikah novo nastalih držav. Prišlo je do boja med revolucijo in kontrarevolucijo. Kraljevina SHS je nastala v prav takih pogojih. »Nova Jugoslavija je bila rojena v atmosferi kontrarevolucije in to ji je dalo vsebino za dolgo dobo,« je Kardelj zapisal v svojem Razvoju slovenskega narodnega vprašanja. (1957 — str. 321)

Nevarnost plebejske proletarske revolucije je bila v jugoslovanskih deželah v l. 1918—1919 zelo velika. Že v Sloveniji so delavci in kmetje, ki so se vračali s fronte domov in prinašali uporniškega duha, zlasti tisti, ki so v ruskem ujetništvu doživeli obe revoluciji l. 1917, po prevratu na mnogih zborovanjih zahtevali »socialistično republiko! V izrazitih delavskih središčih pa so s stihijskimi nastopi — kakor pri nas v Mežiški dolini, kjer je delavski odbor s sedežem pri »Ahacu« na Prevaljah upravljal »rdečo republiko«, nastopili proti verižnikom in orožnikom, omadeževanim v akcijah cesarskokraljeve vlade med vojno — ogrožali obstoj krajevnih oblasti.

Ljudsko zaupanje v stare meščanske stranke je izginito, prejšnji voditelji in maliki so zleteli s podstavkov. Delavstvo je začelo polniti vrste socialdemokratske stranke, ki si je l. 1917 do 1918 z mirovno akcijo popravila ugled. Ta revolucionarni val na naših tleh krepijo dogodki v svetu. Sovjetska revolucija je zmagala nad domačimi in zunanji sovražniki. Zgodovina je postavila pred delavski razred nalogo, da prevzame oblast, nalogo, za katere izvršitev so obstajali objektivni pogoji. Toda kljub pravi oceni je borba nasprotnih si družbenih sil odločila razvoj v korist mednarodnega kapitalizma. Tek svetovne zgo-

dovine se je krepko zataknil — postal je počasnejši.

Tudi pri nas je prišlo v tistih letih do močnih trenj, do borbe med razredi predvsem na političnem torišču, ki jih pa socialdemokratska stranka ni bila sposobna voditi in delovne sloje popeljati v boj za oblast. V Sloveniji je postala socialdemokracija navadna meščanska politična sila, ki se je vdinjala novi kraljevini in ni mislila na revolucionarni prevrat. Položaj našega delavstva je bil izredno težaven.

Novo državne meje so industrijo prisilile, da se je preusmerila na jugovzhod države. Zato se je morala v marsičem preorientirati in začeti s proizvodnjo novih artiklov za vzhodne dele države. Tudi na Ravnah je prišlo do redukcij in draginja je nenehno in hitro naraščala. Opuščeni so bili mnogi delavci. Vodstvo socialdemokratske stranke je bilo za vse to gluho in slepo. Povezalo in sporazumelo se je celo z močnejšima meščanskima strankama. Socialdemokratska stranka je tako po za- slugi vodstva zdrknila na protirevolucionarno pot. Za novi položaj, ki je nastal po oktobrski revoluciji in po hitro likvidirani revoluciji v avstroogrskih deželah, ni imela nikakega razumevanja in zanimanja. Izdala je cilje in interese delavskega razreda in slovenskega ljudstva. Manjkalo je tisto, kar je bilo za sodobno socialno revolucijo najbolj potrebno — resnično revolucionarne stranke, ki bi revolucijsko razpoloženje ljudstva organizirano zgrabila in vodila.

Razkolu slovenske socialne demokracije, ki se mu je levica izmikala vse leto 1919, se ni dalo več izogniti. Izdan je bil manifest, ki je pozival na prvi strankin zbor, na katerem je bila ustanovljena »Socialistična delavska stranka komunistov« SDSJ (K) za Slovenijo. Tako se je utemeljilo združenje jugoslovanskega delavstva.

11. aprila leta 1920 je rojstni dan komunistične stranke na Slovenskem, 1. maja istega leta je bila tudi v Guštanju ustanovljena organizacija komunistov — tedaj še SDSJ — komunistov. Ustanovil jo je Lovro Kuhar s svojimi sodelavci. Delegat Pokrajinskega odbora KPJ je bil na ustanovnem občnem zboru Viktor Koleša iz Ljubljane. Organizacija je takoj od začetka štela 20 članov, leto dni kasneje pa že 80 komunistov. Arhiv in žig je hranil Voranc v svojem stanovanju. (Tako po podatkih Kuharja L.)

Zgodovinski nalogi, da postane vodnik ne samo delavstva, temveč slovenskega naroda sploh, pa komunistična stranka ni kmalu dorasla. Socialdemokratske organizacije Mežiške doline, ki so do avgusta — septembra l. 1918 sploh pripadale avstrijski, torej nemški socialdemokratski stranki, so bile pod močnim vplivom prejšnjih tradicij. Te niso poznale ostrih sporov med desnico in komunisti. Obenem se je delavstvo in z njimi socialdemokratske organizacije energično zavzemalo za zedinjenje z delavskimi gibanji v drugih pokrajinah nove države. Desno nastrojeni so se morali prilagoditi in podrediti. S sporazumom med Socialistično delavsko stranko Jugoslavije (komunistov) in Socialno demokratsko stranko Jugoslavije 13. aprila 1920 je Socialno demokratska stranka Jugoslavije v Sloveniji prenehala obstajati. (Kljub te-

Stari del

mu je obstajala legalno še skoraj celo desetletje).

Razgibanost množic, ki se je v dnevih prevrata l. 1918 pa vse leto 1919 izražala stihijsko, spontano, se je sedaj pod vplivom organizacije izražala vse bolj urejeno, smotrno. Zato je jugoslovanska združena buržoazija spoznala, da mora končati s popuščenjem pritiska ljudstvu. Izzvala je najbolj napredni delavski sloj železničarje. Vlada je namreč razveljavila protokol sporazuma s sindikatom (o izboljšanju položaja transportnih delavcev), ki ga je bila sprejela. 15. aprila popolnoči je sledila splošna železničarska stavka, za njo pa generalni štrajk. Temu štrajku so se pridružili tudi železničarji pri nas od Sinče vasi do Dravograda. V Guštanju je pripeljal po daljšem odmoru vlak šele 23. aprila z vojaškim spremstvom. Delavci v Guštanju niso stavkali, »radikalni socialisti« (komunisti) pa so bili pripravljene, da zasedejo občino in prevzamejo oblast, če bi se »puč« v Ljubljani posrečil (iz kronike župnije Guštanj).

Tedaj je deželna vlada z orožništvom uprizorila pokol na Zaloški cesti v Ljubljani in s tem iztrgala pobudo iz rok stavkajočih. Izpričala je odločnost, da stvar konča. V aprilskem štrajku se je izkazala buržoazija za močnejšo. Delavski razred je bil s porazom potisnjen nazaj. Njegova moč je upadala, z njo pa tudi samozavest in enotnost. Objektivno revolucionarni položaj je splahnel. S tem porazom generalne stavke pa vodstvo komunistične stranke ni računalo. 28. aprila so se železničarji poraženi vrnili na delo brez uspeha. Socialnodemokratska stranka je sedaj obnovila svojo dejavnost. Nova socialnodemokratska stranka, v kateri ni bilo več levice, je postajala razbijač delavske enotnosti. Tudi v Mežiški dolini je socialdemokratska stranka obdržala svoje dominantne postojanke — a pri volitvah v konstituantno dne

28. novembra 1920 je komunistična stranka sorazmerno lepo uspela. Njeni uspehi so se še nadaljevali. Odpadanje delavstva od socialnodemokratske stranke se je nadaljevalo v korist komunistov vse do Obznane.

Poraz železničarjev v aprilskem štrajku komunistov v Guštanju ni zbežal. Odločili so se, da pošljejo iz svoje srede na II. kongres SDSJ (kom) v Vukovar svojega delegata. Ker pa Kuhar Lovro ni dobil dopusta, je namesto njega zastopal guštanjško organizacijo Metarnik Anton, ki je na tem zboru prebral resolucijo, v kateri je bila postavljena zahteva po pravilni rešitvi koroškega vprašanja, ki je bila tudi sprejeta. V tej je SDSJ (kom), ki se je preimenovala na tem kongresu v KPJ, že takrat zahtevala priključitev Koroške k Jugoslaviji ter borbo proti nemškemu pritisku proti raznarodovanju Slovencev v obliki boja proti tovarnarjem, veleposestnikom in vsem ostankom fevdalizma, ki je takrat vodil borbo proti Slovincem. Zahtevali so poddržavljenje veleposesti in tovarn.

V tem obdobju je imela organizacija KPJ kar dva politična shoda (22. avgusta in 19. septembra). Na njih je Kuhar Lovro poročal o političnem stanju doma in na tujem. Čeravno je bila komunistična stranka dovoljena, se je stališče oblasti do komunistov vsepovsod sovražno izražalo. Prepovedano je bilo proslavljati delavski praznik — 1. maj.

Udarina moč delavstva je bila oslABLJENA, doživela je več porazov. Upanje v zmago pa je splahnelo. Delavstvo ni več nastopalo z mogočnimi akcijami, kot v l. 1919 in 1920. V vrstah partije in SKOJ so se pojavili z marksizmom nezdržljive tendence individualnega terorja proti nosilcem meščanskih strank (atentat na kralja Aleksandra in notranjega ministra Draškoviča) kar je ustvarilo ideološko zmedo. Režim je zato z **zakonom o zaščiti države** (2. avgusta 1921) v zakonodajni skupščini ponovno udaril po KPJ — pretrgal začetke ilegalne reorganizacije, odpravil zadnje legalno pribežališče partije in njeno parlamentarno poslansko skupino, in tako potisnil partijo v delno izolacijo od množic. Tako je bila partija dokončno pregnana za dve desetletji v ilegalo.

Kljub prepovedi je stranka v Guštanju nadaljevala z delom. Seveda se je zaradi tega članstvo znižalo na kakih 15 najbolj zvestih partijcev. V novih razmerah se je partija morala odreči množičnosti. Namesto shodov s stotinami pristašev v javnih prostorih so morali sedaj biti sestanki z deset do petnajst najbolj zanesljivimi in najaktivnejšimi člani na skrivnih mestih ali v gozdovih pod okriljem in kritjem neprepovedanih društev. Guštanjški komunisti so se sestajali poleti v turških šancah, na Navrškem vrhu, v občinskem gozdu v Logu, v Ditingerjevi kleti, pozimi pa po raznih gostilnah — v jeklarniški kantini, pri Štrudlu in drugod.

Tako so partijci razširili svoje delovanje na kulturno področje pri Svobodi. Člani in SKOJ so aktivno sodelovali tudi v sindikatih in drugih društvih. Svoboda je bila tedaj v Guštanju najbolj množična organizacija in popolnoma v rokah komunistov. Imela je dramsko, telovadno, pevsko in tamburaško sekcijo. Tudi godba na

pihala jeklarniških delavcev je bila pod vplivom Svobode. Posebno so se izkazali ob praznovanjih 1. maja. Poskrbeli so, da so se kljub oviram od orožnikov praznovanja slovesno opravljala.

Da bi nadomestila legalni tisk, je stranka skrbela za to, da so njeni člani in pristaši dobivali ilegalno literaturo. V ta namen so izkoriščali pošto, še bolj pa knjige, časopise in letake, ki so jih pretihotapili iz tujine — iz Avstrije in drugod. Razen tega je bil tedaj Dunaj pomembno komunistično središče, zato je komunistom Slovenije in seveda okrožju SEVER dve desetletji pripadala naloga, da je vzdrževala kanal za KPJ. Ta najrazličnejša literatura in propagandni material je prihajal po teh kanalih, in to v stotinah kilogramih v raznih jezikih — domačih in tujih, prek njih so posredovali prehod več stotim voditeljem in emigrantom. V Celovcu so imeli zvezo z nekim Beryerjem. (Čeg. F.) Včasih so se take pošiljke znašle tudi v rokah policije, kar je imelo za posledico mnoge aretacije komunistov. Ker so se vsi organizirani komunisti posvetili bolj temu delu, so bili seveda manj aktivni na drugih tiriščih v javnosti, predvsem pa je to škodovalo ideološkemu delu med članstvom. Ta kanal je obstajal vse od leta 1921 pa do Vorančeve emigracije l. 1930. Policiji celo s svojimi provokatorji ni uspelo odkriti tega kanala. Zaradi tega kanala pa je leta 1921 policija v Guštanju vseeno zaprla vse znane komuniste (Voranca, Ditingerja in druge), ki pa jih je morala zaradi pomanjkanja dokazov izpustiti.

V dobi ilegale so komunisti takoj začeli navezovati stike z drugimi kraji. Obstajali so že osebni stiki iz dobe legale. Stare stike so imeli tudi še s socialdemokratskimi organizacijami, ki so jih sedaj v ta namen izkoristili za svoje postojanke ali »pункte«: na Prevaljah v papirnici, na Lešah v rudniku, na Holmcu v rudniku, na Pohorju, v Vuzenici in v Velenju. Vse te zveze so v glavnem uporabljali za tajne prehode preko meje kurirji — Ditinger, Krajger, Kokal in mnogi drugi.

V obdobju 1925—1930 so se postojanke po krajih močno okrepile in se razvijale v samostojne organizacije KPJ — v Velenju, na Ribnici na Pohorju, Dravogradu, na Prevaljah, Holmcu, Mežici. Te organizacije so izjemoma z manjšimi presledki delovale stalno. Povezava s pokrajinskim komitejem ni več zadostovala, zato se je v Guštanju ustanovilo samostojno okrožje KPJ — SEVER, ki je obstajalo tja do l. 1930. Bilo je sestavljeno iz delegatov iz številnejših posameznih organizacij, katere sekretar je bil Lovro Kuhar, zadnji dve leti pa Teršek Ignacij iz Guštanja. To je bil star revolucionar, ki je deloval že v KP Nemčije in drugod. Tudi delo učitelja Jurančiča se je močno poznalo. Okrožje SEVER je štel 12 organizacij z 21 celicami ter 180 člani.

Po teh poteh so delegati KPJ odhajali na III. kongres internacionale (21. VI. do 12. VII. 1921 v Moskvi) in se po njih tudi vračali. Prek njih so se vodile redne politične, organizacijske in kadrovske zveze z mednarodnim delavskim ter komunističnim gibanjem. Političnih emigrantov je bilo vedno več, mnogi komunisti so zaradi preganjanj zapuščali državo, drugi so pri-

hajali v domovino, tretji pa so se po določenem času zopet vračali k podtalnemu delu.

Ilegalno delo guštanjških komunistov je bilo zelo konspirativno. Niti člani posameznih celic, čeprav so si bili dobri znanci, niso vedeli za delo drug drugega. Naloge so izvrševali brez oporekanja in obotavljanja.

Zaradi potrebnega teoretičnega izpopolnjevanja in političnega dela so guštanjški komunisti do leta 1929 pod pretvezo, da imajo esperantske tečaje, študirali politično literaturo. Tečaje je vodil zelo razgledan komunist, ključavničar Teršek. Guštanjška organizacija je bila deležna splošnega zaupanja. Zato so ji zaupali tudi naloge, da je vodila organizacijo II. (od 24.—26. junija 1923) III. kongresa (22.—26. avgusta 1926) SKOJ v Kefrovem mlinu na Brdinjah.

Komunistična stranka se je l. 1921 udeležila volitev iz ilegale, pretežno kot delavsko-kmečko republikanska skupina, ki se je zavzemala za delavsko kmečko republiko. Razglasili so vso podobo in mahinacije volitev, kako se je hotelo meščanstvo dokopati do zmage. Pri volitvah so nastopale vse politične stranke, ki so se udeležile volitev v ustavodajno skupščino. Ponokod je komunistična stranka nastopila zaradi otežkočenega delovanja skupno s socialnimi demokrati. V Guštanju, kjer je bila močna komunistična organizacija, občinskih volitev sploh ni bilo. V občinski odbor so oblasti dodelile SLS mesto gerenta Fr. Kotnika in 5 zaupnikom, socialnim demokratom 6 in po enega iz NSS in JDS. Komunisti so bili izključeni iz teh teles. Prav tako se je dogajalo komunistom po drugih industrijskih krajih — v Velenju, Šoštanju idr. Pri raznih volitvah so nastopali pod raznimi imeni, moč organizacije pa je stalno rastla, kljub ideološki šibkosti — saj niso mogli razviti revolucionarnih metod dela tako, kakor bi bilo tedaj potrebno. Z uspehom so izvajali direktive za množično delo, tako da so vrivali v vse organizacije nasprotnikov — predvsem socialdemokratskih, svoje ljudi. Predvsem v Svobodo, v strokovne in gospodarske organizacije (konzum, klavnica). Polagoma so v njih tako rekoč zagospodarili ter jih leta in leta uporabljali za legalno obliko dela komunistične stranke.

Uspešnost tega dela so pokazale volitve l. 1927. Takrat je delavstvo okraja nastopilo pod vplivom komunistov z enotno listo. Za nosilca liste je bil kljub nasprotovanju nekaterih socialdemokratov postavljen na Prevaljah Kuhar Lovro, levi del socialistov pa je predstavljal učitelj Vinko Mödendorfer iz Mežice, ki je bil zaradi svoje aktivnosti v publicistiki pri oblasteh zelo slabo zapisan. Na ta način je dobilo delavstvo v okraju 44% vseh oddanih glasov. To je pomenilo za partijo velik napredek, saj je gibanje po Jugoslaviji povsod pešalo. Za te volitve je KPJ v Guštanju izdala poseben razglas, ki ga je sestavil Kuhar, organizacija pa ga je v celoti odobrila. V njem so bile postavljene zelo revolucionarne zahteve. Zaradi tega je na konferenci v Dravogradu delegat PK KPJ Gustinčič guštanjške komuniste ožigosal za ultralevičarje. (Zahtevali so razlastitev veleposestniške zemlje, tovarn itd. ter slovensko na-

Portret (2)

rodno samostojnost, česar dotlej ni storila niti sama KPJ.) Guštanjska organizacija KPJ bi se morala zaradi razpoložnja delavstva začeti posluževati že revolucionarnih metod dela. Ker pa je drugod gibanje nazadovalo, bi na območju dravogradskega okraja z revolucionarnimi metodami dela v razmerju do revolucionarnosti v državi lahko postala žrtev lastne slabosti. Območje okraja je bilo že iz časov Avstro-Ogrske trdnjava socialnih demokratov. To pa je organizacija KPJ predvsem v Guštanju razbila tako močno, da govorniki socialnodemokratske stranke niso mogli več javno nastopati. Upali so si razbijati celo shode demokratom, orjunašem in klerikalcem v lastnih trdnjavah. Po volitvah so vzeli v svoje roke guštanjsko občino. Tedaj je bila postavljena tudi občinska ubožna hiša.

Kmalu po 6. januarju 1929, ko je kralj Aleksander uvedel diktaturo in razpustil skupščino, je 26. januarja bila razpuščena tudi socialistična stranka Jugoslavije. Toda guštanjski komunisti niso klonili, še bolj so se zagrizli v delo. Kanal je še nadalje deloval nemoteno, saj so ga vzdrževali prekaljeni in izkušeni komunisti. Tudi v telovadno sekcijo Svoboda, ki je bila prepovedana, ker se ni vključila v vsedrjavno telovadno organizacijo »Sokola kraljeve Jugoslavije«, se odslej niso mogli več zatekati, zato je bilo shajanje članov KP še bolj konspirativno. Mnogi komunisti so bili pod stalnim nadzorstvom, na vsakem koraku so bili zasledovani in imeli stalne hišne preiskave (Mezner Franc, Ditingjer idr.). (SKOJ je pri nas obstajal že od leta 1924 dalje, zadnja leta pred 1930 pa je bil celo množičen).

V letu 1930 je prišlo do znane množične »provale« organizacije Sever, ko so v Lukovici pri Domžalah orožniki ujeli kurirja CK KPJ Mladena Antića. Policija je zatem aretirala 30 komunistov iz Ljubljane, Velenja, Guštanja in Ptujja. Del biroja CK KPJ se je umaknil v emigracijo. Centralna tehnika KPJ je namreč po svojem

voditelju sama, brez vednosti organizacije Sever zgradila kanal čez mejo in ga naslonila na guštanjsko organizacijo, tega pa je policija odkrila. Orožništvo je izvedlo v Mežiški dolini številne aretacije. Vorancu se je takrat posrečilo emigrirati, prav tako tudi mnogim njegovim sodelavcem — Teršku, Zoreju in drugim (okoli 10) Ditinggerja so aretirali 10. maja in ga odpeljali v Maribor, kjer so bili zaprti že Raspet, Mezner Franc in še mnogi drugi. Mnoge so kaj naglo izpustili, močno kompromitirane pa so odpeljali v Ljubljano, odkoder so jih po 10 mesecih preiskovalnega zopora odpeljali v Beograd na glavno sojenje, ki je trajalo 28 dni. Vsi skupaj so bili obsojeni na 147 let (Ditingger na 18 mesecev). Za Lovrom Kuharjem, ki je bil obsojen na 6 let robije v odsotnosti, je vlada izdala tudi tiralico. To je bil hud udarec za guštanjsko organizacijo. Tudi v Velenju je

takrat organizacija, organizirana v okrožju Sever, propadla. Bila je ena najboljših.

Nastopilo je razsulo, ki se po emigraciji voditeljev okrajne organizacije Sever ni več popravilo. Toda duh ideje KPJ je v Mežiški dolini živel dalje kljub velikemu terorju. To se je pokazalo proti koncu predaprilske Jugoslavije.

Delavsko-kmečko gibanje je dobilo hitro trdna tla. Tudi v času okupacije je bil odpor prebivalstva Mežiške doline sad dela organizacije KPJ v dolini.

Talci Logar Jakob, akademski slikar Franjo Golob in mnogi drugi so bili organizirani člani KPJ in skojevci. Mnogi so se že zgodaj množično vključevali v boj proti nacifašizmu ter darovali svoja življenja za lepšo bodočnost delavskega razreda. V preteklosti je KPJ v našem kraju častno izpolnila svojo nalogo, kljub nekaterim pomanjkljivostim!

PRVE ZAMISLI O GIMNAZIJI NA RAVNAH

Za mene se je izpolnil stari izrek, da se na meji pred svojo hišo srečaš s prvim sovražnikom in ga zadnji vidiš, ko odhaja. Tako sem doživel dogodke na Holmcu in Poljanah kar v obeh smereh. Kot rezervni kapetan sem bil s posebno nalogo premeščen za upravnika premogovnika Holmec. Stanoval sem na rudniku v hiši Lokovica št. 10, torej skoraj na meji. Ko je bilo na Poljani in Holmcu po hudih bojih nekako urejeno, ceste očiščene razbitin železja, odnesena municija, pokopani mrtvi vojaki raznih vojsk in domači izdajalci, je bila prva skrb in naloga ustanoviti in organizirati narodno oblast. Vsi upravni organi so takoj prišli s položajev, pa tudi oni iz ilegale, pa vendar je bilo za vse kadra premalo.

Tov. Ivan Herzog-Tim, predsednik okrajja, in tov. Jože Pačnik-Maček sta mi dala nalogo, da bi organiziral administrativni

aparatus okrajnega ljudskega odbora Prevalje. Kadra je primanjkovalo. Veliko ljudi iz Mežiške doline je dalo v NOB življenje, prisilno izseljeni občani na Hrvaško in v Srbijo ter v nemška taborišča se še niso vrnili in tako so bile težave. V stari pošti, t.j. v celi stavbi smo se drenjali pošta, sodnija, tožilstvo in OLO Prevalje. Po volitvah za odbornike za krajevne ljudske odbore in delegate za okrajni ljudski odbor sem bil kasneje izvoljen v izvršni odbor OLO kot tajnik. (Naj mi bralci oprostijo dolgi uvod, saj nisem gimnazije še nič omenil, je pa ravno v moji tajniški pisarni dozoreval in vzniknil zametek za ustanovitev gimnazije za območje OLO Prevalje).

Ne spominjam se dneva, ko je prišel v mojo pisarno s prijaznim nasmehom možakar srednjih let in kratko vprašal: »Jaz sem Sušnik Franc, in če bi dobil kako službo na Prevaljah.« Vprašal sem ga po izo-

Na goro

Portret (1)

brazbi in od kod je. Zopet kratek odgovor: »Sem Prevaljčan, profesor, doktor, učil sem pa v Mariboru.« Takoj je v meni vzklikla misel: tega tovariša domačina moram na vsak način zadržati za OLO, posebno še, ko mi je pojasnil, da ima družino na Prevaljah.

To je bil moj prvi stik z enim kasneje mojih najbolj iskrenih tovarišev. Na OLO smo odseke šele ustanovljali; predvsem za prehrano, povratnike, gospodarski, za preiskavo vojnih zločincev. Drugih še nismo imeli. Dr. Sušnik je prevzel do ustanovitve odseka za prosveto referat za statistiko. Tako sva se iz dneva v dan pogovarjala, kaj bi ukrenili, da bi Prevalje spravili zopet v normalni tek in napredek. Tako sva postala čedalje bolj zagrizena v najinih zamislih. Ni mu bilo več do tega, da bi šel v Maribor, pa tudi meni ne do tega, da bi se vrnil v rojstni kraj Ribnico, kjer je bilo tudi treba marsikaj urediti. Trg je bil zmombardiran, ljudi malo, saj jih je v borbah NOB padlo 50, iz taborišč pa se ni vrnilo 60 ljudi. Za tako majhen kraj je to velika žrtev.

Dolg uvod je bil torej potreben, da se bo videlo, s kakšnimi ljudmi, kje in kdaj je vznikla prva kal za ravensko gimnazijo.

Ko so se pričeli vračati na Prevalje izseljenci z juga pa tudi iz nemških taborišč, je bilo že malo lažje. V bivšem sokolskem domu smo svečano sprejeli Kuharja Lovra-Prežiha, katerega je iskreno in pristrčno pozdravil nadučitelj Karel Doberšek, ki se je tudi že vrnil z juga in je že tudi v tem pozdravu in dobrodošlici med drugim vpletel hitro in nujno potrebo po ureditvi šolstva v OLO Prevalje. Takrat OLO Dravograd, Radlje in Slovenj Gradec še niso bili priključeni okraju Prevalje, toda kasneje so se vsi strinjali z vsemi odločitvami, ki jih je sprejel OLO Prevalje, ko je bil še sam.

Ustanovili smo iniciativni odbor, katerega skrb je bila razmotriti in narediti analizo, kam vseliti gimnazijo, ker so bila vsa šolska poslopja zasedena ne samo za šolske potrebe, temveč tudi v druge namene, ker prostora je primanjkovalo povsod. Zediniti se je bilo potrebno in odločiti, kje naj bi bila bodoča stavba gimnazije glede na center okraja in Mežiške doline nasploh, pa tudi glede na gostoto prebivalstva kraja, kjer naj bi bila gimnazija. Bilo je treba razmotriti še več stvari, ker je bilo treba

vse prilagoditi prvemu petletnemu gospodarskemu planu OLO.

Da ne bi zamujali časa s čakanjem za zidavo nove stavbe, je bilo treba urediti vso dokumentacijo za ustanovitev gimnazije ne glede na to, da ni bilo zanjo še objekta. Ustanovili smo iniciativni odbor, katerega predsednik je bil Luka Juh, člani pa dr. Franc Sušnik, Stane Hromc, Alojz Vinkler, Ivo Dretnik, Andrej Arko in več drugih, katerih imen se ne spominjam (kar prosim, da mi oprostijo) ker dokumentacije nimam pri roki.

Iniciativni odbor se je odločil, da bi bila najprimernejša planota parka gradu Guštanj, ker je že odbor določil, da naj bi bil grad s pripadajočimi gospodarskimi objekti zasilno za gimnazijo in dijaški dom. To je bil dokončni sklep do zidave nove stavbe gimnazije. S to odločitvijo je bilo nekaj težav, ker je tačas imela zaseden grad in druge stavbe posebna vojaška enota, s katero je pa že pred odločitvijo za gimnazijo tekkel na OLO razgovor za preselitev na Prevalje, da bi bila enota bližje OLO. Tako so bili prostori za gimnazijske razrede in dijaški dom prazni. Kako pa je to teklo naprej, ve vsak občan Raven.

Malo pa jih je, ki vedo, da se je rodila misel za ravensko gimnazijo v podstrešnih sobah stare pošte na Prevaljah, za kar gre predvsem vse priznanje dr. Francu Sušniku in delovnim ljudem Mežiške doline za kasnejšo gradnjo nove, sedanje stavbe gimnazije.

Na koncu izražam veliko zadovoljstvo, da sem nekaj pripomogel v svojih zrelih letih, da na starost mirno gledam na kulturni razvoj mladega rodu, ki ve, kaj je meja, in tudi ve — do tu in ne koraka naprej! Hvala tudi vsem onim, z dr. Sušnikom na čelu, ki so v teh letih dali mlademu rodu temelj, da je prerasel v samoupravni socializem in da večina fantov in deklet ostane v službi v domačem kraju, zvesti besedam dr. Sušnika: »Uršlje gore nihče, ki je iz njenih prsi kruh okusil, ne more pozabiti.«

Andrej Arko

SLANA ABECEDA

Morala je nagobčnik za voljo.

Ne ustna kontracepcija.

Nimfomanka je vaba brez trnka.

Optimist je človek, ki pusti motor teči, ko gre žena nakupovat.

Psiholog je človek, ki opazuje moške, ko vstopi v sobo čedno deklet.

Puberteta je življenjsko obdobje, v katerem fantje ne vedo, ali bi deklet premlatili ali poljubili.

Pisalna miza — koš za odpadke s predali.

Poprečni človek — prived raziskovalcev javnega mnenja.

Resignacija je strast v pokoju.

Post — župniki priporočajo, šivilje pa ukazujejo.

Revolucionar je človek, ki gasi ogenj nezadovoljstva z bencinom.

Stranske poti so tiste, na katerih srečujemo napačne ljudi.

Tajnica je deklet, ki se na stroške podjetja uči pravopisa in pri tem išče moža.

Uspeh je najboljša šminka za nepošten obraz.

Veter je zrak, ki se mu mudi.

Vdova je ženska, ki zmeraj točno ve, kje je njen mož.

Vzgoja je sposobnost ugotoviti, kaj bi otroci radi počeli, da jim potem to lahko povemo.

Zvestoba je pomanjkanje priložnosti.

Zakonski mož je šofer, ki ima obe roki na volanu.

Naši dijaki na pohodu »Ob žici okupirane Ljubljane«

NAŠA GIMNAZIJA

daje poročilo za šolsko leto 1974-75

SVET ŠOLE

1. Svet šole sestavljajo štiri delegacije, in to: a) delegacija delovne skupnosti: Ivartnik Tone, Kožar Erna, Mrdavšič Vera, Pečovnik Marija, Vevar Danijel;

b) delegacija dijakov: Borovnik Silvija, Bukovnik Majda, Friškovec Ana, Pogorelnik Metka, Šisernik Branko;

c) delegacija sveta staršev: Blagojevič Ivana, Čas Ivan, Kac Marija, Metelko Olga, Rožanc Filip;

č) delegacija predstavnikov občinskih skupščin koroške regije: Letonja Anton — SO Ravne, Potočnik Anton — SO Slovenj Gradec, Rac Maks — SO Radlje, Vreš Franc — SO Dravograd, Grzina Jože — Železarna Ravne. Predsednik sveta šole je Kožar Erna.

2. Zbor delovne skupnosti sestavljajo vsi redno zaposleni sodelavci, predsednik zbora delovne skupnosti je Kodrin Mihael.

UPRAVNI ODBOR

Filipančič Jožica (predsednik), Košuta Josip, Kožar Jernej, Mrdavšič Janez, Stopar Marjana.

ODBOR ZA MEDSEBOJNA DELOVNA RAZMERJA

Leitinger Ivan, Uran Terezija, Lodrnt Stanko, Pušnik Marija, Garb Marija, Verčko Angela.

ODBOR DELAVSKE KONTROLE

Vučko Stanko (predsednik), Krivograd Irena, Šuler Marija.

ŠOLSKA SKUPNOST

(mentorica: Pušnik Marija)

V tem šolskem letu je bila predsednica Pogorelnik Metka, člani pa predsedniki razrednih skupnosti.

KOMITE ZSMS

(mentorica: Verovnik Tončka)

Predsednik aktiva ZSMS je bil Kac Alojz, člani pa predstavniki razredov.

ŠOLSKI DELAVCI

(Naziv, rojstno leto, začetno leto službovanja, od kdaj je na gimnaziji Ravne, stroka, kaj in kje je učil, zadolžitve, PZ-praktična znanja, STM-samoupravljanje s temelji marksizma; navajamo stanje, kakršno je bilo v 4. redovalni konferenci).

I. REDNI UČITELJI:

GOLČER Anton: ravnatelj (profesor, 1931, 1956, 1956, Bio)

BURG Marjeta (profesorica, 1941, 1963, 1963, An, Fr): an: 1c, 1d, 2c, 2d, 3c, 3č, 4c, 4č; PZ-an: III., IV. = 25 ur; mentorica MKUD

FILIPANČIČ Jožica (predmetna učiteljica, 1933, 1958, 1963, Te): te: 1a, 1b, 1d, 2b, 2c, 2d, 3a, 3b, 3d, 4a, 4č, 4d = 25 ur; varuhinja učil za deklško telovadbo, somentorica športnega društva

IVARTNIK Anton (rezervni oficir, absolvent VPS, 1935, 1959, 1964): obr. in zaščita: 3a, 3b, 3č, 4ab-f, 4ab-d, 4c, 4č-f, 4č-d, 4d; osn. umet. vzgoje (gl. vzg.): 1a, 1b, 1c, 1č, 2a, 2b, 2c, 2č = 23 ur; umetniški vodja pevskega zbora, varuh kabineta za obrambno vzgojo

KACL Gvidon (profesor, 1945, 1969, 1971, 1973, Ma, Fi): ma: 2č, 3c, 3d, 4c, 4d; fi: 2č, 2d, 4c; PZ-ma: IV. = 27 ur; sovaruh fizikalne učilnice in učil za fiziko

KECERIN Josip (profesor, 1938, 1955, 1973, Te): te: 1a, 1c, 1č, 1d, 2a, 2b, 2c, 2č, 2d, 3c, 4b, 4c = 24 ur; somentor športnega društva

KODRIN Mihael (profesor, 1924, 1956, 1962, Bio): bio: 1a, 1b, 1c, 1č, 2a, 2b, 2č, 3a, 3c, 3č = 25 ur; varuh zemljišča, biološke in geo-

loške zbirke, mentor biološkega krožka in RK, urednik urnika

KOMPREJ Vinko (predmetni učitelj, 1939, 1956, 1964, Teh. vzg.): teh. vzg.: 1a, 1b, 1c, 1č, 1d, 2a, 2b, 2c, 2č, 2d = 29 ur; organizator proizvodnega dela, varuh delavnice za tehnično vzgojo, mentor fotoamaterskega krožka

KOŠUTA Josip (prof. pripravnik, 1946, 1970, 1973, Fil, Soc): fil: 4a, 4b, 4c; soc: 3a, 3c, 3č; STM: 1b, 1c, 1č, 4c; psi: 3c, 3č; PZ-soc: IV. = 25 ur; mentor marksističnega krožka

KOTNIK Janko (profesor, 1939, 1963, 1963, Te): te: 1b, 1c, 1č, 2a, 3a, 3b, 3c, 3č, 4a, 4b, 4č = 26 ur; varuh učil za fantovsko telovadbo, mentor športnega društva

KOŽAR Erna (profesorica, 1942, 1965, 1965, An, Ne): an: 1b, 2b, 3b, 4a; ne-II.: 1a, 2a, 3a, 4b; ne-I.: 1č, 2č, 4č = 27 ur; mentorica jutranjih oddaj; varuhinja učil za nemški jezik

KOŽAR Jernej (profesor, 1940, 1966, 1969, An, Ne): an: 1a, 2č, 3a, 4b; ne-II.: 1b, 2b, 2c, 3b, 4a, 4c = 24 ur; varuh zbirke učil za angleški jezik in fonolaboratorija, mentor mladinskih ur

KRIVOGRAJ Alojz (profesor, 1934, 1962, 1962, Zg): zg: 1b, 2a, 2b, 2d, 3a, 3b, 4a, 4b; STM: 4a, 4b = 24 ur; varuh učil za zgodovino

KRIVOGRAJ Irena (profesorica, 1937, 1961, 1962, Um. zg., Zg): zg: 1c, 1č, 2c, 2č, 3d, 4d; umet. vzg. (um. zg.): 1a, 1b, 1c, 1č, 2a, 2b, 2c, 2č = 21 ur; varuh učil za umetnostno vzgojo

LEITINGER Ivan (profesor, 1944, 1968, 1973, Bio): bio: 1d, 2c, 2d, 3b, 3d; ke: 1č, 3a, 3c, 3č, 3d PZ-bio III., IV. = 24 ur; mentor biološkega krožka

LDRANT Stanko (profesor, 1927, 1950, 1950, Ke): ke: 1a, 1b, 1c, 1d, 2a, 2b, 2c, 2č, 2d, 3b; PZ-ke III., IV. = 26 ur; varuh zbirke učil za kemijo; mentor dijaškega planinskega odseka

MEDVED Drago (profesor, 1931, 1953, 1961, Ze): ze: 1a, 1b, 1č, 2a, 2b, 2c, 2d, 3b, 3c, 3d, 4b, 4c, 4č = 24 ur; varuh učil za zemljepis, mentor kluba OZN

MERVA Drago (dipl. inž., 1949, 1974, 1974, Fi): fi: 2a, 2b, 2c, 3a, 3b, 3c, 3d, 4a, 4b; PZ-fi: III. = 25 ur; mentor fizikalnega krožka, varuh fizikalne zbirke

MRDAVŠIČ Janez (profesor, 1928, 1957, 1957, Sl): sl: 1b, 1c, 2a, 3a, 3b, 4a; psi: 3a; PZ-sl: IV. = 26 ur; mentor recitacijskega krožka, poverjenik za Prežihovo značko

MRDAVŠIČ Vera (profesorica, 1933, 1958, 1962, Sl, Sh): sl: 1a, 2b, 2d, 3c, 4b, 4d = 26 ur; varuhinja učil za slovenski jezik, poverjenica za Prežihovo značko

PUŠNIK Marija (prof. prip., 1946, 1973, 1973, An, Sl): an: 1č, 2a, 3d, 4d, PZ-an III. = 12 ur; knjižničarka uč. in dijaške knjižnice; mentorica dijaške šolske skupnosti

STOPAR Marjana (profesorica, 1942, 1965, 1972, Ze, Zg): zg: 1a, 1d, 3c, 3č, 4c, 4č; ze: 1d, 2č, 3a, 3č, 4a, 4d = 23 ur; organizacijski vodja pevskega zbora

SUŠNIK Anton (profesor, 1932, 1957, 1961, Sl, Sh): sl: 1č, 1d, 2c, 2č, 3d, 4c, 4č; PZ-sl III. = 28 ur; mentor literarnega in dramskega krožka, šolski kronist, poverjenik za Prežihovo značko

URAN Terezija (profesorica, 1935, 1960, 1964, Ma): ma: 1a, 1d, 2a, 2d, 3a, 4b, 4č = 24 ur; mentorica matematičnega krožka

URŠNIK Franc (inž., 1950, 1974, 1974, Ma): PZ-ma: III. = 2 uri; asistent za fiziko

VEROVNIK Antonija (profesorica, 1946, 1971, 1971, Fil, Soc): fil: 4č, 4d; soc: 3b, 3d; STM: 1a, 1d, 4č 4d; psi: 3b, 3d = 22 ur; mentorica organizacije ZSMS na šoli

VEVAR Danijel (profesor, 1934, 1959, 1962, Ma): ma: 1b, 1c, 1č, 2b, 2c, 3b, 3č, 4a; fi: 3č = 28 ur; sourednik urnika

VEVAR Jerica (profesorica, 1940, 1964, 1964, Fr, It): fr: 1c, 1č, 1d, 2č, 2d, 3c, 3č, 3d, 4č, 4d = 22 ur; varuhinja učil za francoski jezik

VUČKO Stanko (strokovni učitelj, 1942, 1960, 1964, Ke): teh. vzg. ke: 2c, 2č; OZ: 3c, 3d = 9 ur; asistent za kemijo in biologijo

II. ZUNANJI UČITELJI:

Dr. inž. GREŠOVNIK Ferdo (železarna Ravne): fizika: 4č, 4d = 6 ur

GROSELJ Andrej (profesor, osnovna šola Prevalje): likovni pouk: 1d, 2d = 4 ure; mentor likovnega krožka

LESJAK Nevenka (učiteljica glasbe, posebna osnovna šola Ravne): glasbilo: 1d, 2d = 9 ur

LIPOVNIK Alojz (ravnatelj glasbene šole Ravne): glasba in glasbilo: 1d, 2d = 9 ur

III. TAJNIŠTVO:

GARB Marija, materialni knjigovodja (1932, 1949, 1962)

PUR Marija, računovodja (1942, 1962, 1974)

IV. POMOŽNI IN TEHNIČNI DELAVCI:

DROFELNIK Helena (snažilka, 1922, 1961, 1961)

LESJAK Matilda (snažilka, 1916, 1954, 1954) MIHELIC Antonija (kuh. pomočnica, 1938, 1970, 1974)

PEČOVNIK Anton (hišnik, 1925, 1949, 1953) PEČOVNIK Marija (snažilka, 1931, 1962, 1962)

PERIČ Pavla (snažilka, 1936, 1956, 1956) ŠULER Marija (snažilka, 1922, 1955, 1955) VERČKO Angela (kuharica, 1931, 1951, 1969)

SPREMENBE NA ZAVODU:

PRISLI: MERVA Drago (dipl. inž. fi) 1. septembra 1974 na novo

MIHELIC Antonija (kuh. pomočnica) 15. decembra 1974 iz trg. podjetja MESNINA Ravne

ČEPIN Branko (prof. prip. glasbe) 9. junija 1975 na novo

ODSLI: ODER Helena (kuh. pomočnica) 31. junija 1975

DIJAKI

I. Statistični pregled:

a) število in uspeh dijakov: ob zaključku šolskega leta je bilo na šoli 199 + 375 = 574 dijakov; razred je izdelalo 484 dijakov ali 84,32 odstotka; od tega je bilo 58 (10,1%) odličnih, 172 (30%) prav dobrih, 235 (40,9%) dobrih in 19 (3,3%) zadostnih, popravne izpite ima 87 dijakov, neocenjena sta 2 dijaka, razreda ni izdelala 1 dijakinja;

b) socialni sestav dijakov: delavskega porekla — 252, kmečkega — 32, obrtniškega — 19 in uslužbenskega porekla 270;

c) štipendisti: RIS 176, Republiški zavod za zaposlovanje 10, od občinskih štipendijskih skladov in občinskih izobraževalnih skupnosti nimamo podatkov;

č) dijaki po občinah: Ravne 278 (48,43%), Slovenj Gradec 132 (23%), Dravograd 70 (12,19%), Radlje ob Dravi 93 (16,20%), Celje 1 (0,18%);

d) v šolo se vozi 448 dijakov (78%), z avtobusi 405, z vlakom pa 43.

1.a (12 + 17 = 29)

Razredničarka: Vera Mrdavšič

ODLIČNI: 3 + 3 = 6

Geršak Borut (Prevalje)

Sagmeister Miroslav (Dravograd)

Zižek Janko (Dravograd)

Koren Janja (Slovenj Gradec)

Lenassi Blanka (Ravne)

Šisernik Darinka (Ravne)

PRAV DOBRI: 1 + 6 = 7

Žerdoner Branko (Ravne)

Borovnik Silvija (Dravograd)

Hancman Gabrijela (Žerjav)

Konič Renata (Prevalje)

Krivograd Natalija (Ravne)
Lamprecht Majda (Polena)
Planinšek Zdenka (Mežica)

DOBRI: $8 + 16 = 14$

Beber Bojan (Ravne)
Grainer Sandi (Ravne)
Lesnik Silvin (Dravograd)
Plevnik Mojmir (Ravne)
Šater Stojan (Ravne)
Škorjanc Janez (Dravograd)
Veršnik Igor (Šentjanž)
Urnaut Borut (Ravne)
Celcer Maja (Ravne)
Hudej Berta (Ravne)
Kristavčnik Tatjana (Črna)
Pezdirc Andreja (Poljana, Prevalje)
Pravdič Lilijana (Dravograd)
Trbižan Karmen (Ravne)

ZADOSTNI: $0 + 0 = 0$

POPRAVNI IZPIT IMATA: $0 + 2 = 2$

Forstner Andreja (Prevalje): ne
Kos Irena (Muta): ma

1.b (11 + 17 = 28)

Razrednik: Alojz Krivograd

ODLIČNI: $0 + 0 = 0$

PRAV DOBRI: $0 + 5 = 5$

Berčič Bojana (Ravne)
Gerold Darja (Dobja vas, Prevalje)
Slatinek Sonja (Slovenj Gradec)
Volmajer Marjana (Ravne)
Zdovc Maja (Slovenj Gradec)

DOBRI: $7 + 7 = 14$

Flis Davorin (Prevalje)
Konečnik Albert (Legen)
Kolar Rok (Prevalje)
Leskovar Dušan (Slovenj Gradec)
Mauhler Andrej (Mežica)
Nabernik Jožef (Dobrije)
Pinter Jože (Slovenj Gradec)
Cvilak Nada (Ravne)
Gradišnik Majda (Slovenj Gradec)
Gros Milena (Ravne)
Panjek Edita (Slovenj Gradec)
Strah Jelka (Ravne)
Šuler Ivica (Slovenj Gradec)
Verdinek Bojana (Kotlje)

ZADOSTNI: $0 + 0 = 0$

POPRAVNE IZPITE IMAJO: $4 + 5 = 9$

Faktor Viktor (Mežica): ma
Knez Hinko (Slovenj Gradec): an, ma
Rapnik Darko (Ravne): an
Tisnikar Robert (Slovenj Gradec): an, ma
Benka Malvina (Slovenj Gradec): ma
Breznik Marija (Muta): bio
Kotnik Nataša (Muta): ma
Perovec Nataša (Ravne): ma
Zadnikar Tatjana (Muta): ma

1.c (11 + 17 = 28)

Razrednik: Stanko Lodranc

ODLIČNI: $0 + 1 = 1$

Rožej Irena (Ravne)

PRAV DOBRI: $5 + 4 = 9$

Černovšek Vilko (Črna)
Jurko Blaž (Stari trg)
Penšek Marjan (Slovenj Gradec)
Rebernik Bojan (Slovenj Gradec)
Sonjak Nikolaj (Prevalje)
Kamnik Blanka (Črna)
Slabe Cvetka (Črna)
Vidrih Neva (Črna)
Vrbnjak Bojana (Slovenj Gradec)

DOBRI: $5 + 8 = 13$

Gagič Miodrag (Slovenj Gradec)
Gradišnik Branko (Prevalje)
Keček Milan (Ravne)
Pavič Milan (Ravne)
Velunšek Miran (Prevalje)
Fišer Alenka (Stari trg)
Glavica Jelka (Ravne)
Gostenčnik Nevenka (Ravne)
Klemenc Jolanda (Prevalje)
Kostanjevec Irena (Slovenj Gradec)
Lauko Breda (Šmartno)
Pogorelčnik Cvetka (Šmartno)
Večko Marija (Brdinje)

ZADOSTNI: $0 + 0 = 0$

POPRAVNE IZPITE IMAJO: $1 + 4 = 5$

Verdnik Drago (Muta): sl, an
Grnjak Tatjana (Prevalje): ma
Kocjančič Danica (Tolsti vrh): ma
Peter Edita (Ravne): ma
Štigl Petra (Prevalje): an, ma

1.č (10 + 17 = 27)

Razrednik: Danijel Vevar

ODLIČNI: $0 + 3 = 3$

Erjavc Nada (Radlje ob Dravi)
Falnoga Ingrid (Mežica)
Jamer Nežka (Mežica)

PRAV DOBRI: $5 + 7 = 12$

Dretnik Darko (Mežica)
Golob Srečko (Radlje ob Dravi)
Kogoj Miroslav (Črna)
Miklavc Branko (Dravograd)
Petek Miro (Črna)
Burjak Zorica (Mežica)
Hrvacki Vida (Dravograd)
Marhl Silva (Radlje ob Dravi)
Peterlin Tatjana (Črna)
Sredenšek Tanja (Radlje ob Dravi)
Urh Cvetka (Vuzenica)
Werber Jožica (Sp. Vižingja)

DOBRI: $5 + 4 = 9$

Breg Janko (Ravne na Koroškem)
Goršek Dušan (Dravograd)
Kaiser Hubert (Remšnik)
Semlak Janez (Radlje ob Dravi)
Smolar Adi (Muta)
Čas Branka (Tomaška vas)
Kokol Milena (Dovže)
Krajnc Hilda (Podgorje)
Langerholc Alenka (Šmartno)

ZADOSTNI: $0 + 0 = 0$

POPRAVNE IZPITE IMAJO: $0 + 3 = 3$

Erjavc Magda (Vuhred): ma
Geršak Petra (Prevalje): an, ma
Langerholc Metka (Šmartno): ma

1.d oddelek pedagoške smeri (8 + 24 = 32)

Razredničarka: Antonija Verovnik

ODLIČNI: $0 + 0 = 0$

PRAV DOBRI: $3 + 8 = 11$

Dobovičnik Samo (Dravograd)
Kadiš Mitja (Prevalje)
Podojstršek Miran (Prevalje)
Antolič Irena (Ravne)
Belaj Marjeta (Ravne)
Lešnik Marjeta (Mežica)
Preglav Cvetka (Črneče)
Razgoršek Irena (Stari trg)
Srnovršnik Polona (Pameče)
Veršnik Nevenka (Mežica)
Vrhovnik Majda (Dravograd)

DOBRI: $4 + 8 = 12$

Anželak Ivan (Ravne)
Hribernik Vasja (Dravograd)
Pavlič Zvonko (Trbonje)
Vožič Janez (Črneče)
Babin Jakica (Ravne)
Forstner Renata (Mežica)
Gorenjak Lea (Mežica)
Krevzelj Jožica (Zelen Breg)
Lesnik Metka (Mežica)
Orač Zdenka (Stranje, Šmarje pri Jelšah)*
Rader Olga (Slovenj Gradec)
Šegovec Tatjana (Ravne)

ZADOSTNI: $0 + 5 = 5$

Čas Marjana (Mislinja)
Čebulj Anica (Ravne)
Krumpačnik Vera (Prevalje)
Mithans Olga (Mislinja)
Vinšek Suzana (Vuzenica)

POPRAVNE IZPITE IMAJO: $1 + 3 = 4$

Krevh Janez (Dravograd): ma
Grabner Melita (Ravne): an
Kurnik Jožefa (Koprivna): an
Seško Leonida (Muta): an, fr, ma

2.a (16 + 18 = 34)

Razredničarka: Marija Pušnik

ODLIČNI: $0 + 3 = 3$

Kašnik Silvestra (Slovenj Gradec)
Pogorelčnik Metka (Vuzenica)
Potočnik Alenka (Slovenj Gradec)

PRAV DOBRI: $6 + 3 = 9$

Kadiš Bogdan (Prevalje)
Linasi Marjan (Slovenj Gradec)
Ruter Ernest (Ravne)
Stravnik Borut (Slovenj Gradec)
Vengušt Miro (Dravograd)
Veršnik Samo (Šentjanž)
Andric Olga (Vuzenica)
Slemenik Cirila (Tomaška vas)
Tušnik Jelka (Slovenj Gradec)

DOBRI: $7 + 7 = 14$

Gobec Andrej (Vuzenica)
Gorše Borut (Podgorje)
Gregorek Nino (Vuzenica)
Kolar Slavko (Podklanc)
Pogorevc Bojan (Ravne)
Setina Božidar (Dobja vas)
Sisernik Bojan (Slovenj Gradec)
Dretnik Petra (Slovenj Gradec)
Golob Irena (Črna)
Golob Marta (Dravograd)
Kac Tadeja (Šmartno)
Laure Janja (Slovenj Gradec)
Ramšak Marija (Mislinjska Dobrava)
Walzl Alenka (Slovenj Gradec)

ZADOSTNI: $1 + 0 = 1$

Mlakar Bojan (Slovenj Gradec)

POPRAVNE IZPITE IMAJO: $1 + 5 = 6$

Klančnik Miran (Ravne): ne, fi
Čeru Bernarda (Slovenj Gradec): an
Dražnik Metka (Dravograd): ne, ma, fi
Pinter Karolina (Otiški vrh): an, fi
Rogina Bernarda (Podgorje): ne
Simetinger Marjana (Črna): ma

DELNO NEOCENJEN: $1 + 0 = 1$

Kosi Igor (Vuzenica)

2.b (14 + 17 = 31)

Razrednik: Jernej Kožar

ODLIČNI: $0 + 1 = 1$

Lekše Nevenka (Mislinja)

PRAV DOBRI: $7 + 7 = 14$

Brumen Marko (Žerjav)
Kac Boris (Slovenj Gradec)
Kresnik Ivan (Mislinjska Dobrava)
Lipovšek Ivan (Ravne)
Pušnik Janez (Šentilj)
Šrot Božidar (Ravne)
Zužel Drago (Tomška vas)
Komprij Majda (Prevalje)
Kotnik Majda (Ravne)
Kumprij Matilda (Mežica)
Potočnik Maja (Slovenj Gradec)
Ramšak Marija (Slovenj Gradec)
Zorman Jelka (Slovenj Gradec)
Zohar Jelka (Mislinja)

DOBRI: $4 + 8 = 12$

Polak Zlatko (Vuzenica)
Smonkar Zvonko (Mislinjska Dobrava)
Strmčnik Bojan (Ravne)
Suhodolčan Primož (Prevalje)
Barl Vlasta (Slovenj Gradec)
Godec Alenka (Ravne)
Kadiš Milena (Dravograd)
Lužnik Darja (Slovenj Gradec)
Pogorelčnik Irena (Šmartno)
Rizmal Marija (Žerjav)
Sojč Bojana (Črna)
Sol Sonja (Vuzenica)

ZADOSTNI: $0 + 0 = 0$

POPRAVNE IZPITE IMAJO: $3 + 1 = 4$

Küzma Ladislav (Prevalje): ma
Špegelj Stanislav (Muta): ma
Vovk Vojko (Mislinja): an
Cajnkari Marija (Ravne): ma

2.c (14 + 20 = 34)

Razrednik: Tone Sušnik

ODLIČNI: $2 + 2 = 4$

Pušnik Stanislav (Ravne)
Uran Bojan (Mežica)
Kodrin Janeta (Ravne)
Rožanc Bojanka (Dobja vas)

PRAV DOBRI: $4 + 5 = 9$

Bevc Albin (Ravne)
Planinšek Branko (Mežica)
Triglav Jože (Ravne)
Vreš Branko (Črneče)

Grošelj Marija (Prevalje)
Kavšak Ana (Ravne)
Krivograd Irena (Ravne)
Kukenberg Jožica (Dravograd)
Vernekar Melita (Ravne)

DOBRI: 3 + 10 = 13

Ledl Gorazd (Vič)
Logar Janko (Pameče)
Svetina Branko (Ravne)
Breznik Sonja (Stari trg)
Levičar Marta (Ravne)
Naveršnik Mihaela (Prevalje)
Oletič Jožica (Pameče)
Ranc Majda (Tolsti vrh)
Sagajšek Renata (Prevalje)
Šarkezi Cvetka (Ravne)
Šavc Lidija (Slovenj Gradec)
Škrubej Ana (Črna)
Tomba Tatjana (Stari trg)

ZADOSTNI: 0 + 0 = 0

POPRAVNE IZPITE IMAJO: 5 + 3 = 8

Palir Branko (Slovenj Gradec): ma
Štruel Dušan (Mežica): an, ma
Uranc Sašo (Mežica): an, ne, ma
Vidrih Janez (Zerjav): an
Vute Danilo (Prevalje): an, ma, fi
Novak Mira (Prevalje): ma, fi
Oto Betka (Libeliška gora): fi
Vivod Jana (Goriški vrh): ma, fi

2.č (14 + 20 = 34)

Razrednik: Mihael Kodrin

ODLIČNI: 1 + 4 = 5

Svečko Rajko (Vuhred)
Borovčanin Darja (Mežica)
Geč Irena (Slovenj Gradec)
Mrdavšič Metka (Ravne)
Zlatar Milka (Zg. Vižinga)

PRAV DOBRI: 1 + 7 = 8

Miklavc Janko (Ravne)
Cigler Ivanka (Radlje ob Dravi)
Deberšek Dunja (Radlje ob Dravi)
Dragolič Metka (Ravne)
Javornik Irma (Dravograd)
Lodrant Alenka (Prevalje)
Oderlap Ida (Leše)
Podpečan Marina (Bukovska vas)

DOBRI: 6 + 5 = 11

Bukovnik Milan (Radlje ob Dravi)
Cehner Mirko (Libeliče)
Lajtinger Zlatko (Radlje ob Dravi)
Porj Simon (Ravne)
Ranc Marjan (Ravne)
Ravnikar Tone (Slovenj Gradec)
Jehart Cvetka (Ravne)
Kralj Ivica (Radlje ob Dravi)
Mirkac Ljuba (Vuzenica)
Pristolič Silva (Ravne)
Voh Marta (Vuzenica)

ZADOSTNI: 3 + 1 = 4

Arbeiter Franjo (Prevalje)
Cifer Marta (Ravne)
Kogelnik Janko (Prevalje)
Sušec Slavko (Slovenj Gradec)

POPRAVNI IZPIT IMAJO: 3 + 3 = 6

Ajd Darko (Dravograd): an, fi
Pandev Adrijan (Ravne): an, fr, ma
Pravdič Bojan (Prevalje): ma, fi
Repnik Ida (Vuhred): ne
Robin Sabina (Radlje ob Dravi): ne
Turkuš Marjana (Radlje ob Dravi): ne

2.d — oddelek pedagoške smeri (2 + 26 = 28)

Razrednik: Ivan Leitinger

ODLIČNI: 0 + 1 = 1

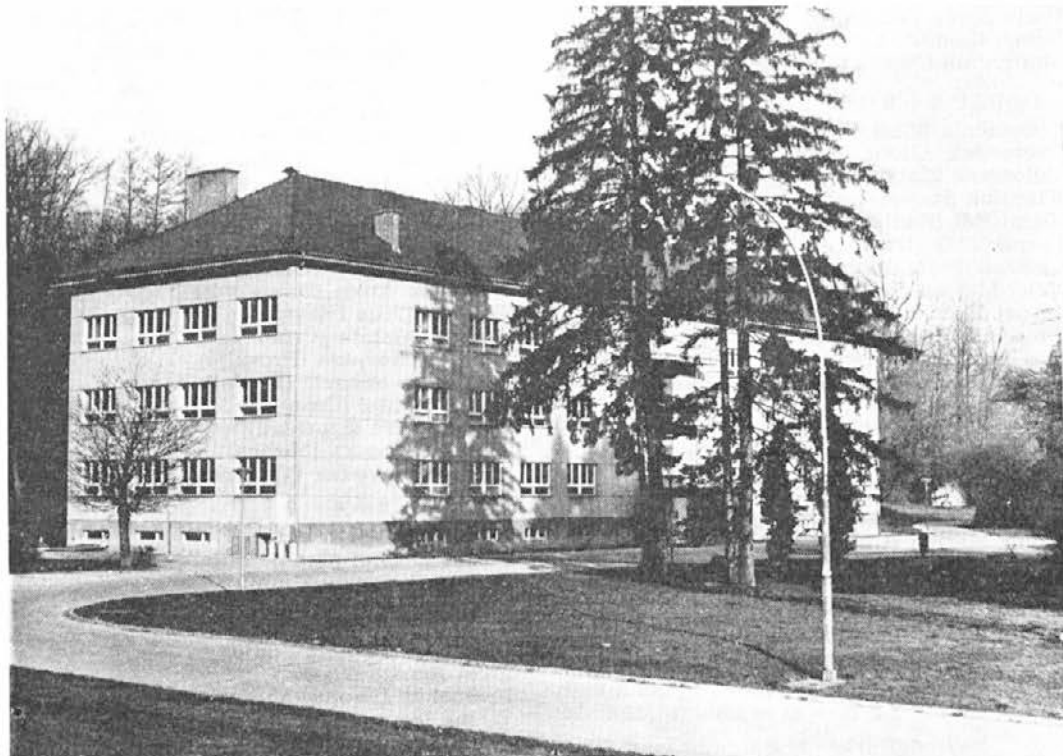
Pepevnik Irena (Ravne)

PRAV DOBRI: 1 + 5 = 6

Ramšak Jože (Vič)
Breznik Milena (Troblje)
Britovšek Veronika (Ravne)
Friškovec Ana (Mežica)
Gostenčnik Marija (Ravne)
Grubelnik Vida (Sv. Vid)

DOBRI: 1 + 13 = 14

Sušnik Marjan (Mežica)
Belej Milena (Prevalje)
Cehner Stanislava (Dobja vas)
Ivanišević Zvonka (Slovenj Gradec)

Gimnazija — samorastnica

Kladnik Nežka (Dobja vas)
Krajnc Dragica (Dravograd)
Krevh Ljuba (Troblje)
Križovnik Marina (Mislinja)
Lorenci Nada (Vuzenica)
Pečovnik Mirjam (Mežica)
Penšek Irena (Slovenj Gradec)
Rosc Danica (Mežica)
Sušnik Barbara (Prevalje)
Zabukovec Darinka (Ravne)

ZADOSTNI: 0 + 3 = 3

Močnik Jožica (Libeliče)
Pšeničnik Marija (Dravograd)
Završnik Marjana (Vuzenica)

POPRAVNE IZPITE IMAJO: 0 + 4 = 4

Gostenčnik Tanja (Dravograd): an, ma
Kodrun Slavka (Javorje): an, fr, ma
Praper Marina (Mežica): ma
Strmčnik Andreja (Prevalje): an, fr, ma

3.a (16 + 16 = 32)

Razredničarka: Terezija Uran

ODLIČNI: 0 + 2 = 2

Kotnik Irena (Prevalje)
Matija Nada (Kotlje)

PRAV DOBRI: 4 + 5 = 9

Bertoncelj Andrej (Dravograd)
Camlek Aleksander (Slovenj Gradec)
Čas Andrej (Turiška vas)
Dolenc Igor (Slovenj Gradec)
Čuješ Marija (Prevalje)
Epšek Marjetica (Črneče)
Gros Anka (Mislinja)
Movh Irena (Slovenj Gradec)
Šavc Anica (Pameče)

DOBRI: 9 + 6 = 15

Klakočar Slavko (Slovenj Gradec)
Lasnik Štefan (Mežica)
Lužnik Mihael (Slovenj Gradec)
Ozimić Rudolf (Podpeca)
Ranc Danilo (Prevalje)
Ranc Janez (Ravne)
Rev Jožko (Slovenj Gradec)
Šipek Miroslav (Mežica)
Tasič Anton (Mislinja)
Janiš Marija (Gortina)
Lenasi Marjana (Ravne)
Mori Marjetica (Dravograd)
Petrič Angela (Podgora)
Rozman Tatjana (Slovenj Gradec)
Stern Irena (Prevalje)

ZADOSTNI: 0 + 0 = 0

POPRAVNE IZPITE IMAJO: 3 + 3 = 6

Berzelak Stanislav (Dravograd): ne, fi
Potočnik Janez (Slovenj Gradec): fi
Vehovec Matjaž (Slovenj Gradec): ne

Aberšek Petra (Slovenj Gradec): ma, fi
Kvas Fani (Prevalje): ne
Ošlak Alenka (Dobja vas): an, ne, fi

3.b (16 + 14 = 30)

Razredničarka: Erna Kožar

ODLIČNI: 1 + 1 = 2

Benko Dragomir (Prevalje)
Ferlin Lidija (Ravne)

PRAV DOBRI: 7 + 4 = 11

Bukovec Danilo (Ravne)
Burjak Rudolf (Mežica)
Jezeršek Janez (Vuzenica)
Likar Bogomir (Muta)
Medved Bojan (Ravne)
Rac Igor (Ravne)
Šebez Drago (Brezno)
Blagojevič Milena (Prevalje)
Bukovnik Majda (Slovenj Gradec)
Matvoz Alenka (Prevalje)
Rotovnik Erika (Slovenj Gradec)

DOBRI: 4 + 3 = 7

Kodrin Miran (Ravne)
Robar Marjan (Prevalje)
Šater Tomislav (Ravne)
Štruc Mirko (Podgora)
Hutmeier Marija (Gortina)
Smolar Marija (Podlipje)
Zorman Zorica (Slovenj Gradec)

ZADOSTNI: 1 + 0 = 1

Mihev Karel (Muta)

POPRAVNE IZPITE IMAJO: 3 + 5 = 8

Brodar Srečko (Vuzenica): ma, fi
Dretnik Bojan (Slovenj Gradec): ma
Kumprej Frančišek (Leše): an, ma
Kolar Vera (Ravne): ma, fi
Pšeničnik Jelka (Ravne): an
Rudolf Anka (Trbonje): an
Sušel Nevenka (Črna): ne, ma
Waltl Mojca (Slovenj Gradec): ma

NI IZDELALA: 0 + 1 = 1

Butolen Irena (Slovenj Gradec)

3.c (16 + 14 = 30)

Razrednik: Drago Medved

ODLIČNI: 0 + 1 = 1

Gangl Ljuba (Slovenj Gradec)

PRAV DOBRI: 4 + 5 = 9

Čeh Rajko (Dravograd)
Grbec Ivan (Prevalje)
Kacel Alojz (Prevalje)
Mori Danilo (Dravograd)
Lauko Alenka (Šmartno)
Melinc Jadranka (Dravograd)

Proje Sonja (Vuzenica)
Reven Cvetka (Ravne)
Skarlovnik Cvetka (Mežica)

DOBRI: 8 + 8 = 16

Dobovičnik Miloš (Dravograd)
Drevenšek Alfonz (Radlje ob Dravi)
Gologranc Zlatko (Ravne)
Klanjšek Stanislav (Ravne)
Korat Edi (Radlje ob Dravi)
Laznik Jože (Dravograd)
Ledinek Ivan (Ravne)
Valcl Marjan (Ravne)
Jernej Branka (Ravne)
Konečnik Angela (Šmartno)
Kos Dragica (Mežica)
Krivec Judita (Pameče)
Pratnekar Milena (Mežica)
Šober Nadica (Muta)
Ternik Silva (Slovenj Gradec)
Urbancl Breda (Dravograd)

ZADOSTEN: 1 + 0 = 1

Žagar Marjan (Črna)

POPRAVNI IZPIT IMAJO: 3 + 0 = 3

Konšak Milan (Črna): sl, fr, ma
Krevh Matjaž (Vič): an, fr, fi
Žvab Ivan (Prevalje): an, fr, fi

3.č (0 + 21 = 21)

Razredničarka: Marjana Stopar

ODLIČNI: 0 + 1 = 1

Ferk Andreja (Prevalje)

PRAV DOBRI: 0 + 8 = 8

Harnik Angela (Muta)
Juraški Erika (Vuzenica)
Kukovič Cvetka (Vuhred)
Miklavc Marjetka (Vuhred)
Mithans Karla (Vuzenica)
Podlesnik Marija (Mežica)
Reven Slavica (Dravograd)
Topolšek Irena (Vuzenica)

DOBRI: 0 + 9 = 9

Črnčec Emica (Vuzenica)
Doler Darja (Vuzenica)
Forstner Vida (Prevalje)
Germadnik Nevenka (Črna)
Legnar Stanislava (Slovenj Gradec)
Oderlap Irena (Mežica)
Plešej Sonja (Slovenj Gradec)
Urnaut Majda (Vuhred)
Uršnik Tatjana (Vuzenica)

POPRAVNE IZPITE IMAJO: 0 + 3 = 3

Bah Mira (Dravograd): an, ma
Jandrišič Nada (Črna): ma
Zajc Anica (Zerjav): ma

3.d (0 + 23 = 23)

Razredničarka: Jerica Vevar

ODLIČNI: 0 + 3 = 3

Jenišek Albina (Vuzenica)
Pažek Ivica (Sp. Vižinga)
Šteharnik Ljubica (Ravne)

PRAV DOBRI: 0 + 4 = 4

Brumen Monika (Mežica)
Brvar Hedvika (Leše)
Kamnik Cvetka (Ravne)
Mravljak Nataša (Vuzenica)

DOBRI: 0 + 9 = 9

Fasvald Erika (Vuzenica)
Jeromelj Marjana (Prevalje)
Otič Zorislava (Vuzenica)
Pirnat Lidija (Šentjanž)
Poročnik Jožica (Vuzenica)
Robar Anita (Prevalje)
Skok Dragica (Mežica)
Sveček Nada (Zg. Vižinga)
Vončina Ljubomira (Mežica)

POPRAVNE IZPITE IMAJO: 0 + 7 = 7

Gošnak Majda (Vuzenica): ma, fi
Jeseničnik Franja (Ravne): zg, an, ma
Krajnc Ruža (Vuzenica): ma, fi
Planinšek Bernarda (Mislinja): fr, ma, fi
Podbevšek Irena (Ravne): ma
Repnik Antonija (Muta): an, fi
Tratnik Marta (Prevalje): an

4.a (13 + 15 = 28)

Razrednik: Janez Mrdavšič

ODLIČNI: 2 + 2 = 4

Letonja Sašo (Ravne)
Lužnik Marjan (Slovenj Gradec)
Ginter Hermina (Dobja vas)
Mager Helena (Stražišče)

PRAV DOBRI: 2 + 9 = 11

Bevc Dušan (Ravne)
Kozlar Danilo (Poljana)
Borovnik Anka (Dobja vas)
Grainer Irena (Ravne)
Kodrun Mateja (Črna)
Metelko Marjana (Prevalje)
Predikaka Mihaela (Prevalje)
Rezar Ivanka (Črna)
Tompa Silva (Stari trg)
Veršnik Zdenka (Mežica)
Vesonik Nevenka (Vuzenica)

DOBRI: 5 + 4 = 9

Filipančič Igor (Ravne)
Fortin Marjan (Črna)
Hribernik Simon (Dobja vas)
Kotnik Beno (Ravne)
Stern Ivan (Prevalje)
Osojnik Metka (Prevalje)
Picej Renata (Ravne)
Pratnekar Ivanka (Mežica)
Tiršek Irena (Slovenj Gradec)

ZADOSTNI: 1 + 0 = 1

Lukner Vojko (Radlje ob Dravi)

POPRAVNE IZPITE IMAJO: 3 + 0 = 3

Kozelj Andrej (Slovenj Gradec): ne
Krebel Dušan (Mežica): an
Kukovič Marjan (Vuhred): ma

4.b (11 + 13 = 24)

Razrednik: Josip Košuta

ODLIČNI: 2 + 2 = 4

Janet Evgen (Ravne)
Pačnik Viktor (Prevalje)
Kohlenbrand Danijela (Dravograd)
Pušnik Danica (Ravne)

PRAV DOBRI: 6 + 4 = 10

Bukovec Gorazd (Ravne)
Horvat Andrej (Vuhred)
Javornik Janez (Slovenj Gradec)
Novak Albin (Vuzenica)
Planinšek Darko (Mežica)
Plevnik Enriko (Ravne)
Čevnik Majda (Leše)
Štifter Ivanka (Črna)
Šure Marta (Črna)
Zdove Irena (Slovenj Gradec)

DOBRI: 5 + 4 = 9

Andrej Hinko (Slovenj Gradec)
Gregor Danilo (Črna)
Jurjec Branko (Slovenj Gradec)
Jurjec Mitja (Slovenj Gradec)
Šisernik Branislav (Črna)
Florjančič Elza (Dravograd)
Lapanja Metka (Mežica)
Logar Marjana (Ravne)
Pušnik Janja (Slovenj Gradec)

ZADOSTNI: 0 + 0 = 0

POPRAVNI IZPIT IMA: 0 + 1 = 1

Novak Zdenka (Slovenj Gradec): ma

4.c (0 + 22 = 22)

Razrednik: Gvidon Kael

ODLIČNI: 0 + 8 = 8

Čerče Alenka (Slovenj Gradec)
Hajtnik Lilijana (Pameče)
Penšek Janja (Slovenj Gradec)
Praprotnik Petra (Vuzenica)
Poberžnik Tanja (Dravograd)
Sterdin Tatjana (Muta)
Šerbak Zdenka (Pameče)
Zohar Tatjana (Mislinja)

PRAV DOBRI: 0 + 7 = 7

Brundula Sonja (Vuzenica)
Gril Marjana (Slovenj Gradec)
Gril Tatjana (Slovenj Gradec)
Grizold Marta (Radlje)
Kotnik Irena (Ravne)
Rebernik Ema (Slovenj Gradec)
Stern Marija (Črna)

DOBRI: 0 + 7 = 7

Cizerl Sonja (Vuzenica)
Gostenčnik Nada (Otiški vrh)
Hace Simona (Dravograd)
Jeromelj Zvonka (Dravograd)
Juvan Andreja (Dravograd)
Pečoler Marija (Slovenj Gradec)
Tratnik Vlasta (Muta)

4.č (13 + 18 = 31)

Razredničarka: Marjeta Burg

ODLIČNI: 3 + 3 = 6

Gams Ivan (Šmartno)
Grešovnik Dominik (Prevalje)
Ocepek Miran (Prevalje)
Gerold Irena (Zg. Vižinga)
Gradišnik Suzana (Slovenj Gradec)
Rac Vesna (Radlje ob Dravi)

PRAV DOBRI: 2 + 4 = 6

Gostenčnik Danilo (Dravograd)
Žunko Zlatko (Ravne)
Gradišnik Sonja (Slovenj Gradec)
Okrogelnik Frančiška (Vrata)
Šumah Vida (Prevalje)
Vevar Marjeta (Mežica)

DOBRI: 6 + 7 = 13

Čeh Zmagoslav (Dravograd)
Glazer Franc (Radlje ob Dravi)
Kopmajer Benedikt (Dravograd)
Petrič Vlado (Prevalje)
Plaznik Vojko (Slovenj Gradec)
Vidmar Dragotin (Mežica)
Čužič Ljiljana (Vuzenica)
Geršak Slavica (Prevalje)
Grudnik Cvetka (Šmartno)
Jovan Mira (Dobja vas)
Pažek Zdenka (Radlje ob Dravi)
Veselko Tatjana (Mežica)
Zigart Amalija (Josipdol)

ZADOSTNI: 1 + 2 = 3

Hancman Branko (Prevalje)
Breznik Ida (Mežica)
Dretnik Vlasta (Mežica)

POPRAVNE IZPITE IMAJO: 1 + 2 = 3

Klemen Branko (Vuzenica): fr, ma
Fajmut Irma (Črna): ma
Šrifl Danica (Radlje ob Dravi): ma

4.d (0 + 28 = 28)

Razredničarka: Irena Krivograd

ODLIČNI: 0 + 3 = 3

Smonig Polonca (Slovenj Gradec)
Urbancl Renata (Dravograd)
Urh Erika (Vuzenica)

PRAV DOBRI: 0 + 10 = 10

Ban Silva (Stražišče)
Filej Nataša (Slovenj Gradec)
Grubelnik Nada (Sv. Vid)
Hartman Anica (Brdinje)
Lah Jožefa (Brdinje)
Merkač Amalija (Stražišče)
Mulalič Ramiza (Ravne)
Rečnik Anica (Dravograd)
Rotovnik Alenka (Slovenj Gradec)
Šteharnik Dragica (Ravne)

DOBRI: 0 + 13 = 13

Bricman Jakica (Prevalje)
Firšt Zvonka (Ravne)
Jamer Irena (Kotlje)
Janežič Anita (Prevalje)
Kolar Irena (Dobrije)
Kovačič Marinella (Ravne)
Ruđl Bernarda (Prevalje)
Srebotnik Jožica (Libeliče)
Šegovc Danica (Ravne)
Štumberger Dušanka (Ravne)
Verčkovnik Olga (Ravne)
Vrhnjak Zvezdica (Prevalje)
Zrim Sonja (Črneče)

ZADOSTNI: 0 + 1 = 1

Repotočnik Borislava (Ravne)

NEOCENJENA: 0 + 1 = 1

Domitrovič Erna (Dravograd)

* uspeh po popravnem izpitu v junijskem roku

ZAKLJUČNI IZPIT JUNIJA 1975

Izpitni odbor so sestavljali:

predsednik: Anton Golčer, ravnatelj;

podpredsednik: Mihael Kodrin, izpraševal-
lec za biologijo;

tajnica: Jožica Filipančič.

ČLANI: Burg Marjeta (an), Čepin Branko, Ivarnik Anton (u.v.), Kacel Gvidon (ma), Kecerin Josip, Košuta Josip (fil, soc, psi, STM), Kožar Erna (an, ne), Kožar Jernej (an, ne), Krivograd Alojz (zg, STM), Krivograd Irena (u.v.), Kotnik Janko, Komprij Vinko, Leitinger Ivan (bio), Lodrants Stanko (ke), Medved Drago (ze), Merva Drago (fi), Mrdavšič Janez (sl, psi), Mrdavšič Vera (sl), Pušnik Marija (an), Sušnik Anton (sl), Uran Terezija (ma), Uršnik Franc, Vevar Jerica, Vevar Danijel (ma), Verovnik Antonija (fil, STM, psi), Vučko Stanko, Stopar Marjana (ze, STM, zg)

KANDIDATI: redni dijaki, ki so uspešno dovršili 4. razred:

iz 4.a: $10 + 15 = 25$; 4.b: $13 + 10 = 23$; 4.c: $0 + 22 = 22$; 4.č: $12 + 16 = 28$; 4.d: $0 + 27 = 27$ in izredna kandidatinja Sonja Levičar, skupaj $35 + 91 = 126$.

Po členu 13 pravilnika o izpitih (Uradni list SRS — 43/69) so učenci, ki so končali razred z odličnim uspehom, oproščeni opravljanja zaključnega izpita in se jim šteje, da so zaključni izpit opravili z odličnim uspehom.

OPROŠČENIH JE BILO 25 DIJAKOV, IN SICER:

iz 4.a:

Letonja Sašo
Lužnik Marjan
Ginter Hermina
Mager Alenka

iz 4.b:

Janet Evgen
Pačnik Viktor
Kohlenbrand Danijela
Pušnik Danica

iz 4.c:

Čerče Alenka
Hajtnik Lilijana
Penšek Janja
Praprotnik Petra
Poberžnik Tanja
Sterdin Tatjana
Šerbak Zdenka
Zohar Tatjana

iz 4.č:

Gams Ivan
Grešovnik Dominik
Ocepek Miran
Gerold Irena
Gradišnik Suzana
Rac Vesna

iz 4.d:

Smonig Polonca
Urbancl Renata
Urh Erika

Pismena izpita iz slovenskega jezika in matematike ali tujega jezika sta bila 19. in 20. junija. Ustni izpiti pa od 23. do 26. 6. 1975.

USPEHI KANDIDATOV, KI SO OPRAVLJALI ZAKLJUČNI IZPIT

iz 4.a razreda:

ODLIČNI: $1 + 3 = 4$

Fortin Marjan
Kodrun Mateja
Veršnik Zdenka
Vesonik Nevenka

PRAV DOBRI: $4 + 7 = 11$

Bevc Dušan
Filipančič Igor
Kotnik Beno
Kozlar Danilo
Borovnik Anka
Grainer Irena
Metelko Marjana
Picej Renata
Predikaka Mihaela
Rezar Ivanka
Tomba Silva

DOBRI: $3 + 3 = 6$

Hribernik Simon
Lukner Vojko

Stern Ivan
Osojnik Metka
Pratnekar Ivanka
Tiršek Irena

ZADOSTNI: $0 + 0 = 0$

iz 4.b razreda:

ODLIČNI: $0 + 2 = 2$

Šurc Marta
Zdovc Irena

PRAV DOBRI: $8 + 3 = 11$

Bukovec Gorazd
Horvat Andrej
Javornik Janez
Jurjec Branko
Jurjec Mitja
Novak Albin
Plevnik Enriko
Planinšek Darko
Čevnik Majda
Lapanja Metka
Štifter Ivanka

DOBRI: $2 + 3 = 5$

Andrejc Hinko
Gregor Danilo
Florjančič Elza
Logar Marjana
Pušnik Janja

ZADOSTNI: $1 + 0 = 1$

Sisernik Branko

iz 4.c razreda:

ODLIČNI: $0 + 1 = 1$

Grizold Marta

PRAV DOBRI: $0 + 5 = 5$

Brundula Sonja
Gril Marjana
Kotnik Erna
Rebernik Ema
Stern Marija

DOBRI: $0 + 7 = 7$

Cizerl Sonja
Gril Tatjana
Jeromec Zvonka
Gostenčnik Nada
Juvan Andreja
Pečoler Marija
Tratnik Vlasta

ZADOSTNI: $0 + 0 = 0$

POPRAVNI IZPIT IMA: $0 + 1 = 1$

Hace Simona (STM)

iz 4.č razreda:

ODLIČNI: $0 + 1 = 1$

Okrogelnik Frančiška

PRAV DOBRI: $3 + 7 = 10$

Gostenčnik Danilo
Plaznik Vojko
Zunko Zlatko
Cužič Ljiljana
Gradišnik Sonja
Grudnik Cvetka
Pažek Zdenka
Šumah Vida
Veselko Tatjana
Vevar Marjeta

DOBRI: $3 + 3 = 6$

Čeh Zmagoslav
Glazer Franc
Petrič Vladimir
Geršak Slavica
Jovan Mira
Žigart Amalija

ZADOSTNI: $3 + 2 = 5$

Hancman Branko
Kopmajer Benedikt
Vidmar Dragotin
Breznik Ida
Dretnik Vlasta

iz 4.d razreda:

ODLIČNI: $0 + 2 = 2$

Ban Silva
Merkač Amalija

PRAV DOBRI: $0 + 8 = 8$

Filej Nataša
Hartman Anica
Jamer Irena
Kolar Irena
Lah Jožefa
Srebotnik Jožefa
Šteharnek Dragica
Vrhnjak Zvezdica

DOBRI: $0 + 11 = 11$

Bricman Jakica
Firšt Zvonka
Grubelnik Nada
Janežič Anita
Kovačič Marinella
Mulalič Ramiza
Rečnik Anica
Rotovnik Alenka
Šegovc Danijela
Štumberger Dušana
Verčkovnik Olga

ZADOSTNI: $0 + 3 = 3$

Repotočnik Borislava
Rudl Bernarda
Zrim Sonja

Izredna kandidatinja:

Levičar Sonja — zadosten uspeh
Končni uspeh zaključnih izpitov, vključno z oproščenimi, je bil tale: odličnih: $8 + 27 = 35$, prav dobrih: $15 + 30 = 45$, dobrih: $8 + 27 =$

Z Olševe proti Raduhi

= 35, zadostnih: 4 + 6 = 10; popravni izpit ima 1 kandidatinja.

ZAKLJUČNI IZPIT V JESENSKEM ROKU 1974

Borstner Marjan — dober, Kert Jožef — zadosten, Laznik Dušan — prav dober, Remic Janez — dober, Dihpol Bernarda — zadosten, Štifter Dragica — dober, Konečnik Jožef — zadosten, Krivograd Dušan — dober, Krevh Srečko — dober, Slatinšek Milena — dober, Fras Konrad — prav dober, Kamnik Darja — dober, Robač Marjana — zadosten, Hermonko Mojca — zadosten, Duh Otmar — dober.

POPRAVNI IZPITI IZ ŠOLSKEGA LETA 1973/74

a) Uspešno so jih opravili in dosegli naslednji uspeh (naveden v oklepaju):

1.b Smonkar Zvonko (zadosten);
1.c Štruel Dušan (zadosten), Uranc Sašo (zadosten);

1.č Ajd Darko (dober), Arbeiter Franjo (dober);

1.d Gostenčnik Tanja (dober), Strmčnik Andreja (zadosten);

2.a Potočnik Janez (dober), Kvas Fani (zadosten);

2.b Miheu Karel (dober), Pšeničnik Jelka (zadosten), Rudolf Anka (dober), Smolar Marija (dober), Waltl Mojca (zadosten);

2.c Konšak Milan (zadosten);

2.č Germadnik Nevenka (zadosten), Jandrišič Nada (zadosten), Zajc Anica (zadosten);

2.d Jeseničnik Franja (zadosten), Podbevšek Irena (zadosten);

3.c Cizerl Sonja (dober), Gostenčnik Nada (dober), Hace Simona (zadosten);

3.č Hancman Franc (dober), Vidmar Dragotin (dober), Breznik Ida (dober), Dretnik Vlasta (dober), Pavlič Anka (zadosten), Veselko Tatjana (dober);

3.d Domitrovič Erna (dober), Repotočnik Borislava (zadosten);

4.a Kert Jožef (zadosten), Remic Janez (dober);

4.b Konečnik Jožef (zadosten);

4.c Krevh Srečko (zadosten);

4.č Levičar Sonja (zadosten), Slatinšek Milena (zadosten);

b) Popravnih izpitov niso opravili:

1.c Jesenovec Rajka;

1.d Vožič Janez, Čas Marjana;

2.a Skončnik Tatjana;

2.b Oto Betka, Šavc Lidija, Turšič Darinka;

2.c Pandev Adrijan;

2.č Pristolič Silva;

c) K popravnim izpitom niso prišli:

Čas Zdenka (1c), Jehart Cvetka (2.č), Skorjanc Dušanka (3.c), Čeh Zmagoslav (4.c)

IZ GIMNAZIJSKE KRONIKE

2. septembra — začetek novega šolskega leta;

17. septembra — sta bila profesorja geografije na seminarju v Mariboru;

18. septembra — so šli dijaki 4. letnikov na zagrebški velesojem;

24. septembra — so bili dijaki III. letnika na ekskurziji na Gorenjskem;

— na tridnevni seminar za angliste v Škofjo Loko je odšla profesorica angleščine Pušnik Marija;

1. oktobra so se dijaki 6. šolsko uro zbrali skupno z učenci drugih ravnstev šol na protestno zborovanje — v podporo pravični rešitvi položaja naših manjšin v Avstriji;

2. oktobra so šli člani MKUD-a na nagradni izlet — Borl, Trakoščan; v Mariboru so si ogledali gledališko predstavo; četrtošolka Mateja Kodrun je bila na kongresu ZSMS (do 4. oktobra);

7. oktobra sta odšla profesorja angleščine Jernej Kožar in Marija Pušnik na seminar v Ajdovščino;

14. oktobra se je profesor Janez Mrdavič kot nekdanji izgnanec v Srbijo udeležil tradicionalnega potovanja izselencev v Srbijo z vlakom bratstva in enotnosti;

16. oktobra je bila profesorica Vera Mrdavič v Ljubljani na posvetovanju o bralnih značkah;

23. oktobra je bil 1. športni dan; dijaki so po letnikih opravili poldnevne izlete po okoliških krajih povezanih z ljudsko revolucijo

in NOB; profesorja Košuta Josip in Verovnik Tončka sta bila na aktivu učiteljev za STM v Mariboru;

14. novembra je bila 1. redovalna konferenca;

21. novembra je bil prvi roditeljski sestanek v letošnjem letu;

tov. Vinko Komprij je odšel v Ljubljano na dvodnevni seminar za tehnični pouk;

26. novembra je profesor Janko Kotnik sprejel v imenu ŠSD Bloudkovo plaketo;

27. novembra je bila letna konferenca ZSMS; za tem pa je bil še občni zbor ŠSD;

28. novembra je bila po 6. uri proslava v počastitev dneva republike;

5. decembra je bil prof. Josip Košuta v Mariboru na aktivu za samoupravljanje;

6. decembra je bil profesor Drago Medved v Ljubljani na seminarju za mentorje klubov OZN;

9. decembra je bil zbor delovne skupnosti; profesor Janez Mrdavič je šel na Bled na dvodnevni seminar, ki ga je organizirala skupnost gimnazij;

12. decembra je zavod za zaposlovanje Velenje izvedel anketo o študijski usmeritvi četrtošolcev; Franc Uršnik je odšel na dvodnevni seminar društva matematikov, fizikov in astronomov v Portorož;

13. decembra je bilo srečanje športnikov gimnazije s člani kluba koroških študentov; profesorja Kodrin Mihael in Leitinger Ivan sta bila v Mariboru na seminarju biologov;

prof. Jerica Vevar pa v Ljubljani na seminarju profesorjev za francoski jezik; tovariš Ivartnik Tone je bil v Mariboru na aktivu za glasbeno vzgojo — seminar o partizanski pesmi; ta dan je vodila Tončka Verovnik dijake 4.č in 4.d na sejo skupščine občine Ravne na Koroškem;

17. decembra — seja profesorskega zbora (o problemih samoupravljanja, o reformi usmerjenega izobraževanja);

20. decembra — informativni dan za četrtošolce na mariborskih visokošolskih zavodih; vsi trije fizikturniki so bili v Mariboru na seminarju za telesno vzgojo;

22. decembra — ob dnevu JLA so delegacije dijakov obiskale vojake na mejnih karavlah, podelili so tudi nagrade za najboljši spis na temo — »Vojaške šole in vojaški poklici«;

26. decembra je bil zbor delovne skupnosti;

15. januarja je bil 2. roditeljski sestanek;

17. januarja je priredil na Ravnah inštitut za biologijo univerze v Ljubljani posvet o reorganizaciji pouka biologije; Poleg najvišjih predstavnikov inštituta za biologijo in zavoda za šolstvo, je posvetu prisostvoval tudi rektor univerze dr. Janez Milčinski;

22. januarja je bila redovalna konferenca ob sklepu 1. polletja;

24. januarja so si dijaki ogledali film o nacističnih strahotah II. svetovne vojne (Poslednji dnevi Adolfa Hitlerja);

6. februarja sta bila profesorja Merva Drago in Vevar Danijel v Ljubljani na dvodnevni seminarju fizikov;

7. februarja je bila Prešernova proslava;

14. februarja je bil visokošolski dan v Ljubljani;

15. februarja je bil prof. Lodrant na seminarju prirodoslovnega društva v Ljubljani;

18. februarja je bila Prežihova proslava, podeljenih je bilo 24 značk IV. in 51 značk V. stopnje;

19. februarja je bil II. športni dan — pohod v bližnjo okolico;

20. februarja sta geografa šla v Škofjo Loko na dvodnevni seminar;

26. februarja — Irena Krivograd na seminarju učiteljev za umetnostno vzgojo v Ljubljani;

27. februarja je bil sestanek delovne skupnosti;

28. februarja je tov. Košuta peljal dijake 4.b in 4.c na sejo SO-Ravne;

7. marca smo proslavili praznik žena z igro inž. M. Šipka — Pot na klopi;

11. marca so šli na DIDACTO v Nürnberg; Filipančič Jožica, Mrdavič Vera, Medved Drago in Sušnik Tone;

12. marca — tov. Ivartnik Tone v Mariboru na seminarju za obr. vzgojo in nato še naslednji dan za glasbeno vzgojo;

13. marca so šli dijaki drugih letnikov na ekskurzijo v rudnik v Mežico in topilnico v Žerjav; bila je tudi seja učiteljskega zbora in nato še delovna skupnost; dijaki 4.b in 4.č so bili v okviru STM na seji UO železarne Ravne;

21. marca — tov. Tončka Verovnik v Mariboru na seminarju profesorjev za STM; v Slovenj Gradcu je bil dvodnevni (21. in 22. 3.) pedagoški seminar (predavali so: B. Lipužič, dr. Strmčnik, dr. Zorman in dr. Krajncveva);

22. marca sta bili P. Smonig in Erika Urh na tekmovanju v francoskem jeziku v Ljubljani; 21 dijakov je sodelovalo na tekmovanju matematikov: Camlek, Harnikova, Korenova in Žižek so se uvrstili na republiško tekmovanje;

1. aprila — Komunalni zavod za zaposlovanje v Velenju je testiral dijake 4. letnikov;

4. aprila so imeli dijaki 4. in 3. letnikov predavanje o vojaških poklicih;

1. in 2. letniki so bili na koncertu Krakovskega tria;

5. aprila je bil dijak Camlek na republiškem tekmovanju matematikov v Postojni;

10. aprila je bila 3. redovalna konferenca;

12. aprila je bila seja uredniškega odbora 2. knjige Med Peco in Pohorjem;

16. aprila so si dijaki vseh letnikov ogledali film Užiška republika;

18. aprila sta bila profesorja biologije v Mariboru na seminarju;

— od 18.—20. aprila je bil Miran Ocepek iz 4.č na seminarju članov marksističnega krožka na Pohorju;

19. aprila je bil tradicionalni ples maturantov;

28. aprila sta bila v Ljubljani na seminarju za samoupravljanje s temelji marksizma profesorja Košuta Josip in Verovnik Tončka;

6. maja je bil prof. Lodrant Stanko na posvetovanju za šolanje kemijskih poklicev;

9. maja so naši dijaki uspešno tekmovali v Ljubljani na štafeti zmage;

10. maja se je udeležilo okrog 150 dijakov pohoda ob žici okupirane Ljubljane;

16. maja — biologa na seminarju v Mariboru; dijaki 1. in 2. letnikov so si ogledali gledališko predstavo; pevci in recitatorji so bili na generalki na Poljani — ob 30-letnici osvoboditve;

17. maja smo se organizirano udeležili proslave na Poljani; dijaki A. Camlek, B. Uran, M. Lužnik so bili na tekmovanju fizikov na Jesenicah;

20. maja je bil športni dan — šli smo na Naravske ledine;

26. maja je bil 1. letnik pedagoškega oddelka na pedagoški ekskurziji na šoli v Javorju, vodila je razredničarka T. Verovnik;

5. junija je bila četrta redovalna konferenca za IV. letnike; tega dne so se IV. letniki s tradicionalnim ceremonialom poslovili od gimnazije;

7. junija je gimnazija slavnostno praznovala 30-letnico;

9. junija — dijaki III. letnikov so odšli na proizvodno delo;

11. junija je bil II. letnik pedagoškega oddelka na šoli v Koprivni — vodil je razrednik Ivan Leitinger; devet najboljših dijakov iz raznih letnikov je bilo na vsakoletnem sprejemu najboljših dijakov SRS v Ljubljani;

12. in 13. junija so posamezni profesorji obiskovali dijake na delovnih mestih; T. Ivartnik je bil v Mariboru na seminarju predavateljev za obrambno vzgojo;

16. junija so imeli dijaki IV. letnikov popravne izpite — prvi izpitni rok;

18. junija je bila IV. redovalna konferenca;

19. junija smo pričeli z zaključnimi izpiti, ki so trajali do 26. junija; tov. ravnatelj in prof. Janko Kotnik sta bila na otvoritvi novega gimnazijskega poslopja slovenske gimnazije v Celovcu;

20. junija je bil za dijake 1. in 2. letnika športni dan; tega dne je bil tudi sprejem novincev;

27. junija je bila zaključna konferenca; v študijski knjižnici je bila svečana podelitev spričeval maturantom;

predsednik SO Ravne tov. Rudi Verčkovnik je izročil gimnaziji odlikovanje Red zaslug za narod s srebrnimi žarkami s katerimi je predsednik Tito odlikoval gimnazijo;

2. julija se je pričel vsakoletni seminar biologije na naši gimnaziji; vodili so ga profesorji biotehnične fakultete v Ljubljani; trajal je do 5. julija;

Od 20. avgusta dalje je priprava za popravne izpite in po 25. avgustu so popravni izpiti.

Tov. ravnatelj Tone Golčer je bil med šolskim letom 1974/75 na pomembnih sejah in posvetovanjih na SO Ravne, na zavodu za šolstvo SRS v Ljubljani in drugod.

NEKAJ IZ POROČIL ŠSD

Prvi veliki uspeh društva je že v tem, da je z razvejanostjo svoje dejavnosti pritegnilo v svoje vrste domalega večino dijakov. Deluje 12 samostojnih sekcij. Posebej pa so se izkazale: gimnastična, plavalna, šahovska, planinska, atletska in še posebej namiznoteniška. Opravljenih je bilo 450 vadbenih ur. Poleg fizikulturikov je bil od profesorjev prizadeven še zlasti tovariš Lodrnt Stanko.

Omeniti moramo predvsem naslednje uspehe: 1. mesto ženska odbojarska ekipa na rep. prvenstvu; prvi mesti moška in ženska ekipa v štafeti zmage »ob žici okupirane Ljubljane«; prvi mesti Fortina in Štruca na atletskem rep. srednješolskem prvenstvu v Ljubljani. Veliko lepih uspehov pa so naši dijaki dosegli v okviru drugih društev. Športno društvo je ponovno zasedlo drugo mesto. Krona vsega in vseh priznanj pa je bila Bloudkova plaketa.

O DELU MKUD

Društvo je imelo naslednje sekcije: recitacijsko literarno, dramsko, fotografsko, pevski zbor, likovni krožek in ansambel četrtošolcev — URA. Delo je potekalo s skupnim programom, zlasti sta uglaševala svoje delo recitatorji in pevski zbor. MKUD je pripravil vse proslave doma, sodeloval pa je tudi izven gimnazije, na krajevnih proslavah. **Največji uspeh je bila proslava na Poljani ob 30-letnici osvoboditve**, saj je težišče programa dala gimnazija in so jim organizatorji izrekli priznanje, nič manj zahtevna ni bila proslava ob 30-letnici gimnazije. Glavno delo sta pri tem opravila T. Ivartnik in J. Mrdavič. Tudi tu bi lahko zapisali visoko število vadbenih ur, saj so aprila in maja vadili skoraj vsak dan.

Navzven manj učinkoviti so bili v letošnjem letu dramatik. Vadili so razne enodejanke, kar je za samo delo in množičnost bilo zanimivo, a do predstav ni prišlo izven gimnazijskega okvira, tu so pokazali dve enodejanki.

Posebej je treba omeniti, da je začel letos intenzivno delovati na šoli marksistični krožek, ki je obenem tudi vodilni krožek marksističnih krožkov po šolah občine. Vodil ga je profesor Josip Košuta.

O DELU V PROIZVODNJI DIJAKOV III. LETNIKA ŠOLSKEGA LETA 1974/75

v času od 9. junija do 21. junija

Dijaki so bili razporejeni po naslednjih podjetjih oziroma ustanovah

Železarna Ravne	34
Rudnik Mežica	9
Elektrarna Dravograd	6
Elektrarna Vuhred	3
Bolnišnica Slovenj Gradec	12
Koroški zdravstveni dom Ravne	3
Lekarna Ravne	2
Lekarna Radlje	1
Tovarna poljedelskega orodja Muta-Gorenje	12
Študijska knjižnica Ravne	6
Šolski center Ravne	3
Kmetijska zadruga Prevalje	6
Stavbenik Prevalje	4
Zavod za delovno usposabljanje mladine Črna	8
Tiskarna Slovenj Gradec	1
Tovarna meril Slovenj Gradec	14
Instalater Prevalje	2

9 dijakov pa je bilo v MDB na Kozjanskem.

Pri organizaciji in pripravah na odhod v podjetja nismo imeli težav.

Splošni vtis iz dela je zelo ugoden. Dijaki so bili disciplinirani, prizadevni, odnos do

Spomin graditeljem gimnazije

dela je dober. Tudi dijaki so v svoje dnevnike zapisali, da so zadovoljni in da jim je taka praksa koristna.

30-LETNICA GIMNAZIJE

7. junija je gimnazija praznovala 30-letnico svojega delovanja. Za ta jubilej je izšel II. del zbornika Med Peco in Pohorjem, sedmega pa je bila dopoldne proslava pred gimnazijo, v njej pa razstava, ki je pokazala najpomembnejše trenutke v razvoju zavoda, predvsem pa se je ustavila pri sedanjih oblikah rednega šolskega in izvenšolskega dela.

Slavnostni govornik je bil primarij dr. Drago Plešivčnik, eden prvih maturantov gimnazije in komandant prve MD brigade (»Pavleta Zaverca«). Njegov govor objavljamo v celoti:

Kot enemu izmed seniorjev iz dijaških vrst ravske gimnazije mi je bilo naloženo, da tu pred vami danes spregovorim in obudim spomin na spočetje in rojstvo današnje slavljence — gimnazije na Ravnah in se ob nekaterih mejnikih sprehodim v njen jutrišnji dan. To je sicer častna, vendar ne lahka dolžnost pred tako razgledanim in kritičnim zborom.

Metamorfozo ravskega gradu, kot očitne dediščine kapitalističnih družbenih odnosov, v srednješolsko izobraževalno središče za območje nekdanjega prevaljskega okraja so sprožile preudarne in jasne zahteve guštanjskega delavstva, ki je na zborovanju 9. septembra 1945. leta ustanovilo akcijski odbor z nalogo, da ustanovi gimnazijo na Ravnah. Da pa se ne bi prehitro uresničila slutnja, ki je zapisana v uvodu II. dela knjige Med Peco in Pohorjem, da prihaja sedaj obdobje, ko čas odmika prve delavce in brigadirje v brezimne, bom danes ponovno naštel imena teh velmož ravske gimnazije:

Alojz Vinkler je bil to kot predsednik in ob njem Ivo Dretnik, Alojz Gorenšek, Dominik Kotnik — Županc, Franc Mezner, Ivo Štruc, Večko Maks, Jože Zorman in Janko Rozman. To poimenovanje akcijskega odbora velja že umrlim članom v spomin, še živečim v pozdrav, vsem skupaj v zahvalo.

Ta akcijski odbor je le nekaj dni po prevzemu dolžnosti že priredil srečanje železarjev in predstavnic antifašističnih žena iz Raven s tedanjim pomočnikom ministra za prosveto Viktorjem Smolejem. Sestali so se na Gradu. Tedaj je bila ponovno izražena in družbeno ter zgodovinsko utemeljena zahteva, da se naj gimnazija ustanovi.

17. septembra 1945 leta je prišel odlok ministrstva za prosveto, da se ugodi željam sindikatov mežiške doline ter ustanovi »nižja

gimnazija« s sedežem v Guštanju. Odlok pa je dopustil možnost, da se ustanovi tudi prvi razred višje gimnazije, če se bo prijavi 20 do 25 dijakov.

Tako je bila naslednja skrb — zbiranje dijakov po Peci, Uršlji gori in Pohorju, po dolini Meže, Mislinje in Drave. Zlasti za prvi višji razred se je šlo, saj je bilo tedaj vsem jasno, da bi prvi višji razred gimnazije oz., kot smo tedaj rekli 5. razred gimnazije pomenil zanesljiv korak k ustanovitvi popolne srednje šole na Ravnah.

Nekaj dijakov se je samih prijavilo, nekaj so jih poiskali aktivisti OF, nekateri, ki so že bili vpisani, ali so se nameravali vpisati v 5. razred v Maribor ali v Celje so se prepisali na Ravne. Nekateri so se vrnili iz izseljeništv, nekateri iz nemških zaporov, drugi zopet iz vrst jugoslovanske armade. Tako se je nabralo za 5. razred 38 deklet in fantov. To pa je pomenilo začetek popolne gimnazije. V ostalih prvih treh razredih je bilo vpisanih 149 dijakov. Pouk se je začel 15. oktobra 1945. leta s 7 pedagoškimi delavci, v šestih oddelkih za 196 dijakov.

S tem dejanjem pa ni bila uresničena le tedanja želja prebivalcev na tem koncu, temveč je bil uresničen stoletni sen Slovenskih narodnjakov, zlasti tistih, ki so morali sami v šolo na tuje ali so morali pošiljati svoje otroke v šolo v Celovec, St. Paul, Veržej, Maribor ali še kam dlje. Mar je potem čudno, če arhivi izkazujejo, da se je iz področja tukajšnjih koroških občin v sto letih pred I. svetovno vojno šolalo vsega skupaj le 60 oseb? Leta 1919 ustanovljena slovenska gimnazija in učiteljske v Velikovcu je bila le muha enodnevnica.

Poizkusi ustanovitve gimnazije med obema vojnoma, bodisi na Prevaljah ali v Dravogradu so se izjalovili.

Šele vojaška zmaga nad nemškimi zavojevalci, tista zmaga, ki je potem razdelila zemljo onim, ki so jo obdelovali, tovarne in stroje tistim, ki so z njimi delali, tista zmaga, ki je spoštovala voljo ljudstva, je dala tudi možnost poseči po knjigah v materinem jeziku in po znanju v bližini doma vsem tistim, ki so to hoteli.

To je bila torej popolna zmaga za človeka, za narod z napredno reformirano družbo — Svoboda je prišla, smo tedaj rekali.

V njenem žaru se je torej rodila gimnazija na Ravnah. Deklet in fantov, ki so se želeli učiti in šolati se je zbiralo na Ravnah čedalje več.

Tudi učitelji so prihajali. Tako je postala rojstna hiša gimnazije v ravskega gradu in

njenem hlevu kaj kmalu premajhna. Isti akcijski odbor, ki se je prej trudil za ustanovitev gimnazije, je sedaj napel vajeti za zgraditev novega šolskega poslopja. Vrstili so se sestanki, posveti, risali načrti. Končno je padla odločitev — gimnazija naj bo pod Navrškim vrhom, v neposredni bližini Gradu.

Maja 1948 leta se je podpisala pogodba z okrajnim gradbenim podjetjem v Dravogradu. To podjetje pa je bilo tedaj majhno, brez strojev, z drugačnimi prioritetskimi nalogami. Zato gradnja gimnazije ni in ni mogla steči. Tedaj je v dijaških vrstah vzplamtel samorastniška žilavost in volja.

Dijaki vseh razredov so se združili v mladinsko delovno brigado in kot brigadirji prve koroške, dijaške, mladinske delovne brigade »Pavla Zavarca — Matjaža« začeli z rušenjem vrtnarske hiše koncem junija leta 1948 in nato pričeli z izkopom temeljev za gimnazijsko zgradbo. V brigado so se prijavili skoraj vsi mladinci in pionirji. Le najbolj bolelni in slabotni so ostali doma. Skupaj se je prijavilo 249 dijakov. 75% brigadirjev je bilo mlajših od 17 let. Zato je bil za brigado hud udarec, ko je moralo že po prvem tednu dela brigado zapustiti čez 20 najmočnejših brigadirjev, da so odšli na delo za izgradnjo Nove Gorice. Tak je bil ukaz iz Ljubljane. Ubogali smo. Izbrana četa je krenila na pot. Tu je ostal pretežno drobšč. Pa smo kljub temu vztrajali. V času od 24. 6.—1. 8. 1949 leta so tri čete Zavarčeve brigade izkopale 3.324 m³ zemlje, dostikrat zelo razmočene. Izkopani so bili temelji, vse je bilo pripravljeno za betoniranje. Ograd pa ni imel niti cementa, niti delavcev za to. Žalostni smo potem med letom gledali, kako naravne sile uničujejo globoko izkopano jamo in ravne jarke v njej. In celo leto se ni nič novega naredilo. Ko so se bližale počitnice 1949. leta je zopet potovala okrožnica iz razreda v razred in pozivala dijake, da naj tudi v tem letu namenijo del počitnic za brigadirsko delo. O tem je tekla beseda v partijski celici, v odborih mladinske organizacije, v profsorskem zboru in v razredih. Snovala se je druga mladinska delovna brigada »Viktorja Avbla — Rudija«. Vključilo se je 120 dijakov. Tudi tokrat je moralo 22 mladincev na delovno akcijo drugam. Preostali pa so v času od 28. 6. 1949 do 6. 8. 1949 ponovno pripravili gradbišče za betoniranje in zabetonirali temelje.

Dela so se nadaljevala potem celo med šolskim letom, tako da so imeli dijaki dopoldne pouk, popoldne pa betoniranje pod nadzorom gradbenih delavcev. Ves ta mladinski zanos, z besedami in žulji izpričana potreba še niso zadoščale, da bi dela na gimnazijski zgradbi spontano stekla z udeleževanjem gradbenega podjetja. In tako se je morala ravenska dijaška mladina še v tretje strniti v delovno brigado v poletnih počitnicah leta 1950.

Za svojo brigado je dijaška mladina tedaj izbrala ime osebnosti, ki je pravzaprav spočela to šolo, potem tako očetovsko skrbela za njeno rast, ime osebnosti, ki je bila gonilna sila v predavateljskem zboru in med mladino, pa ne kot siva eminenca, temveč kot odločen in pogumen mož, kot svetel vzor, kako je treba ljubiti materino besedo in jo potem tudi pravilno zapisati, kako je treba ljubiti knjigo in še mnogo več.

Brigada se je imenovala tretja, koroška, dijaška, mladinska delovna brigada »doktorja Franca Sušnika«. V času od 27. 7. do 3. 8. 1950 leta je ponovno uredila gradbišče, zabetonirala ploščo ob pomoči vojakov dravograjškega obmejnega garnizona in prostovoljcev iz kraja in okolice. Na gimnazijskem gradbišču so se znašli med dijaki še vojaki, delavci in funkcionarji od direktorja in sekretarja železarne do predsednika okraja.

Za svojo delavnost je bila brigada trikrat proglašena za udarno in enkrat pohvaljena od glavnega odbora mladine Slovenije.

Tako se je torej gimnazijska zgradba izvila iz zemlje. Njene temelje čvrsto veže znoj pionirjev in mladincev, nekdanjih dijakov. Trdoto pa jim dajejo tudi prijateljstva, ki so se med tedanjimi dijaki sklepala v šolskih klopih in ob samokolnicah ter betonu. V brigadah pa nismo samo delali. Tudi prepevali smo, recitali, sami zlagali verze, igrali, se kosali v teku, skokih in preskokih, se vzgajali

v disciplini in samoodpovedi in noben politični dogodek doma in v svetu ni ostal brez lastnega komentarja. Pa še nikogar do danes nisem slišal, da bi mu bilo žal za čas, ki ga je v brigadah preživel, čeprav je bilo tudi nekaj neljubih pripetljajev. Mar ni taka ugotovitev najboljše napotilo tistim, ki morda danes oklevajo med odločitvijo, ali se naj udeležijo mladinskih delovnih akcij ali ne? Pa še eno pomembno in dragoceno izkušnjo smo tedaj dobili. Ravenski dijak je skoval prijateljstvo z delavci v tovarnah in na polju. Zato nam danes ni prav nič hudo stopiti v temeljne organizacije združenega dela, da z neposrednimi proizvajalci sklepamo dogovore in sporazume, ki naj zagotovijo materialno osnovo za kulturni napredek ali zdrav varstvo. Iz lastnih izkušenj lahko povem, da so ti razgovori nad vse pristrčni in uspešni in da tudi današnji delavec kaže za ta področja enako razumevanje kot njegov predhodnik pred 30 leti, ko je pomagal ustanoviti in graditi gimnazijo.

Če se nam pri tem kdaj zatakne, potem je vzrok nekje drugje. Zato ni prav nič čudno, če ima filozofija samoupravnega socializma v naših vrstah toliko somišljenikov.

Potem, ko je bila zabetonirana plošča in so bili zazidani prvi metri opečnega zidu, je prevzel gradbeni del Gradis in zgradbo dokončal, tako da je bila lahko 10. oktobra leta 1954 slavnostna otvoritev. Tedaj so izročili ključke ravnatelju dr. Francu Sušniku, ki jih je sprejel z besedami:

»Sprejemam te ključke, ki ste mi jih v imenu ljudstva izročili v varstvo, ključke nove gimnazije, kjer naj bo vedel, kdor vanjo vstopi, da je na tej gimnaziji testament mrtvih, tistih, ki so stoletja umirali po svojih bajtah in grapah, ponižani in razžaljeni, da bo vedel, kdor vanjo stopi, da je na tej gimnaziji dolg delavcem, fužinarjem in graditeljem, našim sijajnim dijakom brigadirjem in delovnemu ljudstvu, ki si je pritrvalo za to gimnazijo od savod svojega dela.«

In dalje je tedaj dr. Sušnik dejal:

»In da bo vedel, kdor vanjo stopi, da je na tej gimnaziji **obljuba in obetanje**, da bodo otroci delavskega ljudstva imeli v njej šolo resnice, lepote in dobrote, da bodo prihajali iz nje mladi rodovi, ki bodo znali in hoteli služiti svojemu ljudstvu, ne gospodje, marveč prvi delavci svojega ljudstva.«

Mar ni skrajni čas, da danes na tem zboru te misli uzakonimo, da postanejo kot Sušnikova zapisek obligacija za vse, ki so se kdajkoli učili v tej šoli.

Tako naj vsako leto zaprisežejo bodoči rodovi dijakov in učiteljev na Ravnah, ko jih bo šolski zvonec prvič povabil v razrede.

Te Sušnikove želje, naj bodo osnova temeljnega sporazuma gimnazije na Ravnah.

Ne bežimo torej iz teh krajev zato, ker še ni povsod asfalta in palač. Položimo ga in mogočna poslopja zgradimo. Ne prodajajmo se v tujino, ampak poskrbimo, da bo postal domač denar svetlejši. Skrbimo za te kraje s tako slastjo, kot smo doraščali ob kruhu iz teh polj, ob vodi iz teh studencev in vdihanem zraku, ki so ga očistili naši lesovi.

Kdor pa je, ali bo moral iz tega ali onega razloga drugam, naj ve, da je vedno in povsod ambasador za ta košček sveta.

Čeprav naši kraji na nek način sijajno napredujejo, se mora v bodoče še bolj poznati, da je na ravenski gimnaziji maturiralo 1700 dijakov in da se je iz teh vrst že do sedaj izsolalo 245 predmetnih učiteljev in profesorjev, 185 inženirjev in diplomiranih inženirjev raznih strok, 84 ekonomistov in diplomiranih ekonomistov, 40 zdravnikov in stomatologov, 70 višjih medicinskih sester, fizioterapevtov, rentgenskih tehnikov in laborantov, 14 veterinarjev, 19 farmaceutov, 44 pravnikov in diplomiranih pravnikov ter 27 drugih visokošolskih poklicev in vsako naslednje leto jih bo več.

Kakor je bil začetek te gradnje svojevrsten, ko je gimnazija rojstno hišo sicer dobila, zibelko si je morala skoraj sama stesati, še vsa nezrela in mladoletna. Taka je bila tudi njena poznejša rast, polna dinamičnih doživetij. Treba je bilo ujeti korak z drugimi enakimi ustanovami z dolgoletno tradicijo, njeno kakovost je bilo treba potrditi ne le z inskripcijami dijakov na univerzah, temveč tudi z

rezultati na fakultetnih izpiti in pri diplomskih nalogah. Na šoli je bilo treba sproti razreševati težave, ki so se pojavljale v zvezi s kadri in s prostorskimi kapacitetami ter spremembami šolske metodologije. S srečno roko in voljo je to imenito uspelo sedanjemu pedagoškemu teamu, kateremu 13 let načeljuje prof. Tone Golčer. Ravenska gimnazija je bila ena prvih srednjih šol v Sloveniji, ki je uvedla kabinetni pouk. Izpolnila je republiške verifikacijske pogoje. Zato tej ekipi pedagogov upravičeno pristavimo, da so njeni člani modernizatorji pouka. Sedaj bodo postali še reformatorji. Z novo obliko šolskega izobraževanja bodo gimnazije ponikle in se bodo od jutri naprej imenovala drugače. Tudi z ravensko bo tako. Dijaki se bodo v njej v bodoče grupirali v drugačnih interesnih skupinah. Izobraževanje bo postalo usmerjeno že mnogo prej. Tako zahteva čas. Vse to pa v ničemer ne bo spremenilo pomena nalog in obetov te šole na Ravnah, pa naj se imenuje kakorkoli že. Za ime se nam ne gre. Vsi pa, ki smo se nekoč tukaj šolali, si iskreno želimo le to, da ta šola ne bi nikoli postala slaba. To težko nalogo nalagamo tistim, ki so sedaj ali bodo jutri odgovorni za to šolo.

Vsem učiteljem in profesorjem, ki so kdajkoli od njenega začetka do danes učili na njej se v imenu vseh dosedanjih generacij ravnanskih dijakov za vloženi trud, za skrb za nas, za prijazne, pristrčne in modre besede pa tudi za graje, iskreno zahvaljujemo. Biserov iz nas niste naredili, plevel pa tudi ni zrastel. Taka žetev pa lahko zadovolji tudi zahtevnega sejaleca.

Danes ob velikem prazniku gimnazije smo se zbrali tukaj na Ravnah velika gimnazijska družina, da si sežemo v roke in očaj je med nami. Ni čudno, če nas ob tem prevzema občutek sreče in radosti kakor da nekaj mehko boža naša srca in hoče rahločutna koroška duša izvabiti skoraj solze veselja v oči, ko bomo zopet skupaj nekdanji dijaki, s tistimi, ki danes tukaj domujete, stopili v šolske prostore ali posedli po okolnih tratah kakor kot dijaki nekoč. Pred kolikim časom kdo, naj vsak zase izračuna.

Za svoje delo je dobila gimnazija visoko priznanje:

RED ZASLUGE ZA NAROD S SREBRNIMI ŽARKI.

Ob sprejemu odlikovanja je v imenu gimnazije tovariš ravnatelj spregovoril:

Ko sprejemamo to veliko priznanje tovariša Tita in naše samoupravno organizirane družbe, se globoko zavedamo, da ga sprejemamo v imenu vseh nekdanjih in sedanjih sodelavcev gimnazije. Sprejemamo ga za vse, ki so nam pri tem plemenitem delu kakorkoli pomagali in v imenu tistih, ki so nam v pionirskih časih ustvarjali pogoje za našo sedanjo dejavnost. To priznanje je sad našega minulega in sedanjega dela, ki pa nas družbeno še bolj zavezuje za nadaljnje še bolj kvalitetno vzgojno-izobraževalno delo, da bomo vzgajali tudi naslednje generacije dijakov v duhu marksizma in humanizma v vredne delavce našega samoupravnega organiziranega združenega dela — v dobre občane naše Titove Jugoslavije.

IZREKI

Človek je edina žival, ki zna zardeti — ali mora.

Mark Twain

Človek je opica, ki se je izmuznila skozi cenzuro.

Laub

Kič je odmev umetnosti.

Tucholsky

Čestitke so bojne napovedi.

Nahr

Čestitka je vljudnost nevoščljivosti.

Bierce

ŠOLSKI CENTER

daje poročilo za šolsko leto 1974-75

Sestav šolskega centra

V obsegu šolskega centra so organizirane naslednje dejavnosti:

1. poklicna kovinarska in metalurška šola (PKMŠ)
2. šola za specializirane metalurške delavce (SSMD)
3. tehniška metalurška in strojna šola za mladino (TSSM)
4. delovodska šola strojne in metalurške stroke (DŠO)
5. tehniška srednja šola za odrasle (TSSO)
6. razni strokovni tečajji in seminarji za izobraževanje odraslih (IO).

Zbor delovne skupnosti

Predsednik: Erat Božidar; namestnik: Čeplak Franc

Odbor za medsebojna delovna razmerja in poslovanje

Predsednik: Svečko Anton; namestnik: Krauberger Breda; člani: Dretnik Marica, Gaberšek Vinko, Hadžiagić Esad, prof., Počivalnik Ivan; namestniki članov: Mihelič Marija, Brložnik Milan, Ovnič Stanislav, dipl. inž. Breznik Silva, prof.

Komisija za delavski nadzor

Predsednik: Kuzman Ivan; člana: Brglez Janez, prof. in Mesner Franc.

Svet centra

Predsednik: Kodela Rudolf, prof.; podpredsednik: Jostl Jože, delegati delovne skupnosti centra: Andric Franc, Blatnik Anton, Hudovernik Albin, Keber Štefan, prof.; Košak Cilka, Klemenčič Marija, Krebl Avgust, Mesner Franc, Planinc Leopold.

Delegati TOZD Železarnarje Ravne in OZD koroške regije: Skledar Jože — TOZD I, Stern Anton — TOZD II, Dornik Jože — OSS, Potočnik Stanislav — Monter Dravograd, Lavre Silvo, inž. — Tovarna meril Slovenj Gradec.

Delegati učencev in slušateljev: Božič Irena — PKMŠ, Golob Sonja — TSSM, Janežič Pavel — DŠO.

Delegati sveta staršev: Libnik Silvester, Grašič Ludvik in Koren Jože.

Svet staršev

Bartulovič Marko, Čresnik Ivan, Filip Ivan, Golob Edita, Herman Franc, Grašič Ludvik, Korbar Alojz, Koren Jože, Krauberger Avgust, Libnik Silvester, Mak Rok, Praznik Jože, Prisljan Vili, Pustoslemšek Franc, Račnik Alojz, Stefanovič Tomo, Štumberger Peter in Zganec Ivan.

Sodelavci šolskega centra

(naziv in stroka; rojstno leto, začetno leto službovanja, od kdaj je na šolskem centru; kaj in kje poučuje; zadolžitve)

a) vodstveno osebje:

Kukec Ladislav, ravnatelj; profesor — industrijski pedagog; 1919, 1940, 1948.
Radivojevič Božo, pomočnik ravnatelja; predmetni učitelj tehnološke smeri; 1925, 1947, 1950; strojeslovje; varuh zbirke strojeslovje.
Erjavec Mirko, vodja učnih delavnic; predmetni učitelj praktičnega pouka kovinarske stroke; 1919, 1937, 1946.
Vreš Franc, vodja izobraževanja odraslih; predmetni učitelj tehniškega pouka in fizike; 1931, 1949, 1965.

b) redni učitelji:

Andric Franc; učitelj praktičnega pouka; 1941, 1951, 1973; praktični pouk ključavničarjev, A program, varilski program.
Blatnik Anton; predmetni učitelj praktičnega pouka kovinarske stroke; 1931, 1949, 1955; praktični pouk strugarjev.

Breznik Silva; profesorica slovenskega jezika in umetnostne zgodovine; 1946, 1971, 1971; slovenski jezik z estetsko vzgojo; šolske proslave.

Brglez Janez; profesor zgodovine in geografije; 1940, 1967, 1970; samoupravljanje s temelji marksizma; mentor šolske skupnosti, vodja marksističnega krožka.

Brložnik Milan; učitelj praktičnega pouka kovinostrugarjev; 1928, 1946, 1950; praktični pouk strugarjev;

Čeplak Franc; predmetni učitelj tehnološke smeri; 1937, 1956, 1965, tehnologija gradiv, tehniško risanje; varuh zbirke za tehnologijo gradiv.

Čeru Mirko; učitelj praktičnega pouka kovinarske stroke; 1932, 1950, 1950; praktični pouk ključavničarjev.

Erat Božidar; predmetni učitelj tehniškega pouka in fizike; 1939, 1957, 1960; praktični pouk rezkalcev in brusilcev, fizika, vodja šahovske sekcije SSD.

Gaberšek Vinko; učitelj praktičnega pouka kovinarske stroke; 1946, 1964, 1971; praktični pouk strugarjev.

Hadžiagić Esad; profesor telesne vzgoje; 1939, 1968, 1970; telesna vzgoja; mentor šolskega športnega društva, kabinet za telesno vzgojo.

Höcl Jože; predmetni učitelj praktičnega pouka kovinarske stroke; 1925, 1947, 1956; praktični pouk ključavničarjev.

Hudovernik Albin; učitelj praktičnega pouka kovinarske stroke; 1925, 1948, 1961 (s predsedki); praktični pouk — A program in kovači; mentor šolske skupnosti.

Jostl Jože; predmetni učitelj tehnološke smeri; 1944, 1962, 1965; tehnologija obdelave, poklicna tehnologija, tehniško risanje; varuh kabineta.

Keber Štefan; profesor geografije in zgodovine; 1947, 1966, 1971; organizacija proizvodnje, ekonomika in organizacija podjetij, gospodarska geografija; varuh kabineta.

Kodela Rudolf; profesor slovenskega jezika s književnostjo; 1931, 1958, 1970; slovenski jezik z estetsko vzgojo; letopis za glasilo »Fužinar«.

Kogelnik Ivan; učitelj praktičnega pouka kovinarske stroke; 1931, 1949, 1964; praktični pouk kovačev (do 30. 11. 1974).

Krauberger Breda; predmetni učitelj matematike in fizike; 1948, 1970, 1973; matematika; učila za matematiko, mentor mladinske organizacije.

Krebl Avgust; učitelj praktičnega pouka kovinarske stroke; 1947, 1965, 1970; praktični pouk — A program.

Kuzman Ivan; predmetni učitelj praktičnega pouka kovinarske stroke; 1930, 1947, 1947; praktični pouk rezkalcev in brusilcev; mentor PRK.

Matija Alojz; učitelj praktičnega pouka kovinarske stroke; 1943, 1961, 1973; praktični pouk rezkalcev in brusilcev.

Mesner Franc; strojni tehnik, učitelj praktičnega pouka; 1943, 1961, 1972; praktični pouk, tehniško risanje, obramba in zaščita, poklicna tehnologija — brusilci; mentor mladinske organizacije.

Ovnič Stanislav; diplomirani inženir elektrotehnike — profesor; 1947, 1967, 1972; (fizika, elektromehnika, matematika) v JLA.

Planinc Leopold; učitelj praktičnega pouka kovinarske stroke; 1934, 1954, 1964; praktični pouk kovačev; somentor SSD.

Sedar Andrej; učitelj praktičnega pouka kovinarske stroke; 1946, 1964, 1974; praktični pouk ključavničarjev.

Svečko Anton; strojni tehnik, učitelj praktičnega pouka; 1941, 1957, 1971; praktični pouk, nadzor praktičnega pouka v delovnih organizacijah, poklicna tehnologija, varstvo pri delu, zdravstvena vzgoja.

Tomaž Nada; socialna delavka; 1948, 1969, 1973.

c) v podaljšanem delovnem času so na centru poučevali:

Ažnoh Ivan; dipl. inž. metalurgije; matematika (DŠO).

Božikov Miho; dipl. inž. metalurgije; metalurgija železa in jekla (TSSM).

Čas Miroslav; dipl. inž. strojništva; matematika in mehanika (TSSO).

Čegovnik Franc; varstveni inženir; zdravstvena vzgoja, tehnika varnosti in zaščite (TSSM in DŠO).

Dokl Janez; inž. metalurgije; livarstvo (TSSM), poklicna tehnologija (SSMD).

Fras Jože; dipl. psiholog; psihologija dela z osnovami didaktike (DŠO).

Proslava 30-letnice

Gnamuš Ferdo; dipl. ekonom. tehniške smeri; organizacija dela in ekonomika podjetij (DŠO).
 Gnamuš Janko; dipl. inž. metalurgije; poklicna tehnologija (SSMD), metalurška tehnologija (TSSM).
 Grešovnik Ferdo; doktor fizikalnih ved; matematika (TSSM).
 Lesjak Herman; strojni tehnik; vzdrževanje strojev (DŠO).
 Pikalo Mirko; dipl. inž. fizike; fizika (TSSM), elektrotehnika (TSSM).
 Poberžnik Berta; predmetna učiteljica; nemščina (TSSO).
 Pratkanec Jurij; dipl. inž. strojništva; strojni elementi (TSSM in DŠO).
 Pušnik Marija; profesorica; angleščina (TSSM).
 Rodič Alenka; dipl. inž. metalurgije; metalografija z vajami (TSSM).
 Rus Franc; dipl. inž. elektrotehnike; meritve in regulacije (TSSM) in elektrotehnika (DŠO).
 Senica Marjan; dipl. inž. strojništva; strojeslovje (DŠO), mehanika in mehanska tehnologija z mazanjem (TSSM).
 Strahovnik Vlado; dipl. inž. metalurgije; gradiva (TSSM), metalurška tehnologija (DŠO), preiskave materialov (DŠO).
 Štimnikar Janko; dipl. inž. kemije; kemija in laboratorijske kemijske vaje (TSSM).
 Štruel Edo; dipl. inž. metalurgije; matematika (TSSM).
 Trafela Vinko; profesor strojništva; toplotna tehnika (DŠO), metalurške peči (TSSM).
 Večko Maks; dipl. inž. metalurgije; plastična predelava kovin in zlitin (TSSM).
 Vodeb Dušan; dipl. inž. strojništva; strojeslovje (TSSM).
 Vrečič Koloman; inž. org. dela; poklicna tehnologija (SSMD).
 Zlof Jože; dipl. inž. kemije; kemija (TSSM).

č) administrativno osebje:

Bobek Anica; višja upravna šola; 1944, 1962, 1974; sekretarka.
 Dretnik Marica; SS — ekonomska; 1931, 1947, 1947; računovodkinja.
 Klemenčič Marija; trgovska pomočnica; 1936, 1958, 1962; materialni knjigovodja, knjižničarka.
 Košak Cilka; komercialna šola; 1929, 1948, 1958; blagajničarka.
 Mihelič Marija; SS — ekonomska; 1944, 1963, 1965; finančni knjigovodja.
 Živič Helena; administrativni manipulant; 1934, 1950, 1962; tajnica.
 Rotar Majda; pomožna administratorica; 1950, 1971, 1971 (do 30. 6.).

d) tehnično in pomožno osebje:

Fonovič Mirko; strojni tehnik; 1940, 1958, 1973; konstrukter.
 Ortan Zvonko; VK strojni ključavničar; 1927, 1945, 1960.
 Počivalnik Ivan; delovodja kovinske stroke; 1940, 1958, 1971; referent priprave dela.
 Vrabič Edvard; kvalificiran ključavničar; 1953, 1970, 1975; remontni ključavničar.
 Ban Nežka; 1932, 1974, 1974; kuharica.
 Boh Ana; 1928, 1975, 1975; kuharica.
 Cesar Jožefa; 1940, 1956, 1957; skladiščna delavka.
 Gostenčnik Jožefa; 1934, 1971, 1972; snažilka.
 Koren Ana; 1928, 1945, 1962; snažilka.
 Prednik Jožefa; 1931, 1952, 1952; snažilka.
 Peruš Fanika; 1936, 1956, 1972; kuharica — snažilka.
 Sušec Angela; 1931, 1965, 1965; snažilka.

PREUREDITEV ŠOLSkih PROSTOROV, KADROVSKA PROBLEMATIKA IN ORGANIZACIJA POUKA

Po preselitvi uprave in drugih služb Železarnaravne v nove prostore smo meseca januarja 1975 pristopili k preurejanju in razširjanju prostorov v šolskem centru.

Ob zaključku teh del, 10. julija 1975, je bilo na šoli ob navzočnosti predstavnikov ustano-

vitelja, občinske skupščine in izvajalcev del manjša slovesnost.

Na njej je ravnatelj šolskega centra med drugim poročal naslednje:

»Naša mladina je pridobila v preurejenih prostorih tri funkcionalne učilnice (dve za teoretični pouk in eno za praktično delo), pristopno leposlovno in strokovno knjižnico, kabinete za učila telesne vzgoje, urejeno moško in žensko garderobo, umivalnico za fante in dekleta ter druge sanitarne prostore, ki so nujno potrebni za funkcioniranje šolskega centra. Učitelji so pridobili preurejeno zbornico, govorilnico za starše in garderobo; pedagoška, tehniška in finančna služba so dobile nove prostore, v katerih bodo delavci lažje opravljali svoje naloge. Ob šolski kuhinji smo uredili skladišče živil in jedilnico za učence. Tudi skladišče materiala in delavnico za strojni remont smo na novo preuredili. Pot med glavno stavbo in prizidkom na severni strani glavne stavbe smo pokrili, da bo komuniciranje tudi ob slabem vremenu bolj znosno. Da bodo prostori šolskega centra ob nedeljah in praznikih in v šolskih počitnicah bolj varni, smo to skrb zaupali hišniku, za katerega smo uredili lepo trisobno stanovanje. Morda bi še omenil zamenjavo starih radiatorjev v pritličju in I. nadstropju prizidka, zamenjavo žlebov in odtočnih cevi na glavni stavbi ter beljenje in pleskanje vseh prostorov.

Pri vsem tem ne smemo pozabiti na ureditev učne kovaške delavnice, v katero smo napeljali ogrevanje, in pa namestitev nove kalilne peči za izvajanje programa termične obdelave.

Za adaptacijo vseh prostorov, to je za zidarska, teracerska, keramičarska, električarska dela šibkega in jakega toka, pleskarska, mizarska, toplovodno inštalaterska, vodovodno inštalaterska in kleparska dela, ter za ves novo nabavljeni inventar bomo plačali okoli 1,60 milijona. Ta vsota se zmanjša za plačila, ki jih je prevzela Železarna Ravne, ker je obnovila prostore, ki jih je uporabljala do preselitve v novo upravno poslopje. Polovica prizidka je last Železarnaravne, teče pa že postopek za prenos osnovnih sredstev.

Ob tej priliki se zahvaljujem vsem samoupravnim organom Železarnaravne — našemu ustanovitelju — za veliko razumevanje, ki smo ga bili vselej deležni, ki pa tudi ni izostalo pri sedanjih obnovi. Če ne bi naleteli na tako razumevanje pri Železarnaravni, ne bi mogli izpeljati načrtovane obnovitve in preureditve. Saj je bila naša vloga na izobraževalno skupnost SR Slovenije odklonjena; prosili smo za soudeležbo v višini 20 starih milijonov iz združenih sredstev amortizacije. To je že druga odklonitev. Prva, za soudeležbo gradnje prizidka 1968. leta, je bila prav tako odklonjena. Žal morajo v reformskem procesu usmerjenega izobraževanja poklicne šole same graditi in obnavljati svoje učne prostore ob razumevanju gospodarstva, za katerega v pretežni meri izobražujemo strokovni kader.

Ob tej priliki se zahvaljujem vsem strokovnjakom gradbenega podjetja »Stavbenik« s Prevalj, Industrijskega obratnega podjetja »Instalater« s Prevalj, obratovodstvu elektro obrata jaki in šibki tok železarnaravne, vodji komunalnega oddelka železarnaravne, obratovodstvu termo-energetskega oddelka za solidno, promptno in koordinirajoče delo med vsemi obrtniki pri vseh fazah dela, da smo v roku dokončali preureditev.

Preureditev sama morda ne bo najbolj funkcionalna, veliko boljša bi bila novogradnja. Žal ob sredstvih, ki jih ima na voljo naša družba in ob potrebah po novih šolskih zgradbah za osnovno in usmerjeno izobraževanje, bi težko zbrali 4 milijarde starih dinarjev za novo zgradbo.

Sedanja zgradba ima pestro preobrazbo: Iz projekta gasilskega doma in zdravstvene postaje, ko je gradnja že napredovala do venca pritličja, se je rodil projekt gradnje šolske zgradbe, v katero smo se vselili 20. septembra 1957. leta. Prvega septembra 1968. leta smo se vselili v severni prizidek šolskega centra in pridobili smo 2 učilnici za teoretični pouk v glavni zgradbi (prej pet, potem sedem učilnic), skladiščne prostore in delavnico za strojni

remont. Kmalu zatem smo začeli izobraževati tudi dekleta za kovinarske poklice, kar so narekovale potrebe po kadrih. Zgradba ni imela potrebnih sanitarij za dekleta. Preuredili smo prostore za dekiško garderobo, fantom smo vzeli stranišče in umivalnico ter ga namenili dekletom. Sanitarna inšpekcija in inšpekcija dela sta nas preganjali, postavljali sta nam roke za odpravo pomanjkljivosti, in vedno smo se bali, ali bomo uspeli izvesti preureditev pravočasno ali nam bodo preprečili delovanje. Tudi to oviro smo z razumevanjem premagali. Upam, da bomo z dobro voljo premagali vse nevšečnosti, ki jih nismo mogli odpraviti pri adaptaciji. Naše učilnice bomo morali v bližnji bodočnosti še bolj posodobiti, opremiti jih še s potrebnimi učili in učnimi sredstvi, ter z entuziazmom učiteljev ustvariti pravo šolo za življenje.

Trenutno imamo na šolskem centru 22 oddelkov, in to 12 oddelkov na poklicni kovinarski in metalurški šoli, 2 oddelka na šoli za specializirane metalurške delavce, 4 oddelke tehniške metalurške in strojne šole Jesenice — enota Ravne na Koroškem, 3 oddelke delovodske šole strojne in metalurške stroke in 1 oddelke tehniške strojne šole Maribor — oddelke za izobraževanje odraslih.

Naše dosedanje delo:

Doslej smo vzgojili 28 generacij poklicne kovinarske in metalurške šole, to je 2113 absolventov.

Iz šole za specializirane metalurške delavce smo dali gospodarstvu 336 absolventov.

Delovodska šola strojne in metalurške stroke je končala 181 delovodij, od tega 41 v Štorah.

Šola za visokokvalificirane delavce je zaključilo 112 delavcev.

Administrativno šolo je končala 80 absolventov.

Poleg tega je bilo še vsako leto veliko funkcionalnega izobraževanja: razni tečajji za delovna mesta v Železarnaravni.

Redni vpis učencev v vse šole za mladino smo letos v junijskem roku opravili: v poklicno metalurško in kovinarsko šolo smo vpisali 48 učencev in učenek, za obratne elektrifikarje 8 učencev, v šolo za metalurške delavce 6 učencev in v tehniško strojno šolo 32 učencev. Za kovinarske poklice je prostih še 15 učnih mest, za metalurške delavce je prostih še 36 učnih mest. Ugotavljamo, da se mladina slabo odloča za triletno poklicno šolo, vsi bolj težijo v štiriletne srednje šole. Morda bi še imeli večji vpis, če bi omogočili vpis dekletom; toda za kovinarske poklice je vpis deklet omejen. Za metalurške poklice skoraj ni več nobenega odziva. O razreševanju teh problemov bomo morali vsi bolj razmišljati.

V šolskem letu 1975/76 želimo preiti s poukom v vseh oddelkih za mladino pri teoretičnem pouku na dopoldansko izmeno, medtem ko bomo pri praktičnem delu imeli pouk še vedno v dveh izmenah. Verjetno bo pa odpadel ves praktični pouk ob sobotah; tega smo pri prostorski stiski in organizaciji pouka v tem šolskem letu še morali imeti, če smo hoteli realizirati učni načrt za vse poklice. Oddelki za odrasle bodo imeli tudi v bodoče pouk v popoldanski izmeni.

Seveda bo prehod teoretičnega pouka na dopoldansko izmeno zahteval od nas vseh posebne napore. Železarnaravne in njene temeljne organizacije združenega dela prosimo za razumevanje naših problemov, da bodo dovolili svojim strokovnjakom poučevanje na šolskem centru tudi v dopoldanskem času.

Center vsako leto razpisuje nezasedena delovna mesta učiteljev, vendar za prosvetno delo ni pravega odziva. Trenutno nam manjka 1,9 učitelja za metalurške predmete, 2,4 učitelja za strojne predmete, nimamo matematika — fizika z visoko izobrazbo, učitelja angleščine in nemščine, kemije in drugih. Skupno 90 učnih ur tedensko je odprtih na šolah za mladino in 24 učnih ur tedensko na oddelkih za odrasle.

S popolnim prehodom teoretičnega pouka na dopoldansko izmeno si obetamo, da bomo izboljšali učni uspeh: Učenci bodo prihajali k pouku spočiti ter bodo lahko bolj intenzivno sledili pouku, popoldne bodo več časa preživeli v družinskem krogu, oziroma se bodo lažje udeleževali tudi svobodnih dejavnosti v kraju, kjer imajo stalno bivališče.

ORGANIZACIJA POUKA

Šolski center

	Št. odd.	moški	ženske	Skupaj
Poklicna kovinarska in metalurška šola	12	214	59	273
Šola za specializirane metalurške delavce	2	37	—	37
Tehniška šola metalurške in strojne stroke Jesenice, enota Ravne	4	84	19	103
Tehniška elektro, strojna in tekstilna šola Maribor, oddelek za odrasle Ravne	1	30	9	39
Delovodska šola strojne in metalurške stroke	3	87	—	87
Skupaj	22	452	87	539

IZOBRAŽEVANJE ODRASLIH

Izobraževanje zaposlenih delavcev je bilo organizirano v rednih šolah oziroma oddelkih za odrasle ter v tečajih in seminarjih. V rednih šolah za odrasle je bilo vpisanih naslednje število slušateljev: dva oddelka delovodske šole strojne stroke z 52 slušatelji, oddelek delovodske šole metalurške stroke s 35 slušatelji, oddelek tehniške šole strojne stroke z 42 slušatelji. V delovodski šoli se interno za železarno izobražuje 19 slušateljev, ostali so redni slušatelji. V tehniški šoli se izobražujejo slušatelji v tem letu prvič po prilagojenem predmetniku in učnem načrtu, ki v celoti upošteva znanje, pridobljeno v poklicni šoli, zato so slušatelji vpisani direktno v 3. letnik tehniške šole. Šolanje po prilagojenem predmetniku traja za izobraževanje ob delu 3 leta — 6 semestrov. Vsak razred, tretji in četrti, traja po tri semestre. Če bi bil tak oddelek organiziran kot redno šolanje, bi trajal le dve leti.

Uvajalnega seminarja se je udeležilo 319 na novo sprejetih delavcev. Na teh seminarjih se novi delavci seznanijo s podjetjem, njegovo organizacijo, samoupravnimi pravicami in dolžnostmi, varstvom pri delu, zdravstvenim varstvom, požarno varnostjo in razvojem železarstva.

V uvajalni seminar je vključeno tudi privezovanje in prenašanje bremen z žerjavi za vse tiste, ki imajo s tem opravila.

Strokovno izobraževanje za delovna mesta je bilo organizirano v naslednjih tečajih:

- tečaj za varilce v zaščitni atmosferi — 4 udeleženci,
- tečaj za žerjavovodje — 14 udeležencev,
- tečaj za upravljavce delavniških konzolnih dvigal — 84 udeležencev,
- 4 tečaji za upravljanje žerjavov vodenih s tal — 97 udeležencev,
- tečaj za voznike viličarjev — 38 udeležencev.

Skupno se je udeležilo strokovnega izpopolnjevanja za delovna mesta 163 zaposlenih iz Železarne Ravne in 74 učencev iz šolskega centra.

V dopolnilno strokovno izobraževanje je bilo vključeno 223 zaposlenih v okviru priprav za periodične izpite žerjavovodij in prometnega osebja. Namen tega izobraževanja je izboljšanje delovne varnosti, delovne in tehnološke discipline, kvalitete dela in storilnosti.

Skupaj je bilo v izobraževanje vključenih 817 zaposlenih delavcev iz železarne, 74 učencev študentov železarne in 17 delavcev iz drugih delovnih organizacij koroške regije. Številka res ni tako majhna. Če pa upoštevamo, da je v tem številu zajetih 665 delavcev, ki so bili deležni samo uvajalnega seminarja, periodičnih izpitov ali nekajurnega tečaja za upravljanje dvigal, je končna bilanca letnega izobraževanja zaposlenih dokaj skromna. Še bolj je pa zaskrbljujoč podatek, ki je bil objavljen v dnevnem tisku maja letos, da je v Železarni Ravne od 4418 zaposlenih komaj 1837 takih, ki imajo končano visoko, višjo, srednjo ali poklicno šolo, vsi ostali (2581) pa spadajo v kategorijo ne kvalificiranih in priučenih delavcev. Nad takšno kadrovsko strukturo se bomo morali vsi skupaj pošteno zamisliti in mnogo širše ter z vsemi sredstvi plemeniti tudi znanje zaposlenih, ker bo iz neznanja tudi naše jeklo postajalo manj plemenito. Spoznati moramo, da ni dovolj, da damo delavcu samo kruh in zaslužek, dajati mu moramo tudi potrebno znanje; z njim bo plemeniti svoje sposobnosti, svoje izdelke; z

znanjem bo gradil svojo prihodnost ter naš lepši jutrišnji dan. Če tega ne bomo storili že v tem in prihodnjih letih, nas bodo današnje generacije jutri obsojale in obsodile, da smo zanemarili izobraževanje. Tudi za izobraževanje ob delu velja pravilo: Ne pišimo več resolucij, ampak jih dosledno izvajamo!

ŠOLSKA SKUPNOST

Delo šolske skupnosti je bilo usmerjeno predvsem v izboljšanje učnega uspeha.

Ob vsaki redovalni konferenci smo pregledali uspeh na šoli. V nekaterih razredih so ustanovili krožke, da bi se učni uspeh izboljšal; te so vodili najboljši učenci skupaj z učitelji.

Šolska skupnost je sodelovala tudi z mladinsko organizacijo in s šolskim športnim društvom.

DELO MLADINSKE ORGANIZACIJE

Na začetku šolskega leta smo sprejeli program mladinske organizacije, ki smo ga realizirali v celoti. Aktivno smo sodelovali z občinsko konferenco mladine, s tovarniškim komitejem Železarne Ravne. Organizirali smo mladinske ure in ciklus predavanj o spolni vzgoji za druge in tretje letnike poklicne kovinarske in metalurške šole. Predavala sta dr. Franc Krištofele in dr. Josef Benko.

Na šoli smo organizirali marksistični krožek, ki je delal aktivno. Člani marksističnega krožka so delegati razrednih skupnosti, mladinske organizacije in člani ZKJ na šoli. V krožku je delalo 20 članov.

Naši učenci so sodelovali v mladinski delovni akciji Kozjansko 74. Nekateri učenci so postali udarniki. Na naš predlog je bilo sprejetih v članstvo ZKJ šest učencev.

DELO ŠOLSKEGA ŠPORTNEGA DRUŠTVA

V športno aktivnost društva je vključena večina učencev šolskega centra.

Delo poteka v kroških s treningi in v tekmovalnih oblikah pri vseh panogah — pri nogometu, rokometu, odbojki, košarki, namiznem tenisu, plavanju, streljanju, planinarstvu in šahu. Povsod smo izvedli medrazredna tekmovanja.

S svojimi ekipami smo sodelovali na vseh medšolskih, občinskih in področnih tekmovanjih. Pri tem smo dosegli tudi uspehe: Prvo mesto na področnem tekmovanju v nogometu, rokometu in odbojki. Drugo mesto v odbojki na republiškem tekmovanju. Posamezniki so dosegli lepo uvrstitev in priznanja v atletiki, pri plavanju, krosu in drugod. Šolsko športno društvo kot celota je doseglo osmo mesto med šolskimi športnimi društvi Slovenije.

Svojo letošnjo bogato aktivnost smo zaključili z razstavo fotografij naše dejavnosti, s telovadno akademijo ter s podelitvijo priznanj in knjižnih nagrad našim najbolj aktivnim mladincem — športnikom.

TEKMOVANJE ZA PREŽIHOVO ZNAČKO

Na podlagi prebranih knjig, zapiskov in razgovora z učenci, tekmovalci, smo na zaključni proslavi 23. in 26. junija 1975 podelili Prežihove značke.

Značko četrte stopnje so prejeli: Janko Brajnik, Kristina Ferenc, Marjan Kotnik, Srečko Krivec, Vlasta Prislan, Emil Pušnik, Franc Zorman.

Značko pete stopnje so prejeli: Pavel Globočnik, Veronika Godec, Alenka Lorenci, Berti Moličnik, Mirko Piko, Jože Valenti, Jože Verčko.

USPEH UČENCEV

(Opomba: * učenec je opravljajl popravni izpit, ** učenec bo opravljajl popravni izpit.)

POKLICNA KOVINARSKA IN METALURŠKA ŠOLA

1.a poklicna kovinarska šola 19 m + 0 ž = 19
razrednik: Čeplak Franc

ODLIČNI: 0 + 0 = 0

PRAV DOBRI: 4 + 0 = 4

Golob Branko, ključavničar
Gostenčnik Alojz, ključavničar
Sekolovnik Rudolf, ključavničar

DOBRI: 8 + 0 = 8

Arih Drago, rezkalec
Bitenc Branko, ključavničar
Čurč Branko, ključavničar
Gradišnik Jože, ključavničar
Grant Miran, ključavničar
Mestek Jože, ključavničar x (M)
Osojnik Andrej, ključavničar
Skrjanec Branko, ključavničar

ZADOSTNI: 6 + 0 = 6

Krivec Janez, or. ključavničar
Laznik Hinko, ključavničar
Lužnik Ferdo, or. ključavničar
Ramšak Marjan, ključavničar
Stropnik Oto, ključavničar
Štumberger Marjan, ključavničar x (Sl)

NEZADOSTNI: 1 + 0 = 1

Vezovnik Ivan, ključavničar x (Sl, M)

NEOCENJEN: 1 + 0 = 1

Petrič Anton, ključavničar (Pp)

1.b poklicna kovinarska šola 10 m + 8 ž = 18

razrednik: Kodela prof. Rudolf

ODLIČNI: 0 + 0 = 0

PRAV DOBRI: 1 + 2 = 3

Črešnik Milan, strugar
Oder Zalika, strugarka
Založnik Bojana, strugarka

DOBRI: 4 + 3 = 7

Bricman Srečko, strugar
Filipančič Matjaž, strugar
Herceg Štefan, strugar
Kaučič Marija, strugarka
Kep Zdenka, strugarka
Krajnc Srečko, strugar
Kramberger Mirjana, strugarka

ZADOSTNI: 3 + 1 = 4

Koprivnikar Branko, strugar
Ribič Jožef, strugar
Turičnik Anton, strugar
Viedner Gabrijela, strugarka

NEZADOSTNI: 2 + 2 = 4

Kamnik Ivan, strugar xx (Sl, Tr)
Rudolf Marija, strugarka xx (Sl)
Skrube Marija, strugarka xx (Sm)
Urnaut Bojan, strugar xx (M)

1.c poklicna kovinarska šola 29 m + 0 ž = 29

razrednik: Andrić Franc

ODLIČNI: 0 + 0 = 0

PRAV DOBRI: 3 + 0 = 3

Martinc Miran, ključavničar
Miler Franjo, ključavničar
Senica Gregor, ključavničar

DOBRI: 20 + 0 = 20

Bartulovič Srečko, ključavničar
Dretnik Tomaž, ključavničar
Golob Anton, ključavničar
Izak Franjo, ključavničar
Lužnik Gvido, ključavničar
Kaker Zvonko, ključavničar
Konečnik Bojan, ključavničar
Kordež Alojz, ključavničar
Kraker Branko, ključavničar
Kučež Zdravko, ključavničar

Kupnik Maks, ključavničar
Novinšek Jože, ključavničar
Prikržnik Jože, ključavničar
Proje Bojan, ključavničar
Rožej Franc, ključavničar
Rudl Jože, ključavničar
Semernik Drago, ključavničar
Slekovec Miran, ključavničar
Smolar Marko, ključavničar

ZADOSTNI: 4 + 0 = 4

Kacl Bojan, ključavničar
Plazovnik Marjan, ključavničar
Salčnik Anton, ključavničar
Zaponšek Peter, ključavničar

NEZADOSTNI: 2 + 0 = 2

Pušpan Franc, ključavničar xx (Sl, M, Pp)
Studenčnik Drago, ključavničar xx (Sl)

1.d poklicna kovinarska šola 6 m + 12 ž = 18
razrednik: Matija Alojz

ODLIČNI: 0 + 0 = 0

PRAV DOBRI: 2 + 4 = 6

Borovnik Kristina, rezalka
Lakovšek Franjo, rezkalec
Pogorevčnik Ivica, brusilka
Pogorevčnik Jožica, brusilka
Ternik Zlatko, rezkalec
Zagar Ana, brusilka

DOBRI: 3 + 7 = 10

Čebulj Danilo, rezkalec
Divjak Viktor, rezkalec
Ferenc Alojzija, rezkalec
Gregorec Sonja, rezkalec
Kolar Boris, rezkalec
Neumajster Marija, brusilka
Paradiž Irena, brusilka
Prikeržnik Olga, brusilka
Pustoslemšek Darja, brusilka
Vrabič Kristina, rezkalka

ZADOSTNI: 1 + 0 = 1

Kordež Stanislava, rezkalec

NEZADOSTNI: 0 + 1 = 1

Vogel Marija, rezkalka xx (M)

2.a poklicna kovinarska šola 28 m + 0 ž = 28
razrednik: Krauberger Breda

ODLIČNI: 0 + 0 = 0

PRAV DOBRI: 7 + 0 = 7

Herman Marijan, str. ključavničar
Kolar Karlo, str. ključavničar
Ivartnik Tomislav, str. ključavničar
Mravljak Jože, str. ključavničar
Mravljak Jože, str. ključavničar
Pušnik Emil, str. ključavničar
Rotovnik Mirko, str. ključavničar
Zaberčnik Vojko, str. ključavničar

DOBRI: 15 + 0 = 15

Balažič Bojan, str. ključavničar
Grobelnik Jernej, str. ključavničar
Klemenčič Maksimiljan, str. ključavničar
Krivec Srečko, str. ključavničar
Mežnarc Stanko, str. ključavničar
Piko Franc, str. ključavničar
Pokeržnik Alojz, str. ključavničar
Popovič Roman, str. ključavničar
Potočnik Vinko, str. ključavničar
Praznik Jože, str. ključavničar
Rojko Danilo, str. ključavničar
Sekavčnik Marjan, str. ključavničar
Skernišek Stanislav, str. ključavničar
Strigl Anton, str. ključavničar x (Zg)
Tomažič Anton, str. ključavničar

ZADOSTNI: 3 + 0 = 3

Jamšek Anton, str. ključavničar
Krivec Branko, str. ključavničar
Potočnik Anton, str. ključavničar x (M)

NEZADOSTNI: 1 + 0 = 1

Petrej Stanislav, str. ključavničar xx (Zg, To, Pt)

IZSTOPILA: 2 + 0 = 2

Barl Stanko (31. 3. 1975)
Kramolc Viljem (1. 4. 1975)

2.b poklicna kovinarska šola 28 m + 0 ž = 28
razrednik: Jostl Jože

ODLIČNI: 0 + 0 = 0

PRAV DOBRI: 2 + 0 = 2

Krajnc Marjan, str. ključavničar
Zorman Franc, orodjar

DOBRI: 12 + 0 = 12

Belčič Josip, ključavničar
Brajnik Janko, str. ključavničar x (To)
Britovšek Drago, str. ključavničar
Hölel Andrej, str. ključavničar
Koren Konrad, str. ključavničar
Leskovec Stefan, str. ključavničar
Mlinar Franc, str. ključavničar
Oder Darko, str. ključavničar
Peruš Bogdan, str. ključavničar x (M)
Plazovnik Miro, str. ključavničar
Strmčnik Milan, str. ključavničar
Zorman Ivan, str. ključavničar

ZADOSTNI: 9 + 0 = 9

Bizjak Marjan, str. ključavničar x (Sl)
Bobovnik Danijel, str. ključavničar
Gabrovec Andrej, konstr. ključavničar x (Zg)
Gologranc Miran, ključavničar x (Ma, To, Tg)
Granda Ivan, konstr. ključavničar
Kotnik Miran, str. ključavničar
Pšeničnik Boško, str. ključavničar (M, Zg)
Slivnik Franjo, ključavničar
Vranec Darko, str. ključavničar x razr. izpit

NEZADOSTNI: 5 + 0 = 5

Libnik Jurij, str. ključavničar xx (Zg, M, Pt)
Mak Milan, str. ključavničar (M, Zg)
Tomaž Stanko, str. ključavničar (Sl, Zg, M, Fi)
Zavolovšek Bojan, str. ključavničar xx (Sl)
Zmrzlikar Srečko, str. ključavničar xx (M, Pt)

2.c poklicna kovinarska šola 15 m + 8 ž = 23
razrednik: Svečko Anton

ODLIČNI: 0 + 0 = 0

PRAV DOBRI: 4 + 1 = 5

Grešovnik Marta, strugarka
Gruber Adolf, strugar
Krajnc Bernard, strugar
Kresnik Edvard, strugar
Štrekelj Stefan, strugar

DOBRI: 9 + 5 = 14

Benko Alojz, strugar
Božič Irena, strugarka
Čurč Anica, strugarka
Kotnik Marjan, strugar
Mazgan Srečko, strugar
Mlačnik Milan, strugar
Pesič Marija, strugarka
Petrej Anica, strugarka
Podpečan Jožica, strugarka
Potočnik Andrej, strugar
Potočnik Milan, strugar
Rahten Jožef, strugar
Štavdekar Milan, strugar
Verdel Branko, strugar

ZADOSTNI: 2 + 0 = 2

Kert Bojan, strugar
Žlabornik Henrik, strugar

NEZADOSTNI: 0 + 2 = 2

Kramolc Marija, strugarka xx (M)
Poročnik Irma, strugarka xx (M)

2.d poklicna kovinarska šola 5 m + 11 ž = 16
razrednik: Erat Božo

ODLIČNI: 0 + 0 = 0

PRAV DOBRI: 0 + 1 = 1

Borko Cvetka, rezalka

DOBRI: 3 + 9 = 12

Ferenc Kristina, rezalka
Fužir Slavka, brusilka
Kavtičnik Darinka, rezkalka
Kojzek Melita, rezkalka
Kunc Ivanka, rezkalka
Morn Dominik, rezkalec
Prislan Vlasta, rezkalka
Robnik Irma, brusilka
Skarlovnik Ida, brusilka
Sredenšek Igor, rezkalec
Čapek Cvetka, brusilka
Tamše Milan, rezkalec

ZADOSTNI: 1 + 0 = 1

Vogrin Boris, rezkalec

NEZADOSTNI: 1 + 1 = 2

Tasič Milivoj, rezkalec xx (M, To)
Turk Nevenka, rezkalka xx (M, To)

3.a poklicna kovinarska šola 22 m + 5 ž = 27
razrednik: Ceru Mirko

ODLIČNI: 0 + 0 = 0

PRAV DOBRI: 3 + 1 = 4

Čebulj Bibijana, str. ključavničarka
Medved Vinko, str. ključavničar
Močivnik Engelbert, str. ključavničar
Pušnik Franc, str. ključavničar

DOBRI: 13 + 4 = 17

Belej Davorin, str. ključavničar
Čekon Bojana, str. ključavničarka
Duler Francišek, str. ključavničar
Ferarič Bojan, str. ključavničar
Franc Miran, str. ključavničar
Franc Beno, str. ključavničar
Grašič Maksimiljan, str. ključavničar
Grobelnik Kristina, str. ključavničarka
Krebs Marjan, str. ključavničar
Logar Damijan, str. ključavničar
Makan Gregor, str. ključavničar
Mihev Franciška, str. ključavničarka
Ošlovnik Srečko, str. ključavničar
Steharnik Angela, str. ključavničarka
Turjak Rado, str. ključavničar
Žlof Vido, str. ključavničar

ZADOSTNI: 5 + 0 = 5

Felkar Srečko, str. ključavničar
Sovič Danilo, str. ključavničar
Skorjan Jože, str. ključavničar
Vučko Dušan, str. ključavničar
Žvikart Janez, str. ključavničar

NEZADOSTNI: 1 + 0 = 1

Paradiž Ivan, str. ključavničar xx (Pt)

3.b poklicna kovinarska šola 30 m + 0 ž = 30
razrednik: Brglez prof. Janez

ODLIČNI: 0 + 0 = 0

PRAV DOBRI: 5 + 0 = 5

Globočnik Pavel, ključavničar
Košeljnik Silvo, ključavničar
Piko Mirko, ključavničar
Ring Jožef, ključavničar
Verčko Jože, ključavničar

DOBRI: 17 + 0 = 17

Cvilak Samo, ključavničar
Franc Marjan, ključavničar
Gosnik Ivan, str. ključavničar
Gosnik Stanko, ključavničar
Grabner Slavko, ključavničar
Helbling Ivan, ključavničar
Klemenc Drago, ključavničar
Kralj Rajko, ključavničar
Kröl Branko, ključavničar
Ledinek Anton, ključavničar
Novak Drago, ključavničar
Pečovnik Franc, or. ključavničar
Prapertnik Drago, ključavničar
Pšeničnik Alojz, ključavničar
Sušnik Vincenc, ključavničar
Valenti Jože, ključavničar
Vesničar Drago, ključavničar

ZADOSTNI: 3 + 0 = 3

Gerdej Ivan, ključavničar
Kališnik Janko, ključavničar
Sušec Ivan, ključavničar

NEZADOSTNI: 5 + 0 = 5

Čeru Srečko, ključavničar xx (M)
Galun Franc, ključavničar xx (Pt)
Gomboc Jožef, ključavničar xx (M)
Kadiš Ivan, ključavničar xx (M)
Ternik Rajko, ključavničar xx (M)

3.c poklicna kovinarska šola 12 m + 7 ž = 19
razrednik: Gaberšek Vinko

ODLIČNI: 0 + 0 = 0

PRAV DOBRI: 0 + 2 = 2

Gostenčnik Slavka, strugarka
Konečnik Terezija, strugarka

DOBRI: 7 + 3 = 10

Klemenc Silvo, strugar
Juršnik Zdenka, strugarka
Praznik Danilo, strugar
Prislan Drago, strugar
Razgoršek Bojan, strugar
Samec Irena, strugarka
Sušec Marjan, strugar
Štumberger Bernard, strugar

Dvojni nadzor

Vaukman Marina, strugarka
Žganec Marjan, strugar

ZADOSTNI: 4 + 2 = 6

Bah Bernarda, strugarka
Kolman Stanislav, strugar
Korat Franc, strugar
Romšak Mira, strugarka
Stepišnik Danilo, strugar
Staher Vili, strugar

NEZADOSTNI: 1 + 0 = 1

Triplat Vlado, strugar (Sl, M, Fi, S, Pt)

3.d poklicna kovinarska šola 6 m + 14 ž = 20
razrednik: Kuzman Ivan

ODLIČNI: 0 + 0 = 0

PRAV DOBRI: 2 + 1 = 3

Čavnik Viktor, rezkalec
Kos Franc, rezkalec
Paradiž Marija, brusilka

DOBRI: 3 + 4 = 7

Duler Zdravko, rezkalec
Godec Veronika, brusilka
Krajnc Majda, bursilka
Ledinek Veronika, rezkalka
Lorenci Alenka, rezkalka
Takač Ferdinand, brusilec
Vrhnjak Dušan, rezkalec

ZADOSTNI: 0 + 8 = 8

Cifer Stanislava, rezkalka
Hribar Ivanka, rezkalka x (To)
Kacil Silva, rezkalka x (M)
Kordež Romana, brusilka
Pavlinič Zdravka, brusilka x (Fi, Tr, To)
Pečnik Slavka, rezkalka x (Fi)
Sveček Marija, brusilka x (M)
Vivod Amalija, brusilka x

NEOCENJENI: 1 + 1 = 2

Garb Andrej, rezkalec
Krauberger Barbara, rezkalka

ŠOLA ZA SPECIALIZIRANE METALURŠKE DELAVCE

1.a šola za specializirane metalurške delavce
17 m + 0 ž = 17

razrednik: Planinc Leopold

ODLIČNI: 0 + 0 = 0

PRAV DOBRI: 1 + 0 = 1

Škafar Milan, valjavec profilov

DOBRI: 6 + 0 = 6

Fortin Alojz, strojni kovač
Gerold Silvo, strojni kovač

Grobelnik Janez, strojni kovač
Račnik Željko, strojni kovač
Stočko Marjan, valjavec profilov
Verhovnik Danilo, valjavec profilov

ZADOSTNI: 5 + 0 = 5

Fužir Štefan, valjavec profilov
Mihev Ivan, strojni kovač
Pipan Drago, strojni kovač
Pirnat Anton, valjavec profilov
Gerold Marko, valjavec profilov

NEZADOSTNI: 4 + 0 = 4

Retko Ivan, strojni kovač xx (Str in Pt)
Sorčan Jože, valjavec profilov xx (Se)
Tomis Marjan, valjavec profilov xx (Str)
Zilavec Ludvik, strojni kovač xx (Sl, Str, Se)

NEOCENJENI: 1 + 0 = 1

Konečnik Franjo, valjavec profilov

2.a šola za specializirane metalurške delavce
20 m + 0 ž = 20

razrednik: Hudovernik Albin

ODLIČNI: 1 + 0 = 1

Zelodec Jožef, strojni kovač

PRAV DOBRI: 4 + 0 = 4

Bandalo Mato, strojni kovač
Jelen Rudolf, strojni kovač
Pirnat Ivan, strojni kovač
Senegačnik Franc, žarilec

DOBRI: 9 + 0 = 9

Fajmut Milan, strojni kovač
Filip Peter, žarilec

Jakovac Vlado, strojni kovač
Kavtičnik Franc, žarilec
Krauberger Leopold, žarilec
Mesarič Ivan, žarilec
Strmčnik Drago, strojni kovač
Vavče Ivan, žarilec
Zorman Drago, strojni kovač

ZADOSTNI: 6 + 0 = 6

Dobrun Zlatko, žarilec
Plemen Štefan, žarilec
Skrlovnik Anton, strojni kovač
Štruc Branko, žarilec
Šumah Roman, žarilec
Založnik Silvo, strojni kovač

TEHNIŠKA METALURŠKA IN STROJNA ŠOLA

1. razred tehniška strojna šola 23 m + 7 ž = 30

razrednik: Keber prof. Štefan

ODLIČNI: 0 + 0 = 0

PRAV DOBRI: 5 + 1 = 6

Gerdej Marjan
Ortan Drago
Pirtovšek Miran
Rožič Miroslava
Sveteč Janez
Šumah Beno

DOBRI: 15 + 3 = 18

Gačnik Otmar
Grešovnik Berta
Grubelnik Franc
Hovnik Andrej
Jelerčič Iztok
Kogelnik Miroslav
Lahovnik Irena
Mališnik Metod
Pastirk Darinko
Pokeršnik Milan
Požarnik Sonja
Ravnjak Zlatko
Srebotnik Erhard
Stefanovič Andrej
Vajt Milan
Večko Samo
Zimic Boris
Zganec Drago

NEZADOSTNI: 3 + 3 = 6

Baran Vera xx (Fi)
Petrič Bernarda xx (Ma)
Poberžnik Vlasta xx (Fi, To)
Prosen Milan xx (An, Fi)
Račnik Jože xx (An, M)
Vrlič Bojan xx (Fi)

2. razred tehniška metalurška šola
26 m + 1 ž = 27

razrednik: Hadžiagić Esad, prof.

ODLIČNI: 0 + 0 = 0

PRAV DOBRI: 3 + 0 = 3

Čegovnik Rajko
Pavše Marko
Zalesnik Kristijan

DOBRI: 15 + 1 = 16

Breznik Jože
Golob Zoran
Horvat Branko
Hovnik Srečko
Kaker Ciril
Karner Vojko
Kastivnik Danilo
Kodrun Alojz
Kotnik Boris
Kotnik Drago
Lečnik Marjan
Lupuh Roman

Kamen in prst

Potočnik Jože
Praznik Jožef
Režonja Danica
Suler Silvo

NEZADOSTNI: $8 + 0 = 8$

Ferlež Robert xx (An, Zm)
Kert Miran xx (Mb)
Paradiž Milan xx (Zm)
Polajner Roman xx (An, Zm, Fi)
Repnik Franc xx (Zm)
Verčko Drago xx (Ti)
Vončina Matjaž xx (An, Zm, Ti)
Zerdoner Marjan xx (Zm, Fi, Mb)

3. razred tehniška metalurška šola
12 m + 6 ž = 18

razrednik: Mesner Franc

ODLIČNI: $0 + 3 = 3$

Golob Sonja
Ivartnik Janja
Piko Marija

PRAV DOBRI: $4 + 1 = 5$

Balant Milan
Kumer Milan
Gerkišič Anton
Orešnik Nataša
Videtič Franc

DOBRI: $6 + 1 = 7$

Cimerman Rado
Čapelnik Marjana
Čoderl Zvonko
Karničnik Ivan
Komprij Mirko
Oto Ivan
Ramšak Drago

NEZADOSTNI: $2 + 1 = 3$

Hermonko Miran xx (Zm, Pl)
Koren Danilo xx (An, Zm, Pl)
Štruc Antonija xx (Pl)

4. razred tehniška šola 23 m + 5 ž = 28

razrednik: Breznik Silva, prof.

ODLIČNI: $4 + 0 = 4$

Kaker Henrik
Pandev Marjan
Petovar Stanko
Študenčnik Jožef

PRAV DOBRI: $8 + 2 = 10$

Dravčbaher Dušan
Fužir Olga
Herman Franc
Hrnčič Vlado
Karlatac Janez
Lupša Marjan
Marin Miroslav
Modrijan Drago
Nabernik Srečko
Živič Irena

DOBRI: $11 + 3 = 14$

Dretnik Miloš
Grabner Marjan
Hanc Vladimir
Hudrap Srečko
Mlakar Zdravko
Posedi Dušan
Ranc Leopold
Rožič Marija
Skudnik Jure
Sterže Peter
Tomaž Erika
Tušek Danilo
Vučko Irena
Zalesnik Andrijan

DELOVODSKA ŠOLA STROJNE IN METALURŠKE STROKE

2.a razred delovodska šola — strojne stroke
27 m + 0 ž = 27

razrednik: Vreš Franc

Čas Jože
Djura Anton
Došen Milan
Džurič Jovan
Gostenčnik Vinko
Hovnik Mihael

Jesenek Jože
Klemenc Milan
Knežar Franc
Kosmač Alojz
Kosmač Jože
Kovačec Milan
Kramer Ivan
Krivograd Avgust
Kuzman Jože
Lačen Anton
Majdič Karel
Nikič Brane
Novinšek Vladimir
Pogorevc Rudi
Rožič Ivan
Serafini Maks
Stojčič Dušan
Trup Rudolf
Gnamuš Franc
Kotnik Stanko
Kovačič Jože

2.b razred delovodska šola — strojne stroke
26 m + 0 ž = 26

razrednik: Vreš Franc

Fajmut Janez
Grabner Ivan
Jančar Engelbert
Janko Petar
Jesih Stanko
Kasnik Ernest
Lever Dorko
Makuc Roman
Mlakar Ignac
Naveršnik Vili
Oder Beno
Pandel Ernest
Potočnik Adolf
Praper Anton
Pudgar Ivan
Pungartnik Anton
Ramadanovič Emil
Rožej Branko
Srebre Alojz
Štern Alojz
Uršič Marjan
Zabel Ivan
Zagernik Rok
Zorčič Jože
Zlebnik Jože
Novak Martin

2.c razred delovodska šola — metalurška smer
35 m + 0 ž = 35

razrednik: Vreš Franc

Arnold Ivan
Bošnik Anton
Goričan Janko
Hafner Ivan
Hribernik Miha
Janota Albin
Kolar Franc
Krevzel Ferdo
Krof Karel
Lesičnik Franc
Lipovnik Stanko
Lojen Jože
Novak Rajmund
Peruš Maks
Plevnik Peter
Pšeničnik Rudolf
Ristič Nikola
Strmčnik Vinko
Urnaut Oto
Vošner Franc

Interno za železarno se izobražujejo:

Cvetkovič Milutin
Fajmut Peter
Gerdej Jože
Janežič Pavel
Kac Jože
Kovačič Marko
Marzel Franc
Mesarec Ivan
Mihalj Nikola
Pačnik Alojz
Petek Anton
Prole Dušan
Rožič Viljem
Šisernik Franc
Vidrih Jože

TEHNIŠKA ŠOLA ZA ELEKTROTEHNIŠKO IN STROJNO STROKO

3. razred tehniška šola — odrasli
33 m + 9 ž = 42

razrednik: Vreš Franc

Balažič Jože
Brežnjak Martin
Erjavec Andrej
Golob Barbara
Gorenšek Marjan
Gostenčnik Alberta
Grobelnik Marija
Havle Franc
Ivartnik Majda
Juh Otmar
Kogelnik Ivan
Kordež Silvo
Kos Boris
Kos Franc
Krašovec Zdenko
Krivonog Feliks
Lesjak Bojan
Mavrin Jakob
Merkač Pavla
Mori Marjan
Mori Vladimir
Motnik Anton
Navotnik Franc
Oblak Jožica
Ošlovnik Viljem
Pangerc Slavko
Pečnik Drago
Pečnik Miran
Plazl Karel
Podgoršek Tomislav
Podjaveršek Viktor
Podojsteršek Milan
Robnik Robert
Slemenšek Marjan
Strmčnik Franc
Študenčnik Danica
Študenčnik Marija
Šipek Boris
Škrubej Romana
Topalovič Peter
Verbole Jože
Vrabič Edo

USPEH KANDIDATOV, KI SO OPRAVLJALI ZAKLJUČNI IZPIT POKLICNA KOVINARSKA IN METALURŠKA ŠOLA

3.a razred

ODLIČNI: $0 + 0 = 0$

PRAV DOBRI: $4 + 1 = 5$

Čebulj Bibijana
Krebs Marijan
Medved Vinko
Močivnik Engelbert
Pušnik Franc

DOBRI: $13 + 2 = 15$

Belej Davorin
Čekon Bojana
Felkar Srečko
Ferarič Bojan
Franc Beno x (Pp)
Franc Miran
Grašič Maksimilijan
Grobelnik Kristina
Logar Damijan
Mihev Frančiška
Ošlovnik Srečko
Šteharnik Angela
Strgar Marijan
Turjak Rado
Vučko Dušan

ZADOSTNI: $6 + 0 = 6$

Duler Frančišek x (Pp)
Makan Gregor xx (Pp)
Škorjanc Jože
Sovič Danilo
Žlof Vido
Žvikart Janez

3.b razred

ODLIČNI: $1 + 0 = 0$

Piko Mirko

PRAV DOBRI: $6 + 0 = 6$

Globočnik Pavel
Gosnik Stanko

Košeljnik Silvo
Ledinek Anton
Pšeničnik Alojz
Ring Jožef

DOBRI: 11 + 0 = 11

Gerdej Ivan
Grabner Slavko
Helbling Ivan
Kralj Rajko
Kröl Branko
Pečovnik Franc
Prapertnik Drago
Sušnik Vincenc
Valenti Jože
Vesničar Drago
Verčko Jože

ZADOSTNI: 3 + 0 = 3

Cvilak Samo
Gosnik Ivan
Novak Drago

NEZADOSTNI: 4 + 0 = 4

Franc Marjan xx (Pt)
Kališnik Janko xx (Pt)
Klemenc Drago (Pt, Sl, Sm)
Sušec Ivan xx (Pt)

3.c razred

ODLIČNI: 0 + 0 = 0

PRAV DOBRI: 3 + 2 = 5

Gostenčnik Slavka
Klemenc Silvo
Konečnik Terezija
Praznik Danilo
Razgoršek Bojan

DOBRI: 5 + 4 = 9

Bah Bernarda
Juršnik Zdenka
Korat Franc
Prislan Drago
Samec Irena
Stepišnik Danilo
Sušec Marjan x (Sm)
Vaukman Marina
Žganec Marjan

ZADOSTNI: 3 + 1 = 4

Kolman Stanislav
Romšak Mira
Štaher Vili
Stumberger Bernard

3.d razred

ODLIČNI: 0 + 0 = 0

PRAV DOBRI: 1 + 1 = 2

Kos Franc
Paradiž Marija

DOBRI: 4 + 8 = 12

Čavnik Viktor
Duler Zdravko
Godec Veronika
Hribar Ivanka
Kacil Silva
Kordež Romana
Krajnc Majda
Ledinek Veronika
Lorenci Alenka
Takač Ferdo
Vivod Amalija
Vrhnjak Dušan

ZADOSTNI: 0 + 2 = 2

Cifer Stanislava x (Pt)
Pečnik Slavka

NEZADOSTNI: 3 + 1 = 4

Garb Andrej xx (Pp)
Krauberger Barbara xx (Pp)
Pavlinič Zdravka xx (Pt)
Sveček Marija xx (Sm)

ŠOLA ZA SPECIALIZIRANE METALURŠKE DELAVCE

2.a razred

ODLIČNI: 2 + 0 = 2

Vauče Ivan
Želodec Jožef

PRAV DOBRI: 8 + 0 = 8

Bandalo Mato
Filip Peter

»Hobotnica«

Jakovac Vlado
Jelen Rudolf
Kavtičnik Franc
Pirnat Ivan
Senegačnik Franc
Zorman Drago

DOBRI: 7 + 0 = 7

Dobrun Zlatko
Fajmut Milan
Krauberger Leopold
Mesarič Franc
Skarlovnik Anton
Strmčnik Drago
Štruc Branko

ZADOSTNI: 3 + 0 = 3

Plemen Štefan
Šumah Roman
Založnik Silvo

TEHNIŠKA METALURŠKA IN STROJNA ŠOLA

4. razred

ODLIČNI: 4 + 0 = 4

Kaker Henrik
Pandev Marjan
Petovar Stanko
Studenčnik Jožef

PRAV DOBRI: 5 + 0 = 5

Dravčbaher Dušan
Herman Franc
Karlatic Janez
Lupša Marjan
Modrijan Drago

DOBRI: 12 + 4 = 16

Dretnik Miloš
Fužir Olga
Grabner Marjan
Hanc Vladimir
Hrnčič Vladimir
Hudrap Srečko
Marin Miroslav
Mlakar Zdravko
Nabernik Srečko
Ranc Leopold
Rožič Marija
Skudnik Jure
Tomaž Erika
Tušek Danilo
Zalesnik Adrian
Živič Irena

ZADOSTNI: 2 + 1 = 3

Posedni Dušan
Sterže Peter
Vučko Irena

TEHNIŠKA ŠOLA ZA ELEKTROTEHNIŠKO IN STROJNO STROKO — ODRASLI

ODLIČNI: 6 + 1 = 7

Atelšek Andrej
Cigrovski Drago
Gorenšek Janez
Golob Jože
Krof Ivan
Proje Franc
Valtl Ivana

PRAV DOBRI: 18 + 1 = 19

Bobek Štefan
Dobrodel Teodor
Gaber Robert
Hancman Leon
Hudopisk Janko
Kerec Jože
Kotnik Ferdo
Krebel Avgust
Linasi Peter
Pavlovič Časlav
Pori Roman
Razgoršek Avgust
Repotočnik Vinko
Smrečnik Ana
Štanta Branko
Verdnik Branko
Verdnik Srečko
Vinkler Drago
Vrabič Stanislav

DOBRI: 22 + 0 = 22

Andrić Vili
Breg Franc
Dobnik Jože
Fajmut Franc
Gril Ivan
Jevšnikar Peter
Junger Branko
Kambur Esad
Klančnik Drago
Koren Franc
Krautberger Stanko
Lesjak Rudi
Moličnik Aleks
Pori Alojz
Potočnik Franc
Potočnik Jože
Rupar Ciril
Smodiš Silvester
Stojan Ivan
Zver Bernard
Zerdoner Marijan

ZADOSTNI: 4 + 0 = 4

Lenart Vilibald
Oder Ludvik
Potočnik Štefan
Savič Radovan

IZOBRAŽEVALNI CENTER RUDNIKOV SVINCA IN TOPILNICA MEŽICA

daje poročilo za šolsko leto 1974-75

Izobraževalni center deluje kot organizacijska enota rudnika Mežica. Svojo dejavnost prilagaja specifičnim potrebam in finančnim možnostim podjetja.

Kot vzgojno-izobraževalna organizacija opravlja center naloge s področja izobraževanja in štipendiranja za vse temeljne organizacije in delovno skupnost skupnih služb. V sestavu centra deluje tudi strokovna knjižnica podjetja.

Sodelavci izobraževalnega centra

(naziv, rojstno leto, začetno leto službovanja, leta službovanja v izobraževalnem centru, stroka, zadolžitve)

LOGAR Ernest, vodja izobraževalnega centra (predmetni učitelj, 1927, 1948, 1958, inženir organizacije dela)

OCEPEK Edvard, vodja šolskih delovišč (učitelj praktičnega pouka, 1929, 1957, 1967, rudarski nadzornik)

KRUMPAČNIK Jure, vodja učne kovinarske delavnice (učitelj prakt. pouka, 1942, 1962, 1971, delovodja kov. stroke)

ŠKRJANEC Anton, organizator izobraževanja (predm. učitelj — abs., 1940, 1960, 1973, mentor mladinske organizacije)

Inštruktorji praktičnega pouka

BORNEKAR Ivan, inštruktor (VK kopač rude, 1927, 1947, 1962)

JUH Rudolf, inštruktor (VK kopač rude, 1926, 1948, 1968)

LIBNIK Silvester, inštruktor (VK kopač rude, 1928, 1943, 1970)

Učitelji teoretičnih predmetov v civilno pravnem del. razm.

BRUMEN Alojz, dipl. inž. geol. — geologija
FONOVIĆ Marija, predm. učiteljica — slov. jezik

KNEZ Mirko, rud. tehnik — varn. pri delu, tehnol. inat.

LOGAR Ernest, učitelj — osnove org. dela

MORI Emil, pravnik — samoupr. s tem. marksizma

MEŽNAR Franc, dipl. inž. rud. — tehn. risanje, pokl. tehnologija

SKUDNIK Mirko, rud. tehnik — strokovno računstvo

STOPAR Ivan, dipl. inž. rud. — poklicna tehnologija

VEVAR Tomaž, kmetijski tehnik — telesna vzgoja

VINKL Ivan, dipl. inž. el. tehn. — fizika z el. tehn. v rud.

Poleg naštetih sodelavcev je v preteklem šolskem letu občasno sodelovalo še 17 strokovnjakov iz podjetja in drugih zunanjih sodelavcev.

Administrativno osebje

ŽIBRET Ema — tajnica, 1942, 1960, 1960, srednja administrativna šola

LUJINOVIĆ Rozka — admin. — računovodja, 1944, 1960, 1971, administrativna šola

Organizacija izobraževanja

Izobraževalna dejavnost izobražev. centra je obsegala naslednja osnovna področja:

- izobraževanje učencev v poklicnih šolah
- štipendiranje in izredno šolanje
- dopolnilno (funkcionalno) izobraževanje

I. IZOBRAŽEVANJE MLADINE

a) Rudarska šola

Šola je delovala po zakonu o poklicnem izobraževanju in urejanju učnih razmerij. V začetku šol. leta 1974/75 se je vpisalo v šolo 29 učencev, in sicer:

- v I. razred 17 učencev
- v III. razred 12 učencev

Uspeh učencev rudarske šole

I. razred, razrednik Mirko Knez, rudarski tehnik

	poklic	uspeh v razredu	usp. na zaključ. izp.
1. BEŠIĆ Salko	rudar	zadosten	—
2. DJURDJEVIĆ Draško	rudar	prav dober	—
3. HALILOVIĆ Mehmed	rudar	zadosten	—
4. JAKOPEC Jože	rudar	zadosten	—
5. KOVAČEVIĆ Sead	rudar	odličen	—
6. LAMPRET Marjan	rudar	zadosten	—
7. LAZIĆ Tripun	rudar	dober	—
8. MEŠIĆ Suljo	rudar	dober	—
9. OMERVIĆ Šemso	rudar	dober	—
10. PAULOVIĆ Anton	rudar	zadosten	—
11. ZAPEČNIK Jože	rudar	dober	—

III. razred, razrednik Franc Mežnar, dipl. inž. rudarstva

1. FAJMUT Srečko	rudar	dober	dober
2. GORZA Bojan	rudar	dober	dober
3. JELEN Ivan	rudar	dober	dober
4. KOS ANTON	rudar	dober	dober
5. LEVER Filip	rudar	dober	dober
6. PLAZNIK FRANC	rudar	dober	zadosten
7. RADOVANOVIĆ Jelenko	rudar	dober	dober
8. REITER Danislav	plemenit. rude	prav dober	prav dober
9. STRANJAKOVIĆ Željko	rudar	dober	prav dober
10. TOMŠIĆ Radivoj	rudar	dober	dober
11. ŽAGAR Peter	rudar	prav dober	prav dober

Vseh 11 učencev je opravilo zaključni izpit v junijskem roku.

Razredni popravni izpiti v šol. letu 1973/74

1. HAZNADAR Ramiz, 2. razred	rudar	se ni prigl. k izpitu
2. JELEN Ivan, 2. razred	rudar	zadosten
3. PLAZNIK Franc, 2. razred	rudar	zadosten
4. TOMŠIĆ Radivoj, 2. razred	rudar	dober

S poukom v prvem razredu smo pričeli v mesecu oktobru, ker nam ni uspelo prej zbrati dovolj kandidatov, pa tudi prostorov nismo imeli za njihovo namestitve. Za pravočasen pričetek pouka v šol. letu 1975/76 bo moral rudnik pravočasno zagotoviti ustrezne prostore za bivanje v domu učencev, ker se v večini prijavljajo kandidati za rudarsko šolo iz sosednjih republik.

Vzgojno-izobraževalno delo je potekalo po delovnem načrtu, ki je bil realiziran.

Delo mladinske organizacije

Letni program mlad. aktiva je bil realiziran. Sodelovali smo na jesenskem in spomladanskem krosu, na področnem mladinskem prvenstvu v malem nogometu na Ravnah. V čast 22. dec. smo organizirali športno srečanje s pripadniki JLA, ki je postalo že tradicionalno. Ob 22. dec. smo obiskali vojake na karavli Reht. Udeležili smo se manifestativnega pohoda »po poteh partizanske Ljubljane« in pohoda »mladi po poteh osvoboditve«, ki je bil v počastitev 30 let zmage nad fašizmom in zadnjih bojov na Poljani. Med šol. letom smo imeli redno mladinske ure.

b) Učenci drugih poklicnih šol

Ob zaključku šol. leta 1974/75 je bilo poleg učencev rudarske šole v učnem razmerju še 34 učencev, od teh:

Stroka	Letnik			Skupaj
	I.	II.	III.	
kovinarska	4	6	7	17
elektro	6	4	2	12
lesno predelovalna	1	—	1	2
gostinska	2	1	—	3
Skupaj:	13	11	10	34

V junijskem roku je opravilo zaključni izpit 7 učencev, od tega 3 za strojnega ključavničarja, 2 za strugarja in 2 za obratovnega električarja.

c) Štipendisti

Številčno stanje štipendistov je razvidno iz naslednje tabele:

Stroka	Število štipendistov			Skupaj
	viš. š.	vis. š.	sred. š.	
rudarska	1	—	1	2
geološka	1	—	—	1
metalurška	3	—	1	4
elektro	1	1	2	4
strojna	2	1	3	6
ekonomsko-komerc.	6	1	2	9
organizacija dela	—	1	—	1
varnostna	—	1	—	1
filozofska	1	—	—	1
Skupaj:	15	5	9	29

Razen rednih štipendij daje podjetje pomoč še 49 članom kolektiva za kritje stroškov izrednega šolanja, od tega je vpisanih 24 na višjih šolah, 24 v srednjih in delovodskih šolah, 1 pa študira na III. stopnji.

Šolanje je končalo 16 štipendistov, in sicer:

redni:

1 — FNT — rud. odd., 1 — strojna fak., 1 — gradb. fak., 1 — VTS — kem. odd. I. stopnja, 2 — VEKS I. stopnja, 1 — TSS — rud. odd., 1 — TSS — el. odd., 2 — TSS — str. odd.

izredni:

1 — VTS — el. odd. I. stopnja, 1 — VEKS I. stopnja, 1 — TSS — str. odd., 1 — sred. komerc. š., 1 — dveletna administrativna šola, 1 — pokl. kovin. šola.

II. IZOBRAŽEVANJE ODRASLIH

V podjetju so bili organizirani naslednji tečaji in seminarji:

- tečaj za vozn. vozil za mehan. nakl. in razklad. 16 udel.
- tečaj za kopače-razstreljevalce 40 udel.
- tečaj za strojepiske 9 udel.
- tečaj za PK ključavničarje II. del 5 udel.
- tečaj za upravjalce z mostnimi žerjavi 9 udel.
- tečaj za PK izdelovalce akumulatorjev 35 udel.
- 2 sem. za delegate samoupravnih org. 78 udel.
- seminar za nudenje prve pomoči 25 udel.

— seminar o uporabi mat.-statist. analiz na računaln. 11 udel.

Zunaj podjetja se je udeležilo tečajev in seminarjev 99 članov kolektiva.

Po uspešno opravljenem tečaju in izpitu je bila 96 članom kolektiva priznana stopnja strokovne usposobljenosti za delovno mesto ali poklic.

Skupno je bilo v organizirani izobraževalni proces vključenih 484 oseb, od tega:

- 382 redno zaposlenih članov kolektiva
- 63 učencev poklicnih šol
- 39 študentov

V teh podatkih niso zajeta občasna preverjanja znanja varnostnih predpisov in predavanja, ki jih za tehnični kader samostojno organizirajo TOZD in služba za varstvo pri delu za vsa tista delovna mesta, za katera je to zahtevano po predpisih.

V vseh izobraževalnih oblikah, ki so bile organizirane z namenom, da si delavci pridobijo stopnjo strokovne usposobljenosti za

delovno mesto ali poklic, so bila razen strokovno teoretičnih in praktičnih znanj vključena tudi splošna in družbeno ekonomska znanja kot sestavni del izobraževanja.

STROKOVNA KNJIŽNICA

Strokovna knjižnica je s pričetkom leta 1974 prešla v sestav izobraževalnega centra. Skupno ima knjižnica 1400 strokovnih knjig. V preteklem letu je bilo nabavljenih 19 novih. Knjižnica ima naročenih 16 domačih in 26 tujih strokovnih revij. V letu 1974 je bilo posojenih okrog 750 knjig. Strokovna knjižnica po potrebi sodeluje in dobavlja knjige tudi od drugih knjižnic, največ pa od Centralne tehniške knjižnice v Ljubljani in iz Studijske knjižnice na Ravnah.

Pripominjamo še, da sedanji prostor v rudarski šoli ne ustreza potrebam knjižnice, zato bo potrebno problem ustrežnejšega — zlasti pa večjega prostora čimprej rešiti.

Družbena podoba vasi Remšnik

Na levi strani poti Dravograd—Maribor leži Kozjak. Pohorci so zanj nekako zaničljivo začeli uporabljati ime Kobansko, prebivalci pa so bili Kobanci. To ime se jih je prijelo zaradi nošenja posebnega plašča proti dežju — kobanice. Narejena je bila iz kostanjevega lubja ali listja, včasih tudi mešano. Kobanica ali plašč iz ličja ni le značilnost Kobancev, ampak so ga nosili tudi pastirji v Beli krajini in na Hrvaškem ter zanj uporabljali skoraj enako ime. Kobancev pa se je to ime prijelo in danes ne zveni več pejorativno.

Legi, dostop in promet

Remšnik je del Kobanskega na meji med Štajersko in Koroško. Na jugu ga omejuje Drava, zahodna meja poteka od Radelj do Kapunarja (1049 m) ob državni meji, ki je tudi severna meja Remšnika. Na vzhodu poteka meja približno po črti Brezno—Kozji vrh. Področje obsega pet katastrskih občin, ki pa so po geografski in gospodarski podobi dokaj različne. Dostop na Remšnik je z jugoslovanske strani mogoč z dveh smeri. Na vzhodu z Brezna, starega naselja ob Dravi, ali pa na jugozahodu iz Spodnje Vižinge. To sta cesti, bivša kolo-voza, ki so ju približno pred desetimi leti preuredili za motorni promet. Toda Remšnik mnogokrat ostane odrezan od sveta, ker cesti ob večjih neurjih zasujejo zemeljski plazovi, pozimi pa sneg. Na avstrijsko stran vodita dva mejna prehoda, na severozahodu Radelj in na severovzhodu Kapla. Cesta na Radelj je omenjena že v remšniški cerkveni kroniki, kjer piše, da so morali Remšničani za okrajne ceste plačevati 476 goldinarjev letno, poleg tega pa na tej cesti še delati (rabotati). Dostop na Remšnik je mnogo boljši, odkar ceste gradi in vzdržuje GG Slovenj Gradec. Posamezne kmetije še danes povezujejo le kolo-vozi, ponekod pa so že zorali nove ceste z buldozerji. Pozimi ceste na Remšnik plužijo, toda odrezanost od doline je kljub temu pogosta. Ceste pluži GG, v vasi pa domačini sami. Prej so hodili v dolino peš ali z vozom, sedaj pa, ko se jih veliko vsak dan vozi na delo, uporabljajo avtomobile in mope. Motorno kolo imajo skoraj pri vsaki hiši. Starejši se še dostikrat peš odpravijo v dolino po bližnjicah.

Naselitev, naselje in politična skupnost

Remšnik je področje raztresenih kmetij. Sestavljen je iz pet katastrskih občin: na severovzhodu ob državni meji je Radleca, na severovzhodu Kozji vrh, nad Breznom je Brezni vrh, na jugozahodu Remšnik-Vas in na osrednjem delu Remšnik, ki je s šolo, cerkvijo, gostilno in trgovino tudi središče.

Na Remšniku je bila že v prejšnjem stoletju ustanovljena občina. Pred drugo svetovno vojno so ji pridružili tudi Brezno, vendar združitev ni uspevala. Po vojni je obstajala občina le še šest let, nakar so jo preselili v Podvelko in iz Podvelke v Radlje ob Dravi. Sodišče je prav tako v Radljah, kataster pa so iz Maribora prenesli v Slovenj Gradec.

Občina Remšnik je obsegala 3780 km² in štela 1927. leta 1800 prebivalcev. Po vojni je število ljudi upadlo, saj je živelo ob štetju 1961. leta tam le še 1350 ljudi. To število se je še zmanjšalo.

Župana so volili vsaki dve leti. Njegovo mesto je bilo plačano. Svoj urad je imel na Remšniku v današnji trgovini. Vsak žu-

pan je bil tudi predsednik šolskega sveta, kjer se je lahko pokazal njegov vpliv. Vsako leto je moral tudi ugotoviti, koliko je v občini živine. V letih 1928 do 1933 je prišlo poprečno 30 parov volov na kat. občino. Iz tega časa je zanimiv podatek, da je bilo v občini okrog 240 koč in hiš, kar pomeni, da je bilo v eni hiši poprečno 7 ljudi. Župan je dobil tudi nalog za popravilo državne ceste in je moral priskrbeti določeno število ljudi od vsake hiše. Občina je skrbelo tudi za ostarele ljudi in mladoletne gospodarje, katerim je priskrbela varuha, ki je varoval posestvo in mladega, neizkušenega gospodarja pred izkoriščanjem in propadom.

V letih 1928—1933 je bil župan Simon Golob, pd. Smrečnik. Njegov oče se je na Remšnik priselil s Koroške 1871. leta in že takrat je na Remšniku delovala občina. Smrečnik je vzor trdnega, a razgledanega in dobrega gospodarja, kakršnih na Remšniku ni preveč. Poleg kmetovanja in županovanja je bil še porotnik na občinskem sodišču v Radljah, posredovalec med sprtimi družinami in vodja raznih delovnih akcij, kot je bila npr. gradnja cest.

Nekak poseben položaj imajo na Remšniku kmetje-dvolastniki, ki jim je državna meja razsekala posestvo in jim je ostalo nekaj zemlje v Avstriji. Imajo posebno dvolastniško dovoljenje, da lahko pripeljejo pridelke ali seno čez mejo. Pred nekaj leti so na Remšniku ustanovili tudi skupnost kmetov, lastnikov gozdov, v kateri so združeni vsi kmetje, ki imajo gozd, med njimi tudi župnik.

Večkrat letno se sestanejo s predstavniki GG Slovenj Gradec ter se pogovarjajo o sečnji, prirastku, obnavljanju gozdov ter gradnji in popravilu cest. Na Remšniku deluje tudi SZDL ter ZZB NOV, katere člani so zbrali denar in prestavili spominsko ploščo padlim partizanom z združnega doma na kamnit steber pod lipo pri cerkvi.

Naselitev

O prvih naseljencih na Remšniku skoraj ni podatkov. Da je bila prek Remšnika

Sestanek na vasi

speljana cesta na Koroško, pripoveduje pripovedka »Šac pri Herku«. Ohranjeni so tudi sledovi Rimljanov. Pod Frančejevo kapelico so namreč našli ljudje neke čudne votline. Ko se je pod vdrl, je župnik o tem obvestil graškega zgodovinarja prof. Franza Lerka. Ta je ugotovil, da je kapelica postavljena na temelju rimskega groba. O še starejši naselitvi pa govorijo odkritja prof. Srečka Brodarja v Herkovih pečeh, kjer je našel nekaj kamnitega orodja. Krajevni leksikon Dravske banovine pa omenja, da so severno od vasi odkrili nekaj halštatskih grobov. V 18. in 19. stoletju so se na Remšnik naseljevali Nemci (dokaz za to so še danes nemška imena npr. Vollmaier, Grögl), ki pa so se kmalu asimilirali s Slovenci.

Vas je prvič omenjena 1147. leta, ko je grof Bernard Dravograjski podaril Remšnik Admonskemu samostanu. Okrog leta 1850 se je na Remšnik priselilo okrog 50 ljudi, od tega jih je bilo 40 s Kranjskega. To leto so namreč začeli na Divjakovem posestvu kopati srebrovo rudo. Kopanje je trajalo le nekaj let. Župnijska kronika pravi, da so bili to »veseli časi za gostilne«.

Remšniško narečje spada v skupino koroških narečij, je del podjunskega, ki tvori prehod koroških narečij k štajerskim. Najbolj opazen je ojevski izgovor a-ja (pōsla za pasla), široki o pa se izgovarja kot zelo široki e (kēze za koze). Mešanica koroškega in štajerskega narečja pa je najbolj vidna v leksiki.

Naselje

Po remšniških bregovih so raztresene samotne kmetije, le osrednji del (k. o. Remšnik) je nekakšna gručasta vas s cerkvijo, župniščem, župnijskih skednjem, gostilno, trgovino ter s šolo in učiteljskim blokom.

Hiše so lesene brunarice z gankom in zidano kletjo. Okna so majhna in zagrajena z gitrami, streha pa je v glavnem iz skodel. Tloris kaže triprostrorsko hišo.

Odkar so dobili za motorna vozila prevozno cesto, se podoba vasi hitro spreminja, saj povsod podirajo staro in gradijo novo. Les zamenjuje beton, kritina pa je v glavnem opeka in eternitne plošče. Prvotno podobo so ohranile le oddaljene kmetije, kamor z avtom ni mogoče pripeljati gradbenega materiala, vožnja s konji ali voli pa je prepočasna. Spreminja se tudi notranjost hiš (bivanjski prostori) in s tem tudi samo življenje.

Gospodarska osnova vaške skupnosti

Občina Remšnik je bila in je še danes pretežno kmetijska. Do pred nekaj leti (5–10) so kmetje vse, kar so za življenje potrebovali, pridelali doma. To so bile samostojne, močne kmetije, med katerimi je bilo veliko koč z gostači, ki so jih kmetje izkoriščali kot ceneno delovno silo. Najmočnejše kmetije so bile v k. o. Remšnik in Remšnik-Vas, najsiromašnejše pa v k. o. Radlca. Glavni pridelki so bili: rž, pšenica, ječmen, oves, koruza, krompir, sončnice, buče, fižol ter krmila za živino (pesa, repa, koleraba). V večini še danes sejejo vse vrste žitaric, vendar vsakega nekoliko manj kot nekoč. Treba je poudariti, da leži Remšnik na sončni strani in je zemlja ugo-

dna za gojenje krompirja in koruze. Remšničani trdijo, da je njihov krompir daleč naokoli najboljši, zato so takoj po vojni nameravali specializirati Remšnik izključno le za gojenje semenskega krompirja, vendar so se ti načrti izjalovili. Nekaj ljudi se ukvarja tudi s sadjarstvom, zanimanje zanj pa so poskušali zbuditi tudi v šoli.

Hribe okrog Remšnika pokrivajo smrekovi gozdovi, zelo veliko pa je tudi jelke. Gozd je večinoma last kmetov, nekaj pa ga ima tudi GG Slovenj Gradec. Pred drugo svetovno vojno so bile s prodajo lesa velike špekulacije lesnih trgovcev, ki so bili v glavnem Nemci. Da bi kmetom pomagali, jim priskrbeli živila in krmila ter vsaj nekoliko preprečili odiralski odkup lesa, so leta 1936 pri Golobu, pd. Smrečniku, ustanovili kmečko delavsko zadrugo Vas Remšnik. S skupnim delom so kmetje in delavci postavili združni dom. Kmetje so dali les in priskrbeli prevoz, delavci pa so naredili vsak po dva »šihita«. Glavni pomen zadruga je bil v tem, da je odkupovala les in živino ter preskrbovala ves Remšnik z živili in krmo, saj je treba upoštevati, da je od najbolj oddaljenih kmetij v dolino po dve uri in več hoda. Prodajali so le na debelo, saj niso imeli ljudi, ki bi prodajali na drobno. Med vojno so zadrugo prevzeli Nemci. Spet so se pojavili stari lesni trgovci, saj so bili ti v večini Nemci ali vsaj njim naklonjeni ljudje. Po osvoboditvi so kmečko-delavsko zadrugo reorganizirali. Ponovno so začeli odkupovati les in živino ter začeli nakupovati krmila in umetna gnojila. Zadruga je delovala do 1960. leta, ko se je z odkupom lesa začelo ukvarjati GG Slovenj Gradec, živine pa so odkupili premalo, da bi zadruga lahko obstajala.

Po prvi svetovni vojni so ljudje zelo veliko »šmuglali«-tihotapili čez avstrijsko mejo. Tja so gonili vole in ovce, nazaj pa so nosili predvsem sladkor in saharin.

Današnja gospodarska podoba Remšnika bi bila naslednja. Velika večina ljudi se zaposluje v industriji, največ v Tovarni poljedelskega orodja na Muti, Marlesovi tovarni v Podvelki, pri gradbenem podjetju v Radljah ter celo v železarni na Ravnah. Nekaj je tudi gozdnih delavcev. Na delo se vozijo z motorji ali avtomobili, nekateri pa z motorji do avtoceste, nato pa z avtobusom. Veliko delavcev pešači. Z dela se vračajo vsak dan, saj dopoldne delajo doma na kmetiji, le redki si dobijo sobo v dolini in pridejo domov konec tedna. Na kmetiji delajo ženske in otroci ter ostareli in defektni ljudje. Že v prejšnjem stoletju so z Remšnika hodili tudi na delo v Avstrijo, največ so delali kot dekletke in hlapci pri kmetih. Domov so se vračali ostareli in bolehnih ter padli na ramena občini v domači vasi. Delo v tujini je za Remšničane tudi danes pomembno, aktualni pa sta predvsem Avstrija in Nemčija. Delavci iz Avstrije se vračajo domov zelo pogosto, nekateri celo vsak dan čez maloobmejni prehod Kapla, drugi pa se vrnejo le za praznike. Moški delajo kot drvarji in zidarji, ženske pa hodijo obirat ribez in pobirat krompir. Župnijska kronika omenja, da se je 1. 1890 zelo veliko ljudi izselilo v Ameriko.

Poleg kmetov polproletarcev se nekateri še danes ukvarjajo samo s kmetijstvom.

Živijo tradicionalno kmečko življenje in vse, kar potrebujejo, pridelajo sami, le nekaj kmetov se je specializiralo v živinorejo. Pitajo teleta in mlade bike, na dveh kmetijah pa redijo krave molznice in odvažajo mleko enkrat dnevno s konji v dolino. Govedo je predvsem marijadvorske pasme, z obveznimi plemenskimi biki in umetnim osemenjevanjem pa uvajajo pincgavsko lisasto govedo. Ovce so že zelo redke, prav tako tudi konji. Svinje redijo za domače potrebe, le redko jih prodajajo. Vprežna živina so voli, redko tudi konji. Traktorji so še redki, kosilnice, obračalniki, motorne žage in drugi taki stroji pa niso več redkost in zamenjujejo kosce, grabljice in ročne žage. Enako se dogaja s pastirji, saj jih hitro nadomešča električni pastir na baterije ali električno napeljavno.

VAŠKA SKUPNOST

Družina in sorodstvo

Teško je govoriti o vaški skupnosti na takem območju, kot je Remšnik. Velika oddaljenost med kmetijami, globoke, ostro zasekane soteske in dokaj težak dostop so temu glavni vzrok. Večina življenja poteka v okviru družine. Tako je bilo tudi nekoč. Velike kmetije so v preteklosti pogojevale tudi velike družine, ki so pogosto štejele tudi več kot deset otrok. Na kmetiji so navadno živeli trije rodovi hkrati: stari starši, starši in otroci. Oče je prepisal kmetijo na sina navadno zelo pozno in se umaknil na preužitek. Enako je tudi danes. Kmetijo nasledi sin, za katerega je oče prepričan, da bo najbolje gospodaril. Drugi otroci dobijo ustrezní del v denarju ali v zemlji. Tako so se kmetije drobile in pojavljati so se začeli kočarji. Vsi trije rodovi živijo v skupnem gospodinjstvu, imajo skupen denar, le spijo ločeno. Otroci starše spoštujejo in jih vikajo, ponekod pa tudi že tikajo. Dedek, babica, mama, ata, snaha, zet, stric, teta, sestrična, bratranec so imena, ki jih uporabljajo za ožje sorodnike. Družina se zbere vsaj enkrat letno, navadno na božič, drugače pa se med seboj obiskujejo.

Kmečki sinovi so se ženili s kmečkimi dekletí. Če je kmečki fant oženil deklo, je moral zapustiti kmetijo, ostal pa je tudi brez dediščine. Gruntarski sinovi so imeli tudi veliko nezakonskih otrok z deklami, ki so bile zasmehovane in preganjane. Tudi danes je na Remšniku precej nezakonskih otrok, vzrok pa je bližina graničarskih karavel. Zakonci brez otrok ali družine z malo otroki so rade vzele rejence, ki so obdržali svoje ime in priimek in tako tudi niso bili upravičeni dedovati, razen takrat, če je družina ostala popolnoma brez otrok. Pitje alkohola je bilo na Remšniku zelo razširjeno, in prav alkohol je bil največkrat vzrok, da je prišla kmetija na kant, posledice pijače pa so bile vidne tudi pri rojevanju bebastih otrok. Kmetijo brez dedičev je pred vojno ocenil ocenjevalec posestev, da so lahko delili daljnim sorodnikom do četrtega kolena. Mladoletnemu gospodarju je občina postavila varuha. Mladoletnim otrokom dediščine niso izplačali, ampak so njihov del naložili v hranilnico.

Danes so družine manjše. Trdo kmečko življenje, ki prisili ljudi, da od najmlajšega

do najstarejšega ves dan trdo delajo, povzročajo, da mladi kmetije zapuščajo in si iščejo boljši kruh v industriji. Na kmetijah ostajajo le stari ljudje in le redke so kmetije, kjer se mlada dva popolnoma posvečata kmetiji.

Soseska

Življenjske razmere, oddaljenost od večjih krajev in s tem od zdravnika, živinozdravnika itd. silijo ljudi, da ohranijo dobre sosedske odnose, saj »ti bo prej pomagal slab sosed kot boljši prijatelj v dalnjem kraju.« Pomoč se pokaže predvsem pri nesreči. Kadar imajo pri neki hiši mrliča, pomaga vsa soseska, da ga položijo na mrtvaški oder oz. »pravdo«. Včasih so morali sosedje narediti tudi krsto, skopati grob in nositi mrliča na pokopališče, pozimi pa so ga vozili s sanmi. Pomoč sosedov je pomembna tudi ob boleznih živine. Preden pride živinozdravnik iz doline, lahko bolna žival, posebno če se je »sprjadila« — spreobjedla mlade detelje, že pogine, pa tudi obisk živinozdravnika ni poceni. Vedno je v vasi kdo, ki v takem primeru priskoči na pomoč in živino ozdravi z domačimi zdravili, kot so v apneno vodo namočene mravlje.

Sodelovanje sosedov je vidno tudi ob skupnem delu »na povračilo«. Največkrat skupaj žanjejo, kosijo, »šopinajo« koruzo in luščijo bučno seme. Koruzo golijo en večer pri enem kmetu, kjer se zmenijo, kje bodo »šopinali« naslednji dan. Z vsakim skupnim delom je združena tudi zabava. Pojo pred in med delom, po delu pa plešejo. Remšničani so dobri plesalci, posebno dobro jim gresta izpod peta »bolcer« — valček in polka. O kvaliteti plesalca odločata hitrost plesa in število zaporednih plesov, zato je skoraj smešno pogledati plešočih par, ki ga centrifugalna sila vleče narazen in proti tlor. Ples spremlja harmonikar, ki ga je treba plačati, zato prekinemo ples in začno plesati »pouštertanc«. Hkrati plešeta dva para. Iz koruznega perja — »šopin« naredijo dva »pouštra«. Plešati začneta navadno gospodar in gospodinja, ki prva izbirata plesalce. Plesalca morata poklekniti na blazino in se poljubiti ter zaplesati krajši ples, ki ga mora plesalec plačati. Naberejo precej denarja, saj ob takem številu plesalcev (nabere se tudi do sto ljudi!) cena pet do deset novih dinarjev dovolj pove. Ob sobotah trajajo plesi vse do jutra, tako da župnika prav nič ne vznemirja, če je v nedeljo pri maši malo ljudi. Med tednom končajo zabavo ob polnoči.

Sosedova pomoč je pomembna tudi ob popravilu oz. gradnji nove hiše ali hleva. Pomagajo z vprežno živino pri vožnji in tudi z delom, predvsem pri plošči, ki jo še danes naredijo zastonj. Skupno delo soseske je tudi popravilo in pluzenje ceste.

Mejo med kmetijami določajo mejniki. To so večji kamni, pod katere dajo razbito steklo in malo oglja, da obarva zemljo. Čez sredino kamna potegnejo rdečo črto. Pogosto so mejniki tudi stara drevesa. Ker na njivah ni nobenih mejnikov, pride večkrat do preprirov, preteпов in celo sodnijskih obravnav. Da bi preprečili tožarjenje na sodniji, ki je bilo poleg pijače glavni vzrok, da je veliko kmetij prišlo na kant, so leta 1928 ustanovili na Remšniku posredovalni

Kmečka hiša v Remšniku

urad, ki naj bi razčistil spore med kmeti. Deloval je do 1941. leta, vodil pa ga je skupaj z dvema odbornikoma ustanovitelj Simon Golob. Baje so preprečili zelo veliko tožb.

Povezanost kmetov se je pokazala tudi l. 1960, ko so napeljevali elektriko, še bolj pa 1966, ko so od sv. Pankracija ob državni meji gradili vodovod. Vsak je moral plačati določeno vsoto denarja, kopali in polagali cevi pa so udarniško.

Svojevrsten je odnos med kmeti in kočarji ter med večjimi in manjšimi kmeti. Kočarjev je bilo in je še zelo veliko. Možje so hodili »na šiht«, ženske so delale kot dninarke, otroci pa so bili pastirji pri kmetih. Ta družbeni sloj je imel le kočjo in nekaj zemlje, ki pa ni zadostovala za rejo krave, koze in prašiča, zato so morali dobiti krmo pri večjih kmetih in so bili tako spet odvisni od njih. Pri kmetih so sejali krompir, oves, ajdo in koruzo, a plačevali so z delom. Za »mecl«, (50 kg) sejanega žita so morali opraviti pet »šihotov«, to pomeni, da so morali delati pet dni. Tudi bika in merjasca nimajo pri vsaki hiši, kar spet prinese lastniku en delovni dan.

V stari Jugoslaviji so bogatejši kmetje dajali živino v rejo revnejšim. Prvotna teža je lastnikova, prirejo pa si delita. Pri kravi ostane tistemu, ki jo vzame v rejo, mleko, tele pa si delita z lastnikom krave.

Pomemben je tudi odnos do beračev in obubožanih ljudi, ki jih je bilo pred drugo svetovno vojno zelo veliko. To so bili predvsem brezposelni, propadli gospodarji in ljudje brez otrok ter ponesrečeni gozdni delavci, ki jih je bilo na Remšniku precej. Med obubožanimi je bilo veliko takih, ki so služili kot dekle in hlapci v Avstriji, a so jih stare in onemogle poslali nazaj. Pazili so, da hlapec ali dekla ni bil deset let v eni občini in bi ga morala ta oskrbovati do smrti. Ljudje v domačem kraju so bili do njih potrpežljivi in dobri, saj je veljalo mnenje, da berača ne smeš spoditi od hiše brez darov, ker ti bo priklinal nesrečo. Da bi jim občina vsaj nekoliko omilila življenje, so že v prejšnji Jugoslaviji na seji obč-

nega zbora sklenili, da mora vsak kmet skrbeti za enega berača sedem dni v letu. Kdor se dogovora ni držal, je moral plačati tistemu, ki je berača vzel namesto nje. Enkrat letno je bila tudi t. i. »petlarska sedmina«, ko je neka družina povabila vse berače iz vasi na svoj dom in jih pogostila. To je naredila vsako leto druga kmetija.

Otroci in šolarji

Otroci na osamljenih kmetijah so zaprti vase in boječi, kar je tudi razumljivo. Že od prvih korakov naprej so prepuščeni sami sebi, saj imajo starši preveč dela na polju, v hlevu in v hiši, da bi se utegnili ukvarjati še z otroki. Otroci ene družine so združba zase, ki se le redko družijo s sosedovimi in jih sprejme medse. Za igro imajo zelo malo časa, saj jih kmalu zaposli paša, pomagati pa morajo tudi pri delu na polju, predvsem kot goniči volov. Kadar pa se igrajo, se največ lovijo, skrivajo, kepajo, sankajo in smučajo.

Takšno je življenje predšolskega otroka. Z odhodom v šolo se njegov svet obrne na glavo. Iztrgani so iz družinskega življenja, v katerem vsak ve, kdaj je treba

Leseno pročelje

prinesti drva, kdaj gnati živino na pašo, kdaj voziti gnoj, orati in branati. Sedeti morajo v razredu, ko lahko skozi okno vidijo krave na paši in starše na njivi, kako sami priganjajo vole. Pred njimi pa stoji učiteljica in zahteva od njih čudne reči. Neredko se zgodi, da je otrok v šoli tako plašen, da si ne upa prositi niti na stranišče. So pa tudi tako trmasti in ponosni, da si marsikdaj presenečen.

1969. leta so na Remšniku uvedli malo šolo, vendar ni prave osebe, ki bi jo vodila. Za silo opravi to ravnateljica, ki poleg tega uči še prvi razred ter jo pogosto nadomešča njena hčerka-šolarica. Kljub učenju, ki ga morajo opraviti otroci po delu, je njihovo življenje precej razgibano. Imajo svoje praznike, ko pridejo do veljave predvsem oni. Takšen je tepežni dan — »otročje« (28. 12.), pust, cvetna nedelja, ko nosijo k blagoslovu butare, kurjenje kresov za veliko noč in prvi maj itd. Še kot šolarji hodijo na šopinanje koruze in ostajajo pozno v noč. Tu se učijo plesati, mnogi pa tudi kaditi in piti.

Šola

Pobudnik remšniške šole je bil župnik Janez Jakljevič, ki je dosegel, da so jo leta 1815 res zgradili. Imela je tri oddelke in vse do leta 1886 le en razred. Omenjeno leto so dobili od Družbe sv. Cirila in Metoda posojilo v vrednosti tisoč forintov, da so dozdali še drugi razred. Družba sv. Cirila in Metoda je postavila edini pogoj, da mora biti učni jezik za vse predmete izključno slovenski in si pridržuje pravico to kontrolirati. Takšna je ostala šola vse do prihoda Nemcev 1941. leta, ki so se naselili v njej. Ob svojem odhodu 1945. leta so jo minirali, nato pa so prišli trije nemški ujetniki, ki naj bi mine odstranili. Pri demontiranju se je mina sprožila, porušila šolo in ubila nemškega oficirja. Novo šolo so začeli graditi 1947. leta, hrkati pa so zgradili tudi učiteljski blok. Ves ta čas je bil pouk v gostilni Čakl.

V stari Jugoslaviji je bil župan tudi obvezno predsednik šolskega odbora. V letih, ko je to funkcijo opravljal Golob, so vključili denar za šolske potrebščine v šolski predračun. Pobirali so ga od kmetov, nekaj več pa so prispevali lesni trgovci in gostilna.

Danes je na Remšniku popolna osemletka. Šest razredov ima pouk dopoldne, drugi in četrti razred pa popoldne. V prvi razred se vpiše 20—30 učencev, konča pa jih okrog 60 odstotkov. Zadnja leta število učencev upada, saj nekateri otroci iz Vasi Remšnik in z Breznega vrha odhajajo v šolo v Radlje, kjer se bolje usposobijo za nadaljnje šolanje. Po osemletki ostane večina otrok doma. Nekateri se vpišejo v poklicne, le redki pa v srednje šole. Dekleta se najbolj zanimajo za vzgojiteljsko šolo in šolo za medicinske sestre, fantje pa za srednje tehnične šole v Mariboru ter poklicne (zidarji, pleskarji, ključavničarji, sbrugarji). Na Remšnik se vrnejo le redki, drugi ostanejo v dolini.

Samski

Neporočeni fantje in dekleta na Remšniku niso imeli kakšnega posebnega združenja in ga tudi sedaj nimajo, zberejo pa se ob praznikih in zimskih večerih. Skupna

dela so priložnosti, kjer se mladi zberejo, plešejo in se zabavajo. V preteklosti so se po maši v nedeljo zmenili, kje se popoldne dobijo. To je bilo največkrat pri kmetih, kjer so tudi plesali. Tudi cerkveni prazniki so omogočili, da so se mladi sestajali. Dekleta so na »krinčariji« delala vence za okrasitev cerkve, fantje pa so za praznike streljali z možnarji, za kar so se posebej pripravljali. Nosili so posebej za to narejene predpasnike, ki so jih hranili doma, možnarje pa so hranili v možnarji. Po maši jih je župnik povabil na kosilo.

Fantje so imeli svojo zabavo tudi ponoči, ko so postavljali mlaje-»majnike«. Ljubljenemu dekletu so postavili zelenega, nepriljubljenemu pa suhega. Okrasili so jih s pisanimi trakovi-»panteljni«. Dekletom so ponagajali tudi s tem, da so jim na streho ali v zelnik postavili slamnatega moža. Posebno veselje je bilo ob pustu, ko so fantje vlačili dekletom »ploh«.

Pred vojno so se pod župnikovim vodstvom naučili tudi nekaj iger (Miklova Zala), ki so jih igrali ob nedeljah v gostilni ali na skednju, včasih pa tudi na prostem. Denar, ki so ga dobili z vstopnino, so porabili za nakup knjig. Pred vojno so bili združeni tudi v Marijini družbi.

Na starejše moške in ženske, ki so ostali doma neporočeni, so nekoč gledali s posmehom, danes pa razlik med poročenimi in neporočenimi ni več čutiti.

Ostala združenja

Že pred drugo svetovno vojno je bila ustanovljena kmečko-delavska zadruga. Ustanovili so jo kmetje sami, da so lažje prodajali les in kupovali prehrabene potrebščine, ki jih niso pridelali doma. Razpadla je nekaj let po vojni.

Remšničani imajo tudi svojo lovsko družino, ki šteje preko 30 članov, a je med njimi le 11 kmetov. Obsega vseh pet k. o., pridruženo pa je še Brezno. Sestajajo se vsake tri mesece. S prostovoljnim delom so l. 1961 zgradili lovsko kočjo, pri kateri priredijo vsako leto tekmovanje v streljanju na glinaste golobe.

V preteklosti je bilo na Remšniku še več združenj. Delovalo je čitalniško društvo s knjižnico, organizacija veteranov, ki je ob procesijah pripravila streljanje z možnarji, ter več cerkvenih združenj. 1871. leta je bilo ustanovljeno Slovensko društvo, ki je imelo naročene časopise (Slovenski Narod) in jih posojalo ljudem. V cerkveni kroniki je o tem zapisano: »Društvo torej imamo, da se moremo potegovati za pravice in rešnice.«

Leta 1911 so ustanovili tudi godbo na pihala, ki je redno igrala ob procesijah, igrah in svatbah. V stari Jugoslaviji je bila na Remšniku (pri Dojčmanu) tudi orožniška postaja.

Cerkvena skupnost

O zgodovini remšniške cerkve obširno poroča cerkvena kronika, ki jo je konec 19. in v začetku 20. stoletja pisal župnik Jurij Žmavc. Remšnik je spadal k posesti Št. Pavelskega samostana v Laboški župniji. L. 1201 je opat Ulrich I. dal sezidati na Remšniku Cerkev, nadškof Eberhard Solnograški pa je ustanovil župnijo. Vse do l. 1782 so bili na Remšniku le vikarji. Na kraju, kjer stoji cerkev, je bila verjetno

že prej kapelica. Cerkev je bila sezidana s samostanskim denarjem, pomagali pa so tudi kmetje. Meja župnije poteka od Kapunarja na državni meji preko cerkve sv. Janeza Nepomuka na Radlje, na jugu je meja Drava, na vzhodu pa Brezni vrh in Vurmat. Sosednje župnije so: Sv. Arnuš, sv. Janez Nepomuk, Ivnik, Radlje, Brezno in sv. Katarina na Kapli, ki je bila nekdanja remšniška podružnica. Danes sta podružnici cerkvi sv. Pankracija in sv. Urban.

Remšniško cerkev so pogosto doletele nesreče. L. 1532 so po Remšniku pustošili Turki in cerkev močno poškodovali. 1831. l. je vanjo udarila strela, l. 1863 pa je spet pogorela. Župnik je takrat povečal davek, da bi lahko popravil cerkev, ljudje pa so se mu uprli in šli brez njegovega dovoljenja sekati v cerkveni gozd. Župnik jih je tožil in morali so mu povrniti škodo. Za cerkev pa kmetje denarja kljub temu niso hoteli dati, zato je morala cerkev vzeti posojilo pri »državni kasi«.

Remšniška cerkev je posvečena sv. Juriju, ki je upodobljen na glavnem oltarju in je delo neznanega mojstra. Desni oltar je posvečen sv. Janezu Krstniku, levi pa Mariji Materi Božji.

Cerkvena združenja

Cerkveno združenje je bilo zelo živahno. Že l. 1732 je bila ustanovljena bratovščina sedem radosti sv. Marije Device, ki jo je potrdil knezoškof Jožef, pod vikarjem Pajerjem (1767—83) pa je bila ustanovljena bratovščina krščanskega nauka. L. 1883 je bil na Remšniku prvi misijon, leto dni kasneje pa duhovne vaje reda lazaristov od sv. Jožefa pri Celju. Takrat so neznanec — »hudičevi hlapci« razbili šipe na župnišču. Remšničani so trdili, da so bili razbijači gotovo iz sosednje fare in so to naredili iz ljubosumnosti. L. 1894 je bil vpeljan red sv. Frančiška, ki je združeval okrog 100 ljudi. Najbolj delavna pa je bila Marijina družba, ki je združevala fante in dekleta in jih versko vzgajala. Dekleta iz te družbe so skrbela, da je bila cerkev vedno okrašena in čista, ob procesijah pa so nosile Marijin kip. Med vojnami je deloval tudi Marijin vrtec, ki je skrbel za predšolske in šolske otroke.

To je le nekaj podatkov o življenju Remšničanov v preteklosti in danes. Natančnejša študija, kjer bi morala biti zajeta tudi materialna in duhovna kultura, bi dala zanimive podatke, ki bi ob primerjavi s podobno analizo drugega kraja dobila pravi pomen.

Milan Vogel

IZREKI

Metafore so maske misli.	
	Kudszus

Metafora je šminka stila.	
	Kudszus

Velik je tisti, ki nas nikoli ne spominja na druge.	
	Emerson

Morala je regulacija sebičnosti.	
	Benthom

Načrtno vključiti vse občane

(Iz programa dela občinske konference SZDL Ravne na Koroškem)

Občinska konferenca SZDL je v juniju sprejela svoj program dela. V njem so začrtane temeljne naloge celotne občinske organizacije SZDL. Na tak način bo poenoteno in usklajeno delovanje SZDL v občini. V programu so opredeljene bližnje in dolgoročne naloge ter sprejeti okvirni časovni plan delovanja posameznih organov SZDL.

Temeljne naloge

Izhajajoč iz statuta SZDL Jugoslavije in statuta SZDL Slovenije, v katerih so opredeljeni temeljni cilji organiziranja in delovanja SZDL ter razmer v občini, opredeljujemo naslednje temeljne naloge občinske organizacije SZDL Ravne na Koroškem:

1. Osnovna takojšnja in dolgoročna naloga krajevnih in občinske organizacije SZDL je politično organiziranje delovnih ljudi in občanov. Krajevne organizacije SZDL morajo uvesti take oblike in metode političnega dela, ki bodo v SZDL pritegnile čimveč samoupravno usmerjenih ljudi. Politično naj zaživijo zaselki, ulice, hišni sveti itd. Komunisti na terenu naj postanejo aktivisti SZDL in s tem razširijo svoj idejni vpliv na najširši krog delovnih ljudi in občanov.

V ta prizadevanja se moramo vključiti tudi s preventivnim idejnopolitičnim usposabljanjem delovnih ljudi in občanov, s pravočasnim in kvalitetnim posredovanjem aktualnih informacij o vseh družbenih vprašanjih, ki jih zanimajo, z oblikovanjem informacijskih centrov, z organiziranjem raznih oblik političnega dela od tribune, posvetovanj, predavanj, anket itd.

2. Uresničevanje frontnega pomena SZDL je takojšnja naloga krajevnih in občinske organizacije SZDL. Takoj moramo uresničevati statutarno načelo, da se družbenopolitične organizacije v KS in občini povezujejo in združujejo v okviru SZDL. Družbenopolitične organizacije morajo v okviru SZDL sprejemati skupne politične programe in dogovore. Pri tem se moramo izogniti forumskemu delu in zagotoviti, da bodo pri oblikovanju stališč v SZDL sodelovala ne le vodstva, temveč tudi osnovne organizacije posameznih družbenopolitičnih organizacij. Prvi pogoj za uresničitev te naloge je program dela vsake organizacije SZDL. Drugi pogoj pa je, da SZDL, ZK, sindikati, ZB in ZSMS zavestno sprejmejo novi koncept delovanja in da temu prilagodijo vsebino, oblike in metode dela.

3. Uresničitev dejanskih delegatskih odnosov znotraj SZDL je pomembna takojšnja naloga SZDL, vseh drugih družbenopolitičnih organizacij, organizacij in društev. Delegatski odnosi v SZDL morajo zagotoviti, da bodo odgovori v njej odraz dejanskih interesov delovnih ljudi in občanov. Delegati v organih krajevnih organizacij SZDL morajo izražati interese, stališča in politiko svojih osnovnih organizacij, oblik dela SZDL, društev itd., delegati v organih občinske organizacije pa stališča, interese in politiko krajevnih organizacij SZDL, osnovnih organizacij in občinskih vodstev družbenopolitičnih organizacij ter drugih

ustreznih organizacij. V ta namen moramo vzpostaviti sistem celovitega informiranja in komuniciranja znotraj SZDL.

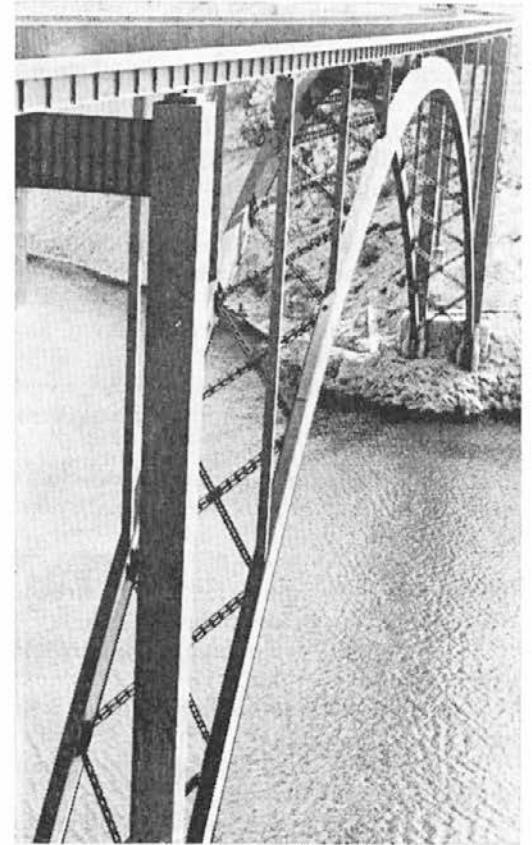
4. V krajevnih in občinski organizaciji SZDL moramo sprejeti programe in politične dogovore o vseh bistvenih vprašanjih, ki zadevajo položaj in interese delovnih ljudi. V SZDL bomo sprejemali stališča in usmeritve o družbenoekonomskem, političnem, socialnem, kulturnem in telesnokulturnem položaju delovnih ljudi in občanov. Vse pomembnejše politične dogovore moramo sprejemati v delegatsko sestavljenih organih SZDL. S tem se bomo izognili večtirnosti in marsikdaj stihiskemu nepolitičnemu reševanju stvari.

5. Za uresničevanje naštetih temeljnih nalog krajevnih in občinske organizacije SZDL bo treba ustvariti vrsto pogojev. Med te pogoje oz. naloge spada idejnopolitično usposabljanje širšega kroga aktivistov SZDL, zagotovitev stalnega delovnega stika krajevnih in občinske organizacije, izboljšanje materialnih, tehničnih in prostorskih pogojev v KS in občini.

6. Na kadrovske področju moramo v večjih KS pristopiti k ustvarjanju pogojev za zaposlitev organizatorjev političnega dela. Na občinskem nivoju stopa v ospredje potreba po skupni strokovno-politični službi vseh družbenopolitičnih organizacij oz. po strokovno-političnem delavcu pri občinski konferenci SZDL. Te potrebe izhajajo iz nove vloge, vsebine, oblik in metod dela SZDL, saj je neizpodbitno, da nove vloge SZDL ne bomo uspeli v celoti uresničiti s starimi pogoji dela.

Konkretna naloga krajevnih in občinske organizacije SZDL

Organi krajevnih in občinske organizacije bodo posebno skrb posvečali perečim idejnopolitičnim in praktičnim vprašanjem svojega okolja. V ospredje moramo postaviti tudi tista vprašanja, o katerih se dru-

Lok

žbenopolitične organizacije v KS ali občini še niso opredelile ali o njih niso poenotile političnih stališč.

1. Na družbenoekonomskem področju so v ospredju naslednje naloge:

- stalna skrb in prizadevanje za izvajanje stabilizacijske politike,
- vodenje in usmerjanje splošne družbene akcije varčevanja,
- prizadevanja za hitrejši razvoj manj razvitih delov občine,
- prizadevanja za hitrejši razvoj kmetijstva s posebnim poudarkom na vsestranskem razvoju obmejnih predelov,
- prizadevanja za večji razmah predelovalne industrije in terciarnih dejavnosti,

Na Selah

kar bo omogočilo ustrežnejšo zaposlitev v občini,

— prizadevanja za doseg višje stopnje tehnološkega sodelovanja z nosilci moderne tehnologije doma in na tujem,

— prizadevanja za večjo povezanost in dopolnjevanje gospodarstva v občini in regiji,

— prizadevanja za hitrejši in skladnejši razvoj stanovanjskega in komunalnega gospodarstva,

— prizadevanja za hitrejši razvoj družbenega standarda,

— prizadevanja za hitrejšo sanacijo cestnega omrežja in drugih infrastrukturnih objektov v občini.

2. Na družbenopolitičnem področju so pred SZDL kot fronto vseh socialističnih sil naslednje naloge:

— uresničitev ustavne vloge TOZD, KS in SIS kot temeljnih celic našega družbenoekonomskega in političnega sistema,

— uresničitev delegatskega in skupščinskega sistema v praksi,

— uresničitev ustavne vloge delavskega nadzora,

— prizadevanja za hitrejši razvoj socialističnih odnosov na vasi,

— prizadevanja za uresničevanje marksistične naravnosti šole, za prehod na celodnevno bivanje v šoli, za najprimernejšo organizacijo šolstva v občini, za izboljšanje materialnih, prostorskih in kadrovskih pogojev, za izenačevanje pogojev življenja, vzgoje in izobraževanja mladih v občini itd.,

— oblikovanje takega informacijskega sistema v občini, ki bo delovnim ljudem omogočal uresničevanje njihove ustavne vloge ter jih k temu spodbujal,

— prizadevanja za dosledno uresničitev koncepta SLO in družbene samozaščite.

3. Na kadrovskem področju bo SZDL zagotovila podružbljanje kadrovske politike, enakovredno obravnavanje moralnih, političnih in strokovnih kvalitativ pri kadrovanju za nosilce vodilnih funkcij. SZDL bo zagotovila sistem stalnega evidentiranja in primerjanja uspešnosti dela nosilcev družbenih funkcij. Spremljala in usmerjala bo študentsko politiko, izobraževanje ob delu, permanentno usposabljanje, pripravnštvo itd.

4. Na socialnem področju bo SZDL posebno pozornost posvečala socialnemu položaju otrok, mladine, invalidov, onemoglih in ostarelih občanov. Zagotoviti moramo, da bo sleherni občan, ki potrebuje kakršno koli pomoč svojega okolja ali širše skupnosti, to pomoč na ustrezen, human način tudi prejemal.

5. V SZDL se bomo opredeljevali tudi o drugih vprašanjih, ki zadevajo interese delovnih ljudi in občanov, kot npr.:

— o razvoju etičnih in humanih vrednot med ljudmi,

— o usmerjenosti, razvoju in krepitvi kulturnega, telesnokulturnega in družbenega življenja delovnih ljudi in občanov,

— o pogojih za svobodno izpovedovanje verskega prepričanja in urejevanju vprašanja, ki izvirajo iz skupnega življenja verujočih in neverujočih; borili se bomo zoper razpihovanje verske nestrpnosti in zlorabljanje vere ali verske dejavnosti v politične namene,

— o razvijanju in negovanju tradicij NOB, vsebini in obsegu proslavljanja praznikov itd.

6. Posebno pozornost bomo posvetili organiziranosti SZDL tako v KS kot občini in regiji. Izdelati moramo novi vlogi primerne oblike in metode dela, približati SZDL delovnim ljudem in občanom, usmerjati njihovo združevanje v družbenih organizacijah in društvih itd. Poleg tega jo moramo čimprej usposobiti za delovanje v vojnih razmerah.

7. Občinska organizacija bo spremljala dogodke in procese v svetu, še posebej odnose s sosednimi državami. Ob tem bomo spremljali položaj slovenske narodnostne skupine v Avstriji in z njo vsestransko razvijali sodelovanje.

Program dela občinske konference SZDL

Občinska konferenca SZDL bo obravnavala in spremljala programe o najpomembnejših vprašanjih družbenoekonomskega in političnega položaja delovnih ljudi in občanov. Delovala bo po delegatskih načelih, zato bo obravnavala le tista vprašanja, o

katerih bodo predtem izrekle svoje mnenje krajevne konference SZDL in občinska vodstva drugih družbenopolitičnih organizacij. Na vsaki seji bo konferenca obravnavala poročilo o delu predsedstva, izvršnega odbora in drugih organov konference ter o uresničevanju sprejetih programov, sklepov in stališč.

V letih 1975—1976 bo konferenca obravnavala naslednja vprašanja:

— uresničevanje delegatskih odnosov v občini,

— vzgoja in izobraževanje ter uvajanje celodnevne šole v občini,

— socialni položaj delovnih ljudi in občanov ter ocena uresničevanja politike o socialnem razlikovanju,

— gospodarski razvoj občine,

— uresničevanje koncepta SLO in družbene samozaščite,

— uresničevanje stališč SZDL o telesni kulturi,

— kultura v samoupravni socialistični družbi,

— položaj kmeta v naši družbi in socialistična preobrazba vasi.

KLJUB PROBLEMOM VZTRAJNO K NAPREDKU

Krajevna skupnost Črna obsega naselja Črna, Žerjav, Podpeca, Topla, Koprivna, Bistra, Ludranski vrh, Javorje, Jazbina in Uršlja gora ter šteje 4.460 prebivalcev. Od tega je zaposlenih le 1.420 ali 33%. Ta odstotek je precej pod občinskim poprečjem, vendar pa obenem ena od glavnih značilnosti Črne. Ker je zaposlitev večinoma le enostranska (seveda v korist moških), vidijo Črnjani in tem enega od glavnih vzrokov za zaostajanje v razvoju. Zaposliti se želi nad 200 žena in deklet, vendar zanje ni primerne dela.

V zadnjih letih se kaže tudi rahlo upadanje števila prebivalstva. Mladi delavci si namreč iščejo delo v krajih, kjer je možna obojestranska zaposlitev, po svoje pa je k temu pripomogel tudi mežiški rudnik (v njem dela 67% zaposlenih Črnjanov), ko je pred 10 leti ukinil gradnjo stanovanj v Žerjavu in Črni ter jo skoncentriral v Mežici. To je od lanskega leta naprej na podlagi sporazuma uravnano, tako da rudnik spet gradi v obeh urbanih krajih glede na število zaposlenih, pa tudi solidarnostni sklad je pokazal dovolj razumevanja.

Nadaljnje nevesele značilnosti Črne so vprašanja o odpiranju novih delovnih mest, skrb za čistočo zraka in vode ter prometne povezave z drugimi kraji.

Nova delovna mesta vidijo Črnjani v nadaljnjem razvoju akumulatorske industrije, v takojšnjem izkoriščanju ležišč javorskega diabaza, nekaj pa tudi še v lesni industriji.

Kakor je mežiški rudnik po eni strani glavni nosilec razvoja in življenja v Črni, tako po drugi strani s prekomernim onesnaževanjem zraka in vode močno zavira druge dejavnosti, predvsem turizem in kmetijstvo. Črnjani so prepričani, da gotovo ni v interesu socialistične družbe, da bi Črna in Žerjav preprosto odpisali ter prepustili uničenju, ampak je treba nastopiti skupno

ter očistiti zrak do take mere, da bo omogočeno nadaljnje življenje rastlinam, živalim in ljudem.

Glede cestne povezave je Črna na najslabšem v občini. Samo dolinska cesta je prevozna vse leto, vendar pa je zelo slaba. Vse druge ceste (proti Šoštanju in Logarski dolini), so uporabne le po 6 mesecev letno in je velika škoda, da lepi kraji okrog Olševe in Raduhe, Pece in Smrekovca ostajajo tako zaprti.

Seveda pa v Črni ni vse samo črno. S skupnimi sredstvi in prostovoljnimi delom so zavzeto in hitro rešili že mnogo komunalnih, šolskih, kulturnih in prometnih problemov. Svojo zavest in voljo po napredku pa so pokazali tudi pri zadnjem referendumu. Z njim so dokazali, da so močno zavzeti za rast in napredek svojega kraja, vendar pa tudi pričakujejo pomoč od tistih, ki so vse takšne probleme že rešili.

(Povzeto po informaciji, ki jo je podal na II. seji obč. konference SZDL predsednik sveta KS Črna Milan Čurin.)

ZAHVALA

Ob boleči izgubi naše nadvse drage mame

ANTONIJE CVITANIČ

se iskreno zahvaljujemo vsem, ki so jo spremili na njeni zadnji poti. Še posebno hvala vsem, ki so nam izrazili sožalje ter darovali vence in cvetje. Lepa hvala za nesebično pomoč osebju internega oddelka slovenjegraške bolnišnice, ki so ji lajšali njeno bolezen. Zahvaljujemo se tudi govorniku za lepe poslovilne besede, godbi na pihala in pevskemu zboru »Fužinar«. Pristrčna hvala tudi č. duhovščini za spremstvo.

Zalujoči otroci Tonina, Marija, Ljubo, Drago, Janko in drugo sorodstvo

Ivan Ivartnik

IZ PONIŽANJ V SVOBODO

Od tistih mal nisem več hodil z materjo v taverh. Babica je rekla: »Ni ti ga treba več spravljati s seboj, saj njegovo delo tako ni nikjer v rajtengi, bo pa zraven mene hodil v les po drva.«

Ker si drv za zimo nismo mogli kupiti, sva hodila s koši v les po smrekove pacne, da smo jih nanosili za zimo. Ne samo mi, tudi drugi so hodili v les in jih nosili s koši domov.

V lesu so delali stari knapi po šihtu za rudnik plohe in jamski les. Ko so sedli k malici, smo tudi mi prisedli k njim. Za malico so imeli v lončkih mrzel krompir ali fižol ali pa kakšno glavo čebule. Stari Magrič pa ni nikoli malical. Napolnil si je fajfo in rekel: »Meni pa narbol paše, da ga eno fajfo v miru pokadim.«

Ko so se pogovarjali, je stari Saifrid pripovedoval, kako je bilo v Rusiji in Sibiriji, ko je bil tam kot avstrijski ujetnik. Pripovedoval je, kakšna zima je v Sibiriji in kako imajo ruski kozaki izvežbane svoje konje, pa kako so se avstrijski vojaki bali kozakov. Pripovedoval je, kako so se vranoglovci upirali ta rdečim in kako so boljševiki pobirali grofom in baronom žito, živino in konje.

Potem pa je začel stari Jurač. Rekel je: »Boste videli, tudi pri nas bo prišlo do takšne vojske, kot je bila v Rusiji. Pravijo, da je bila revolucija. Tudi pri nas bo prišlo do tega, samo še ne tako hitro. Veste, revolucija počasi zori. Boste videli, v lesu ne bomo samo holcarji, tu se bojo skrivali in borili delavci in pavri proti gospodi. Delavec in paver bosta držala skupaj in prišlo bo do tega, da bosta virt in hlapec jedla iz iste sklede. Nam pa se ne bo treba še po šihtu pobijati tu po lesu. Delavec bo zaslužil v osmih urah toliko, da si bo lahko kupil vsega, kar potrebuje, pa še za kak liter piva bo ostalo.«

Magrič, ki je bil bolj boječ, je samo prikimaval, počasi pa je le rekel: »Ali pa veš, ti Jurač, ko bi bilo to res, bi bilo pa res fajn na svetu. Ja, pa če bi se to zvedelo, kar govoriš, bi prišli žandarji in prišel bi v keho, da nikoli več ne bi videl belega dne.«

Jurač pa je bil ves razgret in je modroval: »Če bi bili vsi taki, kot si ti, ko samo na patenošter misliš! Ko bi ti bral Leninove bukve! Veš, takrat se ti pa odprejo oči in veš, puob in vsi ta mladi bojo dočakali boljših časov, ne bojo živeli v taki sirovšni, kot pa moramo mi.«

Starega Jurača so tudi drugi radi poslušali, saj je že takrat bil prepričan, da bodo prišli boljši časi za delavski razred.

Tako so minevala otroška leta med proletarci in trpini, s časom pa je prišlo do tega, da smo si morali vrstniki začeti služiti svoj kruh, samo kje in kako? Današnja mladina prav malo ceni, koliko si je pridobila z našo samoupravno ureditvijo. Danes si po mili volji izbirajo poklice v učenju ali šolanju. Takrat pa, če nisi imel strica ali poznanstva, nisi dobil mesta za učenje ali dela. Fantje, ki smo zapustili šolo, smo hodili k pavrom v les delat drva

in ne za denar, pač pa napol — en meter za kmeta, eden pa je bil naš.

Tudi na kmetih je bilo trdo za dinar. Če je že kateri prodal kakšno živino, pa je moral denar odšteti za davek, če ne pa je prišel rubež.

Drva smo delali navadno v kakem grabnu, tako da smo morali vsa polena na ramenih znositi do ceste. Ko smo imeli drva napravljena pa smo jih morali ponujati, da smo jih prodali in tako prišli do kakšnega dinarja. Kolikor je bila ureditev v stari Jugoslaviji gnila, je pa bil dinar zlata vreden, ker si ga z muko zaslužil. Pri rudniku ni bilo mogoče priti do dela, saj so le odpuščali delavce, ker se je iz dneva v dan manjšal.

Pa bo bralec tega zapisa vprašal, zakaj je leški rudnik propadel. Moramo vedeti, da se je to že kopalo pred 150 leti in so se zaloge premoga po toliko letih izčrpale. To pa ni bil glavni vzrok za propad. Rudnik je stalno menjaval gospodarje. Bil je pod upravo Ilirske rudarske družbe, pa zopet v posesti grofov Henklov. Temu na čelu pa je bil direktor Flašberger, Nemeč, ki o kakem strokovnem vodenju rudnika ni imel dovolj izkušenj ali pa nič, saj je iskal premog vedno na takšnih krajih, kjer so stari, izkušeni rudarji rekli: »Tu premoga ne bo!«

Vzrokov za propad rudnika pa je bilo še več. Najboljši rudarji so padli v vojni, ko-

likor mladih je še ostalo, pa so jih preselili v St. Stefan v Avstriji. Naprave v jamah so bile slabe, predvsem pa je bila preslaba elektrika. Rudnik je imel majhno centralo na Meži, ta pa ni zadoščala za vse potrebe. Tudi vodnih črpalk ni bilo, ki so bile nujno potrebne, če bi hoteli priti oziroma kopati za slojem premoga, ki je vodil vedno globlje. Stari rudarji (teh je zdaj na Lešah samo še pet) vedo povedati, da je v rovu Frančiška debel sloj prek tri metre. Ker pa ni bilo dovolj zračnih naprav in črpalk, so morali globinsko delo ustaviti. V rovu na Barbari so se rudarji dolgo trudili, da bi vzdržali pri globinskem kopanju, vendar ko so prišli do določene globine, črpalka ni več potisnila vode iz rova in kopanje so morali ustaviti.

Leta 1928 so rudarji zaradi redukcije začeli zapuščati rudnik. Nekaj se jih je preselilo na Holandsko in Francijo. Tistega leta so odkrili na Janževem še ostanek neizkopanega premoga izpred sto let. Takrat je bilo na Lešah še kakih štirideset do petdeset knapov, ki se zaradi svojih prevelikih družin ali slabega zdravja niso mogli seliti v tujino. Ko so takrat peljali prvi voz premoga proti Prevaljam, so rudarji v znak radosti spustili v zrak nekaj dinamitov, voz, naložen s premogom, pa je spremljal harmonikar. Ženske so bile vse na cesti z otroki, od veselja so se objemale, saj zdaj bo zopet debelejši kos kruha. Tiste ženske, katerih možje pa so šli za delom in kruhom v Holandijo in Francijo, pa so jokale, zakaj možje niso ostali doma. V rovu na Janževem pa je bilo premoga samo za dobra štiri leta. Takrat nas je nekaj mla-

Volbenk na Lešah

dih fantov dobilo delo pri rudniku. Jama v Janževem je bila suha, na nekaterih krajih je bil sloj premoga debel do dva metra, drugod pa samo od 50—60 cm. Tam je bilo delo zelo težavno, ker smo imeli čisto primitivne naprave. Na odkopih smo imeli nekakšne lesene zaboje, podobne sankam. Te smo naložili s premogom, potem pa jih po kolenih vlačili do rova, kjer so stali vozički, da smo jih naložili in peljali v zbiralnice. Ker je v globino pritiskala tudi voda, smo imeli dve ročni črpalki, s katerima smo potiskali vodo po petdeset metrov navzgor. Bila sta dva pri eni črpalki in nprestano gonila. Včasih pa se je črpalka pokvarila, treba jo je bilo popraviti ali zamenjati. Takrat smo spustili v jamo lesen voziček, rekli smo mu »vaserhund«. Napravljen je bil tako, da je držal vodo in se tudi tesno zaprl. Vanj smo z vedri nalivali vodo in jo vozili iz jame, dokler niso ključavničarji popravili črpalke. Če pri tem delu nismo hiteli, smo kar hitro do kolen čofotali po vodi. Ko pa je prišel v jamo obratovodja, smo bili povrh še okregani in ozmerjani, kaj delamo, da te usrane vode ne moremo sproti spraviti iz jame.

Premog iz jam smo vlačili z navadnimi ročnimi vitli. Pri takem vitlu so bili po štirje možje in gonili tako dolgo, da smo potegnili voziček, naložen s premogom, na vrh rova. Po vseh rovih je bil slab zrak, ponekod ni bilo zraka, tako da so nam ugasnile karbidovke. Ker nismo mogli več dihati, smo se zavlekli v kak bolj prezračen rov, si tam nekoliko oddahnili in sveže zadihali, potem pa se spet zagnali na odkope, saj je vsaka skupina morala nakopati določeno število vozičkov premoga, drugače ni bilo šihata. Pritožiti pa se nobeden ni upal, saj je bil odgovor: »Če ti ni po volji, pa pusti in pojdi, saj jih čaka na delo še več.«

Premog smo iskali še v rovu Gustaf. Ta jama je bila vsa v vodi, v jami pa je bil tudi močan pritisk, tako da smo s težavo in velikim naporom vzdrževali rove, da smo v njih mogli delati. Vodstvo rudnika je začelo slabotne in bolehnne rudarje odpuščati. Tem je bil zdaj odtrgan že itak tanek kos kruha.

Revščina se je od dneva v dan večala. Kjer so bile pri hiši družine s številnimi otroki, so to revščino in stradanje še posebno občutili. Teh družin pa je bilo na Lešah veliko. V nekaterih hišah je prevladoval tudi alkohol. Pili so iz obupa. Takrat so bile pozabljene vse težave in skrbi, saj je že prvi teden po plači zmanjkalo kruha. Rudarji so imeli tudi svoj konzum, pravili so mu »rdeči konzum«. Tu so »basali« vse potrebno, imeli so knjižice, da so vanje vpisovali, kar so jemali. Večinoma pa so bili zadolženi. Na knjižicah so imeli vsi »puf«, ko pa so bili že preveč »zapufani«, tudi v konzumu niso več dobili potrebnega živeža. Kar pa se tiče obleke, je bilo še slabše. Otroci so morali nosti cotovje drug za drugim tako dolgo, da je bilo že vse poflikano, da se ni poznalo, iz katerega blaga je bila obleka. Velikokrat so Kretova mati pripovedovali: »Za vseh deset nikdar ni zaslužil. Kakor je eden zapustil šolo, sva že gledala, da je šel k pavru za pastirja ali furmana. Ker je bila plača premajhna, so se pri vseh hišah štatili s kozami ali kakim prašičem, da je bil na mizi

kak priboljšek. Ko sem hodila s košem po »futer«, sem enega nesla v košu, enega vlekla za roko, ta tretji je bil na riži, eni trije pa so se podili okoli mene.«

To so resnični dogodki, ki se nikakor ne dajo pretvarjati. Danes bi jih pri vsej razvjenosti prav težko premagovali. Prav srečen pa je bil fant ali dekle, ki je mogel dobiti kakšno mesto za učenje kakršnegakoli poklica. Dekleta so si iskala službo pri »boljših« ljudeh, to so bili razni uradniki ali učitelji. Zaposlitve pa nikdar ni bilo za vse. Hodile so v Maribor ali Zagreb, da bi tam našle boljši kos kruha ali kakšno službo.

Leta 1933 je rudnik prišel v konkurz in tako nehal obratovati. Kakor je bila skurpirana takratna oblast, so tudi pri konkurzu rudnika nekateri špekulanti izkoristili priliko. Pokupili so rudniški inventar po nizi ceni, prodajale so se hiše, gozdovi, posestva. Našli so se tudi ljudje, ki so za malenkosten zaslužek začeli podirati hiše. Podrli so rudniško restavracijo, ki je bila takrat ponos vse Mežiške doline. Podrli so rudniško »štalo«, v kateri je bilo prostora za osem parov konj, in tri stanovanja. Oblast ni ukrenila ničesar. Ni se zmenila za usodo izmučenih rudarjev, prepuščeni so bili čisto svoji usodi. Dela pa ni bilo tudi v drugih krajih naše domovine, za selitev v inozemstvo pa tudi ni bilo upov, saj stari izčrpani rudarji tudi tam ne bi bili dobrodošli. Ker je tu in tam še bila v zemlji kakšna tona premoga, smo ga začeli kopati in prodajati. Ker so nam to delo in prodajo prepovedali orožniki, smo se odločili in ustanovili svojo zadrugo. Ta se je imenovala Rudarska zajednica. O delu te zadruge pa je bilo v tem glasilu že vse opisano.

Tako so leški knapi postali samo svoji gospodarji na izčrpanem rudniku in brez kakršnekoli pomoči od oblasti. Beda in ponižanje sta se stopnjevala. Rudarji so govorili: »Naj pride sam hudič, slabše kot sedaj, ne more biti.« Kljub tej revščini in zapostavljenosti smo v okviru prosvetnega društva Svoboda prirejali igre in delali na področju izobraževanja, prirejali smo tudi predavanja in se tako sami izobraževali.

Leta 1935 je organizirala Kulturno prosvetna zveza Svobod zlet svobod v Celju iz vse Slovenije. Ker to ni bil samo zlet, ampak velika manifestacija vseh delovnih ljudi, smo se na Lešah na ta dogodek že dolgo pripravljali. Žene in dekleta so ves teden prej pletle vence. Bilo jih je toliko, da smo jih s konjem peljali na postajo v Prevalje. Vlak na postaji smo okrasili z venci. Ko pa smo hoteli na lokomotivo navezati našo rdečo zastavo, je temu nasprotoval strojevodja, z nasprotne strani pa nas je podžigal njegov pomočnik: »Le dajte, fantje, naj svet vidi, da naša misel še ni uničena. Kljub diktaturi in zapostavljanju vsega naprednega pokažimo, da je naša misel in moč nezlomljiva!« Potem sta se še sama med seboj prepirala, ker sta bila vsak iz drugega tabora. No, mi smo zastavo navezali. Udeleženci so prihajali z vseh strani. Mežičani so prišli v svojih rudarskih uniformah in svojo godbo, na Ravnah so se nam pridružili jeklarji z godbo. Skozi do Celja so vstopali na vlak ne samo svobodaši, vsi ponižani in zatirani so takrat prišli v Celje, da tako tam pokažemo svoj protest do takratne buržoazne in gnile ob-

lasti. Prišli so trboveljski, hrastniški, zagorski, rajhenburški, pečovniški in knapi iz Laškega, mariborski železničarji, livarji z Mute, skratka vse, kar je bilo zapostavljeno in se čutilo ponižano, je bilo v Celju. Manifestacija je bila spontana. Celje je bilo skoraj premajhno za vse. Dajali smo si duška za protest proti takratni oblasti.

V Gaberjah smo imeli mladinci dopolne posvet, na katerem smo dobili navodila, kakšne parole moramo vzklikati v sprevodu, in da bo na govorniškem odru nastopil tudi govornik, ki bo zastopal KPS. Če bi mu bilo onemogočeno, da bi govoril v imenu KPS, moramo mladinci obkrožiti govorniški oder. Prišlo je res do prerivanja, vendar se je vsa ta akcija v redu izvedla. Oblast je bila nemočna in proletarci iz vseh krajev Slovenije smo bili absolutni gospodarji mesta. V sprevodu smo vzklikali KPS in proti takratni oblasti. Celje je vihralo v rdečih zastavah. Vsi ponižani in brezpravni smo si takrat pridobili novih moči za oživitev marksizma. Kar hitro po tem dogodku pa je bilo društvo Svoboda razpuščeno, ustanovljeno pa je bilo nato novo društvo Vzajemnost. Pod tem okriljem smo zopet uprizarjali igre in organizirali izlete. Naprednega dela v duhu socializma na Lešah niso mogli nikdar zatrei.

Kot že rečeno, takratna gnala oblast za delavski razred nič ni bila boljša na področju vojaške vzgoje. Ko smo takrat odhajali na odsluženje kadrovskega roka, nas je bilo nekaj, ki smo kot hranilci ali zaradi kake bolezenske hibe bili za nedoločen čas oproščeni vojaščine. Zato nismo bili več mladeniči, ampak stari od petindvajset do osemindvajset let, in smo že v civilu občutili slabosti takratne diktatorske oblasti, zdaj pa še v vojaški »obuki«. Že v Celju so nas oficirji, ki so nas vodili v kasarne, spraševali »ako imamo pare, možemo sa njima u grad.« Seveda smo šli z njimi in tam pripravili zadnje dinarje. Ko pa smo prišli v kasarne, smo bili Slovenci Švabe, pomešali so nas s Šiptarji, po dva Slovenca in en Šiptar na enem pogradu, po možnosti Šiptar v sredini. Kaj hitro so se Šiptarji temu načinu uprli, ker so bili muslimani in so nam Slovincem očitali, da smrdimo po svinini.

Nato so nas le ločili in bili smo kot dva tabora. Ko se je začel pouk z orožjem, so nas učili meriti z mavzerkami. Na »muho« so nam nastavljali petparske kovance. Tisti, ki mu je ta kovanec padel med merjenjem na tla, je moral iztegniti roko. Udarec od kapetana ali poročnika s palico pa je bil tako silovit, da nato sploh nisi mogel več v redu meriti. Če pri opisu orožja nisi pravilno odgovarjal ali pravilno opisal orožja (delala nam je preglavice tudi srbohrvaščina) si moral zopet iztegniti roko in spet močan udarec po njej, da se je naredila v pesti klobasa. Tako so topli kapetani in poročniki. Podoficirji in kaplarji pa, če se nisi pravilno obrnil ali če si s puško nepravilno ravnal, so nas kar s petami čevljev po prstih na nogah nabrcali, tako da so imeli nekateri plavo pod nohti. Tudi v kasarni, v sobi, ni bilo nikdar pravega miru. Ko smo bili že pri počitku, je prišel v sobo kak podoficir in zahteval, da mu na čevljih namestimo izgubljene žeblice. Ker

tega ponoči nismo mogli narediti, smo dobili vsi kaznen. Začelo se je »potovanje v Ameriko«, to pa tako, da smo vsak svoj kovček pod posteljo tiščali pred seboj in se po kolenih plazili drug za drugim.

Nekaj časa smo ubogali, ko pa nam je bilo tega zafrikavanja in potovanja dovolj, smo vstali. Sledile so klofute. Tu smo nekateri nastavljali roke in se nismo pustili klofutati. Zato pa smo dobili druge disciplinske kazni: dežurstvo ali požarstvo in ribanje stranišč. Seveda ni čudno, da je pri takšnem ravnanju nekaj fantov pobegnilo.

Takrat so nam na zbornem mestu naredili velik nagovor. Če še kdo misli pobegniti, bo na mestu ustreljen. Po nekaj dnevih so tudi pobegle pripeljali zvezane nazaj v kasarno in nam jih kazali, češ, kako vsakega takoj dobijo.

Tako so nam namesto prave vojaške discipline vcepiljali nepotreben strah in vsiljeno pokorščino. Dopoldne, ko so pripeljali v kasarno hrano, pa so oficirji in podoficirji kar v koloni šli v klet. Tam jim je glavni kuhar odrezal vsakemu po kos mesa in tako so odnašali oficirji in podoficirji naš že itak tanko odmerjen vsakodnevni obrok. Seveda je včasih pri tej kraji prišlo do zapleta. Ker to ni bila disciplinirana vojska, je vsak po svoje kradel, kjer se je le dalo.

Ko so prišli rezervisti, so bili nastanjeni za kasarno v šotorih. Tu je bilo skoraj vsako noč slišati streljanje. Zapor pa je bil vedno poln. Stalno so vanj gonili rezerviste. Zakaj, nismo zvedeli, vendar smo lahko sklepali, da nekaj ni v redu.

Nekega opoldneva pri delitvi hrane so na zbornem mestu ustrelili nekega dijaka. Takrat smo bili vsi po četah zaslišani, če bi kateri vedel, odkod je prišla bojna municija med manevrsko. Seveda pa o tem uboju nismo dosti kaj zvedeli. V prvi četi našega bataljona je takrat kot podporočnik služil tudi Ljubo Šercer. Ker sem bil zadnje mesece vojašine ordonanc pri komandantu polka, sem moral večkrat iti po Šercerja in mu javiti, da ga kliče komandant. Ta ga je nato po dve uri zasliševal.

Nekoč je na mizi ostal tudi zapisnik, na katerem je pisalo, da je Šercer ob volitvah vzkliknil: »Živela sovjetska armada« in se volitev udeležil. Takrat sem spoznal, da ga zaslišujejo zaradi suma, da je komunist. Kolikor se spominjam, je bil miren in se ni družil z drugimi oficirji.

Ko smo po odsluženju zapuščali kasarno, smo nosili v sebi kaj slabe spomine in izkušnje. Ko pa smo prišli na svoje domove, smo bili zopet brez dela. Brezposelnost pa ni bila samo na Lešah, po vsej domovini ni bilo dela nikjer. Tudi na kmetih ni bilo nič bolje, saj so šle kmetije dan za dnevom na boben. Razni advokati, lesni trgovci in oderuhi so spravljali kmete ob posestva. Mnogo pa nas je bilo, ki smo pri svojih najboljših letih ostali na cesti brez dela in zaslužka.

Med leškimi knapi so že bili simpatizerji komunistov. Začeli so se širiti letaki in brošure, ki so propagirali napredno misel. Tako so orožniki napravili nekaj hišnih preiskav. Ko so prišli v hišo, so najprej pogledali v štedilnik, če nisi kaj pokuril, nato pa se je začelo brskanje po predalih. Našli so neko pismo, na katerem je bila tudi beseda proletarec. Orožnik me je vpra-

šal, kaj to pomeni. Odgovoril sem mu: »To ste tudi vi. Vsi, ki si služimo kruh z rokami, smo proletarci.« Mrko me je ošinil s pogledom in odgovoril. »To pa ne bo držalo.«

Demonstracije, katere smo Lešanci izvedli pred občino na Prevaljah in zahtevali dela in kruha, so bile v tem glasilu že opisane. Takrat pa smo dobili po nekaj šihrov pri regulaciji Meže.

Prek meje pa je že začela prodirati velikonemška propaganda in povelečevala Hitlerja za rešitelja. Med obupanci na Lešah so našli petokolonaši tudi nekaj svojih privržencev, bili pa so redki. Kljub temu da so bili popolnoma obupani, so se knapi izogibali ureditve po Hitlerjevem sistemu. Nekaj pa jih je tudi po sili razmer ugriznilo v to kislo jabolko.

Kdor je kolikor toliko zasledoval takratne razmere, je vedel, da je vojna neizogibna. V ravenški fabriki so zadnje leto pred vojno začeli nekoliko bolj delati in nekaj novih delavcev sprejeli na delo. Hodili smo trkat na vrata, toda dela ni bilo. Spraševali smo se, kako dobiti delo. Nekateri so rekli: »Nesi tistemu mojstru šunko pa pletenko žganja, pa boš dobil delo.« Drugi so se zatekali k župniku, ki je imel takrat veliko besedo pri direktorju. Iskali so sorodnike — strice, samo da bi se na kak način kateremu posrečilo priti do dela in zaslužka v fabriki.

Spomnil sem se Čopovega Tončka, s katerim smo se kot otroci včasih stekli, drugič pa zopet lepo igrali. »Ti, veš kaj mogoče bi me pa tvoja žena le mogla spraviti do dela.« »Če se bo dalo, bomo poskusili«, je odvrnil.

Čez par dni pa je prišel s kolesom k meni in rekel: »Pojdi dol, žena te bo čakala pri vratarju.«

Seveda sem bil sprejet in postal ravenški železar. Bili pa smo samo trije med temi srečneži, da smo dobili delo v fabriki. Lažje je danes kupiti avto ali zgraditi hišo kot pa v stari Jugoslaviji dobiti pošteno delo, če nisi imel kakršnekoli protekcije ali poznanstva. Še huje pa je bilo za tiste s številnimi družinami. Zadnja leta pred voj-

no smo bili vedno eni in isti klicani na orožne vaje, družine doma pa prepuščene same sebi. Ko pa se je domovina znašla v vojni, ni čudno, da se je kraljevska vojska v tako kratkem času razsula.

Ko pa so nas zasedli fašistični škornji, so zopet nastopile hude težave. Začeli so z izseljevanjem zavednih Slovencev, nato pa z zapori simpatizerjev partizanskih skupin. Odkrite so bile partijske celice na Lešah in fantje odvedeni v Dachau. Iz oči nas vseh je gledal strah, v srcu pa se je nabiralo sovraštvo do osvajalcev in ljudi tretjega rajha. V fabriki smo bili le še stroji, brez čuta in srca, z zaprtimi usti, ker vsaka beseda, ki je bila napačno izrečena, je lahko pomenila pogubo.

Kar hitro pa smo se znašli med partizani. Sem so prihajali prejšnji razredni nasprotniki sokoli, orli in svobodaši ter s KPJ začeli skupen boj proti osvajalcem in označevalcem fašizma. Boj pa ni bil lahak, saj je vsak po svoje občutil težo vojne.

Ko je bil sovražnik premagan in domovina osvobodjena, smo se vrnili v fabriko. Naša prva naloga je bila, da jo čimprej usposobimo za proizvodnjo. Nismo se spraševali, koliko bomo zaslužili, le kako bomo čim več naredili. V obnovo fabrike pa je bilo vgrajenih tudi precej prostovoljnih ur. Obnavljali pa nismo samo naše fabrike, vsa domovina je bila porušena in potrebna obnove, pri kateri smo ravenški železarji sodelovali po svojih močeh.

IZREKI

Legenda je laž, ki se je postarala.

Glasba je discipliniran trušč.

Glasba je edini svetovni jezik, ki ga ni treba prevajati.

Auerbach

Glasba je žganje prekletih.

Shaw

Spomin na kasarno I. 1939: dva metaleca in topič

SLOVENCİ V ŠPANSKI REVOLUCIJI 1936-1939

Takoj po uporabi generala Franca proti vladi ljudske fronte 18. julija 1936, ki so ga podpihivali iz kabinetov Berlina, Rima in Vatikana, da omenimo le najvažnejše, je CK KPJ poslal pozdrav vladi ljudske fronte, s katerim izraža solidarnost naše partije s španskim ljudstvom v njegovem boju zoper poizkus odvzema pridobljene svobode.

Pomoč naše partije se ni omejila le na pozdrave in simpatije, mobilizirala je široke sloje prebivalstva v boju proti reakcionarni vladi. To je bila najprimernejša in najmočnejša oblika pomoči španskemu ljudstvu, s tem da odvrne politiko Stojadinovičevega režima od politike osi Rim-Berlin. Obenem je partija mobilizirala prostovoljce za Španijo. Prostovoljci iz Jugoslavije so izkoristili različne meje za prehod; avstrijsko, italijansko, češko, francosko in seveda špansko.

Tudi Slovenci so sledili tem željam. Ker Slovenci najlaže pridemo na Zahod, je bilo med prostovoljci — borci sorazmerno več Slovencev, kot predstavnikov drugih narodov Jugoslavije. Drugi vzrok je bil v tem, da imamo Slovenci veliko emigracijo izven naših meja. Veliko število rudarjev je delalo v Franciji, Belgiji, Luxemburgu, na Nizozemskem itd. Slovenci s Primorske, ki so zapustili svoje domove pod pritiskom fašistične reakcije, so živitarili v Sloveniji pod večjim ali manjšim policijskim nadzorom. Izkoristili so prvo možnost in zapustili Jugoslavijo, šli so v Španijo. To so bili ljudje, ki so že poznali trojno tlako pod fašizmom: gospodarsko, politično in narodnostno.

Točno število Slovencev, ki so se borili v vrstah republikanske armade, še ni dognano. Giblje se med 390 in 420; poprečje 400 bo najbolj točno.

Slovenci so šli v Španijo iz mnogih držav. Največ jih je šlo iz Slovenije v letu 1937. Večja skupina je šla iz naše emigracije iz Francije in Belgije (predvsem rudarji). Nekaj borcev je šlo iz Sovjetske zveze, nekoliko celo iz Kanade, Avstralije in Italije.

Mednarodne brigade so se ustanovile v teku enega leta, medtem ko sta se XI. in XII. interbrigada ustanovili konec oktobra leta 1936, XII. v decembru 1936, XIV. in XV. pa v februarju leta 1937 in končno 129. brigada šele v oktobru leta 1937.

Slovenci so bili porazdeljeni v vseh šestih brigadah, mnogi so bili v čisto španskih enotah in tehničnih vojaških oddelkih. Po ustanovitvi 129. interbrigade se je ustanovil tudi bataljon Đura Đakoviča in četa »Ivana Cankarja«. Četa, kakor večina bataljona je bila sestavljena iz ozdravelih ranjencev in Špancev.

Koliko zaprek in težav je bilo, predno se je izoblikovala slovenska četa, dokazuje dejstvo, da je bil sklep o ustanovitvi te čete sprejet soglasno od predstavnikov različnih bojnih enot 26. septembra, šele čez poldrugi mesec pa so bile težnje naših ljudi dejansko resnične.

Tega dne se je v Aragonu, v mestecu Tamarite ustanovila »Cankarjeva četa«. Po-

veljnik čete je bil Španec, komisar pa slovenec Jurij Matešič. Društvo antifašističnih žena je poslalo četi zastavo.

Predno so prišli borci v Španijo, so kakor že omenjeno, morali čez dvojni, trojni ali včasih celo četverni kordon budnih policijskih straž ne le ob različnih državnih mejah, ampak tudi sredi velemest in po vaseh. Neredko so morali naši borci preživeti celo odisejado, predno so prišli do cilja, kjer so jih čakali krvavi boji.

Prihod v Španijo je zahteval od mnogih ogromne napore, vztrajne volje, nedvoumni pogum. Misel, da se z orožjem v rokah borijo proti fašizmu, jih je nedvoumno podžigala, da so bili sploh zmožni prenašati take napore.

Za mnoge »špance« je bila samo pot v Španijo junaško dejanje. Vzemimo na primer težave, ki jih je imel Stanko Semič — Daki. Ta komaj dvajsetletni mladenič je dezertiral iz jugoslovanske vojske sredi novembra 1936. Šele sredi maja naslednjega leta je prišel v Španijo. V tem času je bil petkrat aretiran od avstrijskih, švicarskih in francoskih organov. Le izredna bistrost in vztrajnost volje sta mu pomagali, da je končno le prevaral policaje in varnostne organe treh držav.

Za tiste, ki jih je partija pošiljala v Španijo, niso bile težave posebno hude, saj jih je pošiljala po svojih kanalih. Največje težave so imeli tisti, ki so šli pod vplivom propagande na lastno pest, ljudje, ki niso bili povezani s partijo, tisti, ki so delili čustva s španskim ljudstvom kot svojo delavsko stvar. Vedeli so, čutili so, da je boj s fašizmom v Španiji del boja s fašizmom v svoji deželi. In takih ljudi je bilo. Velika večina slovenskih borcev je šele v Španiji zvedela, kaj pravzaprav je komunistična partija in za kaj se le-ta bori. Velika večina teh borcev je vstopila v vrste KP in so postali komunisti šele leta 1937, 1938, 1939 in kasneje, nekateri šele v francoskih taboriščih. Španski borci med bivanjem v Španiji niso vodili točne evidence o članih partije, kakor se je delalo kasneje v taboriščih, ker niso bili vsi skupaj. Podatki bi bili z druge strani le približni, ker tudi seznam španskih borcev ni popoln. Vemo pa, da večina Slovencev v Španiji ni bilo organiziranih.

Težave slovenskih prostovoljcev (in to velja v enaki meri za prostovoljce drugih narodnosti in držav) niso bile vezane le z odhodom iz Jugoslavije. Policije drugih držav so prav tako ovirale odhod naših prostovoljcev v Španijo. Francoska policija je imela svoj »sanitarni kordon« kakšnih 50 do 100 km v notranjosti dežele. Tam je prostovoljce za Španijo aretirala in jih skušala pregovoriti za prijavo v »tujsko legijo«. Nekateri so ponudbo navidezno sprejeli, ob prvi priliki pa zbežali in se peljali v Pariz na javko. Jasno, da je tiste, ki ponudbo »tajske legije« niso sprejeli, spremljala policija do državne meje. Toda mnogi niso utegnili prekoračiti več kot ene državne meje, ker jih je švicarska, nemška

ali avstrijska policija aretirala in jih izročila takratnim jugoslovanskim oblastem.

Med njimi je bil v začetku leta 1937 izročen policiji tudi sedanji general Peter Stante — Skala. Ker je imel s policijo odprte račune — kot komunist je bil obsojen na dve leti ječe v Mitrovici, tako seveda v Španijo ni prišel.

Slovenski borci ki so se v okviru mednarodnih brigad iz različnih razlogov vključevali v španske enote, so se borili po vsej Španiji, na Atlantiku in Sredozemlju, ter v zraku kot piloti. Prvi Slovenci so se že koncem julija leta 1936 borili pri Irunu, Talenu, Tabaveri na jugu pri Gvadalahari, reki Tajo itd. Tedaj so bili borci bolj oboženi s pogumom kakor z orožjem.

Kasneje, pri formiranju mednarodnih brigad, so te dobivale orožje in municijo v zadostni količini, kar pa za španske bojne enote ni mogoče trditi. Kakor rečeno, so se Slovenci borili v vseh šestih mednarodnih brigadah v mornarici (Jože Kopinič celo kot poveljnik podmornice), v tankovskih enotah, v diverzantskih skupinah, v aviaciji, v tehničnih bazah itd. Malokateri od borcev je bil le enkrat ranjen. V Španiji je po nepopolnih podatkih padlo 112 slovenskih borcev. Največje izgube smo imeli pri Casa del Campo v novembru leta 1936, pri gvadalaharski bitki marca leta 1937, pri Saragozi avgusta istega leta, l. 1938 pri Morelli med veliko Francovo ofenzivo, ko je le-ta prerezala fronto na dva dela, in končno decembra leta 1938 in januarja leta 1939 v Kataloniji, ko je republikanska armada odstopala k francoski meji. Za junaštvo na fronti je bilo mnogo slovenskih borcev odlikovanih z visokimi španskimi odlikovanji.

Po evakuaciji Španije se je večina naših borcev znašla v francoskih taboriščih Gurs, Saini Cyprien, Angeles in Vernet. Kljub težavam (morda pa zaradi njih), borbenost ni popustila. Dokaz za to je, da so se upora 2. aprila 1940 udeležili vsi Slovenci. Tudi v odpovedi kopanja jarkov in izvrševanja drugih težkih del so si bili Slovenci enotni. Francoski orožniki so jih skušali na surov način prisiliti k pokorščini. Po bitki so se mnogi Slovenci znašli na zatožni klopi francoskega vojaškega sodišča, ki jih je obsodilo na več mesecev ječe.

Že spomladi leta 1939 je tov. Tito nakažal španskim borcem, naj se po možnosti vrnejo v domovino. Temu navodilu so se najprej odzvali mnogi naši invalidi v Parizu in drugih francoskih mestih.

Takoj zatem so naši borci organizirali beg iz taborišč. Pot iz južne Francije do Jugoslavije in Slovenije je bila predolga, posebno pa čez okupirano ozemlje (medtem se je bila začela vojna in Francija je že kapitulirala), pot je bila skoraj pogubna. Zato so se borci prostovoljno prijavili na delo v Nemčijo, ker je od tam pot do Slovenije bližja. Mnogim se je beg posrečil in so se borci vračali od konca leta 1940 dalje. KPJ je pogosto organizirala pobege iz nemških taborišč, vendar je več sto jugoslovanskih borcev zbežalo. Ti so prijeli za orožje, takoj ko se jim je ponudila prva priložnost.

V borbi proti fašizmu je v letih 1940—1945 padlo v Sloveniji in drugih delih Jugoslavije okrog 80 španskih borcev — Slovencev.

Ervin Wlodyga

Prevozi z reševalnim avtomobilom v letih 1941 - 1945

Reševalna služba Ravne na Koroškem ima zbrane podatke za vsakega prepeljane bolnika ali ponesrečenca, in to: datum prevoza, ime, bolnišnica, v katero je bil prepeljan ter sofer avtomobila in bolničar, ki je bolnika spremljal. Ti podatki so vpisani že od samega začetka, to je od novembra 1927 dalje. Prvi prepeljani pacienti sta bili Leševa in Ditingerja iz Guštanja l. 1927, ki sta zboleli za grižo.

Iz take knjige prevozov RK Guštanj (inv. št. 1941—46, 15 F) sem za vojno obdobje izbral nekaj primerov, predvsem takih, ki so povezani z NOB v naših krajih ali so drugače zanimivi in značilni za tisti čas. Kolikor se bom posameznih primerov še domislil, jih bom tudi komentiral; v letih 1941—43 je bilo teh primerov manj, kasneje pa več.

24. 11. 1941, Pöllinger Sigmund, nemški orožnik, v Slovenj Gradec.

Imenovani se je zbal, da bo moral na fronto, zato si je sam poškodoval nogo. Ko je bil na straži v Dobrih pri Blatniku, jo je vtaknil med dva hloda ter si jo zlomil. Ko so pozneje vojaške oblasti za to zvedele, so ga ustrelili.

1. 6. 1942, Štikler Valentin, župnik na Prevaljah, v Celovec. Ker je bil duhovnik za vso Mežiško dolino, se je prevažal z motorjem iz kraja v kraj. Pri Dobji vasi je zavozil na gramoz, padel in se poškodoval.

11. 8. 1942, ranjen partizan, ime ni vpisano, v Celovec.

Prevzeli smo ga v bolnišnici v Črni ter ga peljali v zaporniško ambulanto v Celovcu. V Velikovcu smo mu dali piti vodo, ker je prosil zanjo. Sicer ni med prevozom nič govoril.

4. 7. 1943, Sajovic Franc, Primožič Johan, v Slovenj Gradec.

Menda je pri Žerjavljah prišlo do streljanja (partizanska akcija), pa sta bila ranjena.

12. 7. 1943, Kladnik Jurij — Janko, v Celovec. V gestapovskem napadu na partizansko taborišče v Lužnikovem lesu — blizu Pludra — je bil ranjen in odpeljan na Prevalje. Od tam smo ga prepeljali v bolnišnico v Celovec.

22. 7. 1943, Grunwald Kurt, podoficir, Schimk Oswald, Kölner Albert, vojaka, v Slovenj Gradec. Ti vojaki so v času žetve stražili špotneško polje. Iz gozda so jih napadli partizani ter jih ranili. To je bila ena prvih partizanskih akcij v naši bližnji okolici.

9. 10. 1943, Pori Vlado, v Celovec. Kot ranjen partizan je bil ujet ter odpeljan na gestapo na Prevaljah. Od tam smo ga mokrega in premraženega prepeljali v bolnišnico v Celovec.

3. 11. 1943, Homer Albin, v Črno. Strelna poškodba, drugih podatkov ni.

27. 11. 1943, Benker Engelbert, orožnik, v Celovec. Bil je to napad na partizana Francija Juga iz Guštanja na Brinjevi gori. Jug je tedaj padel, predtem pa v boju ranil orožnika.

7. 12. 1943, Zdovec Zorko, Zdovec Franc, Rožankova iz Kotelj, v Celovec. Policija je selila Rožankove. Ko so jih peljali iz Kotelj v Guštanj (Franca na vozu, druge peš), sta brata Maks in Zorko pri Sekavčniku skočila s ceste po bregu navzdol. Policija je začela streljati za njima. Ranili so Zorka ter ga spet ujeli, Maksu pa je uspelo pobegniti v partizane. Franca in Zorka smo odpeljali v Celovec, odkoder se nobeden ni več vrnil.

24. 1. 1944, Neubauer Johan, Zierer Peter, iz Črne v Celovec. Ob partizanskem napadu na Črno sta bila ranjena oba nemška vojaka.

3. 4. 1944, Norman Dent, angleški vojni ujetnik, iz Dravograda v Volšperk. Pri letalskem napadu na dravograjsko železniško postajo, blizu katere je bilo taborišče za angleške vojne ujetnike, je bil ranjen.

5. 4. 1944, Mandel Josef, orožnik, iz Prevalj v Celovec. Strelne rane; drugih podatkov ni.

1. 5. 1944, Mayhofer Karl, Pot Konrad, esesovec, iz Mislinje v Slovenj Gradec. Med 30. aprilom in 1. majem je bil velik partizanski napad v Šmartnem pri Slovenj Gradcu in okolici ter v Mislinji. Na tem območju so bili v raznih postojankah orožniki in esesovci. Bili so obkoljeni in napadeni, boji so trajali vso noč in še dopoldne, ko so še vedno visele jugoslovanske zastave s cerkvenih stolpov v Šmartnem in na Homu. Obkoljenim so šli na pomoč vermani iz mariborske okolice. Med seboj so se pogovarjali kar slovensko. Ker niso imeli svojega reševalnega avtomobila, smo morali mi po ranjene v Mislinjo, čeprav je boj še trajal. Še danes se čudim, da se nam nič ni zgodilo. Z Dolinškom sva namreč šla v razdalji 10—20 m pred avtomobilom v belih plaščih in z rdečim križem na rokavu, avtomobil pa je Konečnik počasi vozil za nama. Pokanje je nenadoma prenehalo, ko pa smo se odstranili, se je za nami spet nadaljevalo. Ranjena vojaka sta hotela vzeti s seboj svoje orožje, pa smo jima ga zmetali kar na cesto. Vožnja nazaj je potekala v redu.

5. 5. 1944, Freimark Fritz, policist, iz Kotelj v Slovenj Gradec. Policija z Rimskega vrelca je prejšnjo noč postavila zasedo pri Janetu pod smučarsko kočo. Vanjo je padel partizan Štajner Lojz iz Kotelj. V neenakem boju je padel, prej pa ranil policista.

13. 5. 1944, Praprotnik Edvard, Klemen Hubert s Prevalj, z Leš v Slovenj Gradec. Strelne poškodbe; drugih podatkov ni.

26. 6. 1944, Henzel Friedrich, vojak, iz Leš v Slovenj Gradec.

Pri podiranju električnih drogov na Lešah je bil v boju s partizani ranjen.

5. 8. 1944, Kern Franc, Zach Franc, vojaka, iz Črne na Prevalje. Oba ranjena, drugih podatkov ni.

8. 8. 1944, Midolterg Theodor, vodja hitlerjevske mladine na Prevaljah, s Prevalj v Slovenj Gradec. Ranil ga je domačin, ki je takoj nato odšel k partizanom.

25. 9. 1944, V Dobrih miniran brzovlak. Lokomotiva je iztirila, kurjača je ubilo. Ranjenih ni bilo. Železniška policija naših reševalcev ni pustila na kraj nesreče.

28. 10. 1944, Partizani so minirali progo med Prevaljami in Stoparjevim mostom nad Čepinovo hišo. Večernemu potniškemu vlaku Prevalje — Celovec je iztirila lokomotiva, padla čez nasip in obvisela za debelo česnjo. Železniška policija reševalcev ni pustila blizu.

23. 11. 1944, Rožej Josip — Trot. Policija z Rimskega vrelca je ujela Rožeja, ki je imel zmrznjeni obe nogi. Dobili smo obvestilo, naj ga odpeljemo. Našli smo ga v gostilni Milonik (Pod Uršljo), kjer je ležal za točilno mizo na tleh. Okoli njega je bilo precej policistov. Začeli smo se pogajati, češ da tak človek spada v bolnišnico, ne pa k njim, pa je neki policist rekel, da ga je treba ubiti. Končno so nam ga le izročili. V ordinaciji dr. Erata smo mu nudili prvo pomoč, potem pa ga zaradi pomanjkanja bencina odpeljali na železniško postajo, od tam pa z vlakom v Slovenj Gradec. Prestal je vojno ter ostal živ.

25. 11. 1944, Merkač Maks, partizan, v Slovenj Gradec. Bil je ranjen in ujet pri Sv. Neži, nato pa prepeljan na grad v Guštanju. Ker je zelo močno krvavel, smo ga tam prevezali in ga brez vojaškega spremstva odpeljali v bolnišnico Slovenj Gradec, kjer so mu še isti večer odrezali nogo.

25. 11. 1944, Tomše Elza, potnica, posarnik Jakob, vlakovodja, Stammeracher Balthasar, orožnik, v Slovenj Gradec. Partizanji so minirali večerni vlak Maribor—Celovec v Dobrih blizu Blatnika, da je padel čez nasip na travnik. Kmalu za njim je pripeljal oklepni vlak, iz Guštanja pa se je bližala močna vojaška patrolja. Ker so vojaki na oklepem vlaku mislili, da prihajajo partizani, so začeli streljati na svoje in enega ubili. Omenjeni so se ponesrečili v vlaku. Ko smo jih hoteli odpeljati v bolnišnico prek Otiškega vrha, so nam sporočili, da so partizani pri tekstilni tovarni spustili most v zrak, zato smo ranjene peljali prek Podklanca in Šentjanža v Slovenj Gradec.

14. 12. 1944, Mesner Štefanija, v Slovenj Gradec. Prestreljena noga; več podatkov ni.

24. 12. 1944, Kovač Eliza, s Prevalj v Slovenj Gradec. Strelna poškodba; več podatkov ni.

31. 12. 1944, Lagman Karl, vojak, iz Kotelj v Slovenj Gradec. Bila je borba pri Jurčku, v kateri je padel Protičev iz Kotelj. Tudi Nemci so imeli tri mrtve. Ko smo prišli po ranjenca, smo jih videli ležati ob zidu na vrtu Rimskega vrelca.

17. 3. 1945, Korenjak Johan, Vidl Alex, vojaka, iz Črne v Celovec. Bila sta ranjena ob napadu na Črno.

Povezava med špansko državljansko vojno in NOV mora biti očitna — ker za slovenske španske borce se je oboroženi boj proti fašizmu začel že leta 1936, nemški in italijanski fašizem je z oboroženo intervencijo prvi povzročitelj Francove zmage v Španiji. Izraža tudi položaj premaganega, toda ne pokornega španskega ljudstva, ki čaka pravi trenutek, da ponovno vzame orožje in si pribori svobodo.

Ivan Kokal

22. 3. 1945, Frank Oto, vojak, iz Guštanj v Črno. Drobci mine v hrbtu; več podatkov ni.

4. 4. 1945, Osterkorn Ignac, Taberhofer Avgust, vojaka, iz Mežice v Celovec. Rane od drobcev mine; več podatkov ni.

5. 4. 1945, Bukovec Vinko, Janov Johan, iz Dravograda v Slovenj Gradec. Tega dne je bil zelo močan letalski napad na Dravograd (most, elektrarna). Bilo je veliko razdejanje, požari ter več mrtvih kot ranjenih (Grein iz Slovenj Gradca). Veliko ljudi je bilo zasutih v zakloniščih, pa so jih pozneje rešili. Bukovcu je drobec mine odtrgal roko. Tedaj smo videli v Dravogradu dosti vojakov, ki so se vračali peš in brez orožja iz smeri Maribora. Nekateri so nosili nanizane ribe, ki so jih po bombardiranju pobrali iz Drave. Tudi madžarski begunci so se na različnih vozovih, polnih cul in ljudi z zastavo na čelu umikali skozi Dravograd. Tedaj smo vedeli, da vojna ne bo več dolgo trajala.

7. 4. 1945, Seighofer, Werner, Keil, Schornart, Stehl, Köpf, Lutz, Lechner, Reschke, vojaki s Prevalj v Slovenj Gradec. Pri letalskem napadu na sanitetni vlak v Farni vasi, v katerem so bili ranjenci pa tudi ruski vojni ujetniki, je bilo precej nemških vojakov ranjenih.

9. 4. 1945, Rupel, Gelz, Schwirsche, Kosak, Miskis, Weibshauer, Wertl, Bartsch, vojaki, iz Dobrij v Črno od 8. do 20. ure. V zelo močnem letalskem napadu na sanitetni vlak, ki ni bil označen, je bila uničena lokomotiva in nekaj vagonov za njo. Tako so bili ranjenci, ki so se vozili z madžarske fronte, še enkrat ranjeni. Tedaj smo šele videli, da že vsega primanjkuje. Ranjenci so ležali v vagonih po golih tleh. Ker že nekaj dni niso bili prevezani, je povsod neznansko smrdelo. Bili so lačni, žejni in brez vsakega spremstva. Če jim je kdo med potjo umrl, so ga enostavno porinili iz vagona, kolikor so bili še

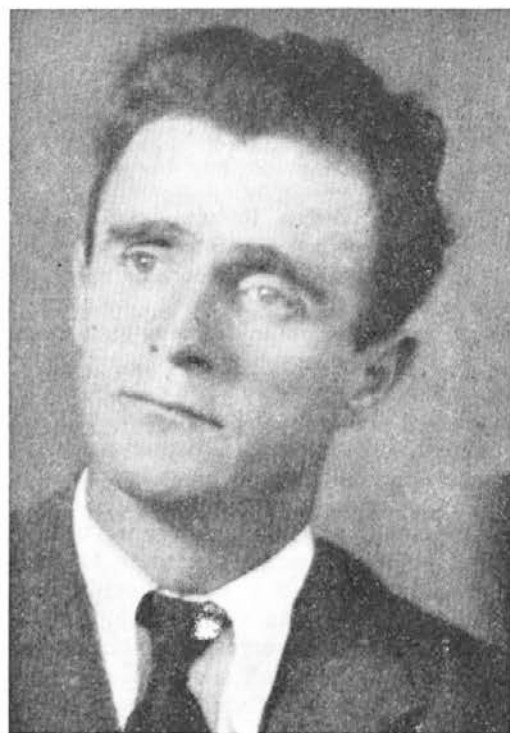
sposobni za to. Ob tem napadu nismo več imeli bencina, tako da smo ranjene enostavno položili v travo ob cesti in čakali. Naenkrat se je kraju napada približala skupina madžarskih beguncev z avtomobili. Neki nemški oficir je s potegnjeno pištolo stopil prednje in jih ustavil. Zelo odločno je zahteval bencin za reševalni avtomobil. Res so ga imeli še dosti in nalili smo poln rezervoar. Obe bolnišnici sta bili tako polni z ranjenci, da so jih morali namestiti tudi po hodnikih.

Tega dne sta zapisnikarici Pavšer Anica in Kratky Margareta nehali vpisovati podatke v knjigo prevozov. Vpisi so se nadaljevali šele 6. junija 1945, torej po osvoboditvi.

Dodatno je bilo vpisano, da so Wlodyga Ervin, Konečnik Miha in Gostenčnikova s Prevalj dne 6. 5. 1945 dobili iz celovškega zapora (bolnišnice) zaprtega ranjenega partizana Maksa Merkača in dr. Jurija Smeričnika. Medtem ko so Merkača takoj odpeljali domov na Prevalje, pa so dr. Smeričnika spet zaprli, ker je hotel imeti od kaznilniške uprave potrdilo, da je prost.

Vojne je bilo torej konec, do konca leta 1945 pa se je zvrstilo še nekaj poškodb z raketami, granatami in drugo municijo kot njen odmev.

Iz teh podatkov veje trpljenje, krutost, nasilje in žalost ter navzočnost tihe spremljevalke smrti. Vidi se nesmiselnost vojne, v kateri človek ne pomeni skoraj ničesar. Reševalci smo vse te grozote videli in doživeli, zato smo brez plačila, čeprav velikokrat izpostavljeni pritiskom in nevarnosti, skušali lajšati gorje, kolikor smo pač mogli. Videli smo krvaveče ljudi, kako so svojo usodo znali stoično prenašati. Nekateri so s prezirom in mrko gledali smrti v oči, drugi pa so kljub prejšnji nadutosti prosili, naj jim rešimo življenje. Ne glede na vse težave smo se zavedali, da opravljamo dobro delo in pomagamo vsem potrebnim.

Ocvirkov Roki

tekli v gozd. Edino Stojan je imel smolo. Pretekkel je celo pobočje in bil tik ob robu gozda ranjen v nogo. V gozdu je zakopal svoje dokumente in se privlekel do kmeta Raška, kjer so ga morda zaradi izdajstva naslednjega dne našli Nemci in ga v samokolnici nezavestnega prepeljali na Prevalje.

Med bojem sta ostala v hiši Rudi in Gretka. Hotela sta zbežati. Ko sta stopila skozi vrata, je zavpil nemški policist:

»Wo sind die Banditen?« (Kje so banditi?) Zraven njega je stal izdajalec Dušan, ki je pred nekaj dnevi zbežal k Nemcem. Ta je vprašal:

»Gde su oni?«

»V gozdu, v gozdu!« je odgovorila Gretka.

»Umaknita se v hišo!« je zavpil policist, »da se vama ne bo kaj zgodilo!« Med njima je dvignil brzostrelko in spustil rafal za partizani. Rudi in Gretka sta se umaknila nazaj v hišo. Ona je na veži pobrala pismo in vse, kar je ostalo od partizanov, vrgla v štedilnik ter skurila.

Rudi in Gretka sta vseeno hotela pobegniti. Zopet sta šla skozi vrata. Policist se je zopet zadržal, naj se umakneta, onadva pa sta se umaknila pred hišo h kletnim vratom. Rudi, ki mu je bilo komaj deset let, se je začel od strahu jokati. Greta pa ga je tolažila:

»Tiho bodi, še malo, pa bova pobegnila!«

Odšla sta za hišo čez travnik proti gozdu. Policist, ki je ležal nad hišo ob mitraljezu, ju ni ustavil. Naredil se je, kot da ju ne vidi. Tudi kasneje ju ni izdal, ker so ju Nemci iskali v nasprotni smeri.

Greta je kasneje izvedela, da je bil gestapo v Dravogradu ob 8. uri obveščen, da so partizani pri Ocvirku, ob deveti uri pa so bili že pri njih. Greto so potem Nemci iskali pri Rožiču in pri Kovazniku. Z Rudijem sta srečno prispela v gozd. Spotoma sta se ustavila pri Rakitniku in sporočila, da so se partizani rešili in da naj sporočijo Ferdu, ki je pri Trobu, in Žakovemu Franciju, ki je pri Črncu, kaj se je zgodilo in da naj bosta previdna. Zaradi varnosti sta

Iz spominov Ocvirkovega Roka

NAPAD PRI OCVRKU

Mimo Ocvirkove domačije na Breznici je med vojno vodila pot, po kateri so redno hodili kurirji, obveščevalci in terenci. Pri tej hiši so se zadrževali partizani tudi podnevi in so se počutili kot doma. Rok in Greta sta jih vedno prijazno sprejela, dajala sta jim hrano, pijačo in varno zavetje pod streho. Ponoči se je pri tej hiši ustavilo tudi po več skupin. Med partizani, ki so redno prihajali k tej hiši, so bili partizani Aleks, Pajo, Stojan, Ferdo, Žakov Franci, Herman, Stanko, partizanka Ida in drugi.

17. junija 1944. leta je prišla k Ocvirku zopet večja skupina partizanov. Med njimi je bil tudi Kavtičnikov Matija s Prevalj. Pozno v noč so partizani prepevali in se šalili. Enemu se je zdelo, da je videl skozi okno obraz, zato so poslali ven izvidnico, ki pa ni naletela na nikogar. Ponoči je prišlo še več partizanov. Rok in Greta sta šla spat, partizanom pa sta odstopila večjo sobo, v kateri so počivali in tipkali. Ob dveh zjutraj je vse utihnilo. Greta je poklicala

Roka, da sta šla pospraviti, ker so partizani navadno kaj pozabili. Presenečena sta bila, ker sta zagledala na mizi pisalni stroj, a partizanov ni bilo več nikjer. Rok je prinesel vrečo, v katero sta spravila stroj in ga za vsak primer skrila v steljo.

Vso noč je deževalo. Proti jutru se je vrnila skupina partizanov. Bili so premrazeni in premočeni, zato so se spravili spat na skedenj.

Ko se je zdanilo, je Greta vstala in jim za zajtrk skuhalo žgance in kavo. Desetletnemu Rudiju, ki je bil pri Ocvirku za renjenca, je naročila, nja gre poklicat partizane k zajtrku. Na mizo je postavila zabeljene žgance. Prvi je vstopil v hišo Stojan. Čez nekaj minut je vstopila kurirka Milena in mu izročila pismo ter odhitela naprej. Stojan je odprl pismo in ga čital. V tem trenutku je zunaj zaropotala strojnica. Stojan je pismo odvrigel v veži in skočil skozi vrata. Kavtičnikov Matko je z gumna prvi opazil Nemce in začel streljati. Partizani so za hlevom poskakali na tla in po jarku, v katerem so našli kritje, srečno pri-

se umaknila proti Brinjevi gori ter se ustavila pri Bromanu in pri Dervišu, kjer so dali Greti plašč, da je ne bi zeblo, in Rudiju čevlje, ker je od doma pobegnil bos.

Greta in Rudi sta se odpravila iskat partizane. Pri Votli peči sta šla na Brdinje in ves dan tavalala po hribih, da sama nista vedela, kje. Zvečer sta se ustavila pred kmetijo. Rudi je šel vprašat v hišo, kje sta. Ko je zvedel, da sta pri Kogelniku, je stekel ven in povedal Greti.

Pri Kogelniku, kjer je bila stalna partizanska javka, so Greto prijazno sprejeli. Dali so jima večerjo in ju spravili spat na gumno, da si odpočijeta od prenapornega dneva. Naslednjega dne je prišel Karel Aberšek in ju peljal s seboj pod Uršljo goro v partizane.

OCVIRKOV ROK GRE V PARTIZANE

Bila je nedelja. Ocvirkov Rok je šel k dopoldanski maši. V smeri Breznice so regljale strojnice. Ljudje so se pogovarjali, da je policija na Breznici napadla Ocvirkovo domačijo, v kateri so spali partizani. Rok ni verjel. Šele pri Riflu mu je nekdo zaupljivo rekel, da je boljše zanj, če se umakne.

Rok je odšel nato k Štoparjevemu mostu in se oglasil pri Času, za katerega je vedel, da pomaga partizanom. Pri njem je bil ves dan. Zvečer je odšel k Maku pod Brinjevo goro, kamor je prišel Žažetov Nandi — kurir Brzi in ga odpeljal s seboj v partizane, ki so imeli svoje taborišče na Brinjevi gori. Več dni je ležal s partizani v gozdu brez vsega. Šele čez nekaj dni je dobil koco.

Rok je postal kurir in je prenašal pošto iz Šentanela po kurirski poti, ki je vodila mimo Brinjeve gore, čez reko Mežo mimo Brančurnika h Kogelniku, kjer je bila partizanska javka. Na vprašanje, če je vedel, kakšna sporočila je nosil, se je nasmejajal:

Prijeten izlet

Naši dijaki na pohodu ob žici okupirane Ljubljane

»Kurirji niso smeli odpreti pošte in tudi ne vprašati, kaj nosijo, ker bi postali sumljivi!«

Nekaj časa je bil oborožen z rusko pišolo na bat, kasneje je dobil avstrijsko karabinko, ki mu je segala skoraj do pet. Podnevi je nosil klobuk, ponoči pa titovko. Njegova naloga je bila, da se izogiba Nemcev in prenese pošto čim hitreje na mesto. Poleg puške je imel dvajset nabojev in bombo, ki jo je nosil v žepu. Njegova naloga je bila, če bi ga napadli Nemci, da vrže bombo in skuša zbežati.

Večkrat je bil Rok zraven, ko so mobilizirali moške v partizane. Z nekaterimi so imeli sitnosti, ker niso hoteli v vojsko in so jim pobegnili. Eden od mobilizirancev se je napil žganja, da so ga morali nositi, nazadnje pa jim je še pobegnil. Večina mobilizirancev je bilo discipliniranih in so jih navadno čez Mežiško dolino pripeljali z Brinjeve gore h Kogelniku in od tam naprej na Uršljo goro, kjer so jih oborožili in poslali v brigado.

Poleg Roka sta hodila še kurirja Španerjev Lojz in Trbovšek Štefan. Pošto so prenašali s Šentanela od Dvornika, kjer je bila navadno v gozdu javka. Pri Dvorniku so kurirje in druge partizane prijazno sprejeli. Roku so pri tej hiši celo prali in likali perilo.

Nekega dne so Nemci pri Dvorniku postavili zasedo. Španerjev Lojz je prišel do ute, ko je zapel rafal. Ranjen se je zgrudil na tla. Rok, ki je šel oprezno za njim, je to videl. Takoj je skočil k njemu, ga naložil na hrbet in odnesel v gozd. Nemški vojak bi lahko ustrelil tudi njega, vendar ga ni. V trenutku je okoli Dvornikove hiše mrgolelo zelencev. Rok je Lojza skrtil v grmovje in hitro zbežal, ker je videl, da prihajajo Nemci proti gozdu.

RUS EVGEN — ROKOV PRIJATELJ

Ocvirkov Rok je ležal bolan na postelji. Ko mi je pripovedoval tole resnično zgodbo, je postal v obraz zopet rdeč in zdrav, kot je bil nekdanj.

Poleti 1941. leta se je partizanom priključil Rus Evgen, sin nekega zdravnika.

Z nekim ruskim kapetanom sta pobegnila iz taborišča v Labotu. Nemci so ju zasledovali. Na begu so kapetana ubili, Evgen pa se je rešil k partizanom z ranjeno peto. Pri Maku pod Brinjevo goro so ga nekaj tednov zdravili partizani in Evgen je popolnoma ozdravel. Star je bil okoli 18 let in je postal eden najbolj hrabrih in drznih borcev.

Z Rokom sta šla sredi dneva na Prevalje k čevljarju Vasju in hotela zapleniti škornje, ki jih je delal za Nemce. Rok je stal na straži, in če bi bil opazil kaj sumljivega, bi moral ustreliti v zrak, toda ni bilo potrebno. Evgen je zaplenil pri Vasjanu šest parov gojzeric. Škornjev pa ni našel, ker ni bilo Vasjana doma. Pomočnik je moral nesti gojzerice z Evgenom daleč v gozd, da ni mogel javiti Nemcem. Partizani so Vasju napisali listek, na katerem so se mu zahvalili za gojzerice in napisali, da lahko javi policiji. Zaradi tega je imel čevljar Vasja še skoraj sitnosti na policiji.

Evgen in Rok sta bila velika prijatelja in sta se večkrat med seboj zaupno pogovarjala. Tako je nekoč Evgen rekel Roku:

»Kaj tebi, ti si lahko srečen, ko lahko gledaš svojo domačijo. Kdaj bom jaz tako srečen, da se vrnem v Rusijo? Če se bo to kdaj zgodilo, bom pokleknil in poljubil rusko zemljo!« Ob teh besedah so se Roku orosile oči in v obraz je postal kot mladenič.

Evgen je šel po nalogu okrožja v Labotsko dolino, kjer je ustanovil svojo četo, v katero je vključil več kot osemdeset Rusov, ki so delali kot ujetniki elektrarno na Dravi pri Labotu. Med njimi pa je bil tudi izdajalec. Nemci so jih nepričakovano napadli in vse pobili.

Evgen je bil preveč hraber in se je preveč zanesel na moč orožja, ni pa pričakoval, da bo imel med svojimi ljudmi izdajalca. S svojo skupino je hodil okrog, kot bi bili popolni gospodarji Labotske doline.

GRUMPI SO BILI KRIVI

V jeseni 1944 so partizani ves dan mobilizirali moške v Strojni, zato so po mobilizaciji terenci pričakovali prihod nemške

O zarotovalcih, vražarjih in še kaj

Razborski Joza: prihajal je v naše kraje bolj poredkoma, mogoče enkrat do dvakrat na leto. Bil je visoke postave in že v letih. Nosil je črn širokokrajni klobuk, mnogo pretesen jopič, in ker je bil le-ta brez slehernega gumba, se je prepasal z debelo vrvjo. Tudi hlače tričetrtinke niso bile po njegovem životu krojene. Bil je vedno bos, čevlji pa so mu bingljali preko ramen. Če si ga hočem še danes v duhu kolikor toliko verno predstaviti, se moram spomniti samo Jurčičevega oziroma Vavpotičevega Desetega brata v mohorjevki, le s to razliko, da je bil Martinek mnogo mlajši.

Kadarkoli je možakar stopil v našo hišo, smo otroci na mah utihnili in brž iskali zavetja pri naših materah. Bali smo se Kosmatega tujca, čeprav smo imeli neko čudno spoštovanje do njega. To pa za to, ker je znal točno zagovarjati in še marsikaj.

Nekoč je vstopil čisto prepotenega čela. Bilo je res hudo soparno. Prav gotovo bi se mu srajca lepila na ledja, pa je na srečo nikoli ni nosil. Črni, zloveščki oblaki so se začeli kopičiti izza Strojne. Daleč nekje je med pogostimi bliskji že zagrmelo. Začelo je tudi pihati. Ne dolgo za tem se je veter spremenil v močan vihar, da se je drevesje pripogibalo in drevesno listje je frčalo po zraku. Postajalo je vedno bolj temno, pričelo je liti tako na gosto, da se nikamor ni videlo. Ko so med dežjem pričela padati prva debela zrna toče, se je naš gost dvignil in ne da bi kaj rekel, stopil ven na cesto, ki je peljala mimo hiše. Visoko vzravnan in zroč v nebo je skoraj nepre-

policije. Karel Aberšek je predlagal partizanom, naj se umaknejo na Tolsti vrh, toda nekateri ga niso hoteli poslušati, rajši so ostali v bližini, v Račlovem bunkerju, ki je bil pod Jaznikarjevo pušo. Toda kmalu so se naveličali sedeti v vlažnem bunkerju in tudi želodci so jim začeli kruliti.

Zunaj je tako prijazno sijalo sonce, da so kmalu zlezli na prosto ter se predali toplim žarkom. Kurirja Roka so poslali k Račlu, da dobi kaj za pod zob. Račlova mu je dala skledo grumpov ter pol hleba kruha ter mu dejala, naj se pazijo, ker so Nemci v bližini.

Partizani se niso zmenili za Rokovo svarilo, ko so zagledali kruh in grumpe. Puške so prislonili k borovcu in odložili nahrbtnike, le Peter Razgoršek je obdržal strojnico pred seboj med nogami. Grumpi in kruh so jim šli slastno v tek.

Takrat so jih zapazili Nemci in začeli streljati. Prvi rafal je razceftral kopito med Petrovimi nogami.

»Nemci!« je eden zavpil. Fantje so bili tako iznenadeni, da so pustili nahrbtnike in zbežali, kolikor so jih nesle noge. Peter Razgoršek je bil ranjen v nogo. V prvem trenutku še občutil ni, ampak je tekel kakor drugi, šele čez nekaj časa je začutil bolečino. Na Tolstem vrhu so naleteli na Karla Aberška, ki je takoj vedel, kaj se je zgodilo.

Po pripovedi Ocvirkovega Roka
zapisal Zvonko Robar

mično stal bos sredi kolovoza, po katerem je drvel cel hudournik umazane deževnice. Nismo se otroci brigali za ženske, ki so vse živčne in zbegane tekale od police do police in iskale žegnane sveče, jih prižigale in postavljale v kot k božji martri. Tudi nismo opazili, kdaj so nalomile šibja in zanetile žegan ogenj. Otroci smo se vsi drenjali pri oknu in pasli zijala. Ni nam ušlo, opazili smo, da je zarotovalec neprestano nekaj žebiral, od časa do časa pa v vse smeri z desnico delal velike križe. In glej čudo! Za vedno drobnejšim dežjem je neurje kmalu popolnoma prenehalo. Vsi od kraja smo bili prepričani, da je res naš do bri Joza zagovoril točo in nas ter posebno naše poljščine obvaroval pred hudim puštošenjem.

Ko je torej po uspešnem zarotovanju zopet vstopil v hišo, moker, da sploh bolj ni mogel biti, so ga ženske nagovarjale, naj odloži vsaj premočen jopič in obleče ponujeno srajco. Odklonil je vse. Nam otrokom pa se je zdelo, da bi najbrž zgubil vso svojo čarovno moč, ako bi se preoblekel.

Ko se je okrepcal — babica mu je postavila na mizo celo svinjsko obličje, kruha in pisker mošta — se je tiho zahvalil in mislil odditi. Tedaj pa ga je babica ogovorila, rekoč:

»Ti, Joza, videla sem pravkar, kako si kunšten in kaj vse za božjo voljo znaš! Mogoče veš pomagati tudi meni? Oglej si vendar moje bolne noge! Par let že hudo trpim. Kadar se k slabemu vremenu pripravljaja, je najhujše. Gleznje mi bo sčasoma čisto izmalčilo. Sama ne vem, kje neki sem se nalezla toliko tega nesrečnega trganja. Mogoče že nekaj kot pastirica, ko sem največ kar bosa ali kvečjemu v samih oklah pohajala v gmajni za živino. Mogoče tudi pri pletju, ko sem se kar sede pomikala naprej, včasih tudi po povsem mokri njivski zemlji, mogoče tudi pozimi na koritu, ko sem v ledeni vodi splakovala perilo. Potipaj Joza in pomagaj!«

Joza je primaknil pručko k babičinim nogam, potipal razbolele gleznje in rekel: »Liza, če boš verovala v mojo molitev, ti bo pomagano! Če pa ne boš za trdno verovala, se pa žiher še za naprej pridno priporočaš pliberški šintarci!«

Zagovorna molitev pa je bila taka:

»V imenu boga očeta, v imenu boga sina in v imenu boga svetega duha. Bog in svetji križ božji. Jezus je na samo veliko noč zgodaj zjutraj vstal, vzel svoje jogre in svojo mater ter šel ven pod fraj nebo molit. V rokah je držal zlato palico in zlat paternošter. Pa jim je prišla naproti sama ta skurna fergiht. Marija pa jo je barala, kam ti greš skurna fergiht? Jaz grem v človeka, mu hočem vso kri popit, vse meso snest in vse kosti zdrobit in ga v črno zemljo zagrnti. Marija pa je rekla: Ti, stoj! Ti mu nimaš krvi popit, mu nimaš mesa pojest, mu nimaš kosti zdrobit in ga nimaš v črno zemljo zagrnti! Ti beži vun iz tega mesa, vun iz teh kosti, idi v tak kraj, kjer se nobeden žegan zvon ne čuje in nobena živa stvar ne prebiva! Tam ti bodi v imenu boga očeta, v imenu boga sina in v imenu boga svetega duha. Bog in svetji križ božji! Amen!«

Po nekaj kretnjah z rokami, ki so bile res podobne, kakor bi hotel nekaj izvabiti ali odgnati, je Joza vstal in se tiho poslovil.

V nas otrocih pa je Joza postal še bolj skrivnosten in nepozabljiv.

Čisto drugačne sorte mož pa je bil šentanelški Florjan. Bil je na eni nogi kruljav, drugače pa hudo prebrisan, z vsemi žavbami namazan in na vse viže zgovoren. Nosil je pokvečen klobuk s šnajfedri, kakor kakšen star raubšic, kar je najbrž tudi bil, saj so se žandarji po kmetijah pogosto zanimali, za njegova početja. Imel je v ustih zmirom čik in je znal mojstrsko švrkati skozi povsem priprte zobe umazano slino v vse poljubne smeri daleč od sebe. Čez ramo mu je visela zamaščena usnjena torba z najpotrebnejšimi poklicnimi rekviziti. Po širnem teritoriju je obiskoval samotne kmetije in nastopal v glavnem kot rezar. Skopil je razne domače živali, kakor žrebce, bikce, prašiče pa tudi pse in mačke. Samo kopuniti menda še ni znal. Pse in mačke pa je skopil zategadelj, da se niso več vdajali štercariji. Malim pujskom pa je večče s posebnimi kleščami ščipal zobčke, da niso doječih svinj preveč obgrizli.

Poleg navedenih dejavnosti pa je bil za dober lon kmetom vedno privravljen svetovati, kako se pozdravi kakoršnokoli živinsko ali svinjsko bolezen. Za pogostejše in bolj znane bolezni je recepte kar iz rokava stresal. Pri bolj kočljivih, nevsakdanjih primerih pa je imel navado na skrivaj poprej pokukati v neki majhen zvezek, ki ga je nosil v torbi. Ta rokopis, ki ga je pa ljubosumno čuval in ga sploh ni bil voljan dati v roke kakemu nepoklicanemu radovednežu, je bil v resnici z okorno roko napisana zbirka živinozdravniških receptov, »ki je bila iz nemških bukev na slovensko špraho skerbnu ino zvesto predstavljena skuži Antona Jansheka v tim letu 1857.«

Kot uspešna zdravila je priporočal razne zvarke, narejene iz smrekove smole, kolo-maza, škorpionovega olja, encijanovih korenin, kafre, smodnika, voglja, totrovega olja, brinjevih jagod, lanenega semena, natresa, ajbiša, žavbija in še mnogih drugih dodatkov.

Je pa zdravil razne živalske bolezni tudi na povsem vražarski način. Z velikim nožem, ki pa je obvezno moral imeti črn roževinast ročaj, je npr. pri volih zdravil »osenco«. Ko so postavili vola na prosto na kakšno trato, je z nožem zarisal v rušo točen obris obolelega parklja. Z istim nožem je nato izrezal iz zemlje ves očrtani kos zemlje — trate ter ga obesil kam na plot. Še predno je sonce rušo osušilo, je bila osenca gotovo pozdravljena.

Kadar je kravi vime zateklo in postalo trdo, je bil to prav zagvišen znak, da je kravo v vime »piknil špicmavzel«. Uspešno zdravilo: pokadi vime z »nepreluftano« pajčevino, katere nikoli ni veter prepihal. Tako pajčevino pa si mogel najti samo v kakšnem zapuščenem hišnem kotu, raznih kašlah, kje za omarami in stenskiimi urami, pod klopimi in podobnim.

Ako je govedo na paši požrlo zelenega pajka in ga je potem po vampih zvijalo, je bilo treba vzeti samo »šnit« kruha, jo razdeliti točno na tri dele, nad vsakim delom nekaj požebrati ter te kose zapovrstjo ponuditi živinčetu. Če se je govedo po zav-

žitju po celem životu streslo, je bila nadloga že odpravljena.

Rano, ki nastane po pasjem ugrizu, si takoj poceliš, ako istega psa ostrižeš, vzameš nekaj dlak in jih vržeš na oglje ter rano podimiš.

Ako je kdo dobro kravo molznico komu bodisi iz zlobe ali nevoščljivosti zarekel ter ni dala več mleka, se je »coper« dal uspešno »vintati« na ta način, da si zgodaj zjutraj, in to še pred jutranjim zvonjenjem, zakuril v krušni peči, porinil vanjo železen drog, prav tak, s kakršnim se delajo luknje za ostrve po njivah in kopšah ter ga pustil razžareti. Razbeljen drog je bilo nato treba zasaditi v zemljo pod hišni kap. Točno v času, ko je mežnar zvonil jutranjico, je bilo pred hišo tako zasajen drog treba oblititi z enim žehtarjem kravjega mleka, tako da je kar zacvrčalo in se je dvignila para. Zatem je bilo treba kolikor se da hitro zbežati v hišo, za seboj zakleniti vrata, ugasniti luči, zastreti okna ter se napraviti gluho in slepega. Huda bi te namreč rada na vsak način premotila v obliki kakšnega prišleka, ki bi te klical po imenu, trkal na vrata in hotel sploh govoriti s teboj. Če bi došlemu odprl vrata, govoril s njim, mu stisnil celo roko, bi bilo zarotovanje popolnoma brezuspešno in dobra molznica bi ostala za zmirom »suha«.

Rad je mnogo pil. Cenil je žgane pijače. Na meso pa je bil pravi volk. Če na kmetiji, kjer je imel opravke, slučajno ni bilo niti »plotnih rinkov« niti »macesnovega lesa«, si je dal brez pomišljanja ocvreti tudi kar tisto, kar je pravkar izluščil kakšnemu pujsku.

Opazivši, da ima okoli sebe kup vernih poslušalcev, se mu ni nikamor več mudilo in prav malo ga je brigalo, kje bo prespal noč. Publiko je bilo treba zabavati s storijskimi, bodisi z resničnimi ali pa si jih je kar sproti izmišljal. Ker v tistih časih med prvo svetovno vojno kakopak še ni bilo radija in televizije in so le prav redki bili naročeni na kak »Mir«, so ga kmečki ljudje, željni vsakovrstnih novic, prav radi poslušali. Kakor so srednjeveški potujoči pevci, ki so zabavali gospodo po gradovih, prenašali tudi razne novice, tako je tudi naš rezar kot stalni vadrovček »kupil« in »prodal« marsikatero vest. Vedel je na primer povedati, koliko domačinov v fari je že padlo na frontah, koga so na novo vpoklicali k soldatom, kdo vse se težko ranjen valja po raznih lazareti, kje in koliko je že malih »ruščekov« privekalo na svet, da bo baje vojne kmalu konec, ker o presvitlem cesarju že take skurne čenče krožijo med ljudmi in ker je med Čehi in Kranjci patriotizem že popolnoma na psu.

Da je svoje poslušalstvo spravil v dobro voljo in da so se imeli kaj smejati, je omenil tudi, kako so se imeli prejšnji teden nekje v Šentanelu na gnojvozi.

»Kmet je pripravil veliko gnojvozo, kakor se za takega bogatinca tudi šika. Dosti voznikov je prišlo, med kidači pa sem bil tudi jaz in nekaj ruskih. Babnic, ki so kar sproti trosile gnoj po njivah, pa je bilo za cel regiment.

Do male južne, pri kateri je seveda kljub vojski in splošnemu pomanjkanju bilo še vsega na pretek, se ni zgodilo ničesar bistvenega. Vendar sem opazil, da si pobje

na skrivaj med seboj nekaj dopovedujejo. Izbirali so žrtev med vozači, ki bo imela čast ženskam na njivo zapeljati »florijana«. Pa ne mislite, da mene, ker sem tudi Florijan. Moram povedati, da je menda samo še v naši fari star običaj, da tisti voznik, ki po malici prvi zapreže, zapelje ženskam na njivo kar se da smešno nacamano moško figuro, natlačeno s slamo, koprivami in kurjim perjem. Temu pustu pravijo »florijan«. Zaradi večjega »heca« delj pa zberejo za prevoznika kaj radi koga izmed mlajših, neizkušenih fantov, ki so imeli s »pubalenjem« doslej le še pičle izkušnje.

No, da nadaljujem. Ko smo se torej po končani malici dvignili izza mize in so tudi že vse ženske odšle k svojemu poslu na njivo, so prvemu vozniku vrh gnoja res posadili na voz tudi florijana. Dar so ženske sprejele z dokaj očitno maščevalno gesto in so komaj čakale, da je vozač kupoma izpraznil svoj voz. Brž, ko se je zgodilo, so se po svoji ustaljeni pravici kakor furije zakadile proti vpregi. Strme je fant gledal, kako so trosilke pričele demolirati njegov voz. Daleč so frčale ročice, stranice in tudi podnici niso prizanesle. Z ene »akse« so snele še lujenk in štelcelj, nato pa samo kolo. Med zmagoslavnim juckanjem so kolo na največje voznikovo zaprepaščenje pototrale po strmi njivi navzdol. Na robu njive je še zadnjič visoko poskočilo, nato zginilo v lesu ter končno pristalo v sami šentanelski rieki. Vozač je zdaj začel ženske zmerjati in šlo mu je skoraj na jok. Ker so pa babure še vedno jezile in se od same škodoželjnosti kar zvijale od smeha, bi se bil voznik v sveti jezi skoraj spozabil in s kidalnimi vilami eno najbolj glasnih sunil med rebra. Vendar se je premagal in hotel najbližjo le povaljati po gnoju. Ko so nameru opazile, so mu zagrozile, da mu znajo spričo velike premoči sleči še hlače in ga v samo hodni srajci napoditi domov. Seveda bi bil najrajši takoj

zapustil neslavno prizorišče, toda kaj storiti z vprego? Izpregel je. Živali sta začeli havlati za travo, sam pa je hočeš — nočeš moral stopiti po sledi za kolesom. Predno ga je našel in zopet uredil voz, je minil cel dopoldan. Ženske pa so ga še vedno neusmiljeno zbadale, češ ta fant najbrže še ne ve, da okrogla kolesa se zmirom vrte in da dečve za poubi nore.

Vrnivšega se z njive so tudi kolegi sprejeli z gromkim smehom. Le z veliko muje se je dal gospodarju pregovoriti, da je kljub komplotu kolegov in ponižanju, ki ga je doživel na njivi, vendar sedel z drugimi za mizo. Teknilo pa mu ni ničesar, niti nudelni, ki ob gnojvozah obvezno morajo priti na mizo.

Virt je bil sicer zaradi zgubljenega časa na tihem nekoliko nejevoljen, vendar, da stara šega »dol ne pride«, ni izrekel žal besede.

Na večer pa je naša že dokaj vesela družba pogruntala, da pošljemo bližnjemu sosedu »šajdeznik«. To je bila velika buča, iz katere so izluščili bučno seme ter jo napolnili s kobiljimi figami, koprivami, jajčnimi lupinami, gnilih krompirjem in še z nekaterimi takimi dišavami. Ampak, povem vam, da mora biti tisti, ki si upa nesti šajdeznik, presneto korajžen in previden. Zelo trda bi mu predla, če bi ga pri sosedu, ko izroča darilo, mogoče zagrabil. Ujetniku bi, oblečenemu, kakor bi pač slučajno takrat bil, porinili skozi rokave primeren kol, tako da si z rokami prav ničesar ne bi mogel pomagati. Tako križanemu na kol bi odprli še »šnic« pri hlačah in ga pognali, od koder je prišel.

Pripovedoval je še Florijan o divji jagi, »žvajgerju« in krvavem stegnu. Šele ko je opazil, da nas je večina mladih ob mizi zakinkala, je prenehal.

Tisto noč smo otroci kaj nemirno spali. Mučile so nas grozne sanje.

Gustav Broman

Veliko neurje nad Ravnami v četrtek 12. julija 1975. Suha je prestopila breg in se razlila po trgu in ulicah. Tako neurje s točo je bilo leta 1930, ko je Suha odnesla tudi nekaj prašičev in razdirala hiše

Vinko Ošlak

Pesmi

I.

Kruh:
past ila.
Misel:
sablja neba.
Ljubezen:
hod želje.
Umor:
zamisel sveta.

II.

Dež:
pisava neba
na tvojo kožo.
Lasje:
vzorec noči
na tvoji glavi.
Oči:
vódi izgubljanja
v tvoje rastje.
Prsi:
prostornina rok,
ki te iščejo.

KOŠNJA

Zasliši se vrisk,
nabrušene kose blisk;
od bilke do bilke némi strah.

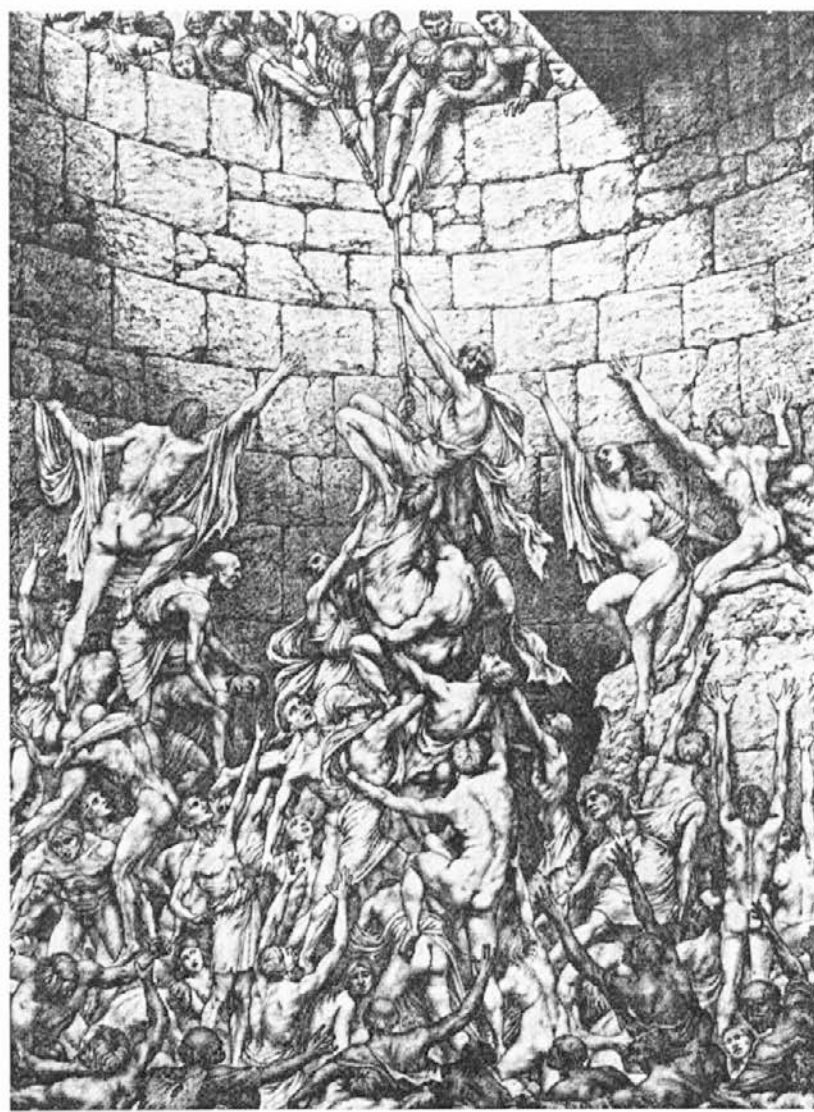
Hrešče kosti,
zelená kri;
a krika žrtev
od nikoder ni...

VRAN

Star geometer
na težkih nogah
določa pomen obzorij.

Objedena riba
v prhneči svetlobi
iz belega fosforja
kaže na zimsko stran.

Gomolji svetlobe:
razkuhana smrtna jabolka
vznikajo daleč kot sij
polarnih ribjih kosti.

Neznani mojster (2)

MUREN

Pri nogah
trohneča konjska lobanja;
v krilih
temna čričkova moč.
V izvotljeni glavi
duša, ki sanja;
starčevski žvižg
gre v noč kakor nož.

ČAROVNICA

Sredi čaranja,
sredi paranja
dolgih oblek;
kakor od vriskanja,
mrtvega piskanja
skozi piščali let,
vame gleda plaho oko
in ne ve, ne razume,
kaj bo prišlo
od mojih rok,
preden bo dan naokrog.

SABAH

Obrili so sedem
čarovničnih glav,
zložili so sedemsto ptičjih kosti:
Iztaknili so žive
ribje oči;
s teh kosov Sabah
vame hudobno srši.

STRAŽNIKOM

Ped in mir
sta rja sveta:
ledení nemir
na ustih želja.

Visoka drevesa
so krik do neba:
zadavljeno seme
v njih trepeta.

Grob in cipresa
sta teža vsega:
v zemljo odteče
razgibana sla.

Zlata žival
v brezdan prhuta:
v utrujeni žili
kri klokota.

Red in mir
sta seme zlata:
tiho nas jemlje
prestol brez dna.

BREG

Pod belim platnom
je črn les,
pod gladko kožo
je hladen pot.
Sedem korakov
čez polt srca
vre v loncu osame
cvet od bezgá.

Bezgov cvet
je pismo sveta:
na beli stržen
belim ljudem,
stara pisava
slepim očem.

Oči so kot polži
kamenó zalizane,
črke so skrbno
s stržena izbrisane.
Radi imamo
črnílo lesa,
radi tehtamo
votlost bezgá...

Neznani mojster (1)

MED PECO IN POHORJEM 2

Pripravljalni odbor za junijsko proslavo 30-letnice ravenske gimnazije je letos izdal zbornik razprav in člankov »Med Peco in Pohorjem 2«. Naslov, oblika pa tudi beseda uredniškega odbora pričajo, da gre za nekakšno nadaljevanje oziroma dopolnitev prvega zbornika z istim imenom, ki je izšel pred desetimi leti. Pri obeh je tudi obveljalo načelo, naj bodo avtorji samo nekdanji maturanti domače gimnazije.

Ce je bilo prvemu zborniku rahlo očitano, da je preveč zgodovinski, se je drugi takemu očitku ognil, s tem da je večina njegovih prispevkov usmerjena v prihodnji razvoj gospodarstva v ravenski občini in koroški krajini. Preteklosti je pravzaprav ostal zvest le zgodovinar Krivograd, ki je nadaljeval pred 10 leti začeti oris zgodovine delavskega gibanja v Mežiški dolini ter ga obdelal do leta 1936.

Preteklost s sedanostjo in prihodnostjo povezuje tekst Toneta Sušnika o rasti ravenske gimnazije, medtem ko perspektive razvoja usmerjenega izobraževanja že uvajajo tudi osrednji del zbornika, to je kolikor mogoče eksaktno prikazovanje prihodnjih potreb in možnosti družbenoekonomskega razvoja regije (Pečnik), občine Ravne na Koroškem (Haramija) in turizma v regiji (Dretnik).

Dr. Franc Sušnik ml. je resno opozoril na vplive onesnaženosti industrijskega okolja na človekovo dednost, zaključujejo pa zbornik seznanji učnega osebja in maturantov gimnazije ter izčrpna koroška bibliografija, delo Marije Suhodolčanove.

Zbornik je torej od uvodne misli dr. F. Sušnika do sklepne besede uredniškega odbora dovolj homogena celota. Čeprav seveda ni »bralen« v tem smislu, da bi bil po vsebini zanimiv za najširše kroge občanov, pa bodo strokovnjaki oziroma vsi, ki kakorkoli načrtujejo celoto ali področne dele družbenoekonomskega razvoja, gotovo s pridom segali po njem ter uporabljali izsledke, ki so zbrani v posameznih razpravah ali jih kritično dopolnjevali, na vsak način pa jim bodo dragocen vir in pobuda za nadaljnje strokovno delo.

Seveda so možne nekatere kritične ugotovitve že zdaj. Prva je gotovo ta, da osnovni pojem »družbenoekonomski« komajda velja, saj so v glavnem obdelane le možnosti ekonomskega razvoja, medtem ko je sočasni družbeni razvoj (zdravstvo, šolstvo, kultura, telesna kultura itn.) ostal bolj ali manj le pavšalno nakazan ali celo le naštet. Prav tako tudi niso vse gospodarske panoge obdelane enako poglobljeno. Druga pripomba je pravzaprav bolj obžalovanje,

da uredniškemu odboru ni uspelo pridobiti k sodelovanju strokovnjakov za omenjena področja. Drugo povezano z drugim namreč lahko nehote vzbudi vtis, kakor da bi bilo ob velikem forsiranju gospodarstva družbeno področje odrinjeno na nivo drugorazrednosti ali pa da se — razen seveda načelnih stališč — še ne ve prav, kaj in v kakšnem konkretnem zaporedju naj bi se na njem dogajalo. — To pa je gotovo le vtis.

Zdi se, da je ob že omenjenih kvalitetah vrednost prispevkov tudi v tem, da so enotni v brisanju umišljenih ali resničnih medobčinskih mej, v jasnem prikazu naravnih danosti ter v nedvoumnem pozivu k čimvečjemu povezovanju znotraj regije ter k finalizaciji proizvodnje. Ob tem pa človek nehote pričakuje še naslednji korak, namreč: kako se tako projicirana in gospodarsko razvita koroška regija prihodnosti organsko vključuje v tačas prav tako razvijajoči se slovenski prostor.

Kljub takšnim in morebitnim drugim spremnim mislim — ali celo prav zaradi njih — se zbornik »Med Peco in Pohorjem 2« nedvomno uvršča med tista dela, ki so v povojnem obdobju na Ravnah že izšla in ne more mimo njih nihče, ki se kakorkoli strokovno ukvarja s koroško regijo. Za to pa je treba izreči uredniku prof. Tonetu Golčerju in sodelavcem vse priznanje.

Marjan Kolar

INGOT IN VRESJE — DVA ALMANAHA

Maturanti ravenske gimnazije so spet kot že vrsto let drugi pred njimi izdali almanah Vresje. Razlikuje se od drugih le po tem, da so s spominskim prispevkom maturanta prve generacije Adija Praprotnika zaznamovali 30-letnico obstoja gimnazije, na eni izmed strani pa teče pripoved dr. Franca Sušnika o tem, kako so po svobodi zaradi nemogočih razmer na gradu delavci sklenili, da je treba zgraditi gimnazijo. Dr. Franc Sušnik živo, neposredno toplo govori dalje, kako so izbrali prostor in začeli z akcijo.

Drugače pa je vsebina tega almanaha ogledalo dijakov, ponekod šegavo šaljiva, otroško grenka v opisih ljubezenskega razočaranja, v glavnem pa neizkušena nedodelana, taka pač kot ti mladi ljudje, ki so pisali, ker jih življenje še ni obrusilo, jim ni dalo globokih življenjskih izkušenj. Toda nič ni zamujeno, vse to jih še čaka in dobro je tako.

Prav prijetno je primerjati z Vresjem ingot, to je almanah maturantov srednje tehniške metalurške šole. Že ime Ingot je trdno, realno. Nič sanjavega ni pri tem. Iz vsebine pa je moč razbrati, da sicer ne poznajo bridkega otroštva ne vojnih grozot, da pa so si ob tem v svesti svojega svobodnega življenja in da so pripravljeni sprejemati svet tak, kakršen je, saj ni skoraj nič iluzornega v tekstih. Videti je, da trdno stojijo na zemlji, da imajo pred seboj jasen cilj — čimveč prispevati k razvoju samoupravljanja in delati po svojih najboljših močeh. Kako bodo to izpeljali, je pač odvisno od tiste najboljše šole, ki ji pravimo življenje

Z. S.

ZLATO IN DVOJNO SREBRO

24. maja letos smo imeli Hotuljci lepo in redko slavnost. Zlato poroko — 50. obletnico zakona sta praznovala Ivan in Martina Štruc (roj. l. 1900 in 1902). Z njima vred pa sta slavila 25-letnico zakona — srebrno poroko njuna otroka: sin Ivan z ženo Martino ter hčerka Elizabeta z možem Ivanom Lakovškom.

Da, zares, proslavili smo, lepo in slavnostno je bilo! Za vas in vašo družino, drgi Ivan in Martina Štruc, je bi to velik praznik, veliko in redko doživetje! Pa ni bil samo vaš in vaših dragih praznik. Bil je tudi praznik vseh vaših prijateljev in znancev in končno naše hotuljske sosese in še več, bil je tudi praznik in ponos naše občine, kakor je lepo povedal v svojem govoru župan tov. Vrčkovnik na poročni slovesnosti. 50. obletnica srečnega zakonskega življenja je res bolj redka stvar, še bolj pa, če je združena s 25-letnicama, ki sta ju obhajala skupno z vama vaša hčerka in sin.

Draga zlatoporočenca, dragi srebrnoporočeni! Da človek doživi tak redek, zato pa toliko bolj cenjeni jubilej, kakor sta ga doživela in obhajala naša slavljena Martina in Ivan, je potrebna dolga doba trpljenja, odrekanj, preizkušenj, pa tudi sreče, zdravja in veselja v življenju. Predvsem pa obilo dobre volje in življenjskega optimizma, ki sta ga bila zmeraj, kar vaju poznam in ki sta ga še vedno polna, prav tako kot tudi vajini otroci, tudi oba para, ki sta že »srebrna«, in vsi drugi sorodniki. V vajinem življenju pa tudi v življenju obeh mladih parov ni bilo ravno vse z rožicami postlano. Bili so težki časi, časi kriz in brezposelnosti, malo denarja in zaslužka za veliko dela.

Vi, dragi Ivan, ste morali prestati kar dve svetovni vojski. Prva vas je potegnila v svoj krvavi vrtinec komaj 17 let starega. Potem je sledilo ujetništvo, ko se za človeka, mladega, željnega življenja, tako rekoč čas ustavi.

A kaj bi našteval in govoril. Prestali ste vse, ustvarili družino, vzgojili otroke, ki so vam in družbi v ponos. Oba z ženo pa sta ostala vseskozi dobra in poštena, de-

Zlatoporočenca Martina in Ivan Štruc

IZREKI

Mi ljubimo svojo domovino tudi, kadar ne maramo svojih someščanov.

Dučić

Borba proti religiji je posredna borba proti tistemu svetu, ki je duhovna aroma religije.

Thomas Mann

Resnica v politiki mora čakati, dokler ne postane potrebna.

Björnson

Cvitaničevi Tončki v spomin

Antonija Cvitanič

Ko smo se v torek, dne 6. maja, pri Barbari poslednjič poslavljali od dobre, plemenite Cvitaničeve Tončke, je nam vsem bilo res hudo, težko. Njena zadnja pot je pričala, kako je bila med ljudmi, posebno med preprostimi, spoštovana in priljubljena.

Rodila se je leta 1895 pri Jugu v prelepem Dobrijuh. Ker so bili Kotniki, gospodarji dobrskih kmetij, vsi zavedni Slovenci, ni čudno, če se je tudi ona že v mladih letih navzela tega duha, pa zato tudi ni čudno, da je vsa navdušena pobirala podpise za majniško deklaracijo. Da si se takrat lotil tega dela, si moral imeti dovolj poguma in odločne volje. In ona je vse to imela. Ta pogum in to odločnost si je okrepila v gospodinjski šoli v Št. Rupertu pri Velikovcu, katero so vodile šolske sestre, ki so v ta mlada srca znale vnašati veliko ljubezen do slovenskega ljudstva. V to šolo jo

lovna človeka. Pravijo, da se kri in znoj, muke in trpljenje na koncu zmeraj spremenijo v čisto zlato! Vama se je to zgodilo, dosegla in proslavila sta ga čila in zdrava. Hvala vama za dobroto in skrb, hvala, da sta nam omogočila, da smo veseli in srečni v vaši družbi. Naj se najtopleje zahvalim tudi »srebrnima« paroma Ivanu in Martini Štruc ter Betki in Ivanu Lakovšek pa vsem vašim otrokom, ki so s skupnimi sredstvi priredili in omogočili ta lepi praznik, to lepo slavje nas vseh, ki vas poznamo in imamo radi.

Naj vama izrazim svoje in naše občutke, ki smo jih imeli, še z besedami: res lep spomenik sta si v petdesetih skupnih letih zgradila. Čeprav je skromen, je lep in čvrsto skovan! Ves iz ljubezni je, otrokom vašim in vnukom vašim dan! Mladi sedaj ljubezen dano, vročo, vama vračajo obilo. Z njimi še na mnoga, mnoga zdrava, srečna leta, draga Ivan in Martina, mi kličejo in vama iz srca želimo.

Rok Gorenšek

je poslal njen oče Luka na prigovarjanje rajnega Županca. Za to je bila do smrti obema hvaležna. Ko sem pred leti večkrat srečaval dobro ženo, Knezovo mater iz Robanovega kota v Zgornji Savinjski dolini, mi je le-ta vedno naročala, da naj lepo pozdravim Kotnikovo Tončko, ki je bila njena sošolka v gospodinjski šoli. Ob tej priliki je vedno poudarjala, kako so Tončko sošolke rade imele in kako priljubljena je bila med njimi. Tončka je bila vsa vesela, ko sem ji, kadar sem se oglašal pri Cvitaniču, te pozdrave prinašal.

Poročila se je z Jurijem Cvitaničem, po rodu Dalmatincem iz Bola na Braču, na Kumrovo, kjer je bila včasih gostilna in vrelec kisle vode, znana Tolstovrška slatina. Kmalu pa sta se z možem preselila v takratni Guštanj, kjer sta kupila Tirolčevo gostilno in posestvo. In tu sta živela srečno do smrti njenega moža. Ostala je sama z otroki, ki jih je bilo sedem. Kljub težavam je vse doštudirala in jih spravila h kruhu. Med drugo svetovno vojno je izdatno podpirala tudi partizane, to tem rajši, ker sta bila tudi njena starejša sinova borca za svobodo. Žal ji je najstarejši sin Franček že leta 1954 umrl. Ta je že mlad zavzemal v ravenski železarni zaradi svoje sposobnosti vidno in odgovorno mesto. Drugi sin Jurček je našel nov dom v očetovem vinogradu na Zamušanskem vrhu pri Ptujju ter ga s strokovnostjo in marljivostjo spremenil v vzoren nasad. Ko je leta 1970 tudi on umrl, je mama pričela bolehati in postajala je iz leta v leto slabša.

Cvitaničeva Tončka, kakor so jo ljudje imenovali, je bila znana vsem, posebno socialno šibkim daleč naokoli, ker jim je v stiski vedno rada pomagala, in to izdatno pomagala.

Ko smo se od nje zadnjič poslavljali, nas je najbolj prevzelo to, kako so jo njeni otroci spoštovali in radi imeli. Njihov sosed je v govoru ob grobu povedal, kako so občudovali okoli mame zbrane sinove in hčere z ženami in možmi ter vnuki. Težko je najti danes tako veliko družino, kjer bi se mati tako žrtvovala za svoje otroke in kjer bi ji otroci to ljubezen tako vračali. Oh, ko bi imeli Slovenci še več takih mater, potem bi se za naš obstoj ne bilo treba bati.

Draga Tončka, hvala Ti za vse lepo in dobro!

Zorko Kotnik

PARTIZANSKI POHOD

Ob 30-letnici zmage smo v vseh enotah VVZ Ravne na Koroškem organizirali partizanske pohode. Otroci in tovarišice iz vzgojne enote Solzice in Marjetka smo se z bivšo partizanko Brečo odpravili na Navrški vrh. Resničnim zgodbam iz partizanskega življenja so ciciabni prav tako zavzeto prisluhnili kot najbolj razburljivim pravljicam.

Marička Čreslovnik — Kotnik

Petdeset let Lojzke Pavlin - Cvetke

Junija je praznovala svojo 50-letnico življenja Lojzka Pavlin — Cvetka, referentka za vprašanje borcev NOV in vojaških invalidov pri SO Ravne na Koroškem.

Rodila se je 17. junija 1925 v stari in zavedni slovenski družini Lobasov (Lečnikov) in Kotnikov. Njeni pradedi in dedi so bili »dohtarji za ljudi in živino«, mama

Flora, ponosna kmetica, pretepana po gestapovskih zaporih, stara 75 let še s polno vitalnostjo, oče Beno Kotnik, Župančev iz Dobrij, s partizanskim imenom Hostnik, zadržni delavec in zbiralec ljudskega blaga.

V letih osvobodilnega boja je njena pot povsem naravno šla v vrste OF. Že leta 1943 je postala mladinska aktivistka in sekretarka vaškega aktiva SKOJ. Septembra leta 1944 je vsa njihova družina odšla v partizane. Lojzka — Cvetka je bila okrajna sekretarka SKOJ-a za okraj Guštanj — Prevalje.

Tudi po vojni je aktivno nadaljevala z družbenopolitičnim delom in je dvajset let opravljala delo referenta za vprašanje borcev NOV in vojaških invalidov pri SO Ravne na Koroškem. Zdaj pa gre v zasluženi pokoj. Požrtvovalno je pomagala vsem borcev NOV in vojaškim invalidom. Radi so prihajali k njej po nasvete in vedno jim je prijazno pomagala rešiti probleme, ki so jih težili. Skromno in nesebično je opravljala svoje delo in je bila ranjo največja nagrada, če je lahko komurkoli pomagala.

Pri svojem delu je tako domala spoznala vse borce in invalide in verjetno ni borca in invalida v Mežiški dolini, ki ga Lojzka osebno ne bi poznala.

Čeprav sedaj odhaja v pokoj, smo vsi borci in invalidi prepričani, da bo še naprej pripravljena sodelovati z nami in nam še z marsikaterimi nasveti pomagati.

Ob njenem jubileju ji vsi koroški borci in invalidi iskreno čestitamo.

A. V.

Redakcija te številke je bila zaključena 8. avgusta 1975

Izdaja odbor za informiranje in kulturno dejavnost Železarne Ravne. Ureja uredniški odbor: dipl. inž. Jože Borštner, prof. Silva Breznik, inž. Joško Kert, Marjan Kolar, Frančiška Korošec, Jože Sater, dipl. inž. Mitja Sipek, inž. Stefan Vovk, Milan Zafošnik. Odgovorni urednik Marjan Kolar. Telefon 86 031, interni 304. Tiskava CGP Mariborski tisk, Maribor.

Glasilo je po 7. točki prvega odstavka 36. člena zakona o obdavčenju proizvodov in storitev v prometu (Ur. list SFRJ, št. 33/72) in mnenju sekretariata za informacije SRS, št. 421-1/72 prosto plačila prometnega davka.